

ΣΤΕΛΛΑΣ ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΟΥ

ΕΚΛΕΚΤΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΠΕΜΠΤΗΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΚΑΔΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΣΙΔΕΡΗ ΑΘΗΝΑΙ

ΣΒ-

ΣΤΕΛΛΑΣ ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΗΣ

ΕΚΛΕΚΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Αντίτυπα 7.000)

Εἰκονογράφησις Σ. Βικτωρίου.

Έγχρωτ. ἀποφάσεως
ἀριθ. 51231 - 51232
20 Αύγουστου 1934.

Α Θ Η Ν Α Ι
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΔΕΡΗ
52 Όδός Σταδίου 52

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ἴδιόχειρον ὑπογραφὴν τῆς συγγραφέως.

Ε. Λυγαρόκαμας.

A H A Ω Σ I Σ

Τὸ βιβλίον αὐτὸν ἔγραψα μὲ τὴν ἀπόλυτον συνεργασίαν τῆς δ. Ἀρσινόης Ταμπακοπούλου.

Στέλλα Σκλαβουνάκου

1. Προσευχὴ πρὸς τὸν Θεόν.

Μὲ κάθε πλάσμα σου κι ἐγὼ
στυῦ σύμπαντος τὴν Ἑκκλησία
ῷ Πλάστα, Σὲ δοξολογῶ
καὶ σοῦ ζητῶ τὴν προστασία.

Μόλις ξυπνήσω τὸ πρωῖ
καὶ πρὶν νὰ πῶ τὴν προσευχὴ μου,
Θεέ, ποὺ δίνεις τὴ ζωή,
Σὲ νιώθω μέσα στὴν ψυχή μου.

Σὰν τὴν μελέτη μου ἀρχινῶ
τὴν πανσοφία σου μαθαίνω,
Θεέ μου, πνεῦμα φωτεινό,
μὲ Σὲ τὶς γνώσεις μου πληθαίνω.

Στὴ λύπη μου καὶ στὴ χαρὰ
παντοτεινὸν μὲ συντροφεύεις
Πανάγαθε, καμμιὰ φορὰ
στὴ δέησή μου δὲν κωφεύεις !

Γι' αὐτὸ σὰν πλάσμα Σου κι ἐγὼ
τὴν καλωσύνη σου θαυμάζω
καὶ πάνσοφο Δημιουργό,
Θεό, Πατέρα Σ' ὀνομάζω.

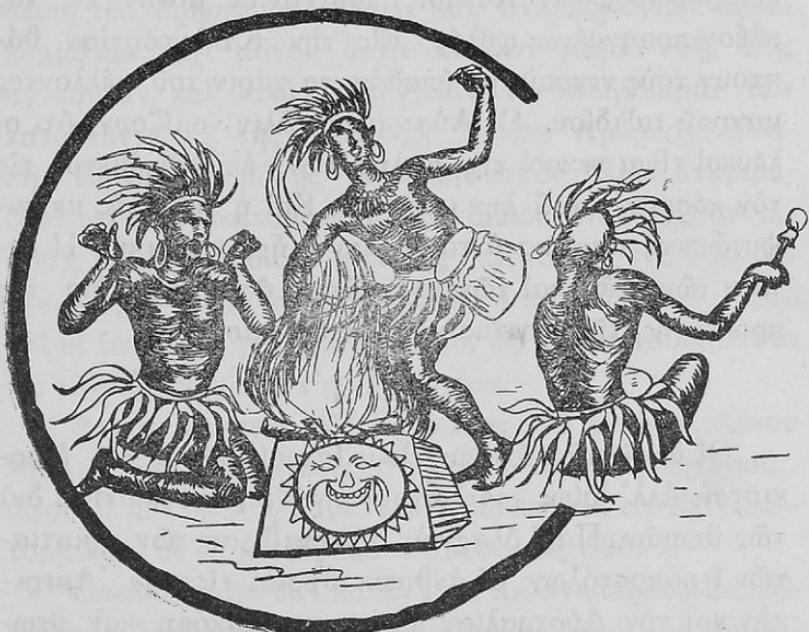
I. Πολέμης

2. Αἱ θρησκεῖαι τῶν ἀγρίων.

Ολων σχεδὸν τῶν ἀγρίων λαῶν, ἀπὸ τῶν Ἐσκιμώων μέχρι τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, καὶ ἀπὸ τῶν Ὀιτεντότων μέχρι τῶν νομαδικῶν φύλων τῆς Σιβηρίας, ἡ θρησκεία, καθὼς γνωρίζετε, εἶναι εἰδωλολατρική, δηλαδὴ γενικῶς θεοποίησις ἀντικειμένων τῆς φύσεως.

Τὰ ἐλατήρια τῆς θεοποίησεως αὗτῆς εἶναι παλλὰ καὶ ποικίλα. Παραδείγματος χάριν: Ὁ φόβος, τὸν ὄποιον ἔμπνέει ὑψηλὸν ὅρος, ἀπότομος βράχος, ἄγριον θηρίον. Ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς ποταμόν, εἰς τὸν ὄποιον ὄφειλεται ἡ εὐφορία τῆς χώρας, ἡ πρὸς χρήσιμον οἰκιακὸν ζῷον. Ἡ πρὸς δένδρον εὔεργεικόν, ἐφ' ὃσον τὰ φυλλώματα τούτου προφυλλάττουν τοὺς ἀγρίους ἀπὸ

τὴν βροχὴν καὶ τὸς καυστικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ οἱ καρποί του τοὺς τρέφουν καὶ τὰ φύλλα του τοὺς ἐνδύουν, τὰ δὲ ἔύλα του τοὺς θερμαίνουν. Τέλος ἡ κατάπληξις καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸ τοῦ ἥλιου, τῶν ἀστέρων, τοῦ πυρός, ἡ ἀπλῶς πρὸ τῆς ὁραιότητος καὶ

"Αγριοι πυρολάτραι.

τῆς εὑφυΐας ἐνὸς ζώου, εἶναι ἐλατήρια θεοποιήσεως τούτων.

Οὗτω εἰς μερικὰ μέρη λατρεύονται οἱ ἐλέφαντες· ἄλλοι οἱ ὄφεις, οἱ ὅποιοι θεωροῦνται σύμβολα τῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἀγαστάσεως, ἔνθα τῆς ἀνανεώσεως τοῦ δέρματός των· ἄλλοι ὅπως εἰς τὸ Μεξικόν, τὰ πτηνὰ θεοποιοῦνται ώς προσωποποίησις τοῦ ἀέρος καὶ τῆς καταιγίδος· ἄλλοι ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ ἀστέρες, τὸ πῦρ (πυρολάτραι, ἥλιολάτραι, ἀστρολάτραι κ.λ.π.).

Κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν θρησκειῶν τῶν ἀγρίων εἶναι ἡ πρὸς τοὺς νεκροὺς προγόνους τιμὴ. Τοὺς τιμοῦν διὰ νὰ ἔχουν τὴν εὔνοιάν των. Πιστεύουν δτὶ αἱ ψυχαὶ ἐπιζοῦν εἰς ἄλλον βίον, ὅμοιον μὲ τὸν ἐπίγειον· ἀλλ᾽ ἡ ἴδεα τῆς μετὰ θάνατον ἀνταμοιβῆς ἢ τιμωρίας (Παραδεισος καὶ Κόλασις) ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὰς πλέον προηγμένας φυλάς. Εἰς τὴν Καλλιφοργίαν θάπτουν τοὺς νεκροὺς μὲ ὑποδήματα χάριν τοῦ μέλλοντος μακροῦ ταξιδίου. Οἱ Αὔστραλοὶ πάλιν νομίζουν, δτὶ οἱ λευκοὶ εἶναι νεκροὶ τῆς φυλῆς των, ἐπανερχόμενοι εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ ἄλλην μορφῆν. Καὶ ἡ ἴδεα τῆς μετεμψυχώσεως εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἥιτον γενική. Ἡ εὐνοια τῶν θεῶν καὶ τῶν πνευμάτων ἀποκτᾶται διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς μαγείας καὶ τῶν ἔξιρκισμῶν.

* * *

Οἱ Ἱερεῖς τῶν ἀγρίων εἶναι ἱατροί, μάγοι καὶ ἔξορκισταί, ἀλλ᾽ ἴδιως ἐκδηλώνουν τὴν θρησκευτικότητα διὰ τῶν θυσιῶν. Παρ᾽ ὅλας τὰς πρὸ παθείας τῶν χριστιανῶν Ἱεραποστόλων, αἱ ἀνθρωποθυσίαι εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὔστραλιαν ὑφίστανται ἀκόμη καὶ θεωροῦνται ώς ἡ ὑψίστη ἔνδειξις ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ θεῖον, πρὸς τὸ δόπιον προσφέρεται ὅτι πολυτιμώτερον. Διὰ τοῦτο συνήθως διὰ τὰς θυσίας ἔκλεγονται οἱ ἀκμαιότεροι νέοι.

Εἰς πολλὰ μέρη τὰ θύματα πρὸ τῆς σφαγῆς γίνονται ἀντικείμενα θείας τιμῆς, καὶ μετὰ τὴν σφαγὴν τὰ πτώματά των χρησιμεύουν ώς τροφὴ εἰς τοὺς ὅμοφύλους πρὸς μετάδοσιν θείας ἰσχύος.

Καὶ ἡ στίξις τῶν σωμάτων, ὡς θρησκευτικὸν ἔθιμον, ἀπαντᾷ εἰς πολλὰς φυλάς, ἴδιως εἰς τὴν Αὔστραλιαν.

Πλῆθος δὲ κανόνων περὶ ἀπηγορευμένων καὶ ἐπι-

τρεπομένων τροφῶν, καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, χαρακτηρίζει τὰς θρησκείας ταύτας.

Πόσα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων εύρισκονται σήμερον εἰς τὴν κατωτάτην ταύτην θρησκευτικὴν βαθμῖδα;

Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι πολὺ εὔκολος. Ἡ στατιστικὴ τῶν θρησκειῶν παλαίει κατ' ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων, ὅχι μόνον διότι πολλῶν μερῶν τῆς Γῆς ἀγνοοῦμεν καὶ κατὰ προσέγγισιν τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων, (π. χ. τῆς Ἀφρικῆς, Νοτίου Ἀμέρικῆς, Σινικῆς, τῆς ὁποίας μόνης τὸν πληθυσμὸν ἄλλοι ἀναβιβάζουν εἰς 350 ἑκατομμύρια καὶ ἄλλοι ἀναβιβάζουν εἰς 430), ἀλλὰ καὶ διότι πολλοὺς κατοίκους τῆς Γῆς δὲν γνωρίζομεν εἰς ποίαν θρησκείαν νὰ κατατάξωμεν, ἀφοῦ καὶ οἱ ἕδιοι δὲν γνωρίζουν τοῦτο, ὡς συμβαίνει μάλιστα εἰς τὴν Σινικὴν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἀκόμη καὶ περὶ τῆς θρησκείας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τῆς χριστιανικῆς, δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς ἀριθμούς, ἀφοῦ οἱ μὲν ὑπολογίζουν τοὺς χριστιανοὺς εἰς 520 ἑκατομμύρια, οἱ δὲ ἀναβιβάζουν αὐτοὺς εἰς 590.

Οπωρδήποτε, ἐὰν κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ἀποδεχθῶμεν τὸν πληθυσμὸν τῆς Γῆς ἀποτελούμενον ἀπὸ 1630 ἑκοτομμύρια, περὶ τὰ 120 ἑκατομμύρια δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς τὴν κατωτάτην ταύτην θρησκευτικὴν βαθμῖδα. Τὸ 1)13 δηλ. τῶν ἀνθρώπων εύρισκεται εἰς τὴν πρωτογενῆ ἐκείνην κατάστασιν, ἡ ὁποία λατρεύει τὸ κτίσμα ἀντὶ τοῦ Κτίσαντος.

Καὶ δύως, παρὰ τὸ βάροβαρον, διεστραμμένον καὶ αἷμοχαρές, εύρικομεν εἰς τοὺς λαοὺς τούτους τιμὴν καὶ καὶ σέβας πρὸς κάτι ὑπερκόσμιον, καὶ τὴν ἀρχὴν σοφίας, δηλαδὴ τὸν φόρβον τοῦ θείου καὶ τὴν πεποίθησιν εἰς αὐτό.

Εἶναι καὶ διὰ τοὺς δυστυχεῖς τούτους εἰδωλολάτρας

ή θρησκεία τὸ βάλσαμον τὸ καταπραύνον τὰς ὁδύνας των, τὸ φῶς τὸ παρέχον τὴν ἔλπίδα, τὸ ἴδανικὸν πρὸς ἀνώτερον βίον, εἰς τὸν ὅποιον ἀτενίζει η τάλαινα ψυχή των!

Δ. Μπαλᾶνος

3. Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς.

Εἰς μίαν πόλιν ὑπῆρχον τόσοι πτωχοί, ὥστε ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν ἔκκλησίαν ὠμήλησε περὶ ἐλεημοσύνης καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς, νὰ συνεισφέρωσι ἔκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν Ἱερέα προσφέροντες τὸν ὄβιολὸν τῆς ἐλεημοσύνης αὐτῶν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ Ἱερεὺς νεάνιδα τυφλήν, πτωχιῶς ἐνδεδυμένην, ὁδηγηθεῖσαν πλησίον αὐτοῦ καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— "Οχι, κόρη μου, εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἱερεὺς· εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ή προσφορά σου εἶναι μεγάλη, δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἡμίσυον αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις. Εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ δὲν εῖμαι. Ἐν τῷ καταστήματι τῶν τυφλῶν ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια καὶ ἥδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἡ προσφορά μου εἶναι ή ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παρακαλῶ λοιπόν, δεχθῆτε αὐτήν. Γνωρίζω τὶ ἐστὶ πτωχεία. Πρὶν ἐμβῶ ἐν τῷ καταστήματι, περιηρχόμην νυχθημερὸν ἐπαιτοῦσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν καὶ τοὺς πικροὺς αὐτῶν λόγους καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, ἃς ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, διῆλ-

θον ἄϋπνος ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς. Ὡς καρδία μου
κλαίει, ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ
ὁσάκις δύναμαι νὰ προσφέρω αὐτοῖς μικρὰν βοήθειαν.

“Η καρδία μου κλαίει ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω.

* * *

“Απαντες ἔθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεάνιδος, ὃ δὲ ἵερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἀνεφώνησεν :

— ’Ιδού, φίλιτατοι ἀδελφοί, διατὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν ἡμῖν, ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀοιδού πόρης καὶ οἵ κατανυκτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι αὐτῆς, διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων, ὡστε εὐθὺς αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, οἱ δὲ πτωχοὶ τῆς

πόλεως ηύλογουν τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν καὶ μάλιστα τὴν τυφλὴν νεάνιδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἔξυμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθοποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέρρεον εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῆς ἄνθρωποι, ὅπως γνωρίσωσιν αὐτὴν καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καλάθιόν τι ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῆς. Οὗτοι δὲ ἡ ἐλεήμων τυφλή, οὐ μόνον ἐν τῇ μελλούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, πλουσίως ἐλεήμη νπὸ τοῦ ‘Ψύστου’ διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπωμένη ὑπὸ πάντων ἔξησεν ἐν ἀνέσει, ἔξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης της νὰ παρηγορῇ τοὺς πτωχούς, νὰ εὐχαριστῇ τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην αὐτῆς.

Μὴ νομίσῃ δέ τις διιδοντες ἐλεημοσύνην ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Βεβαίως, ὅσακις τις καταφεύγει εἰς τὴν ἐπαιτείαν ἔνεκα ἀργίας καὶ ὀκνηρίας, εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης· ὁ δὲ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεῖ, ἀλλ’ ἀμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καθ’ ὃν: «οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἔσθιετωσαν». Ἐλεημοσύνη, διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης. Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ’ ἐργασίας, ἵνα δι’ αὐτῆς κερδίσωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἄλλ’ εἶναι πολλοὶ πτωχοί, οἵτινες, ἀν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, ὅμως δὲν ἐπαρκοῦσιν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἔξοδα τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Υπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἔνεκα τοῦ γηρατος, ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς αὐτῶν καταστάσεως εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρήτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθύλψεως.

Δ. Μελᾶς

4. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίς.

Kι ἀν δὲν μοῦ μένη ἐντὸς τοῦ κόσμου
ποῦ ν' ἀκουμβήσω, νὰ σταθῶ,
ἐκεῖ ψηλὰ εἰν' ὁ Θεός μου,
πῶς ἡμπορῶ ν' ἀπελπισθῶ;

Eἰν' ὁ Θεὸς ποὺ μ' ἔχει πλάσει
τὸ χέρι του τὸ σπλαχνικό,
δὲν ἡμπορεῖ νὰ μὲ ἔχασῃ
καὶ νὰ μ' ἀφήσῃ νηστικό.

Fαιδρὰ στὰ δάση ὅλο γυρίζουν
τοῦ οὐρανοῦ τὰ πετεινά,
ποτὲ δὲν σπείρουν δὲν θερίζουν
κι ὅμως κανένα δὲν πεινᾶ!

Mέσ' τὰ λιβάδια ἀνθη καὶ κρίνο
δὲν ἔμαθαν ὑφαντική,
κι ὅμως ὁ Πλάστης τὰ ἐνδύνει
μὲ μιὰ στολὴ βασιλική!

Kι ἐμὲ λοιπὸν ἐντὸς τοῦ κόσμου,
μικρὸ παιδὶ καὶ ὁρφανό,
θὰ μὲ φροντίζῃ ὁ Πλαστουργός μου,
ποὺ κατοικεῖ στὸν οὐρανό.

Γ. Βυζιηνός

5. Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη.

Aγαθή τις μήτηρ, δτε ποιὲ ὁ υἱός της ἔμελλε ν'
ἀποδημήσῃ, ἔρραψε ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ χά-
ριν ἀσφαλείας χρυσᾶ τινα νομίσματα, ἵνα μεταχειρισθῆ-

αύτὰ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· προπέμπουσα δὲ αὐτὸν παρήγειλε, ποτὲ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ νὰ μὴ εἴπῃ ψεῦδος, ἵνα προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ Θεός.

‘Η συνοδεία, μεθ’ ἡς ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπεισε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες ἀφοῦ ἐλήστευσαν πάντας τοὺς ταξιδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν δισάκιον τοῦ νέου, ὃν συγχρόνως ἡρώιησαν ἀν ἔχῃ καὶ ἐφ’ ἔαυτοῦ χρήματα. ‘Ο εὐπειθῆς καὶ καλὸς υἱὸς ἔνεθυμηθη τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἴδιως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήθεις· διθεν, ἄνευ δισταγμοῦ τινός, λέγει πρὸς τοὺς ληστάς, ὅτι ἔχει καὶ χρυσᾶ τινα νομίσματα ἐν τοῖς ἐνδύμασιν αὐτοῦ.

Οἱ λησταί, ἀν καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀστεῖζεται ἀνέφεραν ὅμως τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν.

‘Ο ἀρχιληστῆς ἐρωτᾷ τόιε τὸν νέον, ἀν ἀληθῶς ἔχῃ χρυσᾶ νομίσματα ἐρραμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ. ‘Ο δὲ φιλαλήθης νέος ἀποκρίνεται, ὅτι ποτὲ δὲν λέγει ψεύδη. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα νομίσματα τοῦ νέου. Ἐκπεπληγένοι δὲ οἱ λησταὶ ἐρωτῶσιν αὐτόν, πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ νομίσματα αὐτοῦ.

— ‘Η μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μοὶ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ λέγω ψεύδη· ως καλὸς δὲ υἱὸς ὁφείλω ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρός μου. ‘Ο Θεός, μοὶ εἴπειν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας· ἐγὼ δὲ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λησταὶ ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λόγοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν αὐτῶν. Μετά τινας δὲ στιγμὰς ὁ ἀρχιληστῆς εἴπειν:

— “Ἄν ὁ νέος οὗτος εἶναι τόσον ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ

Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἔνδυματα αὗτοῦ . . .

μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βεβαίως οὕτε ληστείας, οὕτε κλοπάς, οὕτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν δὲ οὐδὲν ἀποστρέφηται τοὺς ψεύστας, πολύ περισσότερον ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐγκαταλείπω ὑμᾶς καὶ τὸν ληστρικὸν βίον. Τότε δὲ καὶ οἱ λησταὶ ἀμέσως ἐφώνησαν, ὅτι θὰ ἀκολουθήσωσι τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν. Πάντα λοιπὸν τὰ ληστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξιδιώες. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος, ἀπαλλάξας διὰ τῆς φιλαληθείας αὐτοῦ τοὺς ληστὰς τοῦ ληστρικοῦ βίου καὶ διασώσας τὸ δισάκιον καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ, ἔξηκολούθησε τὸ ταξίδιον αὐτοῦ καὶ πιστὸς μένων πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὔτυχής.

Λ. Μελᾶς

6. Ἡ Ὀμόνοια.

Γεωργός τις εἶχε πολλὰ τέκνα δύστροπα καὶ ὁξύθυμα. Ἐφιλονείκουν καὶ διεκπληκτίζοντο πάντοτε. Ὁ γεωργὸς πολλάκις τὰ συνεβούλευε νὰ εἶναι ἀγαπημένα καὶ νὰ μὴ διαπληκτίζωνται, ἀλλ’ αὐτὰ δὲν ἥκουσον.

Ἡμέραν τινὰ ὁ συνετὸς πατὴρ παρήγγειλε νὰ τοῦ φέρουν δέσμην ὁρίζων. Τὰ τέκνα τοῦ ἔφεραν αὐτήν. Τότε ὁ πατὴρ τὰς ἔδεσεν δλας ὁμοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτὰς εἰς τὰ τέκνα του νὰ τὰς θραύσωσιν. Ὅλοι κατὰ σειρὰν ἔδοκιμασαν, ἀλλὰ δὲν ἥδυνήθησαν. Ράβδοι πολλαὶ ὁμοῦ ἦνωμέναι ἀδύνατον νὰ θραυσθῶσιν!

Μετὰ ταῦτα ὁ πατὴρ λαμβάνει τὰς ὁρίζωντις, κόπτει τὸ σχοινίον, διὰ τοῦ ὄποιου εἶχε δεδεμένας αὐτάς, καὶ δίδει ἀνὰ μίαν εἰς τὰ τέκνα του νὰ τὰς θραύσουν. Τὰ

τέκνα του ἔθραυσαν πολὺ εὔκόλως πάσας, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην.

Τότε ὁ πατὴρ λέγει πρὸς αὐτά :

— Τέκνα μου, εἰδατε τὶ συνέβη μὲ τὰς ὁμάδους. "Οτε ἥσαν δεδεμέναι ὅλαι ὁμοῦ, οὐδεμία ἐβλάβη. "Οτε ὅμως ἐλύθησαν καὶ ἐκάστη ἔχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἄλλης καὶ ἔμεινε μόνη, τότε οὐδεμία ἔμεινε σφά. "Ολαὶ ἔθραυσθησαν, ή μία μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ ἐπὶ τέλους ὅλαι ἡφανίσθησαν. Τὰ ἕδια καὶ ἀπαράλλακτα συμβαίνουν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς μὴ ἀγαπημένους "Οταν οἱ ἀδελφοί εἶναι ἀγαπημένοι τίποτε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πάθουν. Οἱ κακοὶ ἀνθρώποι, δὲν τολμοῦν νὰ τοὺς βλάψουν, διότι εἶναι πολλοὶ καὶ τοὺς φοβοῦνται. Οἱ καλοὶ ἀνθρώποι τοὺς ἀγαπῶσι καὶ τοὺς τιμῶσι, διότι βλέπουν δτι εἶναι καλοὶ ἀδελφοί. Αἱ δυστυχίαι, αἱ ὅποιαι θὰ τοὺς εῦρωσι τυχὸν εἰς τὸν βίον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἀφανίσουν, διότι ὁ εἰς θὰ βοηθῇ τὸν ἄλλον. "Οταν ὅμως δὲν εἶναι ἀγαπημένοι, τότε καὶ οἱ κακοὶ εὐκόλως τοὺς βλάπτουν, διότι δὲν τοὺς φοβοῦνται καὶ οἱ καλοὶ δὲν τοὺς τιμῶσι, διότι βλέπουν δτι εἶναι κακοὶ ἀδελφοί, καὶ αἱ δυστυχίαι, αἱ ὅποιαι θὰ τοὺς εῦρουν εἰς τὸν βίον, θὰ τοὺς ἀφανίσουν, διότι δὲν θὰ ἔχωσι κανένα νὰ τοὺς λυπηθῇ καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ.

(Κατὰ τὸν Αἴσωπον)

7. Ὁ πλοῦτος δὲν καθιστᾷ
τὸν ἀνθρώπον εὔτυχη.

Μίαν ἡμέραν εἰς τὰς Ἀθήνας δύο ἐργάται, ὁ Πέτρος Οἰκονομίδης καὶ ὁ Ἰωάννης Σταυρίδης, ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς ἐργασίας των.

“Ηρχιζε τὸ σκότος, ὅτε αὐτοὶ εἶχον φθάσει εἰς τὴν ὁδὸν Κηφισίας, ἡ ὅποια διακρίνεται διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς. Ἡσαν τότε ἀπέναντι ἐξόχου ἀρχιτεκτονικῆς μεγάρου, ὃπου τὰ πολλὰ ἥλεκτρικὰ φῶτα, τὰ ἐντὸς αὐτοῦ, τόσον λαμπρῶς ἔφεγγον, ὃστε διὰ τῶν ἀνοικτῶν κρυσταλλίνων παραθύρων διεσκορπίζετο ἡ λάμψις αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐφώτιζεν αὐτήν.

Οἱ ἐργάται οὗτοι ἐστάθησαν, χωρὶς νὰ θέλουν, ἔμπροσθεν τοῦ μεγάρου τούτου καὶ παρετήρουν. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ὁ Σταυρίδης ἤρχισε νὰ λέγῃ πρὸς τὸν συνοδοιπόρον του :

— Ἀληθῶς εἶναι ἄνθρωποι εὔτυχέστεροι ἄλλων· αἱ οἰκίαι των εἶναι ἀνάκτορα· ἡ τράπεζά των κατάφορτος ἀπὸ φαγητὰ περιζήτητα· οἱ οἶνοι των εἶναι μάλιστα ἔξαιρετοι καὶ σπάνιοι. Διὰ πάντα δὲ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι πολὺ εὔτυχεῖς εἰς τὸν κόσμον.

— Καὶ σύ, εἴπεν ὁ Οἰκονομίδης, ποίαν γνώμην ἔχεις περὶ τούτων τῶν ἀνθρώπων;

— Τὶ ἐγὼ φρονῶ περὶ τούτων, ἀπήντησεν ὁ Σταυρίδης εἶναι περιττὸν νὰ μὲ ἐρωτήσῃς ἀφοῦ ἔχεις διφθαλμούς.

— Μάλιστα, εἴπεν ὁ Οἰκονομίδης, βλέπω μίαν δραίαν οἰκίαν, κρυσταλλίνους πολυελαίους, οἵ ὅποιοι λαμποκοποῦν καὶ καθρέπτας ὡς θύρας μεγάλους καὶ διαυγεστάτους. Ἀλλ’ εἶσαι βέβαιος δτὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ ἀνάκτορον τοῦτο εἶναι διὰ πάντα ταῦτα εὔτυχέστεροι τῶν ἄλλων;

‘Ο Οἰκονονίδης ἦτο ἐργάτης φρόνιμος καὶ γραμματισμένος· εἶχε πολλὰ ἀναγνώσει καὶ ἔκρινεν ὁρθῶς περὶ πάντων τῶν ὑπὸ συζήτησιν θεμάτων· οἱ σύντροφοί του διόρμαζον αὐτὸν Φιλόσοφον.

— Σκοπεύεις τοσούτης εἰς ἀποδείξης εἰς ἐμὲ διὰ τῶν λαμ-

πρῶν ἐπιχειρημάτων, εἴπεν δὲ οὐδεὶς, διότι ή πιστογένεια καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον εὔτυχην; Νὰ υπάγῃς νὰ τὰ εἰπῆς εἰς ἄλλους, σοφέ μου! Αὐτὰ γράφονται εἰς τὰ βιβλία καθὼς καὶ ἄλλα πολλά, ἀλλ' εἶναι μακρὰν τῆς ἀληθείας.

— Μὴ ταράττεσαι, σύντροφε, διότι ἀληθῶς σὺ ἔχεις δίκαιοιν, ἀπήντησεν δὲ οὐκονομίδης. Ἐγὼ δὲν θὰ συνηγορήσω ποτὲ ὑπὲρ τῆς πτωχείας. Πιστεύεις διότι ἐγὼ δὲν λυποῦμαι, ὅπως σύ, τοὺς δυστυχεῖς, δσοι ἀφήνονται ἀποστάτευτοι εἰς τὰς ἀνάγκας των; "Οταν τις ἔχῃ γονεῖς, σύζυγον, τέκνα, καὶ ή δυστυχία ἔρχηται νὰ κτυπήσῃ τὴν θύραν τοῦ οἴκου του, τοῦτο τότε πολὺ σπαράσσει τὴν ἰδικήν μου καρδίαν καὶ παραλύει τὰς δυνάμεις μου.

‘Αλλὰ σύ, Σταυρίδη, εἶσαι πάντοτε ἐργάτης ἀγαθός. Χάρις εἰς τὴν φιλεργίαν σου καὶ τὴν κλίσιν πρὸς τὴν οἰκονομίαν, ἔχεις μικράν τινα εύπορίαν. Επιστρέψεις εἰς τὸν οἶκον σου μέ νοῦν ἥσυχον, εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν καθημερινήν σου ἐργασίαν, χωρὶς νὰ λογαριάζῃς διότι προσκομίζεις εἰς τὴν σύζυγόν σου θαυμασίαν ὁρεξιν.

Καὶ δταν σὺ καθήσῃς εἰς τὴν τράπεζαν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων σου, καὶ δταν προσφέρωσιν εἰς σὲ ζωμὸν ἀχνίζοντα δὲν εἶσαι βέβαιος διότι θὰ δειπνήσῃς ἐπίσης καλῶς, ἡ ἐὰν εἶχες τριάκοντα πινάκια φαγητῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης σου; Στοιχηματίζω πρὸς τούτοις, διότι εἶσαι εὔτυχεστερος ἐκείνων τῶν δοπίων μακαρίζεις τὴν τύχην, διότι σὺ ἔχεις ἵσως ὀλιγωτέρας φροντίδας καὶ εἶσαι βέβαιος διότι ή ἐργασία σου ἔχει ἀδειάσει τὸν στόμαχον.

‘Ο στόμαχος τοῦ Σταυρίδη, δστις πραγματικῶς ἦτο κενός, τὸν ἡμπόδισε νὰ ἀντείπῃ.

‘Αλλ’ δι φιλόσοφος ἡρέσκετο νὰ συζητῇ· ἥθελε νὰ πείσῃ ἐντελῶς τὸν σύντροφόν του καὶ συμβαδίζων μετ’ αὐτοῦ, τῷ διηγήθη τὴν ἔξῆς ἴστορίαν:

* * *

Σιέλλας Σκλαβουνάκου «Ἐκλεκτὰ Αναγνώσματα», ἔκδ. Β' Ε' Δημ. 1934 2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Ἐξη ποτέ, εἰς χρόνους ἀρχαίους ἀνθρωπός τις καλούμενος Δαμοκλῆς, ὅστις ἦτο προσφιλής εἰς τὸν τύραννον τῶν Συρακουσῶν Διονύσιον. Ἡμέραν τινὰ ὁ τύραννος συνδιαλεγόμενος μὲ τὸν Δαμοκλέα, ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευτικῶς, δτι ὁ βίος τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι ἐσπαρμένος μὲ ὁόδα.

— Καὶ διατί, βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ὁ Δαμοκλῆς, δὲν ἔχεις ὁ, τι ἐπιθυμεῖς, ἥτοι: πλούτη ἀνεξάντλητα, ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ, φαγητὰ ὀρεκτικώτατα; Οἱ μάγειροί σου δὲν εἶναι οἱ διασημότεροι πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς;

— Θέλω, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς ἀπὸ ταύτης τῆς ἑσπέρας ν' ἀπολαύσῃς ὅλα τὰ ἀγαθά μου καὶ διὰ τοῦτο σοῦ παρέχω τὴν θέσιν μου.

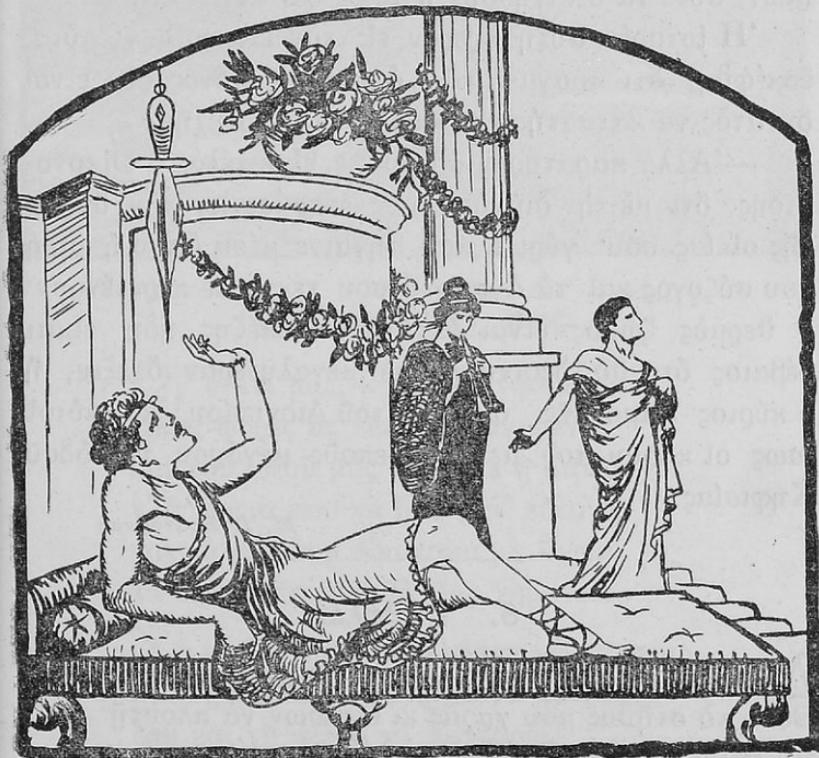
Ο τύραννος λοιπὸν ἔβαλε τὸν Δαμοκλέα ἐπὶ χρυσῆς κλίνης, διότι θὰ γνωρίζῃς ἀναμφιβόλως, δι ποιοῖς ἀρχαῖοι ἔτρωγον ἔξηπλωμένοι ἐπὶ κλίνης, τὸ διοῖν φαίνεται εἰς ἡμᾶς σήμερον ἀπρεπὲς καὶ ἀκατάλληλον. Ἡ αἰθουσα ἥτο ἐστολισμένη μὲ τάπητας σπανιωτάτους, καὶ ἐστολίζετο ἀπὸ ἀνθη εὐωδέστατα. Τὰ ἐπιτραπέζια σκευή ἥσαν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐσκαλισμένα μὲ μεγίστην τέχνην. Ἡ τράπεζα ἥτο μεγαλοπρεπέστερον τοῦ συνήθους κεκοσμημένη. Πληθὺς δὲ δούλων καλλιμόρφων ἥρχοντο καὶ ἀπήρχοντο εἰς τὸ παραμικρὸν σημεῖον τοῦ Δαμοκλέους.

Εἰς τὴν θέαν πάντων τούτων ὁ εύνοούμενος τοῦ τυράνου Δαμοκλῆς ἥσθάνθη ἕαυτὸν ἀληθῶς εὔτυχη, ὡς νὰ ἥτο αὐτὸς οὗτος ὁ βασιλεὺς. Ἀλλ' αἴφνης ὑψώσας τοὺς δοφθαλμοὺς ἔμεινεν ὡς ἀπολιθωμένος ἀπὸ τρόμον. Εἶδε νὰ κρέμεται ἀνωμένη του ἔιφος ἐκ τῆς ὀροφῆς, τοῦ διοῖου ἡ αἰχμὴ ἥτο ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Τὸ ἔιφος δὲ τοῦτο, ὡς λέγει ἡ ἴστορία, ἐκρατεῖτο κρεμασμένον ἐκ τριχὸς ἵππου.

“Απ” ἐκείνης τῆς στιγμῆς πᾶσα εὔτυχία τοῦ Δαμο-

κλέους διελύθη. Ούδεμίαν ἀξίαν εἶχαν πλέον δι' αὐτὸν οὕτε τὰ δρεπτικώτερα φαγητά.

Δὲν ἔβλεπε πλέον εἰμὴ μόνον ἐν πρᾶγμα, δὲν ἐσκέπτετο πλέον οὐδὲν ἄλλο, ἐκτὸς τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του

Ἡ σπάθη τοῦ Δαμοκλέους.

κρεμασμένου ξίφους, τοῦ ὁποίου τὴν αἰχμὴν ἐφαντάζετο διασχίζουσαν τὰς σάρκας του.

Μετ' δλίγον μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὸ βασανιστήριον τοῦτο ἐξήτησε χάριν παρεκάλεσε τὸν τύραννον ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς τοιαύτης εὐτυχίας.

— Σύ, σύντροφε, προσέμεσεν ὁ Οἰκονομίδης, ἔχεις ἀκούσει νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ ξίφους τοῦ Δαμοκλέους, ἀφοῦ ἡ φράσις αὕτη ἔφυσε μέχρις ἥμῶν ὡς

παροιμία. Βλέπεις δτι αὕτη ἐκφράζει τὰς λύπας, τὴν ἀμηχανίαν, τὰς πικρίας, αἵ ὅποιαι πιέζουν τὴν ψυχὴν τῶν μεγάλων, τοὺς ὅποίους ἡμεῖς πιστεύομεν δτι εἶναι εὔτυχεῖς καὶ οἱ ὅποιοι πολλάκις, ἔνεκα διαφόρων στενοχροιῶν, οὕτε νὰ δειπνήσουν ἡσύχως δὲν δύνανται.

Ἡ ἴστορία αὕτη ἥρεσεν εἰς τὸν Σταυρόδην· οὗτος ἐσκέφθη, διι πραγματικῶς ὁ πλοῦτος μόνος δὲν εἶναι δυνατὸς νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εὔτυχη.

— Ἀλλὰ παρατηρῶ, σύντροφε, εἴπε τέλος ὁ Οἰκονομίδης, δτι μὲ τὴν διῆγησίν μας ἐπεράσαμεν τὴν θύραν τῆς οἰκίας σου· γύρισε καὶ πήγαινε μέσα ὅπου ἡ καλή σου σύζυγος καὶ τὰ ἀγαπητά σου τέκνα σὲ περιμένουν· ὁ θερμὸς ζωμὸς εἶναι ἐπὶ τῆς τραπέζης ἥδη· εἴμαι βέβαιος δτι θὰ δειπνήσῃς μὲ μεγαλυτέροιν ὅρεξιν, ἢ ὁ κύριος Δαμοκλῆς, ὁ φίλος τοῦ Διονυσίου, καὶ αὐτοὶ ἵσως οἱ κύριοι τοῦ μεγαλοπρεποῦς μεγάρου τῆς ὁδοῦ Κηφισίας.

M. I. Βρατσᾶνος

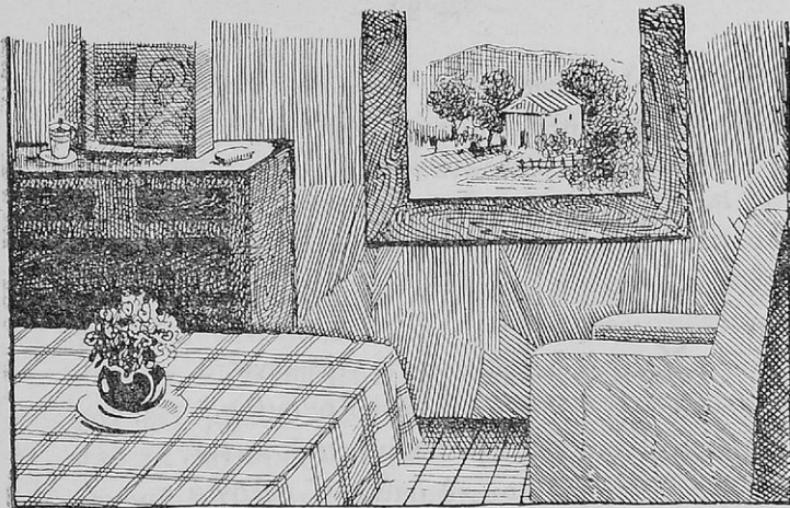
8. Τὶ Θέλω

Δὲν θέλω πλούτη καὶ χρυσὸν καὶ θεραπόντων σμήνη· Θέλω τὸ σιηθός μου χαρᾶς κι ἐλπίδων νὰ πλουτῇ καὶ ἔστω μόνον κτῆμά μου καλύβῃ ἀχυρώνη· μ' ἀρκεῖ αὐτή.

Δὲν θέλει κήπους, πίδακας καὶ βρύσεις ἡ ψυχή μου· δὲν μὲ μαγεύουν λείρια καὶ κρίνοι ζηλευτοί, δσον μὲ θέλγει ἥ δσμὴ τοῦ ἀπανθοῦντος θύμου· μ' ἀρκεῖ αὐτή.

Δὲν θέλω θέατρα, αὐλοὺς καὶ μουσικοὺς θιάσους· δὲν θέλω εἰς τὰ ὕτα μου δρχήστρα νὰ κροτῇ, δπόταν ψάλλῃ ἡ ἀηδῶν εἰς τοὺς μυχοὺς τοὺς δάσους· μ' ἀρκεῖ αὐτή.

"Αγγελος Βλάχος

9. Στὸ σπίτι μας.

Ω, σπίτι μας, καλὸν καὶ τιμημένο,
χίλιες φορὲς ἄσ εἶσαι εὐλογημένο!
καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιά,
τὸ ἀέροφια μου νὰ δαίνῃ μὲν εὐλογία
καὶ νὰ μυρώνῃ ἀδιάκοπα μὲν ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μας γηρατειά.

Σὺ μὲν ἔμαθες τὸν Πλάστη νὰ πιστεύω,
καὶ τὴ γλυκειὰ Πατρίδα νὰ λατρεύω,
ἔσù καὶ τὴ φιλία νὰ λαχταρῶ!
Σὺ κρύβεις, μὲν στὸ λατρευτό σου κτίριο,
τὸ φῶς καὶ τῆς ἀγάπης τὸ μυστήριο,
ποῦ μὲν κερνᾶς τῆς λήθης τὸ νερό.

Η κάθε σου γωνιὰ καὶ ἡ κάθε σου ἄκρη,
ἀντιλαλεῖ τὸ γέλιο μου ἢ τὸ δάκρυ,
χαρὰ τῶν τραγουδιῶν μου ἢ στεναγμό.
Στὶς κάμαρές σου μέσα καὶ στοὺς τούχους,
θωρῷ ὅλα τὰ ὄνειρά μου καὶ τοὺς στίχους,
τὸν πόνο τὴν ἐλπίδα, τὸν καημό.

Kαὶ τ' ἄψυχά σου ἀκόμα μὲ γιωρίζουν
κι ἀγάπης λόγια γύρῳ ψιθυρίζουν,
τραπέζι, εἰκονοστάσι καὶ σκαμνί.
Χαμόγελο μοῦ δείχνει κάθε εἰκόνα,
τὴν ἀγκαλιὰ μοῦ ἀνοίγει ἡ πολυθρόνα,
ποὺ κάθονται οἱ γονεῖς μου οἱ σεμνοί.

Xαῖρε, ὃ γαῖρε, σπίτι τιμημένο.
Χίλιες φορὲς ἄς εἶσαι εὐλογημένο !
Καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιά,
τ' ἀδέλφια μου νὰ ὁαίνῃ μὲ εὐλογία,
καὶ νὰ μυρώνῃ ἀδιάκοπα μὲ ὑγιεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηρατειά.

Γ. Στρατήγης

10. Τὸ Ναυτόπουλον.

Πέντε μῆνες τώρα λείπει εἰς τὰ ἔνα τὸ ναυτόπουλον σωστοὺς πέντε μῆνας· ἄχ ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του !

“Ο « Ἄγιος Νικόλαος », τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπηρετεῖ, ἐταξίδευε εἰς μακρινὰς χώρας, ἐστάθη εἰς πολλούς λιμένας, ἀλλὰ τώρα γυρίζει ὅπιστο.

Νύκτα καὶ ἡμέραν ταξιδεύοντας καὶ ὁ καιρὸς εἶναι τρικυμιώδης, ὃ ἀνεμος σφυρίζει ἀγριωπὸς καὶ φουσκώνται τὰ πανιά· τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον· ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν φοβεῖται· εἶναι γεναῖον ναυτόπουλον. Μόλις προστάξῃ ὁ καπετάνιος, ἀναρριχᾶται εἰς τὰ ἔξαρτια καὶ λύνει ἥ δένει τὰ πανιά. Διότι δὲν τὸ τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον δὲν συλλογίζεται τὸν κίνδυνον.

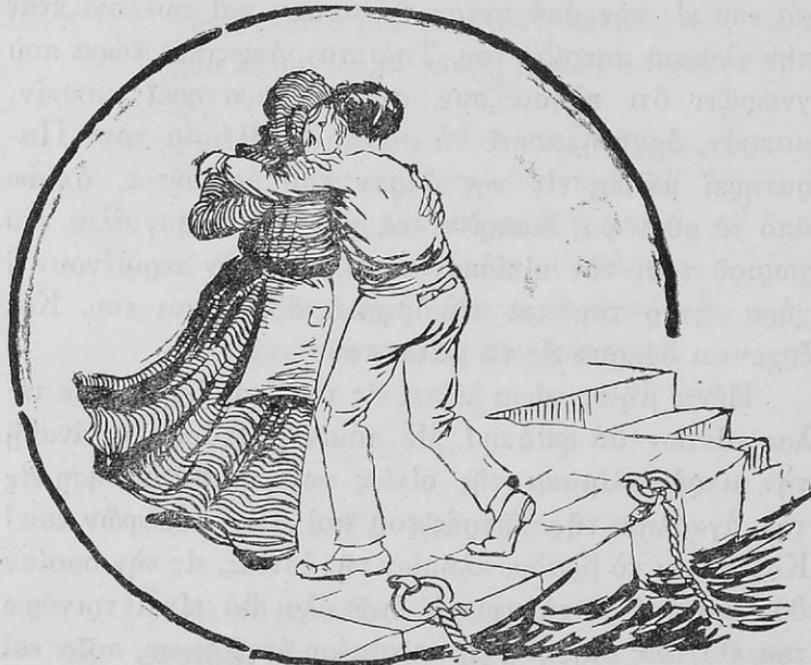
“Ενα πρᾶγμα μόνον συλλογίζεται : πότε θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα. ”Οταν τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἔρχεται εἰς τὴν πρώραν τοῦ πλοίου, στηρίζει τὸν ἀγκῶνα του, εἰς τὸ ἄκρον τῆς πρώρας, βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκεὶα πατρίδα του. Τοιουτορόπως καὶ τώρα ποὺ γνωρίζει δτι πλησιάζουν, στέκει, παρατηρεῖ μακράν, μακράν, δσον ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του. Παρατηρεῖ μήπως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δρίζοντος, ὅπισσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, διακρίνει τὰ γνώριμα ἀκρογιάλια τοῦ χωριοῦ του, τὸν οἰκίσκον του, δπου τὸν περιμένουν ἡ χήρα μήτηρ του καὶ τὰ δρφανὰ ἀδελφάκια του. Καὶ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια του.

Πέντε μῆνες τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα. ”Αχ ! πότε τέλος πάντων θὰ φθάσῃ ! Μὲ ποίαν λαχτάραν θ' ἀναβῆ τὴν μικρὰν αλιμάκα τῆς οἰκίας των καὶ θὰ δρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του καὶ τῶν ἀδελφῶν του ! Καὶ ἔπειτα τὸ βράδυ, πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λάμψῃ ἡ ζεστὴ φωτιά, ἐνῷ δλοι θὰ εἶναι τριγύρω του, θὰ τοὺς διηγηθῇ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσε, ποῖα καὶ πόσα πράγματα εἶδε εἰς τοὺς μακρινοὺς ἐκείνους τόπους· εἶναι πολὺ ὡραῖοι τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλ' ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον· διὰ τὸν ξενητευμένον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀγαπημένα πρόσωπα καὶ τὸν περιμένον, ποτὲ δὲν εἶναι ὡραία ἡ ξενητειά.

Πότε, πότε θὰ φθάσῃ ; Τὸ περισσότερο βιάζεται νὰ φθάσῃ καὶ δι' ἄλλον λόγον· μὲν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα τοῦ μισθοῦ του, ἔχει ἀγοράσει δι' δλους κάτι τι. Διὰ τὸ ἐν ἀδελφάκι του ἐν ζεῦγος παπούτσια, διὰ τὸ ἄλλο ἐν ὡραῖον καπέλλον, διὰ τὴν μικρὰν ἀδελφὴν ἐν χρωματιστὸν μανδήλιον τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τὴν μητέρα του δλίγους πήχεις υφάσματος διὰ νὰ ὁάψῃ νέον

φόρεμα. Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρόν του, καὶ μὲ ποίαν χαρὰν θὰ τὸ δεχθοῦν!

Καὶ ἔπειτα, ἐνῷ ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζηται τρυφερά, ἐκεῖνος θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ παντα-

Τὸ ναυτόπουλον ὁρμᾷ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του.

λοιοῦ του, δεμένα εἰς ἕνα κόμβον τοῦ μανδηλιοῦ του καὶ τὰ χρήματα, τὰ δποῖα τοῦ ἔμειναν, θὰ τὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα του ν' ἀγοράσῃ ὅτι χρειάζεται διὰ τὴν συντήρησίν των.

* * *

Ἐνῷ εἰς αὐτὰ ἔχει τὸν νοῦν του, τὸ ναυτόπουλον, κοιτάζει πάντοτε πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὃπου γνωρίζει ὅτι κεῖται τὸ ἀγαπημένον του χωρίον. Καὶ νά! τὰ σύννεφα τὰ δποῖα ἀποκρύπτουν ἕως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὄρεων τος, φεύγοντα διωγμένα ἀπὸ τὸν

άνεμον, καὶ ἔξαφνα διακρίνει τὴν περιπόθητον ἀκτήν.
"Α ! πῶς κτυπᾷ τώρα ἡ καρδιά του ! "Εφθασαν τέλος
πάντων !

"Ιδού ! ξεχωρίζει ἡ κορυφὴ τοῦ προφήτου Ἡλία
καὶ μετ' ὄλιγον θὰ φανῇ καὶ τὸ ἄσπρον ἐκκλησιδάκι
τοῦ ἀγίου μὲ τὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ του σκορπισμένα
πρὸς τὸν κατήφορον ἔως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει κα-
νένα ἀκόμη ἀπὸ τὰ σπιτάκια τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ
γνωρίζει ὅτι εἶναι ἐκεῖ, καὶ τὰ μάτια του στηλώνονται
μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ δ. ακρίνουν.

Πόσον ἀργὰ νομίζει ὅτι προχωρεῖ τὸ καράβι ! "Ἄς
μποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἴχε πτερά· ἄς μποροῦσε
νὰ ἥτο ἔνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὅποιοι ἥλθαν νὰ τοὺς
ὑποδεχθοῦν, νὰ πετάξῃ χωρὶς ἀναπνοὴν πρὸς ἓν ἄσπρον
σημεῖον, ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου δὲν βλέπει
ἀκόμη τὴν οἰκίαν του, ἀλλὰ τὴν μαντεύει !

Τὸ πλοϊον προχωρεῖ ὄλονέν, προχωρεῖ, καὶ ἡ ἀπό-
στασις ὀλιγοστεύει. Νά ! ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἥρχισαν νὰ
ξεπροβάλλουν τώρα μία, μία, λευκαὶ ὡς πρόβατα, βό-
σκοντα εἰς τὴν πεδιάδα, αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν. Δάκρυα
ἀναβλύζουν εἰς τοὺς δόφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ καὶ θολώ-
νουν τὰ βλέμματά του.

Νά το ! ἐπρόβαλε τώρα καὶ τὸ σπιτάκι του. Νὰ καὶ
ἡ καπνοδόχος, ἡ ὅπεια καπνίζει ἐλαφρὰ-ἐλαφρά, νὰ καὶ
τὸ κυπαρίσσι, τὸ ὅποιον εἶχε φυτεύσει ὁ πατέρας του.
Καὶ τὸ ναυτόπουλο συλλογίζεται : « Ποῦ νὰ εἶναι ἄρα γε
τὴν ὕραν αὐτὴν οἱ δικοὶ του ; Ἡ μητέρα του θὰ ὑφαίνῃ
εἰς τὸν ἀργολιόν. Ἡ μήπως ἔμαθαν ὅτι ἔμβαίνει εἰς
τὸν λιμένα τὸ πλοϊον ; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον
τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν ». Καὶ τὸ ναυτόπου-
λον καθαρίζει τὰ μάτια του, διευθύνει τὰ βλέμματά του

πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας του καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνῃ.

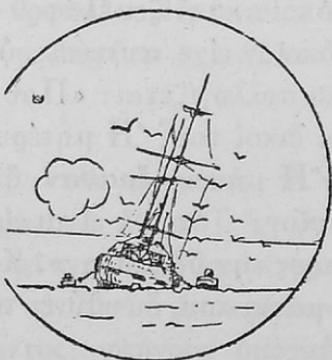
Αἴφνης ἀκούεται βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. "Εχουν πλησιάσει πολὺ τώρα· πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ ιστία, νὰ ἐλαττώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου. "Εργιψαν τὴν ἄγκυραν.

Μετ' δλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν λέμβον, ἐμβαίνει ὁ πλοιάρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾶ τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθηται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲ δσην δύναμιν ἔχει, ἀλλ᾽ ἡ κεφαλὴ του στρέφει διαρκῶς πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου ἥρχισαν ἥδη νὰ μαζεύωνται μερικοὶ ἀνθρώποι.

Πῶς ἀνησυχεῖ τώρα! . . . Εἶναι ἄρα γε ὅλοι καλὰ εἰς τὸ σπιτάκι των; Μήν επαύθε κανεὶς τίποιε;

Ἄλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος ἡ μαυροφορεμένη ἐκείνη γυνὴ μὲ τὰ τρία παιδιά, τὰ ὅποια ἔφωνίζουν χαρούμενα; "Α! τοὺς γνωρίζει! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα καὶ τὰ ἀδελφάκια του. Ἡ βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ἤηράν. Ἐξέρχεται ὁ πλοιάρχος, ἔξερχονται οἱ ναῦται, καὶ τὸ ναυτόπουλο ὁρμᾷ εἰς τὴν ἀγκάλην τὰς μητέρας καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

*A. Κουρτίδης

11. Ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Ἀνάθεμά τον ποὺ τὸ εἰπῆ — τὸ ἀδέλφια δὲν πονιοῦνται.
Τὸ ἀδέλφια σχίζουν τὰ βουνὰ καὶ δένδρα ἔσχοιζόν ουν
τὸ ἀδέλφια κυνηγήσαντε καὶ ἐνίκησαν τὸ χάρο.

Δυὸς ἀδέλφια εἶχαν ἀδελφὴ στὸν κόσμο ἔσκουσμένη.

Τὴν φύσιναγενή γειτονιά, τὴν ζήλευεν ἡ χώρα.

Τὴν ζήλευσε καὶ ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

Στὸ σπίτι τρέχει καὶ βροντᾶ σὰ νάηταν νοικοκύρης

— Ἀνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω

Ἐγὼ εἴμι ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τὸ ἀραχνιασμένης
[πέτρας.]

— Ασε με, Χάροντ̄ ἄσε με, σήμερο μὴ μὲ πάργις.

Ταχειὰ Σαββάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴν ὅτι ἀλλάξω,
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχύ, ἔρχομαι μοναχή μου.

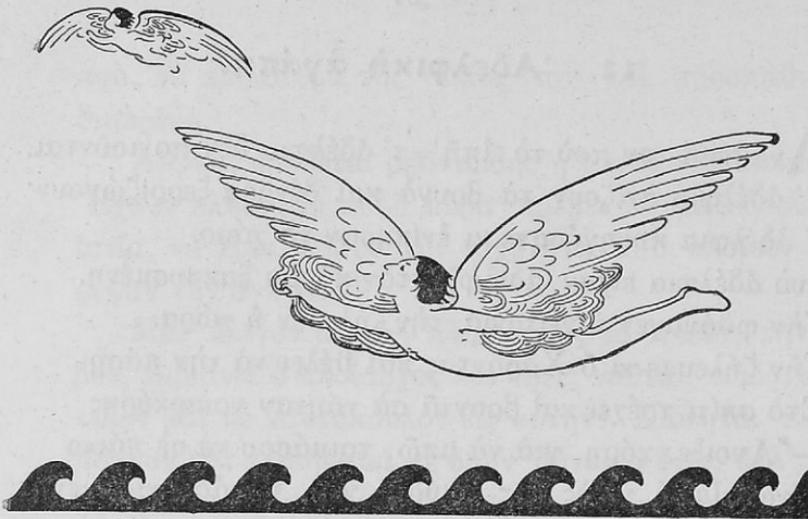
Απὸ τὰ μαλλιὰ τὴν ἀρπαξε καὶ ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει.

Νὰ καὶ τὸ ἀδέλφια πόφτασαν ψηλὰ πὸ τὸ κορφοβούνι.

Τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη.

Δημόδες

12. Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι

Κατὰ τὸν παναρχαίους χρόνους ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Δαιδαλος· οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἐρεχθέως, τοῦ ἀρχαίου βασιλέως τῆς Ἀττικῆς.

‘Ο Δαιδαλος ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τεχνίτης τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ· ἐφεῦρε πολλὰ ἐργαλεῖα, ὡς τὸ σκεπάρνιον, τὸ τρυπάνιον, τὸν διαβήτην, καὶ κατεσκεύασεν εἰς πολλὰς χώρας ἔργα προκαλοῦντα τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων του.

‘Ητο καὶ γλύπτης· τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτοῦ ἤσαν τόσον τεχνικά, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι βλέπουσι καὶ βαδίζουσιν. Οἱ πρὸ αὐτοῦ καλλιτέχναι κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα ἔχοντα κεκλεισμένους τὸν ὄφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας προσκεκολλημένας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ σώματος· ἀλλ’ ὁ Δαιδαλος κατεσκεύασεν αὐτὰ μὲ ἀνοικτοὺς ὄφθαλμούς, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ σῶμα τὰς χεῖρας καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν.

‘Ἐν Κρήτῃ ἐβασίλευε τότε ὁ Μίνως, δστις μαθὼν

τὴν ἐπιτηδειότητα τρῦ Δαιδάλου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἔκει. Ὁ Δαιδαλος προθύμως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ὃ δὲ βασιλεὺς ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων.

Πλὴν ἄλλων θαυμαστῶν οἰκοδομημάτων ὁ Δαιδαλος κατεσκεύασεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὸν περιώνυμον Λαβύρινθον. Ἡτο δὲ οὗτος βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον μὲν δρόμους τόσον ἐλικοειδεῖς, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν δὲν ἥδυνατο νὰ ἔξελθῃ.

Ο Δαιδαλος, ἀφοῦ διέμεινεν ἵκανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ, ἥθελησε νὰ ἀπέλθῃ. Ἄλλ' ὁ Μίνως δὲν ἥθελε ν' ἀφῆσῃ τὸν καλλιτέχνην νὰ φύγῃ, διέταξε δὲ εἰς ὅλα τὰ πλοῖα τῆς νήσου νὰ μὴ παραλάβωσιν αὐτόν.

Ο Δαιδαλος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὰ δὲ ἐμπόδια ηὕξανον ἐτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Νυχθημερὸν διελογίζετο νὰ φύγῃ. Τέλος πρωῖαν τινὰ ἀνεφώνησε μετὰ χαρᾶς:

— Εὔρον μέσον νὰ σφθῶ! Ὁ Μίνως δύναται νὰ φυλάττῃ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὃ ἀλλο δῆμος μένει ἐλεύθερος. Θὰ φύγω διὰ τοῦ ἀέρος ως πτηνόν!

Καὶ πράγματι, εἰς ἐρημικὸν σπήλαιον, μακρὰν ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ὁ Δαιδαλος κατεσκεύασε δύο μεγάλας πτέρυγας διὰ πτερῶν, ἀτινα συνεκόλλησε διὰ κηροῦ. Τὰς πτέρυγας ταύτας προσήρμισεν εἰς τὸ σῶμά του, ἐκίνησεν αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν του καὶ, ὃ τῆς ἐπιδεξιότητος αὐτοῦ! κατώρθωσε νὸ πετῆ ως πτηνόν.

Ἄλλ' εἰς τὴν Κρήτην εἶχε παρακολουθήσει αὐτὸν ὁ υἱός του Ἱκαρος· κατεσκεύασε λοιπὸν καὶ ἔτερον ζεῦγος πτερύγων, αἵτινες προσηρμόζοντο ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἐντὸς ὅλιγων δὲ ἡμερῶν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν πῶς νὰ τὰς κινῇ ἐπιτηδείως.

”Εφθασε τέλος ἡ περιπόθητος ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως. ‘Ο Δαιδαλος προσήρμοσε τὰς πτέρυγας εἰς τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἔδωκε τὰς τελευταίας συμβουλάς :

— Παιδί μου, Ἰκαρε, τῷ εἶπε, πρόσεχε πολύ. Τὸ ταξίδιόν μας δὲν εἶναι ὅπως αἱ δοκιμαὶ τῶν προηγουμένων ἡμερῶν· εἶναι μακρινόν, πολὺ μακρινόν. Ἐγώ, ὃς γνωρίζων τὸν δρόμον, θὰ προχωρῶ ἐμπόδιος σὺ δὲ θὰ ἀκολουθήσῃς πλησίον μου. Πρόσεξε ίδιᾳ, οὕτε ὑψηλὰ πολὺ νὰ ἀναβαίνῃς, μήπως ὁ ἥλιος ἀναλύσῃ τὸν κηρόν τῶν πτερύγων σου, οὕτε πάλιν πολὺ χαμηλὰ πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ καταβαίνῃς, μήπως βραχώσιν αἱ πτέρυγές σου ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ γίνωσι βαρύτεραι.

‘Αφοῦ ἔδωκε τὰς ὄδηγίας ταύτας εἰς τὸν υἱόν του, ὁ Δαιδαλος ἐφόρεσε τὰς ίδικάς του πτέρυγας, ἔσφιξε τὸν Ἰκαρον εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἡσπάσθη μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐπειτα ἀνυψώθη εἰς τὸν ἀέρα. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἐπέτα ὁ υἱός του.

* * *

Διέσχιζον ταχέως καὶ οἱ δύο τὸν ἀέρα διὰ τῶν μεγάλων πτερύγων αὐτῶν. Ἀφῆκαν ἥδη δπίσω τὰ ὑψηλὰ δρη τῆς Κρήτης. ‘Υποκάτω αὐτῶν ἔξετείνετο κατ’ ἀρχὰς ἀπέραντος ἡ θάλασσα· ὁ ἄνεμος, ἵσχυρῶς πνέων ἐκ δυσμῶν παρέσυρεν αὐτοὺς δλίγον κατ’ δλίγον ἀνατολικώτερον, καὶ μετ’ δλίγον ἤρχισαν ν’ ἀναφαίνωνται κάτωθεν αὐτῶν αἱ Κυκλαδες. ‘Ο κόσμος ἔμενεν ἔκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα. Οἱ ναῦται, οἵτινες εύρισκοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἀλιεῖς, δσοι παρὰ τὰς ἀκτὰς συνελάμβανον ἵχθεῖς διὰ τῶν δικτύων αὐτῶν, οἱ γεωργοὶ οἱ ἀροτριῶντες τοὺς ἀγροὺς ἐπὶ τῶν νήσων, οἱ ποιμένες, οἱ φυλάττοντες τὰ ποιμνια ἐπὶ τῶν ὁρέων, πάντες ἵσταντο

εκπληκτοι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἄφηνον τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀκυ-
βέροντα εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου, οὗτοι δὲ δὲν ἔσυρον
τὸ δίκτυον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπήδων οἱ ἵχθύες, οἱ
γεωργοὶ δὲν ἔκεντροις τοὺς βοῦς διὰ τοῦ βουκέντρου,
οἱ ποιμένες δὲν ηὔλουν· ἀλλὰ πάντες ἔστρεφον πρὸς τὸν
οὐρανὸν τὰς κεφαλὰς καὶ μὲ ἅπληστα βλέμματα παρετή-
ρουν τὰ δύο παράδοξα καὶ πρωτοφανῆ ἐκεῖνα πτηνά.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ "Ικαρος ἐπέτα πλησίον τοῦ πατρός
του. "Ολίγον ὅμως κατ' ὀλίγον ἔνεθαρρύνθη ἐκ τῆς
ἔλαφορότητος τῆς πτήσεως καὶ ἡθέλησε ν' ἀνέλθῃ ὑψη-
λότερον.

—Τί θὰ πάθω; εἴπε καθ' ἔαυτόν. Οἱ φόβοι τοῦ πα-
τρός μου εἶναι ἀδικαιολόγητοι· αἱ πτέρυγές μου εἶναι
στερεαί· δὲ δροσερὸς ἄνεμος μετριάζει τὴν θερμότητα
τῶν ἀκτίνων τοῦ ἥλιου. Καὶ ἐπειτα πόσον ώραιότερον
θὰ εἶναι τὸ θέαμα ἐὰν ἀναβῇ κανεὶς ὑψηλότερον!

Ταῦτα σκεπτόμενος ἀπεμακρύνθη βαθμηδὸν τοῦ πα-
τρός του καὶ ἤρχισε ν' ἀνέρχεται "Αλλ' ἐτιμωρήθη
σκληρῶς. Ἐκεῖ ὑψηλὰ ὁ κηρὸς τῶν πτερύγων του ἀνέ-
λυσεν ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἥλιου, τὰ πτερά διεσκορ-
πίσθησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ὁ "Ικαρος ἤρχισε νὰ κα-
ταπίπτῃ βαρὺς ὡς ὁ μόλυβδος.

—Πατέρα! Πατέρα! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχὴς μετὰ
σπαρακτικῆς φωνῆς. "Αλλὰ ποὺν ὁ πατὴρ ἀκούσῃ, τὰ
κύματα ἔκλεισαν διὰ παντὸς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ θά-
λασσα σκληρὰ τὸν κατέπιε.

"Ο Δαίδαλος ἔστρεψε διὰ νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του, ἀλλὰ
δὲν ἔβλεπεν αὐτὸν καὶ ἐφώναξεν ἔντρομος:

—"Ικαρε, "Ικαρε, παιδί μου, "Ικαρε, ποῦ εἶσαι;
"Ἐνῷ δὲ μετ' ἀγωγίας περιέφερε τὰ βλέμματα ὁ δυ-
στυχὴς Δαίδαλος ἄνω καὶ κάτω καὶ πέριξ, διέκρινε ἐπὶ τῆς
ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης πτερὰ φερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ

νπὸ τῶν κυμάτων. Τότε ἐνόησεν ὅτι ὁ ἀγαπητός του
"Ικαρος εἶχε πνιγῆ.

Συνετριμένος ἐκ τῆς ὁδύνης κατέβη εἰς τὴν ἑκεῖ
πλησίον νῆσον, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ κύματα ἥθελον ἐκ-
βράσει εἰς αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του.

"Ἐπὶ ἡμέρας ἀπαρηγόρητος ἡρεύνα δλας τὰς ἀκτάς·
τέλος ἀνεῦρε τὸ πτῶμα τοῦ Ἰκάρου ἐρριμμένον ἔξω ἐπὶ¹
τῆς ἄμμου· θρηνῶν καὶ ὁδυρόμενος ἔθαψε τότε εἰς τὴν
νῆσον τὸ προσφιλές του τέκνον. Καὶ τὸ μὲν πέλαγος
ὅπου ἐπνίγη ὁ Ἰκαρος, ὠνομάσθη Ἰκάριον, ἡ δὲ νῆσος
ἐπὶ τῆς ὧδος ὃποιας ἐτάφη, Ἰκαρία.

*A. Κουρτίδης

13. Φιλήμων καὶ Βαῦκις

Ο Ζεὺς κατέβαινεν ἄλλοτε εἰς τὴν γῆν ἄγνωστος,
διὰ νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῶν ιδίων του ὁφθαλμῶν, ἢν οἱ
ἄνθρωποι ἥσαν δικαιοι ἢ ἀδικοι, καὶ τοὺς μὲν καλοὺς
ἀντήμοιβε, τοὺς δὲ κακοὺς ἐπιμώρει.

"Ημέραν τινὰ ἔλαβε μετ' αὐτοῦ τὸν Ἐρμῆν καὶ κα-
τέβη εἰς τὴν γῆν. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔφθασαν
εἰς πόλιν τινά. "Ἐκρουσαν διαφόρους θύρας, ἀλλ' οὐδεὶς
ῆλοιγε.

Τὴν δέ τοι γένη.

"Εκτὸς τῆς πόλεως ἐπὶ μικροῦ λόφου διεκρίνετο
πτωχικὴ καλύβη, ἐκ τῆς ὃποιας ἐξήρχετο ἀσθενὲς φῶς.

"Ο Ζεὺς καὶ ὁ Ἐρμῆς διηυθύνθησαν εἰς τὸν λοφί-
σκον καὶ διὰ μέσου τῶν ὁργμῶν τῶν σανίδων τῆς θύ-
ρας εἶδον ἐντὸς τῆς ὀχυροπλέκτου καὶ καλαμοσκεποῦς
καλύβης λευκογένειον γέροντα καὶ γραῖαν κυρτὴν ἐκ

τῶν ἐτῶν. Ὁ γέρων ὀνομάζετο Φιλήμων, ἡ δὲ γραῖα Βαῦκις.

Ο Ζεὺς καὶ ὁ Ἐρμῆς ἔκρουσαν τὴν θύραν τῆς καλύβης καὶ εἶπον :

— Καλοί ἄνθρωποι, λυπηθῆτε δύο ξένους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ποῦ νὰ διέλθουν τὴν νύκτα των.

· Η θύρα ἡνοίχθη ἀμέσως καὶ οἱ δύο ξένοι εἰσῆλθον.

— Καλοί μου ἄνθρωποι, εἶπεν δὲν γέρων, καλῶς ἥλθατε εἰς τὴν πτωχικὴν καλύβην μας. Εἴμεθα πτωχοί, ἀλλὰ ἐσυνηθίσαμεν εἰς τὴν πτωχείαν. Σήμερον πρὸ πάντων λυπούμεθα, διατὶ νὰ μὴ εἴμεθα πλούσιοι, διὰ νὰ φιλοξενήσωμεν ὅπως πρέπει τοὺς ξένους, τοὺς ὅποίους μᾶς στέλλει ὁ Ζεύς.

· Έν τῷ μεταξὺ ἡ φιλόξενος γραῖα ἔστρωσεν ὑφασμα ἐπὶ τοῦ ἔηροῦ ἔυλίνου καθίσματος, διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν οἱ ξένοι.

· Επειτα ἀνεσκάλευσε τὴν θερμὴν τέφραν τῆς ἑστίας, ἤναψε πῦρ διὰ ἔηρον φύλλων καὶ φρυγάνων φυτῶσα διὸ δλης τῆς δυνάμεως τῆς γεροντικῆς ἀιαπνοῆς της, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐτοποθέτησε χαλκίνην χύτραν.

· Ο γέρων ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ λαχανοκήπου φέρων λαχανικὰ καὶ ἔηρα ἔύλα. · Ένῷ δὲ ἡ γραῖα ἐκαθάριζε τὰ λαχανικά, δὲν γέρων διὰ διχαλωτοῦ σιδηροῦ δικράνου ἔξειφρέμασεν ἐκ τῆς καπνισμένης ὁροφῆς τεμάχιον ἀλατιστοῦ κρέατος, τὸ ὅποιον ἔμενε πολὺν καιρὸν ἐκεῖ κρεμασμένον διὰ μεγάλην τινὰ ἑορτήν.

* * *

Μέχρις ὅτου ἔτοιμασθῇ τὸ φαγητόν, οἱ δύο ἀγαθοὶ γέροντες διδύλουν φιλοφρόνως πρὸς τοὺς ξένους αὐτῶν.

· Η γραῖα ἐθέρμανεν ὑδωρ καὶ ἔφερεν αὐτὸν ὅπως οἱ ξένοι πλύνωσι τοὺς πόδας των, ἡτοίμασε τὴν τράπεζαν Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Εκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δημ., ἔκδ. Β' 1935 3

καὶ ἔστρωσεν αὐτὴν διὰ πρασίνων φύλλων ἡδυόσμου.

Ἐπειτα ἔφερε τὰ φαγητά· ἥσαν δὲ ταῦτα ἐλαῖαι
οἱ καρπὸς τοῦ ἵεροῦ δένδρου τῆς Ἀθηνᾶς, ὁξύγαλα καὶ
ώά, ἐντὸς πινακίων πηλίνων, ἔφερε δὲ καὶ τὸ κρέας
μετὰ τῶν λαχανικῶν καὶ οἶνον καὶ ποτήρια ἐκ ἔνδου
δέξεας.

Οἱ δύο ξένοι ἔτρωγον μὲ πολλὴν ὅρεξιν. Ἡ γραῖα
λέγει τοιε εἰς τὸν γέροντα:

— Θὰ τελειώσουν τὰ φαγητὰ καὶ οἱ ξένοι μας δὲν
θὰ χορτάσουν!

— Τὴν χήνα! ἀναφωνεῖ ὁ Φιλήμων.

Εἶχον μίαν χήνα, μίαν καὶ μόνην, τὴν ὅποιαν ἐφύ-
λαττον διὰ νὰ θυσιάσουν εἰς ἔκτακτον περίστασιν.

— Πήγαινε νὰ τὴν συλλάβῃς λέγει ἡ Βατκις, καὶ
φέρε την γρήγορα νὰ τὴν μαγειρεύσω διὰ τοὺς ξένους
μας.

Ο γέρων ἔτρεξεν ὁμέσως διὰ νὰ φέρῃ τὴν χήνα,
ἀλλὰ δὲν ἦτο εὔκολον νὰ τὴν συλλάβῃ· τὸ πιηνὸν ἔτρε-
χεν εἰς τὸν κῆπον καὶ ἔξεβαλε κραυγὰς ὁξείας, ὃ δὲ γέ-
ρων, τοῦ ὅποιου τοὺς πόδας εἶχον βαρύνει τὰ ἔτη, μα-
ταίως ἡγωνίζετο νὰ προφύσῃ. ᩩ γραῖα ἤνοιξε τὴν θύ-
ραν καὶ ἡ χήνη εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ κατέ-
ψυγε πλησίον τοῦ Διός, ὡς νὰ ἔξήτει ἄσυλον.

— Καλοὶ καὶ σεβαστοὶ γέροντες, εἶπεν ὁ Ζεύς, ἡ
χὴν αὗτη, ἡ ὅποια κατέψυγε πρὸς ἡμᾶς, δὲν πρέπει νὰ
πάθῃ τίποτε. Ἄν καὶ πιηνὸν ἐνόησεν δτι εἴμεθα Θεοί.
Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ζεὺς καὶ οὗτος εἶναι ὁ υἱός μου ὁ Ἐρμῆς.
Οἱ ἀφιλόξενοι γείτονές σας θὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν
ἀσπλαχνίαν των μόνον σφῖς δὲν θὰ πάθετε τίποτε.
Ἄφήσατε τὴν καλύβην σας καὶ ἔλθετε μαζὶ μας εἰς τὴν
κορυφὴν τοῦ ὅρους, καὶ μὴν ἀπορήσητε δι' ὅτι θὰ
δῆτε.

‘Ο Φιλήμων καὶ ἡ Βαῦκις ἄφωνοι ἐκ τρόμου ὑπή-
κουσαν εὐθύνες. Στηριζόμενοι εἰς τὰς δάβδους τῶν ἀνέ-
βησαν μετὰ κόπου τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον, ὃ ὅποῖς
φέρει εἰς τὸ ὅρος.

“Οτε δὲ ἔφθασαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, στρέφουν
τὸ βλέμμα καὶ βλέπουν ὅλην τὴν κάτω ἔκτασιν σκεπα-
σμένην ἀπὸ νερά.

Πρὸς δὲ συνέλθουν ἀπὸ τὴν ἔκπληξίν των οἱ δύο
γέροντες βλέπουν ὅτι ἔκει ὅπου ἦτο τὸ κηπάριον καὶ ἡ
μικρὰ καλύβη των, ἔξαφνα ὑψώμη μεγαλοπρεπῆς καὶ
πολυτελῆς ναὸς μετὰ μαρμαρίνων στύλων.

Τότε δὲ Ζεὺς λέγει πρὸς αὐτούς :

— Τί ἐπιθυμεῖτε ; Εἰπέτε χωρὶς δισταγμὸν τὴν ἐπι-
θυμίαν σας καὶ θὰ εἰσακουσθῇ.

— Ἀφοῦ ἡ κατοικία μας μετεβλήθη εἰς ναόν, θέλο-
μεν νὰ γίνωμεν Ἱερεῖς τοῦ ναοῦ τούτου, καὶ ὅταν ἔλθῃ
ὁ καιρὸς ν' ἀποθάνωμεν, συγχρόνως ν' ἀποθάνωμεν καὶ
οἱ δύο, ὅστε οὕτε δὲ θάνατος νὰ μᾶς χωρίσῃ.

Τοῦτο καὶ ἔγινε.

* * *

Παρῆλθον πολλὰ ἔτη. Ἡμέραν τινὰ ἐνῷ ἐκάθηντο
ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ ναοῦ, ἡ Βαῦκις, στρέψασα τὰ
βλέμματα αὐτῆς, εἶδεν ὅτι ὁ σύζυγός της ἐκαλύπτετο
ὅλιγον κατ' ὅλιγον διὰ φύλλων. Θέλει νὰ πλησιάσῃ
πρὸς αὐτόν, ἀλλ' αἰσθάνεται ὅτι καὶ αὐτὴ καλύπτεται
ὑπὸ πρασίνου φυλλώματος. Οἱ πόδες των ἔγιναν φίλαι,
τὸ σῶμα αὐτῶν κορμός, αἱ χεῖρες καὶ ἡ κόμη των κλάδοι.

‘Αλλ’ ἐφ’ ὅσον ἀκόμη ἥδυναντο νὰ ὅμιλωσιν ἀντίλ-
λαξαν λόγους ἀγάπης.

— Χαῖρε, ἀγαπητή μου Βαῦκις ! ἔλεγεν ὁ Φιλήμων.

— Χαῖρε, ἀγαπητέ μου Φιλήμων! ἔλεγεν ἡ Βαῦκις.

· Άλλὰ τέλος τὸ στόμα ἀμφοτέρων ἐκαλύφθη συγχρόνως ὑπὸ φλοιοῦ.

· Εκτοτε πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς ὑψοῦνται δύο ὑψηλὸς δένδρα, μία δρῦς ἐγκλείουσα τὸ σῶμα τοῦ Φιλήμονος καὶ μία φιλύρα, ὑπὸ τὸν κορμὸν τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ Βαῦκις.

· Οιαν δὲ πνέη ὁ ἄνεμος, ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων αὐτῶν ὅμοιάζει πρὸς γλυκεῖς λόγους, τοὺς ὅποίους ἀνταλλάσσουν εἰσέτι πρὸς ἀλλήλους.

· *A. Κουρτίδης*

14. Ὁ Φαέθων.

Μίαν φορὰν εἰς ἀρχαιοτάτους καιρούς, κατοικοῦσεν εἰς ἄγνωστόν τινα καὶ βαθεῖαν κοιλάδα, ἐντὸς σκιεροῦ ἄλσους δαφνῶν, ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, γυνὴ ὥραία καὶ νέα, ὀνομαζομένη Κλυμένη. Ἀπέφευγε δὲ αὕτη τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ καθ' ἡμέραν, εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου συνέλεγεν ἄνθη καὶ ἐστεφάνωνε τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐπειτα δὲ ὅλον τῆς τὸν καιρὸν ἔξωδευεν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τριῶν θηγατέρων της καὶ τοῦ υἱοῦ της, ὅστις ὠνομάζετο Φαέθων.

Τὸ παιδίον ἦτο σπανίας ὡραιότητος· οἱ δοφθαλμοὶ του ἤσαν γαλανοὶ ὡς τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, ἡ κόμη του ἤτο ἔανθη καὶ ἔχούσιζε, καὶ ὅταν ἐμειδία, ἔλεγες ἔχάραζεν ἡ ἀνατολή. Ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν του πρὸς αὐτὸν ἤτο λατρεία. Άλλὰ καὶ εὐφυῖαν καὶ καλὴν θέλησιν εἶχεν ὁ μικρὸς Φαέθων, καὶ ὅ, τι τῷ ἐδίδασκον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, τὸ ἐμάνθανεν εὐκόλως καὶ προθυμότατα. Καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν δὲ καὶ εἰς τὰς ἀσκήσεις τοῦ σώματος ἔξαισιώς ἐπέδιδε,

καὶ ὅλοι οἱ ὁμήλικές του τῶν πέριξ κοιλάδων τὰν ἐθεώρουν κατὰ πάντα ἀνώτερόν των.

Ἄλλὰ τοῦτο εἶχε καὶ τὸ κακόν του μέρος, ὅτι, συνηθίσας εἰς τοὺς ἐπαίνους, ἀπώλεος τὴν μετριοφροσύνην, ἥτις εἶναι τῶν προτερημάτων ὁ στολισμός, καὶ ἔγινεν οἰηματίας. Τὸ κακὸν δὲ ἦτο, ὅτι οὕτε ἡ μῆτηρ, οὕτε αἱ ἀδελφαὶ του συνετέλουν πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν φιλαυτίαν του, διότι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἀγάπης τὸν ἔβλαπτεν, ἀντὶ νὰ τὸν ὀφελῇ.

Πατέρα δὲν εἶχεν ἵδη ποτέ, οὐδέ τὴν κούση νὰ γίνῃ ποτὲ λόγος περὶ τοῦ πατρός του. Μόνον ἄπαξ, ὅταν ἡ μῆτηρ τῷ ἐδίδασκεν, ὅτι πατήρ τοῦ Διὸς ἦτο ὁ Κρόνος καὶ πατήρ τοῦ Κρόνου ὁ Οὐρανός, ἡρώτησεν αἴφνιης ὁ μικρὸς Φαέθων :

— Καὶ ὁ ἴδιος μου πατήρ ποῖος εἶναι ;

Ἄλλ' ἡ Κλυμένη, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ἔχουσα πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν ἔφερεν πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος, ως ἔπραττεν εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ζωῆς της, καὶ γονατίσασα μετ' αὐτοῦ, τῷ εἶπε :

— Κάμε τὴν προσευχὴν σου, καὶ τὴν ἡρώτησιν ταύτην ποτὲ πλέον μὴ τὴν ἐπαναλάβῃς.

Οὐ Φαέθων ἦτο συνηθισμένος νὰ προσεύχηται ἐμπρὸς εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ἀγαλμα εἰς τοῦ ὅποίου τὴν μορφὴν ἔλαμψε θεία καλλονὴ καὶ μεγαλειότης. Ἐμπροσθεν λοιπὸν αὐτοῦ ὑπεσχέθη ὅτι ἡ μῆτηρ του τῷ ἐζήτει, καὶ ἐτήρησε τὸν λόγον του, ἀν καὶ ἡ περιέργεια τὸν ἐπιεῖξε.

* * *

Μετά τινα ἔτη οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρῶν εἶχον μεγάλην πανήγυριν καὶ ἀγῶνας εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ. Συνέρρευσαν λοιπὸν ἐκεῖ οἱ ἀξιώτεροι νέοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἐλλάδος οὐα διαγωνισθῶσιν· δστις ὑπε-

ρίσχυεν ἐλάμβανεν στέφανον, ἐπηνεῖτο, ἔχειροκροτεῖτο καὶ εὐτυχεῖς ἐλογίζοντο οἱ γονεῖς, οἵτινες τὸν ἐγέννησαν.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἀγώνων λαμπρότεροι ἐμεωροῦντο οἱ ἵπποι, καὶ τὸ πλῆθος δὲ τοῦ ἡτοῦ βέβαιον ὅτι τὸ βραβεῖον θὰ λάβῃ εἰς Θεσσαλός. ὅστις ἐκάθητο ὑπερήφανος εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὁραιότατον δὲ τῶν ἵππων καὶ ἐφαίνετο ἔχων μεγάλην ἐπιτηδειότητα καὶ τὸν διοικῆ. Καὶ ἀληθῶς, ὅταν ἥρχισαν καὶ τρέχωσιν, αὐτὸς ἐτινάχθη δὲ τῶν ἐμπρόστιν· ὁ δὲ Φαέθων, ὅστις καὶ αὐτὸς ἥγωνται οὐ μετὰ τῶν ἵππων, ἔμεινεν μακρὰν διάστασιν ἀναβαίνων ἵππον, ὅστις ἐφαίνετο ἄγριος καὶ νευρώδης, ἀλλ ἥτο μικρὸς καὶ ὀλίγον ἐπιδεικτικός. Ἀλλ' ὅτε δὲν ἀπειχον πλέον πολὺ τοῦ τέρματος, ἐπληγές διὰ μιᾶς διὰ τῶν πτερωνιστήρων τὸν ἵππον του, ὅστις δὲν ἥτο, ὡς οἱ ἄλλοι, ἐξηγνητλημένος, ἐπήδησε μέγιστον πήδημα, καὶ τρέχων ὡς ἀστραπή, ἔφθασε πρὸ τοῦ Θεοσαλοῦ.

— Εὗγε! Εὗγε! ἐφώναζον αἱ χιλιάδες τῶν θεατῶν, ὅτε ἐφάνη εἰς τὰς ὁψεις δὲ τῶν νεανίας ὁραῖος καὶ φέρων τῆς νίκης τὸν στέφανον.

Μετὰ τὸ ἵπποδρόμιον ἥρχισεν ἡ ἀρματοδρομία καὶ μετὰ θαυμασμοῦ εἶδε τὸ πλῆθος τὸν Φαέθοντα, τὸν διοῖον ἐνόμιζον ἀπαυδήσαντα ἐκ τῆς πρώτης νίκης, παραταχθέντα καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα. Οἱ ἵπποι του ἥσαν τέσσαρες, ξανθοὶ καὶ τόσον θυμοειδεῖς καὶ ἀνυπόμονοι, ὡς τε οἱ θεαταὶ ἐπίστευον ὅτι κατὰ πρῶτον τότε ἐζεύχθησαν εἰς ἀρμα καὶ ἐφοβοῦντο τὰ ἔσχατα διὰ τὸν Φαέθοντα.

‘Αλλ’ ὡς τὸ σύνθημα ἐδόθη, ὁ νέος τοὺς ἥγγισεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς μάστιγος, τοὺς προύκάλεσε διὰ γλυκείας φωνῆς καὶ οἱ ἵπποι ὠρμησαν ὡς βέλος ἐμπρόστιν. Θαυμασία δὲ ἥτο ἡ ἀνεσις καὶ ἐπιδεξιότης, μεθ’ ἣς διηγήθησε τὰς ἡγίας, ἀπέφευγε τὰ προσκόμματα, ἔκοπτε

τὴν ὁδὸν τῶν ἀνταγωνιστῶν του σοφοὺς ἐλιγμοὺς ἔκτελῶν· καὶ μόλις ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα, διὰ στιβαρᾶς χειρὸς ἀνεχαίτισε τοὺς ἵππους, ἀνεπήδησε τοῦ ἄρματος, καὶ ἔρριψε τὰς ἡνίας εἰς τὸν ἵπποκόμον, ποὶν ἢ ἀφίχθωσιν οἱ ἄλλοι.

‘Ο ἐνθουσιασμὸς τῶν θεατῶν ὅρια δὲν ἐγνώριζεν· αἱ εὐφημίαι των ἔφθανον μέχρις οὐρανοῦ, καὶ δλαι αἱ χειρες πρὸς αὐτὸν ἔξετείνοντο καὶ ἔρριπτον στεφάνους.

* * *

‘Ο ἥλιος πρὸ μικροῦ εἶχε δύσει εἰς τὸν ὁρίζοντα καὶ, συνάξας ὅσους ἥδυνήθη στεφάνους ὁ Φαέθων, ἐσπευδε πρὸς τὴν μητέρα του, ἵνα καταθέσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κόλπους της, ὅτε ὑπὲρ ὅλας τὰς φωνὰς ἡ ιουσε μίαν, ἥτις τῷ ἔλεγε «*Εῦγε*» καὶ αὐτή, ἀλλὰ τόσον γλυκεῖαν, ὡς ἂν ἦτο μέλος κιθάρας, τόσον σιγαλήν, ὡς ἂν ἦτο ψιθυρόσιμός, ἀλλὰ συγχρόνως τόσον ἔντονον, ὥστε ὑπὲρ ὅλας τὰς ἄλλας ἥχει εἰς τὴν καρδίαν του. Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν ἐμπρός του ἄνδρα, ὃστις τῷ ἐφάνη ὥραῖος ὡς ἂν ἦτο τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ πλήρης ζωῆς, χρυσοκόμης καὶ γαλανός.

— Εῦγε Φαέθων, ὁ υἱὸς τῆς Κλυμένης ! ἐπανέλαβεν ὁ ξένος μειδιῶν, καὶ τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο ἔλαμψεν ἐντὸς τοῦ Φαέθοντος, ὡς ἂν ἦτο φῶς ἡμέρας ἐαρινῆς.

— Καὶ πῶς μὲ γνωρίζεις ; εἴπεν ὁ Φαέθων μετὰ δειλίας ὅμου καὶ χαρᾶς.

— Σὲ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, διότι εἶμαι ὁ πατήρ σου.

— Ο πατήρ μου ! ὁ πατήρ μου ! ἀνέκραξεν ὁ νέος ἐκτὸς ἔαυτοῦ. “Αν εἶσαι ὁ πατήρ μου, ἐλθὲ λοιπὸν εἰς τὴν μητέρα μου, ἥτις κλαίει τόσον καιρόν, διότι εἶσαι μακράν της. Ἀλλὰ πῶς ὄνομάζεσαι ;

— Ό πατήρ σου είμαι, φίλτατε Φαέθων, είπεν αὐτός, καὶ διομάζομαι Ἀπόλλων.

— Ἀπόλλων, ὁ Θεὸς ὁ πανίσχυρος, ὁ Θεὸς τῆς λατρείας ἡμῶν! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας, κυριεύομενος ὑπὸ τρόμου καὶ ὑπὸ ἀνεκφράστου αἰσθήματος χαρᾶς συγχρόνως καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του. Θερμότης δὲ ἀσυνήθης ἔχυθη εἰς τὰς φλέβας του καὶ σφοδρῶς ἔπαλλεν ἡ καρδία του.

— Καὶ είμαι ὑπερήφανος διὰ τὸν υἱόν μου, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων. Εἴδον τὰς νίκας σου καὶ ἡξεύρω τὶ ἀξίζου σιν· είμαι καὶ ἐγὼ διφρηλάτης ὁ δηγῷ τὸν δίφρον τοῦ ἥλιου εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ ζήτησέ μου ὅτι θέλεις. Ναὶ είμαι Θεὸς πανίσχυρος, καὶ ὅτι ζητήσῃς σοῦ ὑπόσχομαι νὰ τὸ ἔχῃς.

— Ὁ, τι σοῦ ζητήσω; Μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ μοῦ κάμης ὅποιαν χάριν σοῦ ζητήσω; ἀνέκραξε περιγαρὴς ὁ Φαέθων. Ἀλήθεια μοῦ τὸ ὑπόσχεσαι;

— Σοῦ τὸ ὄρκίζομαι μὰ τὴν Στύγα¹⁾), εἶπεν ὁ Ἀπόλλων.

— Ω! ἐν μόνον σοῦ ζητῶ, εἶπε μετὰ παρακλητικῆς φωνῆς ὁ νεανίας. Ἀφες με μίαν μόνον ἡμέραν νὰ ὀδηγήσω τὸν δίφρον σου εἰς τὸν οὐρανόν.

— Άλλ’ ὁ Ἀπόλλων ἀφῆιε μεγάλην τρόμου κραυγῆν.

— Ανόητε, εἶπεν, ἀνόητε τις ζητεῖς; Ὁχι τοῦτο. Ζήτησε ὅτι ἄλλο θέλεις. Μὴ ζητεῖς τοῦτο.

— Μοῦ ἀρνεῖσαι λοιπὸν ἀφοῦ μοῦ ὑπεσχέθης; εἶπεν ὁ νέος θλιβόμενος.

— Ζητεῖς τὸν κίνδυνον, ζητεῖς τὸν θάνατον. Ἀλλ’ ὅχι, δὲν σοῦ ἀρνοῦμαι· δὲν ἡμπορῶ νὰ σοῦ ἀρνηθῶ...

1) Ὑποχθόνιος ποταμός, εἰς τὸν ὅποιον τὸῦ βδοῦ οἱ θεοὶ ὠρκίζοντο τὸν μεγαλύτερον ὄρκον των.

”Ελα δμως τώρα πρέπει νὰ ύπαγωμεν πρὸς τὴν μητέρα σου.

* * *

”Ορια δὲν εἶχεν ἡ εὐτυχία τῆς Κλυμένης, ὅταν εἶδεν οἴφης ἐμπρός της τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν ὁποῖον ἐστερείτο ἀπὸ τόσου καιροῦ, διότι κατοικία αὐτοῦ ἦτο ὁ οὐρανός. Μετὰ μεγίστης δὲ καρδᾶς ἥκουσε τὸν Φαέθοντα διηγούμενον περὶ τῶν θριάμβων του. Κατωτέρα δὲ τῆς ἴδιας της δὲν ἦτο καὶ τῶν θυγατέρων της ἡ ἀγαλλίασις διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πατρός των καὶ διὰ τὰς γίνας τοῦ ἀδελφοῦ των.

”Άλλὰ τὰ πάντα ἥλλαξαν μορφὴν ὅταν ὁ Ἀπόλλων εἰπε:

—Κλυμένη, ως μήτηρ ὑπακούεσαι ὑπὸ τοῦ νεανίσκου τούτου. Εἰπέ του νὰ μὴ ἐπιμείνῃ νὰ μοῦ ζητῇ, ὅτι μοῦ ἔζήτησεν.

—”Οχι, μητέρα, μὴ τὸν ἀκούῃς, ἀνέκραξεν ὁ Φαέθων. Μοῦ ὑπεσχέθη νὰ μοῦ δώσῃ ὅτι τοῦ ζητήσω. ”Ἐζήτησα νὰ ὀδηγήσω καὶ ἐγὼ μίαν μόνην ἡμέραν τὴν ἄμαξάν του εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ δὲν θέλει νὰ μὲ ἀφήσῃ.

—Τὸν θάνατόν σου, ἀσυλλόγιστε, ἀπεκρίθη μετὰ περιπαθείας ὁ Ἀπόλλων, τὴν καταστροφήν σου ζητεῖς. ”Ηξεύρεις τί είναι οἱ ἵπποι μου, τοὺς δοιάρους ζητεῖς νὰ δαμάσῃς; Ζήτησον ἐπίσης νὰ ἡνιοχήσῃς τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν.

—Φύλτατε Φαέθων, ἀνεφώνησε τρέμουσα ἡ μήτηρ του, ἄφησε τὴν φαντασίαν σου αὐτήν. ”Αν δυστύχημα σοῦ συμβῇ, γνώριζε ὅτι μὲ φονεύεις.

’Ομοίως καὶ αἱ ἀδελφαὶ του τὸν ἐλάμβανον εἰς τὰς ἀγκάλας των καὶ τὸν παρεκάλουν. ”Αλλ’ ἔκεινος, γελῶν ὑπεροπτικῶς, ἔλεγε:

—Φοβεῖσθε, διότι δὲν μὲ εἴδατε εἰς τὸ ἱπποδρό-

μιον. "Ο, τι καὶ ἀν εἶναι οἱ ἵπποι τοῦ πατρός μου, ἵπποι εἶναι πάντοτε, καὶ θὰ ἴδουν ἀν ἡμπορῶ νὰ τοὺς δαμάσω.

— Νεανίσκε, νεανίσκε, εἴπεν ὁ Ἀπόλλων, ἡ ὑπεροψία εἶναι μέγα ἀμάρτημα, ἀμάρτημα πολλάκις θανάσιμον.

— Λοιπὸν ἀρνήσου τὸ ἀνόητον ζήτημά του, εἴπεν ἡ Κλυμένη πρὸς τὸν θεόν. "Οτε ὑπεσχέθης, δὲν ἤξευρες τί θὰ σοῦ ζητήσῃ.

— Τοῦτο δυστυχῶς δὲν δύναμαι, εἴπεν ὁ Ἀπόλλων. "Ωρίσθην ἐπὶ τῆς Στυγός, καὶ τὸν φοβερὸν αὐτὸν δρονον οἱ θεοὶ δὲν ἀναιροῦσιν.

"Οτε ἡ δυστυχὴς Κλυμένη ἤκουσε τοῦτο, παρεδόθη εἰς ὅλην τὴν ἀπελπισίαν της, καὶ μόλις κατώρθωσεν ὁ Ἀπόλλων νὰ τὴν παρηγορήσῃ ὀλίγον, ἀφοῦ ὑπεοχέθη ὅτι θὰ διατάξῃ τὸν υἱόν του πᾶς νὰ πράξῃ, ίνα ἀποφύγῃ πᾶν δυστύχημα.

Μετὰ νέας λοιπὸν ματαίας προσπαθείας τοῦ νὰ μεταπέσωσι τὸν ἰσχυρογνώμονα, παραλαβὼν αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων, ἀνῆλθεν εἰς τὸν Ὄλυμπον, δπου τὸν ἔφερεν ἀμέσως, ὡς διὰ τηλεγράφου, διότι οὕτως ὠδοιπόρουν οἱ θεοί. Ἐκεῖ δὲ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ ἱπποστάσιόν του, στίλβον ὅλον ἐκ χρυσοῦ καὶ στολισμένον διὰ πολυτίμων λίθων, δπου τέσσαρες, χιόνος λευκότεροι ἵπποι, σκάπτοντες τὸ ἔδαφος δι' ἰσχυρῶν ὀπλῶν, ἔτρωγον χρυσὴν κριθὴν εἰς ἀργυρᾶς φάτνας καὶ εἰς χρυσταλλίνους κάδους ἔπινον νέκταρ, τὸ ποτὸν τῶν Θεῶν. Ἱπποκόμοι δὲ αὐτῶν ἦσαν εἰκοσιτέσσαρες νέαι παρθένοι αἱ Ὡραι, δώδεκα αἱ τῆς νυκτός, μελανὰ ἐνδεδυμέναι, καὶ δώδεκα λευκοφόροι, αἱ τῆς ἡμέρας.

Τότε δὲ ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόλλων εἰς τὸν υἱόν του, πῶς ἥμέρως νὰ προσφωνῇ τοὺς ἵππους, πῶς νὰ τοὺς ψηλαφῇ, χωρὶς νὰ τοὺς πλήττῃ διὰ τῆς χρυσῆς μάστιγος,

νὰ τοὺς ὁδηγῇ, ἀλλὰ νὰ μὴ τοὺς παροτρύνῃ, πῶς νὰ κρατῇ τὰς ἡγίας, χωρὶς οὕτε νὰ τὰς τείνῃ οὕτε νὰ τὰς χαλαρώῃ, καὶ ἀφοῦ καὶ ἄλλα ὠφέλιμα τοῦ παρήγγειλε, τὸν συνεβούλευε διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ παραιτηθῇ τῆς ἀνοήτου ἀποφάσεώς του, ἀλλὰ καὶ πάλιν χωρὶς νὰ τὸν πείσῃ.

— Καιρός, λοιπόν, εἶπεν.

Καὶ τοῦ ἔδειξε τὰς "Ωρας τῆς νυκτός, αἱ ὅποιαι εἰχον στρέψει τὰ νῶτα σιωπηλῶς καὶ τὰς "Ωρας τῆς ἡμέρας, αἵτινες μειδιῶσαι καὶ ἐλαφρῶς ὀρχούμεναι ἐπλησίαζον καὶ ἔζεγγνυον τοὺς τέσσαρας λευκοὺς ἵππους εἰς δίφρον κατάχρυσον, τὸν δποῖον ἐκάλυπτον μύριοι καὶ μυρίως ἀκτινοβιοῦντες ἀδάμαντες.

* * *

"Ο Φαέθων κατ' ἀρχὰς ἐθαμβώθη 'Αλλ' ἀμέσως πάλιν θάρρος λαβών, ἐπήδησεν εἰς τὸν δίφρον, βιηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ 'Απόλλωνος, δστις διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν ἔσφιξεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

-- 'Αγαθῇ τύχῃ! τῷ εἶπε. Προσοχήν, ἡρεμίαν πνεύματος καὶ περίσκεψιν!

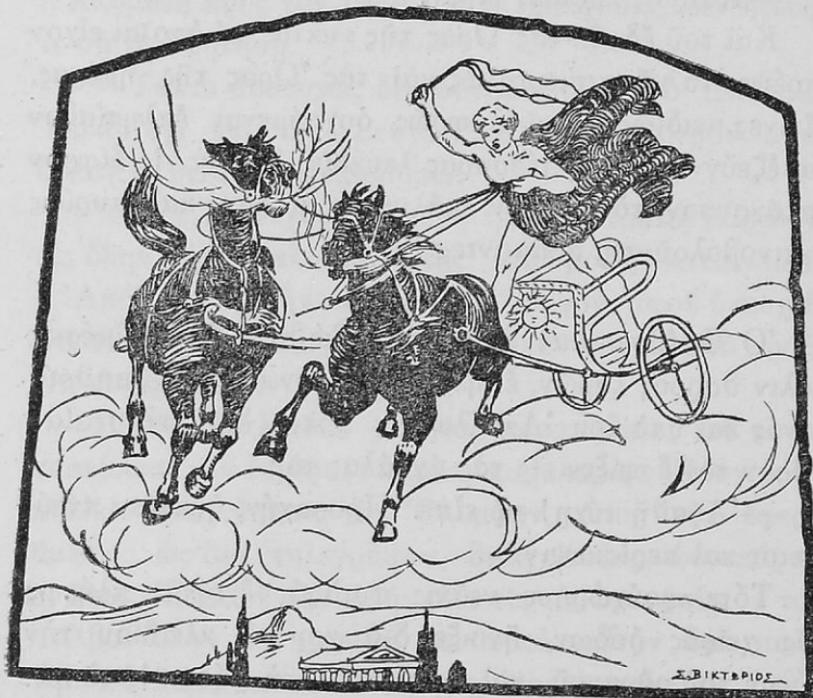
Τότε προύχώρησε νεᾶνις φαιδρά, ἔχουσα πλήρεις τὰς χεῖρας ὁόδων, ἥνοιξε διὰ χρυσοῦ κλειδίου τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσκόρπισε τὰ ὁόδα εἰς τὸ κατώφλιον. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν δ 'Απόλλων προσεφώνησε τοὺς ἵππους καὶ αὐτοὶ ἐκινήθησαν.

Κατ' ἀρχὰς ἐβάδιζον βῆμα βραδύ, διότι ἡ ἀνοδος ἦτο ἀπότομος. 'Αλλὰ τοῦτο ἐστενοχώρει τὸν τολμητίαν, δστις ἐνθυμούμενος τὰ ἵπποδρόμια, ἐκραύγαζε, «ἔμπρὸς λοιπόν», καὶ ἐκτύπα διὰ τῆς μάστιγος τὸν ἀέρα.

Εἰς τὴν ἔνην ταύτην φωνήν, εἰς τῆς μάστιγος τὸ πλατάγισμα, οἱ ἵπποι ἀνετινάχθησαν σφοδρῶς καὶ ἥρχισαν καλπάζοντες ὡς παράφοροι. 'Ο πλατὺς οὐρανὸς

ἔφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ περὶ τὸν Φαέθοντα
ῆτο χάος, ὃπου ἔβλεπε ἐν σκοτοδίνῃ σπινθηροβούντας
ἀστερισμοὺς εἰς σχῆμα καρκίνων, σκορπίων καὶ λεόν-
των καὶ βαθέως ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν γῆν, ἥτις
ἐστιρέφετο ώς χειρόμηλος.

Ἄλλ' δὲ Φαέθων ἦτο γενναῖος. Ἡρπασε τοὺς χαλι-

‘Ο πλατὺς οὐρανὸς ἔφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των . . .

νοὺς καὶ σπασμωδικῶς τοὺς ἀνέσυρεν· οἱ δὲ ἵπποι ἀνωρ-
μώθησαν εἰς τοὺς δπισθίους των πόδας.

Οργιζόμενος τότε, τοὺς ἐκτύπησε διὰ τῆς μάστι-
γος, καὶ αὐτοὶ φοβερῶς χρεμετίσαντες, καὶ φυσήσαντες
διὰ τῶν ὁωμώνων φλόγας, ὤρμησαν ώς ἀν ἐδιώκοντο
ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Ἐκ τοῦ χρεμετισμοῦ των ἐσείσθησαν
οἱ θόλοι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκ τῶν φλογῶν των ἔβά-

φησαν ἔρυθρὰ τὰ σύννεφα. Πᾶν κίνημα τοῦ νέου των ἡνιόχου, ἡρέθιζε μᾶλλον ἢ τοὺς ὀδήγει, καὶ ἐφέροντο τυφλῶς καὶ ἀτάκτως· καὶ δὲ μὲν ἔσυρε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς χαλινούς, ἀνεπήδων πρὸς τὰ ἄνω, σχεδὸν καθέτως, καὶ εἰς ὀλίγα λεπτὰ ἀνέβαινον εἰς ἀχανῆ ὑψη μακρυνόμενοι τῆς γῆς, ἵτις τότε ἐστερημένη τῆς θερμότητος τοῦ ἥλιου ἐκαλύπτετο ὑπὸ χιόνων καὶ ὑπὸ πάγων καὶ οἱ ποταμοὶ ἐγίνοντο κρύσταλλα καὶ φυτὰ καὶ ζῷα καὶ ἀνθρώποι ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ ψύχους· δὲ δὲ ἀπήδων οἱ εὔρωστοί του βραχίονες καὶ ἔχαλαροῦντο οἱ χαλινοί, ὕδρων οἱ ἵπποι κατὰ κεφαλῆς πρὸς τὴν γῆν καὶ δπου ἐπλητίαζον, αἱ πεδιάδες μετεβάλλοντο εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ ἥναπτον ὡς λαμπάδες τὰ δάση καὶ οἱ ποταμοὶ ἐξηραίνοντο καὶ ἀπέραντος πυρκαϊὰς ἔβοσκεν εἰς τὰ ὅρη καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰς κατοικίας.

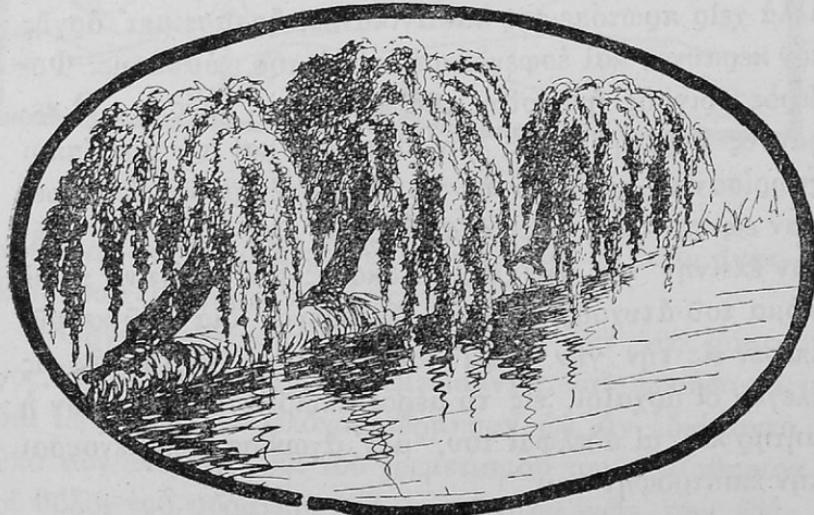
Τότε μεγάλη κραυγὴ ἡγέρθη ἐξ ὀλης τῆς γῆς. Οἱ ἀνθρώποι ἐξέπεμπον δεήσεις πρὸς τὸν Δία ν' ἀποτρέψῃ τὸ μέγα δεινόν.

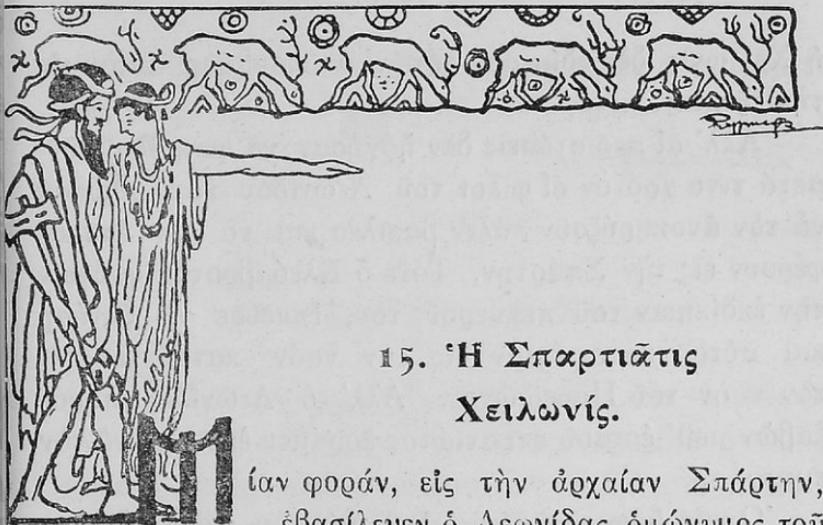
‘Ο δὲ Ζεύς, ἴδων τὸν ἥλιον, διεκινεῖτο ὡς ἂν ἐμέθυε, καὶ ἐννοήσας διεδηγεῖ αὐτὸν οὐχὶ ὁ Ἀπόλλων, ἀλλὰ χειρὶ πρωτόπειρος καὶ ἀνίκανος, ἡρπασε μετ' ὀργῆς τὸν κεραυνὸν καὶ ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ αὐθάδους. Φοβερὸς τριγμὸς ἡκούσθη καθ' ὅλην τὴν φύσιν. ‘Ο κεραυνὸς ἐνέσκηψεν εἰς τὴν ἀμαξιν, καὶ οἱ μὲν ἵπποι γνωρίσαντες τὴν βροντὴν τῶν Θεῶν ἔντρομοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν φάτνην των, ἀφήσαντες καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν γῆν εἰς τὸ σκότος βυθισμένην, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀτυχοῦς νεανίου, φερόμενον διὰ τοῦ κενοῦ, ἐπεσεν εἰς τὴν γῆν παρὰ τὸν ποταμὸν Ἡριδανόν, ὃς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, εἰς τὸ μέρος ἀκριβῶς δπου ἐμενον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, μετ' ἀγωνίας περιμένουσαι τὴν ἐπιστροφήν του.

Τὴν ἀπελπισίαν των ἔκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ· τὸν ἀγαπητὸν τῆς καρδίας των, τὸν πλήρη ζώῆς καὶ ἐλπίδων νεανίαν, τὸν εἶχον ίδῃ ἐμπρός των πτῶμα ἄμορφον καὶ ἡκρωτηριασμένον. Διὰ τῶν χειρῶν των ἔσκαψαν εἰς τὴν ὅχθην τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν ἐνεταφίασαν, καὶ ἐκεῖ τὰς ευδισκεν ὁ ἀνατέλλων καὶ ἐκεῖ ὁ δύων ἥλιος νὰ κλαίωσιν ἀπαργυρήτως καὶ ὁ ποταμὸς ἔπινε τὰ δάκρυα των.

‘Ο Ἀπόλλων δμως ἐλέησε τὴν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας του· καὶ νὰ ἐλαττώσῃ μὲν τὴν θλῖψίν των δὲν ἥμπόρει, διότι καὶ ὁ ἴδιος τὴν συνεμερίζετο. Ἄλλ’ ὅπως τὴν καταστήῃ δλιγάτερον ἐπαισθητὴν εἰς αὐτάς, εἰς τὴν παραποταμίαν ἐκείνην ὅπου ἐφαίνοντο ώς οιζώσασαι, τὰς μετεμόρφωσεν εἰς δένδρα, τὰς ἵτεας, αἴτινες, ώς γνωστὸν φαίνονται ώς κλαίουσαι καὶ κλαίουσαι τῷ ὅντι ὀνομάζονται παρὰ τοῦ λαοῦ· τὰ δὲ πύρινα δάκρυα των σιαλάζοντα εἰς τὸν ποταμὸν ἐπήχθησαν ἐντὸς τῶν κυμάτων του εἰς τὴν πολύτιμον ἐκείνην κιτρίνην ὕλην, ἥτις ὀνομάζεται ἥλεκτρον.

*Αλ. Ραγκαβῆς

15. Ἡ Σπαρτιᾶτις Χειλωνίς.

Ιαν φοράν, εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην,
έβασίλευεν δὲ Λεωνίδας, διμώνυμος τοῦ
ἀθανάτου στρατηγοῦ τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων
τριακοσίων Σπαρτιατῶν. Οὗτος εἶχε υψηλάτερα δύνομα-
ξιμένην Χειλωνίδα. Ταύτην ὑπάνδρευσε μετὰ τοῦ
Κλεομβρότου, δστις κατήγετο καὶ αὐτὸς ἦξ ἐπιφανοῦς
καὶ βασιλικῆς οἰκογενείας.

‘Αλλ’ ὁ Κλεόμβροτος ἦτο ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ
δοξομανῆς, δστις κατώρθωσε ν̄ ἀποστερήσῃ τὸν πενθε-
ρόν του τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ν̄ ἀιέλθῃ δὲ οὗτος
εἰς τὸν θρόνον τῆς Σπάρτης. ‘Ο Λεωνίδας τότε, φοβη-
θεὶς τὴν καταδρομὴν τῶν ἔχθρῶν του, κατέφυγεν ἵκετης
εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς.

‘Η Χειλωνίς ἦτο ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν συμφορὰν
τοῦ πατρός της· ὡς κόρη φιλόστοργος δὲν ἥδυνατο
ν̄ ἀπολαύῃ τῆς δόξης, τοῦ νὰ εἴναι βασίλισσα· διὰ τοῦτο
ἐγκατέλιπε τὰ ἀνάκτορα τοῦ συζύγου της, ἐνεδύθη πέν-
θιμα καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ παραμυθήσῃ τὸν
γέροντα πατέρα της καὶ νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυ-
χίαν του.

“Οταν δὲ ὁ Κλεόμβροτος ἦνάγκασε τὸν ἔκπτωτον
βασιλέα νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ, μακρὰν τῆς Σπάρτης,

ἡ Χειλωνὶς δὲν ἔδίστασε τότε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἔξορίαν.

‘Αλλ’ αἱ περιστάσεις δὲν ἥργησαν νὰ μεταβληθοῦν· μετά τινα χρόνιον οἱ φίλοι τοῦ Λεωνίδου κατώρθωσαν νὰ τὸν ἀνακηρύξουν πάλιν βασιλέα καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν Σπάρτην. Τότε ὁ Κλεόμβροτος φεύγων τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πενθεροῦ του, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὸς καταφύγιον εἰς τὸν ναόν· κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος. ‘Αλλ’ ὁ Λεωνίδας παραλαβὼν μεθ’ ἔαυτοῦ στρατιώτας ἔδραμεν ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

‘Οποία δμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του καὶ ἡ ἔκπληξίς δλων τῶν Σπαρτιατῶν τῶν συνοδευόντων αὐτόν, δταν εὗρον εἰς τὸν ναὸν τὴν Χειλωνίδα πεγμηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν! Παρεμύθει τώρα τὸν σύζυγόν της ἔχουσα μεθ’ ἔαυτῆς καὶ τὰ δύο τέκνα της. Ἡρχισε δὲ νὰ παρακαλῇ τὸν πατέρα της νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς τοῦ Κλεόμβρότου.

‘Αλλ’ ἔκεινος ἔμενεν ἄκαμπτος αὐτὴν μὲν παρεκάλει νὰ ἔλθῃ μαζί του εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τιμὰς καὶ περιποίησει·, εἰς δὲ τὸν Κλεόμβροτον ἐπέβαλε ν’ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης.

‘Αλλ’ ἡ Χειλωνὶς δὲν ἔδίστασεν οὐδὲ τότε μὲ ποῖον ἐκ τῶν δύο ὕφειλε νὰ ὑπάγῃ· μὲ τὸν πατέρα της ἡ μὲ τὸν σύζυγόν της. Λαβοῦσα τό ἐν τῶν τέκνων της εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἔδωκε τὸ ἄλλο εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ μετ’ αὐτοῦ ἔξῆλθε τοῦ ναοῦ. Ὁτο βαθύτατα τεθλιμμένη διότι ἔμελλε πάλιν νὰ ὑποστῇ τὰς ταλαιπωρίας, νὰ ζήσῃ δὲ μακρὰν δλων τῶν ἰδικῶν της καὶ τῆς πατρίδος της· ἀλλ’ ἀνεκούφιζεν αὐτὴν ἡ σκέψις, δτι ἥθελεν ἀποβῆται τὸ στήριγμα καὶ ἡ παραμυθία τοῦ συζύγου της. Διὰ τοῦτο μὲ βῆμα σταθερὸν χωρὶς νὰ κλονισθῇ

εἰς τὴν ἀπόφασίν της, ἀπὸ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρός της, ἀνεχώρησε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἔξορίαν.

*Αρσ. Παπαδοπούλου

16. Κροῖσος καὶ Σόλων.

Ο Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του, ἐνόμιζεν δτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται δτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, ἐπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεις πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

Ο Κροῖσος ἐνόμισεν, δτι τὰ πλούτη του ἤθελον θαμβώσει τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἐλληνος. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἔδειχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ θησαυροί του, ἡρώτησε τὸν Σόλωνα ἀν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὐτυχέστερον αὐτοῦ. Ο Σόλων ἀπεκρίθη δτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, δστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανε ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

Ο Κροῖσος, δυσαρεστηθείς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὐτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἡρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτόν, ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὔδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ πάλιν ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργείους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Ἐλλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δημ., ἐκδ. Β' 1935 4

καὶ θαυμαζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικήν των ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραιαν μητέρα των ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των, ἀποθανόντας δὲ γλυκύτατον καὶ ἄλυπον θάνατον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

‘Ο ύπερήφανος Κροῖσος, δργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάτεις καὶ ἔμε μεταξὺ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς ;

‘Ο Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει, διὰ εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἀριστα, ἐπ’ ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον.

— Τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἀδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπερηφανεύῃ ταὶ διὰ τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν του· εὐδαιμών ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειώνων εὐδαιμόνως τόν βίον του· διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δύοιαί εἰ τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δέ, πρὸν τελειώσει ὁ ἀγών οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του !

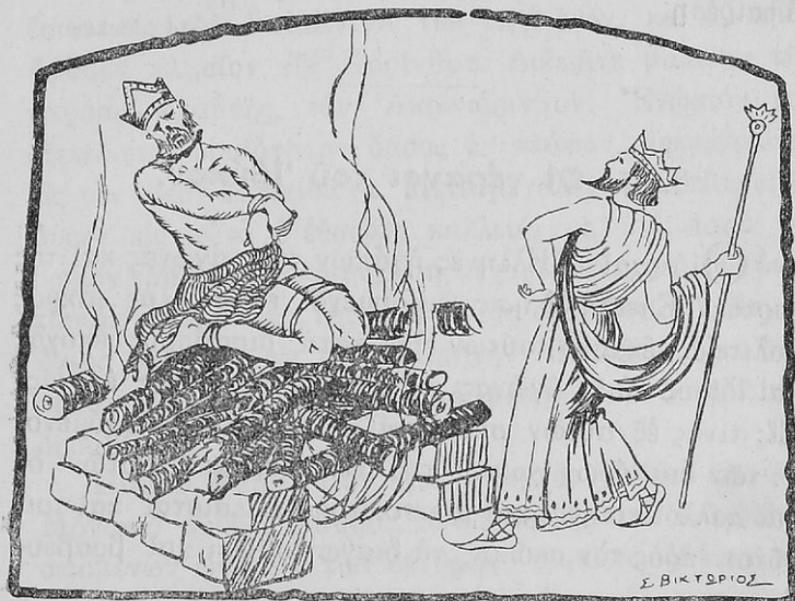
Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὡστε δυσηρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροφία καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροίσου ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιότατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις καὶ ὅλους τοὺς θησαυρούς του· συλλη-

φθείς δὲ αἰγμάλωτος, ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του· διότι δὲ Κῦρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι ζωντανὸν ἐνώπιόν του.

‘Η πυρὰ ἡτοιμάσθη καὶ δὲ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ’ αὐτῆς· ἀλλ’ ἐνῷ ἐπρόκειτο ν’ ἀνάψωσι πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς

Σ. ΒΙΚΤΩΡΙΟΣ

«Σόλων! Σόλων! Σόλων!»

λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του του τρίς: «Σόλων! Σόλων! Σόλων!»

‘Ο Κῦρος ἡρώτησε τὶς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὅποιον δὲ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

Τότε δὲ Κροῖσος διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὅποιους παρὰ τοῦ Ἐλληνος ἔκείνου εἶχεν ἀκούσει.

‘Ο Κῦρος συνητιθάνθη ὅλην τὴν ὁρμότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθόσον μάλιστα ἢ ὁδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροίσου ἐπεβεβαίωνε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχήσῃ, συνῆλθεν

εἰς ἔσαντὸν καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὄποιον ἔχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὃποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

A. Μελᾶς

17. Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰβύκου.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἥγάπων τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἔορτάς. Ἐπειδὴ δὲ ἡσαν διηρημένοι εἰς πολλὰς μικρὰς πολιτείας, ἐκάστη τούτων εἶχε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἰδίους αὐτῆς ἀγῶνας καὶ τὰς ἰδίας αὐτῆς ἔορτάς. Εἴς τινας ἔξ αὐτῶν συνηθροίζοντο πολλοί, ἐρχόμενοι ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ καὶ παλαισταὶ καὶ τοιοῦτοι, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διαγωνισθῶσι καὶ βραβευθῶσι.

Τοιοῦτοι ἀγῶνες καὶ τοιαῦται ἔορται ἐγίνοντο εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορινθοῦ καὶ ἐκαλοῦντο Ἰσθμια. Πάντες ἡτοιμάζοντο καὶ ἐγκαίρως ἀνεχώρουν ἐκ τῆς πατρίδος, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς αὐτάς. Ἐκ τοῦ Ρηγίου, λαμπρᾶς ἐν Ἰταλίᾳ ἐλληνικῆς πόλεως, ἐξεκίνησε καὶ ὁ Ἰβυκός, περίφημος κιθαρῳδός, εἰς τὸν ὄποιον ὁ Θεὸς ἔχάρισε κάλλιστον δῶρον, τὸ δῶρον τῆς μουσικῆς. Πάντες οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰβύκου. Ἡ φήμη αὐτοῦ παντοῦ εἶχε φθάσει, καὶ πάντες ἡσαν ἀνυπόμονοι νὰ ἀκούσουν αὐτὸν εἰς τὰ Ἰσθμια. Ἀλλά, περισσότερον πάντων ἀνυπόμονοι ἡσαν εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐμελλον νὰ ὑποδεχθοῦν καὶ νὰ φιλοξενήσουν τὸν μέγαν καλλιτέχνην. Μετὰ πόσης χαρᾶς

θὰ τὸν ἔβλεπον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, καὶ πόσην μεγάλην τιμὴν θὰ ἔλαμβανον νὰ φιλοξενήσουν τὸν Ἱβυκὸν, τὸν ἔξοχον καλλιτέχνην !

Ο Ἱβυκὸς ἐπρεπε νὰ διασχίσῃ μέγα πέλαγος, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ’ ὁ Θεὸς ἔσωσεν αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν κινδύνων, καὶ ἀβλαβῆς ἔφθασε πλησίον τῆς Κορίνθου. Διέκρινε μάλιστα τὴν ἀκρόπολιν αὐτῆς, τὸν Ἀκροκόρινθον. Ἐνώπιόν του ἔξτείνετο ὡραιότατον δάσος ἐκ πεύκων, ἀφιερωμένον εἰς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα. Μετὰ μεγάλης εὐλαβείας εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸν ὁ εὐσεβῆς καλλιτέχνης, καὶ παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Θεοῦ προσηυχήθη, εὐχαριστήσας αὐτόν, διότι τόσους κινδύνους τῆς θαλάσσης ἀβλαβῆς διηλύει καὶ ὑγιῆς ἔφθασεν εἰς τὴν ἀγαπητὴν Ἑλλάδα. Μετὰ τὴν προσευχὴν ἔξηκολούθησε διὰ μέσου τοῦ δάσους τὸν δρόμον του.

Πάντα περὶ αὐτὸν ἤσαν ἥσυχα. Οὐδὲν ἐκινεῖτο. Μόνον ὁ γλυκὺς ψίθυρος, τῶν ἐλαφρῶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειομένων φύλλων τῶν δένδρων, ἤκουετο. Μόνον σύντροφον κατὰ τὴν ὅδοιπορίαν του εἶχε στῖφος γεράνων, οἱ ὅποιοι ἐκ τῶν βιοείων καὶ ψυχρῶν τόπων φεύγοντες ἐπέτων εἰς τοὺς νοτίους καὶ θερμούς. Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὁ Ἱβυκὸς εἶδε τὰ πτηνὰ καὶ ἔξ δλης τῆς καρδίας ἔχαιρέτισε ταῦτα καὶ εἶπε :

— Χαίρετε, ἀγαπητὰ πτηνά, τὰ ὅποια εἰς τὴν θάλασσαν μὲ συνοδεύσατε: ως ἀγαθὸν οἰωνὸν τῶν θεῶν σᾶς θεωρῶ. Ἡ τύχη μου εἶναι δμοία μὲ τὴν ἴδικήν σας. Καὶ σεῖς καὶ ἐγὼ μακρόθεν ἐρχόμεθα καὶ φιλόξενον στέγην ζητοῦμεν. Ο θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν δ, τι ποθοῦμεν !

Καὶ φαιδρὸς προχωρεῖ καὶ ταχύνει τὸ βῆμα. Εὔρισκετο πλέον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἄλσους καὶ ἡτοιμάζετο νὰ

διέλθη στενήν γέφυραν, δτε ἔξαιφνης πηδοῦν δύο κακούργοι καὶ κλείουν τὸν δρόμον. Νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ κακούργων ὁ καλλιτέχνης δὲν ἡδύνατο· αἱ χεῖρες του μόνον τὰς λεπτὰς χορδὰς τῆς λύρας εἶχον συνηθίσῃ νὰ κρούωσιν. Ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων. Ὅψονται τὴν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν. Ἀλλά, ὅσον μακρὰν καὶ ἀν φυμάνη ἡ φωνή του, οὐδεὶς φαίνεται ἐνταῦθα. Ἀπελπισία κατέλαβε τὴν ψυχὴν του Ἰβύκου καὶ πικρὸν παράπονον ἔξηλθε τῶν χειλέων του:

— Ἄχ ! πρέπει λοιπὸν ἐδῶ εἰς ἔνην γῆν, ἐγκαταλελειμμένος καὶ ἄκλαυστος νὰ ἀποθάνω ὑπὸ κακούργου χειρὸς κακοποιῶν ἀνθρώπων, χωρὶς οὐδὲν ἐκδικητὴν τούλαχιστον νὰ εὔρω ; Θεέ μου ! Θεέ μου ! Καὶ βαρέως ὑπὸ τῶν κακούργων πληγωθεὶς κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν. Τὸ βλέμμα του εἶχε σκοτισθῆ καὶ μόλις ἡδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαπητὸν εἰς αὐτὸν στῆφος τῶν γεράνων, οἱ ὄποιοι ἐπέτων ἀνωθεν αὐτοῦ. Τότε μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως, ἥτις τῷ ἔμενεν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἐφώναξεν :

— Ἀπὸ σᾶς, ἀγαπητά μου πτηνά, ἐὰν οὐδεμίᾳ ἀνθρωπίνη φωνὴ ἀκουσθῇ, ἃς ὑψωθῆ τρομερὰ ἡ κατηγορία κατὰ τῶν δολοφόνων μου. Ταῦτα εἶπε καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἔκλεισαν διὰ παντός.

* * *

Τὸ νεκρὸν σῶμα του Ἰβύκου, ἐντὸς του ἀλσους εύρισκόμενον, εὐθὺς μετ' ὅλιγον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν διαβατῶν, ἀν καὶ πολὺ εἶχον παραμορφώσει αὐτὸν αἱ πληγαί. Πρῶτος ἔσπευσεν εἰς τὸν τόπον του κακουργήματος, ὁ φίλος, ὁ ὄποιος μετὰ τόσης χαρᾶς περιέμενε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν ἔνδοξον κιμαρφόδον. Δακρύων ἐνηγκαλίσθη τὸν νεκρόν, καὶ διὰ φωνῆς ὑπὸ τῶν λυγμῶν διακοπτομένης εἶπεν :

— "Επορεπε λοιπὸν τοιουτορόπως νὰ οὲ ἐπανεύρω
ἔγώ, ὁ ὄποῖος ἥλπιζον νὰ θέσω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τὸν
στέφανον τῆς νίκης, στέφανον λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον!"

Θρηνοῦντες ἥκουσαν πάντες οἱ ξένοι, οἱ δὲ τοῖοι εἶχον
συναθροισθῆ ἐκεῖ, τὸν λόγον τούτους. 'Ολόκληρος
ἡ Ἑλλὰς ὑσθάνθη μεγάλην θλῖψιν. 'Ηφανίσθη τόσον
ἀθλίως καὶ τόσον ἀδίκως μέγας μουσικός! Τὸ πλῆθος,
τρομερὰ δῷρισμένον κατὰ τῶν δολοφόνων, ὠρμησεν εἰς
τὴν κατοικίαν τοῦ διοικητοῦ καὶ ἔζήτει παρ' αὐτοῦ φο-
βερὰν τὴν τιμωρίαν τῶν κακούργων. 'Αλλὰ ποῦ νὰ ἀνεύ-
ρωσι τὰ ἔγνη αὐτῶν, ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου πλήθους, τὸ
ὄποιον εἶχε συρρεύσει ἐκεῖ; Τίνες ἦσαν ἄρά γε οἱ ἐλεει-
νοὶ δολοφόνοι, οἱ ὄποιοι ἐτόλμησαν νὰ φονεύσωσι τὸν
ἄριστον μουσικόν; 'Ησαν λησταί, οἱ ὄποιοι ἀνάνδρως
ἐνεδρεύοντες ἐφόνευσαν αὐτόν, ἡ ἔχθρος τις, δὲ ὄποιος
ἔνι φθόνου ἐτόλμησε τοιαύτην πρᾶξιν. Μόνον δὲ Ἡλιος
θὰ ἥδύνατο νὰ εἴπῃ τοῦτο, δὲ Ἡλιος, ὅστις πᾶσαν τὴν
γῆν καταλάμπων τὰ πάντα βλέπει καὶ τὰ πάντα γνωρί-
ζει. 'Ισως κοιτᾷ τὴν ὁραν ταύτην δὲ ἄγριος δολοφόιος,
ἐνῷ τρομερὰ τιμωρίᾳ τὸν ἀνέμενεν, ἢτο ἀναμεμιγμένος
εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰσήρχετο εἰς τὸν ναὸν
τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς γινομένας θυσίας,
τὰς ὄποιας εὔσεβεις πολῖται μετὰ μεγάλης εὐλαβείας
ἀσκεπεῖς προσέφρεδον εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὰ πάντα μὲ τὴν
παρουσίαν του ἐμόλυνεν, οὕτε τὰ ιερὰ σεβόμενος, οὕτε
τὴν δογὴν τοῦ Θεοῦ φοβούμενος. 'Ισως καὶ εἰς τὸ θέα-
τρον ἀκόμη εὐρίσκετο· διότι τίς ἥδύνατο νὰ εῦρῃ αὐτὸν
ἐν τῷ μέσῳ χιλιάδων ἀνθρώπων, οἵτινες πυκνοὶ ἐπὶ τῶν
ἔδρῶν τοῦ θεάτρου ἐκάθηντο; 'Ἐνταῦθα ἦσαν πολῖται
ἐκ πάντων τῶν Ἑλληνικῶν τόπων καὶ ἐκ τῶν μακρὰν
καὶ ἐκ τῶν πλησίον κειμένων. Τίς ἥδύνατο νὰ μετρήσῃ
αὐτούς; Τίς ἥδύνατο νὰ εἴπῃ τὰ ὀνόματα αὐτῶν; 'Ἐκ

τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς Αὐλίδος, ἐκ τῆς Φωκίδος, ἐκ τῆς χώρας τῶν Σπαρτιατῶν, ἐκ τῶν ἀπομεμακρυσμένων ἀκτῶν τῆς Ἀσίας, ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκ πασῶν τῶν νήσων εῖχον πρασέλθει, καὶ πάντες μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἡρούσαντο τὰ σοβαρὰ ἀσματα τοῦ ἀδοντος χοροῦ.

Ἐνδέ δὲ πάντες ἥσαν προσηλωμένοι εἰς τὸ ἀρμονικώτατον ἀσμα τοῦ χοροῦ, κατανυκτικώτατα ἀδοντος, —οὐδὲν τὸν μέγαν Θεὸν λανθάνει, αὐτὸς τὰ πάντα γνώσκει. Οὐδὲ τὸν ἄγρυπνον αὐτοῦ ὄφθαλμὸν διαφεύγει, αὐτὸς τὰ πάντα βλέπει. Οὐδέποτε οὐδὲν κακούργημα ἔμεινεν ἀτιμώρητον, πάντοτε βαρύτατα ὁ δίκαιος Θεὸς τιμωρεῖ, οίανδήποτε ἀμαρτίαν ἀμαρτήσαντα, —, αἴφνης ἐκ τῆς ἀνωτάτης βαθμῖδος τοῦ θεάτρου ἡκούσθη φωνὴ λέγουσα :

—Τιμόθεε, Τιμόθεε, ίδε, τοὺς γεράνους τοῦ Ἰβύκου !

Καὶ ἀληθῶς ἐσκοτίσθη πάραυτα ὁ οὐρανὸς καὶ ὑπεράνω τοῦ θεάτρου εἶδον πάντες ἀμαυρὸν στῖφος γεράνων, οἱ ὅποιοι ἐπέτων. Τοῦ Ἰβύκου τὸ προσφιλέστερον συγκινεῖ πάντων τὰς καρδίας, καὶ νέα λύπη καταλαμβάνει αὐτούς. Ὅπως δὲ εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ ἐν κῦμα ἔρχεται κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοιουτοτρόπως ἀπὸ στόμα εἰς στόμα ταῦτα λέγονται :

—Πῶς ; Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰβύκου ; Τοῦ Ἰβύκου τὸν δοποῖον πάντες θρηνοῦμεν ; Τὸν δοποῖον χεὶρ δολοφόνου ἐθανάτωσεν ; Τίνα σχέσιν ἔχουν οἱ γέρανοι πρὸς τούτους ; Τί σημαίνουν ταῦτα ;

Αἱ φωναὶ ἔγίνοντο ζωηρότεραι καὶ πάντες, περιεργοὶ διὰ ταῦτα, ἐφώναζον :

—Προσέξατε ! τοῦτο ἔχει σημασίαν ὅχι μικράν. Ὁ φονεὺς παραδίδεται μόνος. Συλλάβετε τοῦτον, ὅστις εἶπεν ταῦτα, καὶ ἔκεινον πρὸς τὸν δοποῖον εἶπεν αὐτά. Ὁ

εύσεβής κι θαρρώδος χωρὶς αἰτίαν ἔθονα τάθη, καὶ ὁ Θεὸς μᾶς παραδίδει τοὺς φονεῖς του.

Τοιαῦτα τινὰ εἰς ὅλον τὸ θέατρον ἤκουόντο.

Ἐκεῖνος δέ, δοστις εἶπεν: «Τιμόθεε, ἵδε τοὺς γεράνους τοῦ Ἰβύκου», καὶ ὁ ἄλλος πρὸς τὸν ὅποιον εἶπε ταῦτα, ωχοὶ καὶ ταραγμένοι, οὐδὲ λέξιν ἥδυνήθησαν νὰ εἴπωσι. Τὸ πλῆθος ὠρμησε κατ’ αὐτῶν καὶ συλλαβὼν αὐτὸὺς πάραυτα τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ Δικαστήριον. Ἐκεῖ τρέμοντες ὀμολόγησαν τὸ φρικτὸν κακούργημα αὐτῶν. Ἀπειρον πλῆθος εὐρίσκετο ἐκεῖ, πάντες δὲ ἔθαύμασαν καὶ εἶπον: «Οὐδὲν μένει μέχρι τέλους κρυμμένον. Ὁ Θεὸς εἶναι αὐστηρὸς τιμωρὸς τῶν ἀσεβῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων!»

X. Παπαμάρκος

18. Ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου

Δικαίως δὲ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην, ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρετον διαγωγήν του καθ’ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου. Ὁ Ἀριστείδης παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους μάχας κατὰ τῶν Περσῶν, οὐ μόνον ἀνδρεῖως ἡγωνίσθη, ἀλλ’ εἰς ἐκάστην ἔξι αὐτῶν ἔδωκε περιστεράτην μάχην καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν, διὰ δὲν εἶναι ἔξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἔντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν Πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἔμπειροτέρους καὶ ἴκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν, διὰ, ἐπὶ τοῦ ιεροῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος, πᾶν προσωπικὸν πάθος

πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν, καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ νὰ ἀποδίδωμεν· πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἔχθρου μας δημοσίως νὰ ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ᾽ ἡ ἵκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὅμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ’ ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Εἰς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχόν, ἀλλ᾽ ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὕτε αὐτὸς ἡθέλησε νὰ ἔγγισῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὕτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ ἐξ αὐτῶν.

— Χρεωστοῦμεν, ἔλεγε, πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ νὰ πλουτίσωμεν ἢ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ιερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθεῖ, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης!

* * *

‘Ο Ξέρξης ἀναχωρήσας κατηγυμμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγόν του Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἐλληνας. ‘Ο δὲ Μαρδόνιος, νομίζων, ὅτι εὔκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσίου παρὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀπέστειλε πρέσβυτον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἀστεγοι εἶχον ἐπανέλθει

εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς δποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσει καὶ καταστρέψει.

Ο πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπόρτεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀνακτήσῃ δι’ ἔξοδων του ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ τοὺς καταστραφέντας ναούς των, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρήματα, καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ἥθελον νὰ καταθέσωσι τὰ δπλα των !

Οἱ Σπαρτιᾶται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν δποίαν εἶχον καταντήσει οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μῆπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὁθεν, στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλεσαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀπορρίψωσιν τὰς Περσικὰς προτάσεις καὶ νὰ ἔξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἴδια του καὶ τῶν συμπολιτῶν του αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὥραιαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἥπις καὶ μόνη ἦτο ἵκανη ν’ ἀποθανατίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου :

«Συγχωροῦμεν εἰς τὸν Πέρσας νὰ νομίζωσιν, διτι τὰ πάντα δύνανται νὰ ἔξαγορασθῶσι διὰ τῶν χρημάτων· διότι αὐτοί, ὅντες βάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ χρυσού γνωρίζουν· ἀλλ’ ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, διτι οὕτε δι’ δλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐντὸς αὐτῆς χρυσίον ἥθελον ποτὲ πωλήσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς

“Ελλάδος. “Ας μάθη δὲ ὁ Μαρδόνιος, ὅτι μόνον ὅταν ὁ
ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς
ἀγωνιζόμενοι ύπερ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας!»

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν, ἡ ἔνδοξος
μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατε-
στράφη καὶ ἡ “Ελλὰς ἐσώθη.

* * *

“Αλλ’ ἀν δὲ ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολῖται του ἵσαν
πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι, συνηθι-
σμένοι εἰς λαμπρὰς οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυποί-
κιλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ
ἀσωτείαν, δὲ ἐγωϊσμὸς βεβαίως ἥθελεν ύπεροισχύσει ἐνώ-
πιον τῆς τιμῆς τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἥθελον τότε
προδώσει καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα παραδεχόμενοι
τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδόνιου.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτεπάρκεια τοῦ
Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετήν
των καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

“Αλλ’ δὲ ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς προστητος καὶ ἀφιλο-
χρηματίας του προσείλκυσεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν
συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην δλων τῶν Ἑλληνικῶν νή-
σων καὶ πόλεων, αἴτινες μὴ ύποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν,
τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ύπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυ-
σανίου, ἀπέκρουσαν τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς
τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἐνεκα τῆς ἀρετῆς
τοῦ Ἀριστείδου.

“Οτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολο-
γηθῶσιν ύπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐνεκα τοῦ πολέμου, δλαι
ἐκ συμφώνου τὸν Ἀριστείδην ἐξήτησαν, δπως προσδιο-
ρίσῃ καὶ συντάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχω-
ρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας

μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἔντιμως.

Οὐ ἐν τῷ ὅλιγῳ ἀναυπόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς Ἀθήνας, Καλλίαν ὄνομαζόμενον. Αὐτὸν κατηγόροσαν οἱ ἔχθροι του ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστάς, ἀνέφερον μεταξὺ ἄλλων, δτι, ἐνῷ ὁ Καλλίας ἦτο πλουσιώτατος, ἀφηγε τὸν πτωχὸν Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυώνῃ καὶ νὰ στερήται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Οἱ δικασταὶ ἡγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ' ὁ Καλλίας προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, δπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς δὲ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλίας τῷ προσέφερεν, ἀλλ' αὐτός, εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὅλιγα του, δὲν ἤθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία κατ' αὐτὸν δὲν φέρει ἀτιμίαν, παρὰ μόνον διαν τις καταντῷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀσωτείας καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον ἔμεώρει, τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γενναῖως τὴν πενίαν του, παρὰ νὰ εἶναι πλούσιος, μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ Δικαστηρίου, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες νὰ εἶναι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρχεῖς, ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς ὡς ὁ Καλλίας.

Λ. Μελᾶς

19. Ὁ Κλεάνθης ὁ ἐπωνομασθεὶς Φρεάντλης.

Ο Κλεάνθης, νέος πτωχός, ἀλλὰ φιλομαθής, μετέβη εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ 280 π. Χ. διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος. Δέκα ἐννέα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης, ἀκροαζόμενος ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον, ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράσῃ πάπυρον, ἔγραφεν, ὃσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν, ἐπὶ διστράκων καὶ ώμοπλατῶν βιῶν. Ἐνασχολούμενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενος τί. Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ο Ἄρειος Πάγος, τὸ ὀνότατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνον δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν, τοῦ ὄποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἔτη ἀνευ ἐργασίας τινός.

Ο Κλεάνθης ἡναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του ἀητουργοὺς τινὰς τῶν Ἀθηνῶν· ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν ἀπεδείχθη, ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων ἐπότιζε τοὺς κήπους των. Οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἄρεοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν

καὶ ἐπήγνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτω-
χοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντης,
διότι ἔζη ἀντλῶν ὑδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ
πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώ-
τερα ἔξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του. Καὶ ἀληθῶς ὁ
Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἴκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζή-
νωνος καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν
διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας.

A. Melas

20. Ἡ ὡραιοτέρα ἐνδυμασία.

Ο Κώστας ἦτο δώδεκα ἔτῶν παιδί καὶ ἥγάπα πολὺ¹
τὸν γονεῖς του, τὰ γράμματα, καὶ κάτι ἄλλο ... τὸ
κολύμβημα! ...

Ὤ! πῶς τὸ ἥγάπα τὸ κολύμβημα! ...

Ἡ μεγαλυτέρα του εὔτυχία ἦτο νὰ σχίζῃ τὴν θάλασ-
σαν, ἀφήνων ὅπίσω του ὑγρὸν αὐλάκι, ὃσὰν βαρκούλα,
ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκά, γλυκὰ ἐπάνω εἰς τὸ γαλοζο-
πράσινο νερό· τοῦ ἥρεσκεν νὰ παίζῃ ὥσταν ψάρι μέσα εἰς τὸ
ἥσυχο κῦμα, νὰ γλιτσρῇ ὥσταν δελφίνι, νὰ κάμνῃ μακρο-
βούτια, νὰ βλέπῃ θοιλά, σὰν ἀπὸ μέσα ἀπὸ γυαλί, τὸν
βυθὸν κάτω τῆς θαλάσσης μὲ τὰ φύκια του, τὰ δόποια
ἐτραυοῦσε διὰ νὰ προχωρῇ γρηγορώτερα, νὸ παίρνῃ φό-
ρα, νὰ βουτᾷ μὲ τὸ κεφάλι καὶ νὰ βγαίνῃ ἐπάνω ἀνα-
πνέων μὲ δλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του, καὶ
ἔπειτα νὰ δίπτῃ τὴν ἄμμον, τὴν δόποιαν ἔφερεν ἀπὸ
κάτω μὲ τὴν φούκταν του.

Ἐπήγιανε βαθειά, ὅταν ἦτο γαλήνη καὶ ἡ θάλασσα
δροίαζε μὲ καθρέπτην. "Αλλον κρότον δὲν ἥκουεν ἐκεῖ
μέσα εἰς τ' ἀνοικτά, παρὰ τὸν κρότον τῶν χειρῶν του,

μὲ τὰς δποίας ἐτάραττε τὴν θάλασσαν. "Εξαφνα ἔμπρός του ἡ θάλασσα ἐμαύριζεν καὶ ἡ καρδιά του ἔκαμνε τάχ! Τί ἦτο; "Ἐν σύννεφον, τὸ δποῖον ἔρριπτεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν μαύρην του σκιάν.

"Οταν ἦσαν κύματα, δὲν ἐφοβεῖτο· ἡ θάλασσα σιγά, σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον ἐπροχώρει χωρὶς φόβον κατ' ἐπάνω τους καὶ μὲ ἔνα τραύηγμα τῶν χεριῶν, ποὺ τὸν ἐτίναξαν ὑψηλά, τὰ ἐπηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ νὰ σκεπάσῃ δ ἀφρός τὸ κεφάλι του· καὶ πότε τὸν ἀνέβαξαν ὑψηλά - ὑψηλά, πότε τὸν κατέβαξαν χαμηλά - χαμηλά, μεταξὺ δύο θαλασσίων τούχων ἐκινοῦντο, ἐβούζεαν σὰν ζωντανὰ ὅντα καὶ δπως τὸν ἐσήκωναν, τοῦ ἐφαίνοντο σὰν ἄλογα ἀτίθασα, τὰ δποῖα τὸν εἶχον εἰς τὴν ὁάχιν των καὶ τὸν ἀνετίναξαν διὰ νὰ τὸν κρημνίζουν, ἀλλ' αὐτὸς μὲ τὰ χέρια του ποὺ τ' ἀνοιγόλειε, διηγόμυνε τὰ ἀφρισμένα χαλινάρια των...

Τὴν ἥγάπα πολὺ τὴν θάλασσαν δ Κώστας· τὸν ἐναντούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοισθόν της, τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ὁόχθον τοῦ θυμοῦ της καὶ τὸν ἔκαμνε ν' ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί δροσερὸν ποὺ ἦτο τὸ ἀεράκι της καὶ τί ώραία ποὺ ἐμοσχοβιοῦσαν τὰ φύκια της, ποὺ ώμοιάζαν σὰν πράσινα κεντήματα! . . .

* * *

Μίαν Κυριακὴν δ Κώστας εἶχε πάλιν ὑπάγει εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν. "Ἐφυσοῦσεν ἥσυχος μπάτης· τί ώραία ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

"Ο Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μιὰ φωνὴ τοῦ ἔλεγε ἀπὸ μέσα του:

«Κολύμβα, κολύμβα! Τί ὅμορφη ποὺ εἶναι ἡ θάλασσα! Ἀκόμη στέκεσαι;»

Μιὰ γλυκειὰ ἀνατριχίλα ἐπερνοῦσε τὸ σῶμα

τοῦ Κώστα. Ἀλλὰ μία ἄλλη φωνὴ τοῦ ἐψιθύριζε :

— Μὴ κολυμβᾶς, Κώστα, μὴ κολυμβᾶς ἀν μ' ἀγαπᾶς.

Τὴν φωνὴν ταύτην ἐνόμιζεν ὁ Κώστας ὅτι ἥκουεν ἀπὸ τὴν καινούργιαν του φορεσιάν, τὴν ὅποιαν εἶχεν πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἑκείνην. Ἀλήθεια, πόσον κομψή, πόσον ὠραία φορεσιὰ ἦτο ἑκείνη ! Κάτασπρη, λινή. Τὴν εἶχε δάψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια της, καὶ εἶχε βάλει ἐπάνω της δλην τὴν καλαισθησίαν της καὶ δλην τὴν ἀγάπην, ποὺ εἶχε διὰ τὸν υἱόν της.

Μὲ τὶ καμάρι τὴν εἶχε φορέσει ὁ Κώστας !

‘Απὸ τὴν αὐγή, αὐγή, ἔκαμεν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν μάμμην του· ἔπειτα ἐπῆγεν εἰς τὰς θείας του· ἔπειτα εἰς δλους τοὺς συγγενεῖς καὶ μακρινοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἡπόρησαν διὰ τὴν ἔκτακτον ἑκείνην τιμήν. Καὶ ἀπὸ δλα τὰ στόματα, εἴτε γεροντικά, εἴτε νεανικά, εἴτε παιδικά, μίαν φωνὴν ἥκουε : « Τὶ ὠραία φορεσιά ! »

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ τὴν ἀποχωρισθῇ, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω στὴν ἀκρογιαλιάν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φύλαξίν της εἰς ἄλλα παιδιά καὶ αὐτὸς νὰ ὀλογυρνᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν γυμνός ;

“Οχι ! εἶπε. Δὲν θὰ κολυμβήσω !

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν, καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν παρετήρει μὲ ζήλειαν ἐν παιδίον, τὸ ὅποιον ἔκολυμβα ἑκείνην τὴν στιγμὴν ἑκεῖ πλησίον· ἀλλ ἐνδῆκε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλᾶς, ἔκάθισεν ἑκεῖ μὲ προσοχήν, καὶ ἔκοιταζε τὰ πλοια, ποὺ ἤσαν ἀραγμένα μακρὰν καὶ τὰς λέμβους, ποὺ ἤσαν δεμέναι ἀπὸ πίσω των.

Τί ἐσκέπτετο ὁ Κώστας; Καὶ αὐτὸς δὲν τὸ ἥξευρε. ᾧ Αφηνε τὰς σκέψεις του ἐλευθέρας νὰ περιφέρωνται ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἔως τ' ἀντικρυνὰ βουνά, τὰ ὅποια ὅταν ἦτο δύμιχλη, ἐφαίνοντο τόσον μακρὰν καὶ Στέλας Σκλαβουνάκου, «Εκλ. Αναγνώσματα» Ε' Δημ. ἔκδ. Β' 1935. 5

τώρα, ἐπειδὴ ἡτο αἰθριος ὁ καιρός, ἐφαίνοντο ως νὰ
ἔκινήθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν των καὶ νὰ ἐπλησίασαν.

Ἐξαφνα δμως ὁ Κώστας ἀκούει φωνὰς πλησίον του,
καὶ ὁ νοῦς του ἐπιστρέφει γρήγορα ἀπὸ τὸ μακρινὸν
ταξίδιόν του εἰς τὴν παραλίαν.

— Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται! Πάει,
χάνεται!

Ἐκεῖ, ἐμπρός του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει
δύο χέρια, ποὺ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν, ἀκούει
μουγκριτά, καὶ βλέπει ἔνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνε-
ται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ἡτο τὸ παιδίον, τὸ δόποιον ἔκο-
λυμβα, ἐνῷ ὁ Κώστας ἐκάθητο εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν. Τὸ
δυστυχὲς εἶχε προχωρήσει βαθιά, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦξευρε
νὰ κολυμβᾷ καλά, ἀπέκαμεν εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε
μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιά τὸν εἶχον ἴδει καὶ ἔβαλαν
τὶς φωνές.

Ο Κώστας τινάζεται ἐπάνω· παρατηρεῖ τριγύρω·
κανένα ἄλλο παιδίον δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν· καμία
βάρκα δὲν περνᾶ.

Μετ' ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλή, ἀκούονται τὰ
μουγκριτὰ καὶ τὰ δύο χέρια κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν
θάλασσαν, ως νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν
ἀπὸ τὸ νερόν ἄλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται·
καὶ τὸ παιδί βουλιάζει . . .

Αἱ φωναὶ εἶχον ἀκουσθῆ μακρύτερα· πέραν δύο ναῦ-
ται σπρώχνουν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν τραυηγ-
μένην ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ
πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἕνα μαγαζί. Ἄλλα θὰ προφθάσουν;
Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναί:

— Πνίγεται! Πνίγεται! Πάει, ἐχάθηκε!

— Η καρδία τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατά. Δὲν θὰ προ-

φθάσῃ ἡ βάρκα· τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀναβῆ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου, καὶ ἔπειτα θὰ μείνῃ ἔκει κάτω, μὲ μάτια ὀλάνοικτα, μὲ στόμα ἀνοικτό, χωρὶς ψυχήν . . .

Ο Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραυῷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετῷ χωρὶς νὰ ιδῇ ποῦ πέφτει, καὶ ὁρμᾷ εἰς τὴν θάλασσαν.

Κολυμβᾶ μὲ γρηγοράδα· σχίζει γοργὰ τὴν θάλασσαν· οὕτε νιώθει ἄν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα ποὺ φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὅποῖον ἐμαζεύμη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐκβάλλει ὀξεῖαν κραυγήν· ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἑνὸς παιδίου πνιγοῦν δύο· καὶ παρατηροῦν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν τὶ θὰ γίνη.

Ο Κώστας ἔχει πλησιάσει τώρα· ὀλην τὴν προσοχήν του εἶχεν εἰς τὸ κεφάλι, τὸ ὅποῖον θ' ἀνέβαινε διὰ τελευταίαν φοράν, καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιὰ μὲ ὀλην του τὴν δύναμιν, καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν. Εἶχεν ἀναγνώσει ἄλλοτε, πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμεθα διὰ νὰ σώσωμεν ἔναν ποὺ πνίγεται· ἐπρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀρήσῃ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ τὸ παιδί, ποὺ ἐπαράδερνε, καὶ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἔκεινον μαζί του εἰς τὸν βυθὸν διὰ παντός. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα τὸ σπρώχνει πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾶ. Φθάνουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ὅνχά· πατεῖ μὲ τὰ πόδια του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ παιδί ἔως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

Ολοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδί καὶ ἔσκυβαν μὲ καρδιοχτύπι ἀπ' ἐπάνω του. ³Η:ο ἄρα γε ζωντανὸν ἀκόμη, ἡ εἶχεν ἀποθάνει; Θὰ τὸ προφθάσουν; Τὸ ἔβαλαν μπροστα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω, διὰ νὰ βγάλῃ τὴν θάλασσαν ποὺ εἶχε καταπίει. ³Ητο κατάχλωμον ὡς νεκρόν.

“Εφθασε μετ’ ὀλίγον ἡ χήρα μητέρα του μὲ λυμένα μαλλιά καὶ ἥρχισε νὰ κτυπιέται καὶ νὰ δέρνεται. Ἀλλ’ εὐτυχῶς ὑστερα ἀπὸ ὀλίγην ὕραιν ἔνιωσαν μίαν ἀδύνατον ἀναπνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του· τὰ κλειστά μάτια ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρυσαν νὰ μάτια τῆς μητέρας, ποὺ τὸ ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκαλιά της.

Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτῆρα.

‘Αλλὰ ματαίως τὸν ἐζητοῦσαν τριγύρω των. Ο Κώστας δὲν ἦτο ἔκει. Αφοῦ παρέδωκεν εἰς τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, εἶχεν ἀποσυρθῆ παράμερα. Ἡτο τόσον κουρασμένος!... Τοῦ ἐφαίνετο δτι θὰ λιγοθυμοῦσε· τ’ αὐτιά του ἐβούιζαν καὶ ὅλα γυρνοῦσαν ὀλόγυρά του. Έκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσεν δυνατὰ καὶ ἀφοῦ συνῆλθεν ὀλίγον, ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ ἐτραύηξε πρὸς τὸ σπίτι των.

Δὲν ἐπῆγε ἀπὸ τὸν πλατύν δρόμον τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ὅπου ἦσαν τὰ καφενεῖα καὶ τὰ καταστήματα. Ἐχώθηκε εἰς κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Η φορεσιά του, ἡ ὀλοκαΐνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν· τὸ σακκάκι του τσαλακωμένον καὶ λερωμένον· τὸ γιλέκο καὶ τὸ πανταλόνι κολλημένον ἐπάνω του, καὶ ἔσταζαν θάλασσαν.

“Οταν ἐπερνοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐκπλήξεως, ως νὰ ἥθελαν νὰ εἴπουν:

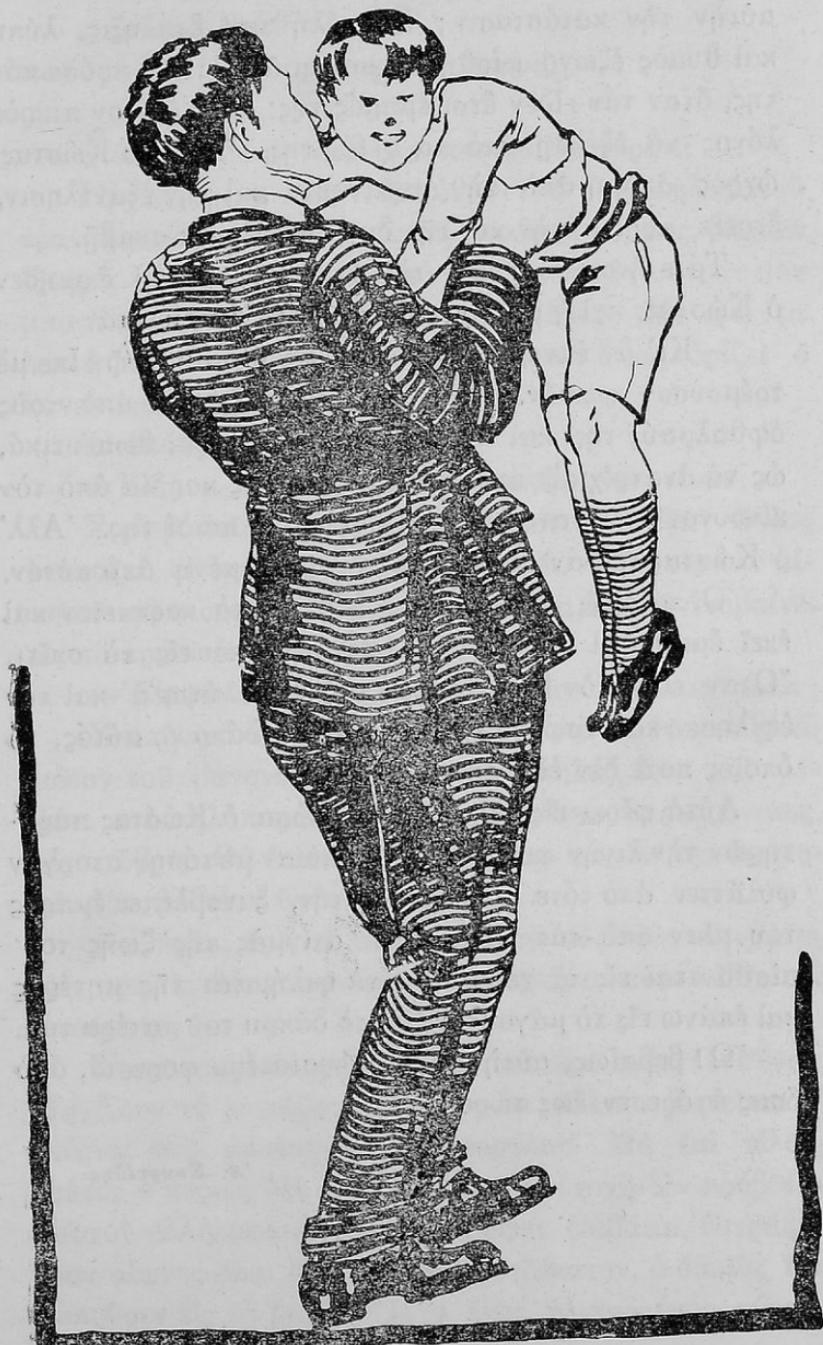
—Τὸ κακόπαιδο! Επαιζε καὶ ἐπεσε στὴ θάλασσα. Κρῆμα στὰ δημορφα καινούργια δοῦχα!

‘Ο Κώστας ἥμποροῦσε νὰ εἴπῃ εἰς αὐτάς:

—Δὲν ἔπαιζα, ἐγλύτωσα μίαν ζωήν!

‘Αλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε; Ας ἔλεγαν δτι, τι ἥθελαν.

‘Ανέβη μὲ καρδιοκτύπι τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, δταν θὰ τὸν ἐβλεπεν εἰς.

Ο πατέρας ἐσήκωσεν ὑψηλὰ τὸν Κώστα καὶ τὸν ἐφύλησε . . .
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὴν τὴν κατάστασιν; Καὶ ἀλήθεια ἔκπληξις, λύπη καὶ θυμὸς ἐνωγραφίσθησαν μονομιᾶς εἰς τὸ πρόσωπόν της, διαν τὸν εἶδεν ἔτσι ἐμπρός της· παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ τὰ χείλη της. Ἀλλ ὁ Κώστας, ωχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἔξαντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτὴν καὶ τῆς διηγήθη τὸ εἶχε συμβῆ.

Τότε ἦν οἰξεν ἐκείνη τὴν ἀγκάλην της καὶ ὥρμησεν ὁ Κώστας, καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἐσφιγγε δυνατά.

— Κι ἀν ἐπνιγόσουν καὶ σύ, παιδί μου; τῷ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμαύς της· καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά, ώς νὰ ἀνατρίχιαζε ἀκόμη ἡ μητρική της καρδία ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, ποὺ ἤγγισε τὸ παιδί της. Ἀλλ ὁ Κώστας ἦν ιθάνετο δι τὸ εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ο πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἔκει ἔμαθε τὸ συνέβη. Ἡλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. Ὅταν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν ἐσήκωσεν ὑψηλὰ καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσφόγγισε κρυφὰ ἔνα δάκρυ αὐτός, δι ποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυε.

Αὐτὰ φέρει εἰς τὸν ιοῦν του τώρα ὁ Κώστας παρατηρῶν τὴν λινὴν φορεσιάν, τὴν διποίαν μὲ τόσην στοργὴν φυλάττει ἀπὸ τότε. Βλέπων αὐτήν, ξαναβλέπει ἐμπρός του μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιοτέρας στιγμὰς τῆς ζωῆς του· αἱσθάνεται εἰς τὰ χείλη του τὰ φιλήματα τῆς μητέρας καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

“Ω! βεβαίως, αὐτὴ εἶναι ἡ ωραιοτέρα φορεσιά, ἀπὸ ὅσας ἐφόρεσεν ἔως τώρα!

“A. Κουρτίδης

21. Ὁ φιλάργυρος.

Τίνος εἶναι τὸ μπαοῦλο, παρακαλῶ κύριοι;

Τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπηύθυνεν ὁ ὑπάλληλος τοῦ τραίνου πρὸς τοὺς ἐπιβάτας τῆς πρώτης θέσεως, βλέπων ἔξαφνα χωμένον κάτω ἀπὸ τὰ καθίσματα ἐνα τεράστιον μπαοῦλο. Τί ἥθελεν ἔκει αὐτὸ τὸ τέρας; Μὲ τριάντα λεπτὰ θὰ ἔμπαινεν εἰς τὴν σκευοφόρον, δπως δρίζει ὁ κανονισμὸς τοῦ τραίνου.

‘Ο ὑπάλληλος ἐπανέλαβεν :

— Κύριοι, τὸ μπαοῦλο, παρακαλῶ, τίνος εἶναι;

Σιγὴ βαθεῖα. Ἐνας ἐπιβάτης κοιτάζει ἔξω, ἄλλος νυστάζει, οἱ ὑπόλοιποι λικνίζονται ἡδονικῶς εἰς τὴν κίνησιν καὶ σιωποῦν. Ἐλαφρὸν ἐρύθημα θυμοῦ ἀναβαίνει σὶς τὸ πρόσωπον τοῦ ὑπαλλήλου.

— Ἐπαναλαμβάνω κύριοι, τὸ μπαοῦλο τίνος εἶναι;

Σιωπὴ καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν. Εἶναι ὅρθιος εἰς τὸ μέσον τοῦ βαγονίου ὁ ἀτυχὴς ὑπάλληλος, ἔχει καὶ γαλόνι στὸ πηλήκιον. Αὐτὸ πλέον εἶναι περιφρόνησις, εἶναι ὑβρις. Θὰ ἐπαναλάβῃ τετάρτην φορὰν τὴν ἐρώτησίν του, μὲ νέον ὑφος. Ἀς ἴδοῦμε.

— Κύριοι, ἐρωτῶ, σὲ ποῖον ἀπὸ σᾶς τοὺς ἐπιβάτας τῆς πρώτης θέσεως ἀνήκει τὸ μπαοῦλο αὐτὸ ἐδῶ, μὰ ἐνοήσατε;

Στενοχωρημένοι ἀπὸ τὴν σιωπὴν τοῦ ὑπευθύνου, ἀρχίζουν νὰ κοιτάζουν ὁ ἔνας τὸν ἄλλον. Ζητεῖται ὁ κύριος τοῦ μυστηριώδους μπαούλου. Μὰ ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ κύριος δὲν θὰ ὀμιλήσῃ; Ἡ ἐνοχὴ δὲν κρύβεται. Ἀφοῦ ἀλληλοεκοιτάχθησαν οἱ δέκα ἐπιβάται, ἐστραφῆσαν αἴφνης ὅλοι μαζὶ πρὸς τὸν ἐνδέκατον, ὁ δποῖος ἐσι-
ωποῦσεν εἰς τὸ βάθος. Ἡ το ἔνας ἡλικιωμένος κύριος,

μὲς ὕφος τρισκακόμοιρον. Οὕτε δεξιὰ ἔκοιταξε, οὕτε ἀριστερά. Μαζευμένος, χωμένος εἰς τὴν γωνίαν, ἐφαίνετο πῶς ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴ τὸν προσέχουν. Καὶ σὰν νὰ τὸ ἐμάντευσαν οἱ ἄλλοι ἐπιβάται, ἐστράφησαν μονομιᾶς πρὸς αὐτόν. Σχεδὸν τὸν ἔδειξεν ἡ κοινὴ γνώμη. Αὐτὸς εἶναι! Οὐπάλληλος ἐπροχώρησεν θαρραλέος πρὸς τὸν τρισκακόμοιρον κύριον.

— Κύριε, δικό σας εἶναι τὸ μπαοῦλο;

— Τὸ μπαοῦλο; "Α! ναί, αὐτὸ ἔκει... Μάλιστα.

— Μὰ δὲν μιλᾶτε λοιπόν, κύριε, γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ; Καὶ πῶς δὲν τὸ πηγαίνετε στὴ σκευοφόρο;

— Δὲν ἐπρόφθασα...

— Πῶς; Δὲν ἐπροφθάσατε; Μὰ κύριε, πῶς γίνεται αὐτό. Κοτζάμ ἐπιπλο τὸ κουβαλήσατε στὴν πρώτη θέσιν; Δὲν ξεύρετε λοιπὸν τὸν κανονισμόν;

— Δηλαδή;...

— Μὰ τί θὰ πῇ δηλαδή, κύριε; Μιὰ ὥρα ὁ ωτῶ καὶ κάνετε πῶς δὲν ἀκοῦτε. "Ωραῖα! —εἶπε ἀπομακρυνόμενος — Γιὰ νὰ γλυτώσετε τρεῖς δεκάρες! Ορίστε διαγωγὴ ἀπὸ ἐπιβάτη καθὼς πρέπει!

"Ο κύριος μόνον ποὺ δὲν εἶπεν «εὔχαριστῶ». Διατηρεῖ τὸ τρισκακόμοιρον ὕφος του, ἀποφεύγων νὰ κινηθῇ, νὰ βήξῃ, ἢ ὅπως δήποτε νὰ προκαλέσῃ τὴν δημοσίαν γνώμην. "Η μανία τῆς οἰκονομίας τὰ ἐσκέπασεν δλα.

"Ενας ἐπιβάτης σκύβει καὶ μοῦ λέγει:

— Ξεύρεις ποιὸς εἶναι αὐτός;

— "Οχι.

— Εἶναι ὁ Α. Μ. μὲ περιουσίαν ὀκτὼ ἑκατομμυρίων.

Πραγματικῶς, ὅταν ἤκουσα τὸ ὄνομά του, ἀνεγνώρισα γνωστὸν ἑκατομμυριοῦχον. Δὲν εἶχε κανένα εἰς τὸν κόσμον, παρὰ μακρινοὺς συγγενεῖς. "Η περιουσία του

καθημερινῶς αὐξάνει μόνη της, χωρὶς νὰ τὴν κινήσῃ κα-
νένας. Ἡ ἀρθροῖτις του ἐπίσης. Οἱ πόνοι του ἐντείνον
ται. Εἶναι ἑβδομήκοντα πέντε ἑτῶν· τὸ τέλος του πλησι-
άζει. Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν εἶναι αἰώνιος. Ὁπως δλοι καὶ
αὐτὸς θὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν κόσμον ἔκεινον, ποὺ δλοι
εἶναι πτωχοί. Καὶ δυως, ἐνῷ ἀπέχει δλίγα βήματα ἀπὸ
τὸν τάφον του, συλλογίζεται πᾶς θ' αὐξήσῃ τὴν περιου-
σίαν του κατὰ τριάντα λεπτά. Καὶ τώρα εἰς τὸ τραῖνο
ἀπέδειξε τὸ προσπάθειαν καταβάλλει γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

— Τὸ ὑπομονητικώτερον ζῆσον τοῦ κόσμου εἶναι δ
τσιγκούνης, εἴπεν διπλανός μου ἐπιβάτης. Δέχεται δλες
τὶς προσβολές.

— Φαίνεται, τοῦ ἀπήντησα, δι τὴν γλύκα τῆς τσιγ-
κουνιᾶς εἶναι μεγάλη. Κοίταξέ τον!

Καὶ κοιτάξαμε μαζὶ τὸν γηραιὸν φιλάργυρον. Δὲν
εἶχε καθόλου προσβληθῆ. Ἡτο εὔχαριστημένος, ποὺ
ἔγινε πλουσιώτερος κατὰ τριάντα λεπτά, Θεέ μου, εἰς τὸ
χεῖλος τοῦ τάφου!

Zach. Παπαντωνίου

22. Ὁ εὑφυὴς δικαστής.

Πλούσιός τις ἀπώλεσε καθ' ὁδὸν τὸ χρηματοφυλά-
κιόν του περιέχον δύο χιλιάδας δραχμάς. Ὁ πλούσιος
ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ ἔγραψε
περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας ὑποσχόμενος. δι τὰ
ἴδια πεντακοσίας δραχμὰς εἰς ἔκεινον, δστις θὰ εὗρι-
σκε τὸ χρηματοφυλάκιον καὶ θὰ τὸ ἐπέστρεφεν εἰς
αὐτόν.

Τὸ χρηματοφυλάκιον εὗρε πτωχός τις καὶ τίμιος ἄνθρωπος, δστις ἐπειθύμει νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ εἰς ἔκεινον, δστις ἀπώλεσεν αὐτό, ἀλλὰ δὲν τὸν ἔγνωριζεν. "Οτε τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἀνέγνωσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας περὶ τούτου, πάραντα ἔτρεξε καὶ εὗρε τὸν πλούσιον καὶ τοῦ τὸ ἔδωκεν.

"Ο πλούσιος ηὐχαριστήθη διότι ἐπανεῦρεν τὰ χρήματά του καὶ ἥρχισε νὰ μετρᾷ αὐτά. Ἐνῷ δὲ τὰ ἐμέτρα, ἐσκέπτετο κατὰ τίνα τρόπον θὰ ἡδύνατο, νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν τὰς πεντακοσίας δραχμάς, τὰς ὅποιας εἶχεν ὑποσχεθῆ. Καὶ δτε τὰς ἐμέτρησε, καὶ εἶδεν δτι οὐδεμία δραχμὴ ἔλειπεν, εἶπεν εἰς τὸν τίμιον πτωχόν:

— Καλέ μου, φίλε, ἵσαν δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσιαι δραχμαὶ εἰς τὸ χρηματοφυλάκιον καὶ ἐγὼ εὑρίσκω μόλιν δύο χιλιάδας. Θὰ ἤνοιξες βεβαίως αὐτό, καὶ θὰ ἔλαβες τὰς πεντακοσίας δραχμάς, αἱ δποῖαι σοὶ ἀνήκουν. "Εκαμες πολὺ καλά. "Η ἐγὼ σοὶ τὰ ἔδιδον, ἦ σὺ τὰς ἐλάμβανες, τὸ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτό. Ἔγὼ ἐν τούτοις σὲ εὐχαριστῶ πολύ, διότι μοῦ ἐπέσερεψες τὰ λοιπὰ χρήματα καὶ εἶμαι ὑ τόχρεως.

"Ο τίμιος πτωχός, δστις περισσότερον ἐφρόντιζε περὶ τῆς ὑπολήψεώς του ἦ περὶ τῶν πεντακοσίων δραχμῶν, ἐβεβαίωνεν τὸν πλούσιον, δτι τὸ χρηματοφυλάκιον οὔτε τὸ εἶχε ἀνοίξει κάν, καὶ δτι τὸ παρέδιδεν εἰς αὐτὸν οὕτως, δπως τὸ εὗρεν. "Ο πλούσιος προσεποιεῖτο δτι δὲν ἐπίστευε καὶ ἔλεγε πολλὰ κατὸ τοῦ πτωχοῦ. Τέλος, ὁ πτωχὸς ἔλυπήθη πολὺ διὰ τὴν προσβολὴν αὐτὴν καὶ ἐνήγαγε τὸν πλούσιον εἰς τὸ δικαστήριον.

"Ηλθεν ἦ ὠρισμένη ἡμέρα νὰ δικασθῶσιν καὶ παρουσιάσθησαν ἀμφότεροι πρὸ τοῦ δικαστοῦ. "Ο πλούσιος διϊσχυρίζετο, δτι εἶχεν εἰς τὸ χρηματοφυλάκιόν του δύο χιλιάδας πεντακοσίας δραχμὰς καὶ δτι εὗρε μόνον

δύο χιλιάδας εἰς αὐτό· ὁ δὲ πτωχὸς ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἀφήρεσεν ἐκ τοῦ χρηματοφυλακίου, ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἶχεν ἀνοίξει κάν, δπως ἵδη τὶ περιεῖχεν. Ὁ δικαστὴς ἐδυσκολεύθη κατ' ἀρχὰς νὰ ἔννοήσῃ τίς ἐκ τῶν δύο λέγει ψεύματα. Ἐπειτα δμως ἐσκέφθη, ὅτι ὁ πτωχός, ἂν ἦτο ἄτιμος ἀνθρωπος, θὰ ἐκράτει τὸ χρηματοφυλάκιον. Ἐβλεπε δὲ προσέτι, ὅτι καὶ ἡ φωνὴ του καὶ ἡ στάσις του καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἔδεικνυν ἀνθρωπον, τίμιον, ἀθῶον καὶ ἀδικούμενον καὶ ἀμέσως ἐνόησεν, ὅτι ὁ πτωχὸς λέγει τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁ πλούσιος λέγει ψεύματα.

Ἄφοῦ ἀπεφάσισε τοῦτο, ἀπεσύρθη εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς:

Ἐπειδὴ ὁ εἰς ἐξ ὑμῶν ἀπώλεσεν ἐν χρηματοφυλάκιον, περιέχον δύο χιλιάδας καὶ πεντακοσίας δραχμάς, ὁ δὲ ἄλλος εὗρεν ἐν χρηματοφυλάκιον, περιέχον δύο χιλιάδας δραχμάς, ἐπεται ὅτι τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὅποιον εὗρεν ὁ εἰς, δὲν εἶναι τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὅποιον ἀπώλεσεν ὁ ἄλλος. Σύ, ἔντιμε φίλε, λάβε πάλιν τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὅποιον εὗρες, καὶ διαφύλαξον αὐτό, μέχρις ὅτου παρουσιασθῇ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος τὸ ἀπώλεσε καὶ σὺ ὁ ἄλλος δὸς τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὅποιον σοῦ εἴδωκεν ὁ καλὸς οὗτος ἀνθρωπος καὶ περίμενε, μέχρις ὅτου παρουσιασθῇ ἐκεῖνος, ὅτις θὰ εὕρῃ τὸ ἴδιον σου χρηματοφυλάκιον, τὸ περιέχον τὰς δύο χιλιάδας καὶ πεντακοσίας δραχμάς.

Ο πλούσιος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τίμιον πτωχὸν τὸ χρηματοφυλάκιον, τὸ ὅποιον ἔλαβεν παρ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἔμεινε μὲ κενὰς τὰς χεῖρας.

X. Παπαμάρκος

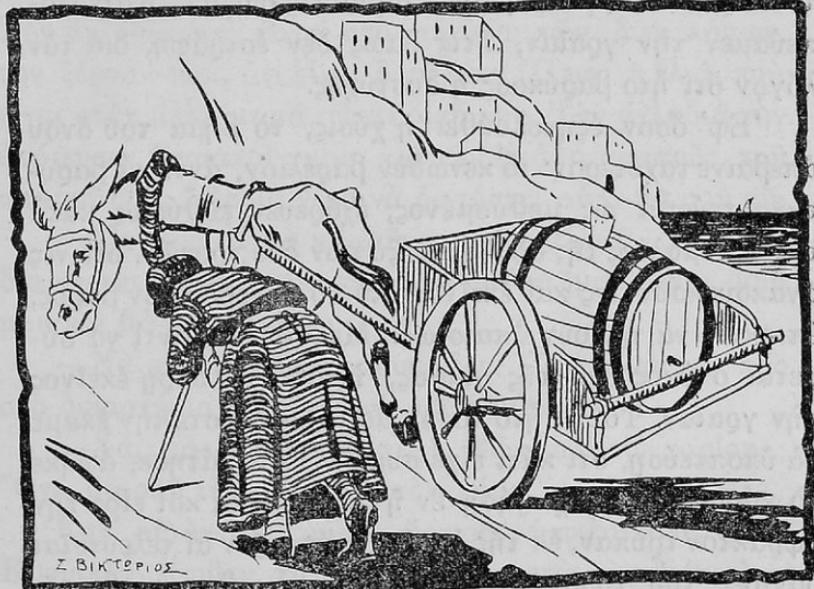
23. Τὸ Ξεστούπωμα.

Ο ἥλιος ἐμεσουράνει κάθετος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνῷ ἀνηρχόμην μετὰ διηλίκου δωδεκαετοῦς συμμαθητοῦ μου τὸν ἀνήφορον, τὸν ἄγοντα εἰς γείτονα τῆς Ἐρμουπόλεως ἔξιχνην, καλούμενην κοινῶς Πισκοπιό, καὶ ἀπὸ τοὺς μορφωμένους Ἐπισκοπεῖον. Ὡς πάντες γνωρίζουσι, τὰ βουνὰ τῆς Σύρου εἶναι γυμνότερα τοῦ Ἀδάμ, τὸ χόρτον εἶναι τελείως ἄγνωστον, καὶ ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς ψωριώσας τινὰς τὸ φυινόπωρον φασκομηλέας καὶ ἥλιοκαεῖς κατὰ τὸ θέρος ἀκάνθας.

Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων προηγεῖτο ἡμῶν, κατάξηρος καὶ ἐκεῖνος, ψωραλέος δνος. σύρων ἐπιπόνως βαρέλαν ὕδατος, τοποθετημένην ἐπὶ εἰδους διτρόχου χειρομάξης ὑπὸ τὴν ὅδηγίαν γραίας χωρικῆς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἐβλέπαμεν, ἀλλὰ μόνην τὴν ὁάχιν, ἡτις τοσοῦτον εἶχε κυριωθῆ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐιῶν καὶ τῶν μόχθων, ὥστε ἐσχημάτιζεν ὁρθὴν σχεδὸν μὲ τὰ σκέλη τῆς γωνίαν.

Τὸν δνον, τὴν βαρέλαν καὶ τὴν γραίαν εἴχομεν ἀκολουθήσει μηχανικῶς, ἀπὸ τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου βρύσιν μέχρι τῆς ἐγγιζούσης κορυφῆς αὐτοῦ, ἀσθμαίνοντες καὶ ἀφωνοι ἐκ τῆς ζέστης κοὶ τοῦ καμάτου. Ὁ πυρακτωμένος κονιορτὸς ἔκαιεν ὡς θερμὴ στάκτη τὰς πτέρνας τῶν ποδιῶν μας, ἐνῷ ἐτύφλωνε τοὺς ὀφθαλμούς μας τῶν λευκῶν βράχων ἡ ἀκτινοβολία. Παντὸς εἰδους μῆγαι ἐβόμβουν περὶ τὴν κεφαλήν μας καὶ αἱ ἀκρίδες ἐπερίμεναν σχεδὸν νὰ τὰς πατήσωμεν, διὰ νὰ τιναχθῶσι δι' ἐνὸς πηδήματος εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ἀνοίγουσαι ὡς ὁρίδιον τὰ κόκκινα ἡ γαλανάτων πτερά.

‘Η γραῖα ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστροι, ώς νὰ ἥθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπίπονον πρόβασιν τοῦ ἀσθμαίνοντος ὑποζυγίου τῆς· οἱ κακῶς προσηρμοσμένοι τροχοὶ ἔτριζον πενθίμως, καὶ τὸ ἐπ’ αὐτῶν βαρέλιον ἔξηκολούθει νὰ

‘Η γραῖα ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστροι.

ταλαντεύεται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς μεθυσμένος.

Κατ’ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μεσημβρινὸς δαιμών μοῦ ἐνεφύσησεν ἰδέαν, ἣτις μὲ ἔκανε νὰ γελάσω.

— Γιαννᾶκο, ἐψιθύρισα εἰς τὸ ὄτιον τοῦ συντρόφου μου, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἐκ στουπίου πῶμα τῆς βαρέλας· δὲν θὰ ἡτο νόστιμον ν' ἀνοίξωμεν τὴν βρύσιν;

‘Η ἰδέα μου τόσον τοῦ ἥρεσεν, ὅστε τὸν ἔκαμεν ἀμέσως νὰ λησμονήσῃ τὴν κούρασιν του· ἐπλησίασεν ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν εἰς τὸ βαρέλι, ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ πώματος, ἐστράφη τότε νὰ μὲ κοιτάξῃ, ἔξεφραξε μετὰ ἐνθαρρυντικὸν νεῦμά μου τὴν ὄπην, καὶ

τὸ νερὸν ἔξεχύθη ὡς κρυστάλλινος κρουνὸς ἐπὶ τῆς κονιορτώδους ἀτραποῦ.

Περιττὸν νὰ εἴπω, δτὶ εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα εὑρέθη καὶ πάλιν πλησίον μου ὁ Γιαννᾶκος, ἥ δτὶ οἱ τέσσαρες πόδες μου ἤσαν ἔτοιμοι εἰς φυγήν. Κατεσκοπεύαμεν τὴν γραῖαν, ἥτις δμως δὲν ἐστοράφη, διὰ τὸν λόγον δτὶ ἥτο βαρύκοος ἥ δυστυχής.

Ἐφ' δσον ἔξηκολούθει ἥ χύσις, τὸ βῆμα τοῦ ὄνου ἀπέβαινε ταχύτερον· τὸ κενωθὲν βαρέλιον, ἀντὶ νὰ βαρυταλαντεύεται ὡς μεθυσμένος, ἔχόρευεν εὔθυμως κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῶν δύο τροχῶν, οἵτινες ἀνακουφισθέντες καὶ ἔκεινοι ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν βάρος, ἔπαινσαν νὰ τρίζουν ἀπαισίως. Μετ' ὅλιγον ἀντὶ νὰ σύρεται ὁ ὄνος ὑπὸ τῆς γραίας, ἥρχισε νὰ σύρῃ ἔκεινος τὴν γραῖαν. Τοῦτο ἥτο τόσον ἀσύνηθες, ὥστε τὴν ἔκαμε νὰ ὑποπτεύσῃ, δτὶ κάτι εἶχε συμβῇ. Ἐσταμάτησε, ἀφῆκε τὸ κάρρον νὰ προχωρήσῃ ἐν ἥ δύο βήματα καὶ εἶδε τὴν ἄφρακτον τρύπαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσταζαν αἱ τελευταῖαι ὁντίδες τοῦ τόσον ἐπιπόνως μετακομισθέντος ὑγροῦ. Τότε μόνον ἔστρεψεν τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶς εἶδε καὶ εἴδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ πρόσωπόν της. Ὡμοίαζεν ἔκατοντοῦτις, κάτισχνος, ἔηρὰ καὶ μαύρη ὡς μούμια τῆς Αἰγύπτου. Ἐπεριμέναμεν φωνάς, ὕβρεις, κατάρας ἥ καὶ πετροβόλημα. Οὐδὲ λέξιν δμως μᾶς εἶπεν, ἀλλ' ἥρκέσθη νὰ στενάξῃ· ἀδύνατον δμως εἶναι νὰ λησμονήσω τὸ ἄφρων παράπονον τοῦ βλέμματος αὐτῆς, δταν ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας, ἐπιστρέφουσα νὰ γεμίσῃ πάλιν τὸ βαρέλιόν της εἰς τὴν μακρὰν ἀπέχουσαν βρύσιν. Τὸν Γιαννᾶκὸν ἔτυχε νὰ ἐπανίδω εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ εἰκοσιν ὅλα ἔτη, καὶ οὐδ' ἔκεινος τὸ εἶχε λησμονήσῃ.

Ἐμμ. Ροΐδης

24. Μία δίκη.

— Νὰ ἵδοῦμε τί θὰ πῇ τὸ δικαστήριο !

— Τὶ θέλεις νὰ εἰπῇ τὸ δικαστήριο, κουμπάρε μου ; Τὴν ἀχλαδιὰ ποὺ εἶναι στὸ σύνορο τῶν δύο κήπων, τὴν ξέρουν ὅλοι, ὅτι εἶναι δική μου. Ὁπως ἡ ἐλιά, ποὺ εἶναι στὴν ἄλλη μεριά, εἶναι δική σου. Τὴν ἀχλαδιὰ τὴν ἔφυτευσεν ὁ παπποῦς μου, καὶ τὴν ἐλιὰ ὁ παπποῦς τοῦ παπποῦ σου. Ὁποιο γέρο νὰ χωτήσῃς, αὐτὸ θὰ σοῦ πῇ.

— Δὲν ξέρω τὶ θὰ πῇ ὁ ἔνας καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ἀχλαδιὰ γέρνει περισσότερο στὸ δικό μας κτῆμα. Εἶναι δική μου καὶ θὰ τὴν κερδίσω.

— Νὰ μὴν τὸ κάμης, κουμπάρε. Ἄν εἴναι νὰ πᾶς στὸ δικαστήριο καλύτερα νὰ σοῦ τὴν χαρίσω !

— Χά, χά... τὸ χαριστή ! Νὰ μοῦ τὴν χαρίσῃς ; Ὁχι, θὰ σοῦ τὴν πάρω μὲ τὸν νόμο.

Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἥρχισεν ἡ φιλονεικία μίαν Κυριακὴν ἔξωθεν τῆς ἐκκλησίας, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν.

Ἡσαν γείτονες καὶ κουμπάροι ὁ Μπελοδῆμος καὶ ὁ Λυκούσης. Ο πρώτος εἶχε βαπτίσει τοῦ δευτέρου ἔνα ἀγόρι. Εἶχον καὶ ἀπὸ ἔνα κῆπον παραπλεύρως. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν των ἥσαν πρὸς τὸν δημόσιον δρόμον. Τὴν πρώτην καλημέραν μεταξύ των τὴν ἔλεγον. Μαζὶ εἶχον καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην.

— Θὰ ποτίσω ἐγὼ σήμερα, κουμπάρε;

— Εὐχαρίστως, γείτονα· αὔριο ποτίζω ἐγώ.

— Νὰ σὲ βοηθήσω νὰ συνάξῃς τὰ πορτοκάλια.

— Ναί, σ’ εὐχαριστῶ. Καὶ ὅταν εἶναι καιρὸς σὲ βοηθῶ κ’ ἐγώ.

Τόσην ἀγάπην εἶχον ἔως τώρα μεταξύ των. Καὶ

τώρα, χωρὶς κανένα σπουδαῖον λόγον, ἔτοιμάζονται διὰ τὸ δικαστήριον! Καὶ διατί νομίζετε; Μίαν πρωῖαν ὁ βαπτιστικὸς ἀνέβῃ εἰς τὴν ἀχλαδιάν, ἢ ὅποια ἦτο ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο κήπους. Ἡ νουνά του τοῦ ἐφώναξε:

—Μή, παιδί μου, εἶναι ἄκομη ἄγουρα τ' ἀχλάδια καὶ θὰ σὲ βλάψουν.

Ἡ μῆτηρ τοῦ παιδιοῦ τὸ ἥκουσε καὶ τὸ εἶπεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἐκεῖνος τὸ παρεξήγησεν, φαίνεται, καὶ τοιουτορόπως ἥρχισεν ἡ φιλονεικία μεταξύ των. Οὔτε καλημέρα, οὔτε καληγύντα! Διὰ νὰ μὴ συναντῶνται καθ' ὅδον, ἥλλαξαν δρόμον· ἀπὸ τὸν ἕνα δρόμον ὁ εἰς, ἀπὸ τὸν ἄλλον ὁ ἄλλος.

Ο Μπελοδῆμος ἔσκεφθη: «Φουρτοῦνα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ. Θὰ καταλάβῃ τὸ λάθος του καὶ θὰ μετανοιώσῃ».

Μίαν ἡμέραν δυμως, ἥλθεν ὁ δικαστικὸς κλητήρος, καὶ τοῦ ἐκοινοποίησεν ἀγωγήν.

«Δὲν πρέπει νὰ τὰ σπρώξω τὰ πράγματα», ἔσυλλογίσθη ὁ Μπελοδῆμος.

Πηγαίνει εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου, καὶ τοῦ διηγεῖται δ, τι συνέβη: «Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα, παπᾶ μου, νὰ ἔχω τὴν εὐχή σου. Μήνυσέ του, δ, τι θέλει νὰ γίνη μὲ τὸ καλό. Εἴμαστε ἐμεῖς, πιωχοὶ ἀνθρωποι, γιὰ τὰ δικαστήρια; »

Ο ιερεὺς, γέρων σεβάσμιος, ἐκάλεσε τὸν Λυκούσην καὶ τοῦ λέγει: «Δὲν εἶναι καλὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονται. Ἡ ἀχλαδιὰ εἶναι τοῦ Μπελοδήμου. Τὸ ξέρει δολο τὸ χωριό. Ἀλλὰ διὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονεικία, νὰ τὴν μοιράσετε. »

Ο Λυκούσης, μόλις τὸ ἥκουσε, ὠργίσθη φοβερά.. Ωμίλησε μάλιστα εἰς τὸν ιερέα μὲ τρόπον ἀπρεπῆ.

“Αλλην φορὰν νὰ μὴν ἀνακατώνεσαι, παπᾶ μου, στὶς

δικές μας δουλειές. Καὶ ὅτι ἔχομε οἱ δυό μας, θὰ τὸ
ξεδιαλύνη τὸ δικαστήριο.

”Ηρχισαν τὰ δικαστήρια. Σήμερον νὰ ἔξετασθοῦν οἱ
μάρτυρες, αὔριον νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ χαρτιά, μεθαύριον
νὰ ὑπάγῃ τὸ δικαστήριον ἐπὶ τόπου, νὰ ἴδῃ ποῖος πραγ-
ματικῶς ἔχει δίκαιον. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ πολλά, ἐδημο-
σιεύθη ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

”Ο Λυκούσης ἔγινε θηρίον. Κατέφυγεν εἰς ἀνώτερον
δικαστήριον. Τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐτριπλασιάσθησαν.
”Απὸ εἴκοσι πεντάδραχμα ἔφθασαν εἰς ἑκατοντάδραχμα.
Τὰ ἔσοδα τοῦ κήπου δὲν ἔφθανον διὰ τὰ ἔξοδα τῆς
δίκης. Καὶ ἡ ὁριστικὴ ἀπόφασις ἔπειτα ἀπὸ πολὺν και-
ρὸν ἦτο πάλιν ὑπὲρ τοῦ Μπελοδήμου.

Καὶ τώρα; Νέα δίκη διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἔξοδων
καὶ διὰ τὸ χρέος. Χρεωμένος ὁ κήπος, χρεωμένη καὶ ἡ
μικρὰ οἰκία τοῦ Λυκούση. Οἱ δανεισταὶ ἔλαβον τὴν
ἀδειαν τοῦ δικαστηρίου, νὰ πωλήσουν τὸν κήπον καὶ
τὴν οἰκίαν εἰς τὸν πλειστηριασμόν.

”Ο Μπελοδήμος ἥγόρασε καὶ τὰ δύο κτήματα.

Τὴν ἑσπέραν ὁ Λυκούσης συναντᾶ τὸν κουμπάρον
του καὶ τοῦ λέγει μὲν θυμόν :

- Εὐχαριστήθης;
- Εγὼ νὰ εὐχαριστηθῶ; Εἰς τί;
- Νὰ μᾶς κάμης ἔξωσιν· νὰ μᾶς πετάξῃς ἔξω!
- Εχεις ἀδικο, κουμπάρε! Δὲν τὸ ἔκαμα γι' αὐτό.
- Άλλά;
- Γιὰ νὰ μὴ σᾶς πετάξουν ἄλλοι!
- Καὶ ἥθελες νὰ τὸ κάμης, ἐσύ, γιὰ νὰ εὐχαρι-
στηθῆς;

— Πάντοτε πικρόλογος, κουμπάρε μου. ”Οχι. Τὸν
ἐπῆρα τὸν κήπον καὶ τὸ σπίτι, γιὰ νὰ μείνετε μέσα· θέλω
νὰ μείνης γείτονάς μου.

Σιέλλας Σκλαβουνάκου «Ἐκλεκτὰ Αναγνώσματα», Ε' Δημ. ἔκδ. Β' 1935 6

‘Ο Λυκούσης ήρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του
καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

— Πάλι ἄρχισες τὰ χαρίσματα ;

— Μὴ βιάζεσαι καὶ αὐτὸς θὰ τὸ κάμω ἀν θέλης. Μὰ λέω, πώς ἔτσι θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃς τὸ χρέος μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ σὲ ἐπερίμεναν. Θὰ δουλέψῃς καλύτερα τὸν αῆπον, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια θὰ εἶναι πάλιν ὅλα ἴδικά σας.

‘Ο ψυχούς τού Λυκούρου ἥρχισε σιγά-σιγὰ νὰ καταπίπτῃ. ‘Ἐνεθυμήθη τὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὅποια ἦσαν ἀγαπημένοι. ‘Εσκέφθη τοὺς λόγους τοῦ ιερέως καὶ τοῦ κουμπάρου του καὶ εἶδεν, δτὶ ἔχει πολὺ ἄδικον. Οἱ δρφαλμοί του ἐδάκρυσαν. ‘Ἐπειτα ἥρώτησε δειλά.

— ‘Αλήθεια, κουμπάρε;

— ‘Αλήθεια, στὸ λάδι ποὺ σᾶς ἔβαλα !

‘Ο Λυκούρους ἥρπασε τὴν χεῖρα τοῦ κουμπάρου του καὶ τὴν ἔσφιξε δυνατά.

— Σὲ εὔχαριστῷ ! ‘Ο Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πληρώσῃ !

‘Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των.

— Καληγύντα. κουμπάρε.

— Καλή σου νύκτα, εὔχαριστῷ.

Καὶ ἔσφιξαν πάλιν τὰς χεῖράς των. ‘Αλλὰ τὴν σιγμὴν ἐκείνην κάτι τι ἐνεθυμήθη ὁ Μπελοδῆμος καὶ λέγει σιγὰ εἰς τὸν κουμπάρον του :

— Τὴν ἀχλαδιά, κουμπάρε, νὰ τὴν κόψωμε ! Νὰ τὴν κόψωμε καὶ νὰ τὴν κάψωμε νὰ γίνῃ στάκτη !

— ‘Οχι, λέγει ὁ Λυκούρους. Νὰ μὴ τὴν κόψωμε. Θέλω νὰ τὴν βλέπουν τὰ παιδιά μας καὶ νὰ φεύγουν δύο μποροῦν τὰς φιλονεικίας.

·A. Καρκαβίτσας

25. Τὸ παραμύθι τῆς γιαγιᾶς.

Η καλωσύνη, εἶπ' ἡ γιαγιά, μονάχα ἡ καλωσύνη.
"Ολα στὸν κόσμο χάνονται, μόνη ἀπομένει ἐκείνη !

Στὸ λόγια τῆς μαζεύτηκαν προσεκτικὰ τὸ ἄγγόνια.
"Ω, χρόνια τῶν παραμυθιῶν, ἀθῶα, ώραια χρόνια !
"Εξω τὸ χιόνι ἀναγελῆ τὴν ἄγρια ἀνεμοῖξάλη
κ' ἐδῶ στὰ μισοσκότεινα, τριγύρω στὸ μαγκάλι,
ποὺ κρύβει ἀνάρια χόβιλη κι ὀνείρατα ἀνασταίνει,
ἄλλο ἀπ' τάγγόνια πρόσχαρο τὰ χέρια του ζεσταίνει,
ἄλλο μὲ στόμα ὀρθάνοιχτο δείχνει τὴν προθυμιά του,
ἄλλο καθίζει στὴν προβιὰ πούναι στρωμένη κάτου'
ἄλλο σταυροποδίζοντας μαζεύεται παρέκει,
ἄλλο στὸ πλάγι κάθεται κ' ἐν ἄλλῳ ὄλόρθῳ στέκει.
καὶ δλα μαζὶ μὲ μιὰ ψυχή, μ' ἔναν παλμὸ στὰ στήθη,
θωροῦν στὰ μάτια τὴ γιαγιά, ποὺ ἀρχίζει παραμύθι.
"Η δόκα ξεκουράζεται στ' ἀσαρκο μέσα χέρι,
ῶσπου ν' ἀρχίσῃ τὸ βαθὺ κι ἀκούραστο νυχτέρι.

Ηταν, τοὺς λέει, μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρό, μιὰ χώρα
πανώρια, μαρμαρότιστη, πλούσια τρανή, καλὴ ὥρα,

σὰν τὴν Ἀθήνα· πιὸ καλή, πιὸ ὅμορφη, κι ἄλλη τόση,
καὶ εἴχε ἔνα γέρο βασιλιὰ μὲ φρόνησι καὶ γνῶσι.

Κι αὐτὸς ὁ γέρος βασιλιάς, βλαστάρια του μονάχα,
εἶχε δυὸς βασιλόπουλα, δυὸς γυιοὺς νὰ ποῦμε τάχα.

Ο πρῶτος ἄγριος καὶ κακὸς τὸν κόσμο τυραννοῦσε,
μηδὲ φτωχὸς σπλαχνίζονταν, μηδὲ ἀρχοντα ἐψηφοῦσε.

Ο δεύτερος εὐγενικός, γενναῖος δοσο παίρνει,
ἥξερε χάρες νὰ σκορπᾷ, χαρεὶς παντοῦ νὰ φέρνῃ.

Στὴν ἀρχοντιὰ ἀνοιχτάκαρδος, στὴ φτώχεια ἀνοιχτοχέρης.

Ο πρῶτος τοῦπε κάποτε. Τὸν κόσμο δὲν τὸν ἔέρεις·
εἰν' ἄκαρδος, κι εἶναι κακός, κι ὅλα κακὰ τὰ βλέπει,
κι ἀν θὲς νὰ μείνῃς ἔακουστός, κι ἀν θὲς καὶ δόξα πρέπει,
νὰ γίνῃς ἄκαρδος καὶ σύ, σκληρὸς ὥσταν ἐμένα,
κανένα νὰ μὴν ἀγαπᾶς, νὰ μὴν ψηφᾶς κανένα!

Μονάχα δο φόβος κυβερνᾶ τὸν κόσμο καὶ τὰ πλήθη!

Κ' ἐγύρισεν δο δεύτερος καὶ γελαστὰ ἀποκρίθη.

Ο κόσμος εἰν' ἀπατηλὸς κι δσα τοῦ πῆς τοῦ πρέπουν
κακὸ τὸν βλέπουν οἱ κακοί, καλὸ οἱ καλοὶ τῶν βλέπουν.

Ο φόβος δὲν τὸν κυβερνᾶ, προσωρινὰ τὸν δένει!

Εἶναι νὰ ποῦμε φυλακὴ μὲ φρύγανα κτισμένη,
καὶ ἡ θύρα της δίκως κλειδὶ συχνὰ κι εὔκολα ἀνοίγει,
κι δῷμα μὲ βιὰ δο κατάδικος καὶ τὸ φρουρό του πνίγει!
Τὸ χαλινάρι βάλε του τῆς θεϊκῆς ἀγάπης,
γίνου πατέρας βασιλιάς κι ὅχι σκληρὸς σατράπης.

Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, ὕστερος ἀπόνα χρόνο,
πέθαν δο γέρος βασιλιάς κι ἀνέβηκε στὸ θρόνο,
δο γυιός του δο πρῶτος δο κακός. Τρόμος παντοῦ καὶ φρίκη!
Βασίλευε μὲ τὸ σπαθὶ βγαλμένο ἀπὸ τὴ θήκη.
Οἱ φυλακὲς ἐγέμισαν τὸ ψέμα, ἡ ἀδικία,
ἡ ἀτιμία καὶ ἡ κλεψιά, ἡ ἀπάτη ἡ κολακεία,

κάθε κακό, ποὺ βρέθηκε μὲσ' στὴν κακὴ τὴν ὥρα,
δεκάτιζε καὶ θέριζε τὴν μαύρη ἐκείνη χώρα.

‘Ωσότου τὰ παράπονα τοῦ κόσμου μιὰν ἡμέρα,
ἔφθασαν σ' ἀγανάκτηση καὶ κείνη σὲ φοβέρα·
πὼς δὲν αὐτὸς ὁ βασιλιὰς δὲ θὲ ν' ἀλλάξῃ δρόμο,
νὰ κυβερνᾷ τὴν χώρα του μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ νόμο,
ἡ χώρα εὐθὺς θὰ σηκωθῇ καὶ θὰ τὸν ξεμπονίσῃ,
νὰ φέρῃ τὸ μικρότερο γιὰ νὰ τὸν κυβερνήσῃ !

Σὰν τ' ἄκουσεν δὲ βασιλιὰς τὸν ἀδερφό του κράζει,
κι ἄδικα καὶ παράνομα μονάχος τὸν δικάζει.
Τὸν βρῆκε φταίχτη κι ἔνοχο, κι ἔτσι μὲ λίγα λόγια,
τὸν ἔκλεισε στοῦ παλατιοῦ τὰ σκοτεινὰ κατώγεια.

Μὰ τ' ἄδικο δὲν ζῆ πολὺ καὶ δὲν πολυχρονάρ ! . .

Kάποιος μεγάλος βασιλιὰς ἀπ' ἄλλη πολιτεία,
κάκιωσε δίχως ἀφορμή, δίχως καμμιὰν αἰτία
καὶ παίρνει τὰ φουσάτα ¹⁾ του καὶ ξεκινᾶ καὶ μπαίνει
στὴ χώρα τὴν πολύπαθη, κακοκυβερνημένη·
καὶ σὲ μιὰ μάχη μοναχὰ νικᾶ καὶ δεκατίζει,
καὶ πιάνει καὶ τὸ βασιλιὰ καὶ σκλάβι τὸν ὅριζει.

— Τὸν ἀδερφόν του; ἐρώτησαν τάγγονια μ' ἔνα στόμα.

— Τώρα θὰ ίδητε τὶ ἔγινε, δὲν τέλειωσαν ἀκόμα . . .

Oταν ἡ μάχη ἀπόσωσε καὶ εἰρήνεψε τ' ἀσκέρι,
ἔστειλε τότε ὁ νικητὴς τὴν κόρη του νὰ φέρῃ,
μ' ἄλογα χρυσοστόλιστα καὶ μὲ χιλιάδες ἄτια,
νὰ ίδῃ τὰ μαρμαρόκτιστα, νὰ ίδῃ τὰ νέα παλάτια.

¹⁾ Τὸ στράτευμα.

Eρχετ' ἐκείνη βιαστικὰ καὶ δείχνει τὴν χαρά της,
σὲ κάθε τι πολύτιμο, ποὺ βλέπει διλόγυρά της.
Μὰ δταν στὸ τέλος ἔφθασε καὶ στὰ κατώγεια ἐκεῖνα
ποὺ ὁ ἀδερφὸς τοῦ βασιλιᾶ κλεισμένος ἔνα μῆνα,
σέπεται μέσ' τὰ σκοτεινὰ σ' ἀδικη καταδίκη,
ἔνιωσε πόνο στὴν καρδιὰ καὶ στὴν ψυχή της φρίκη·
καὶ δίχως νὰ τὸ στοχασθῇ, δίχως νὰ ξέρῃ τὶ ἔχει
στὸ βασιλιὰ πατέρα της ἀλαφιασμένη τρέχει,
καὶ κλαίει, κλαίει γονατιστὴ μὲ τὸν κρυφό της πόθο.

*Ἐκεῖνος χαμογέλασε :

— Σήκω, τῆς λέει, σὲ νιώθω ! . .

Eφερε τὸν καλὸ ἀδερφὸ ἀπ' τὰ βαθειὰ κατώγεια,
καὶ τοῦπε δίχως πρόφασες, δίχας μεγάλα λόγια :

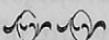
— *Εσύ, μιοῦ φαίνεσαι καλὸς κι ἀδικημένος· τώρα,
σοῦ πρέπει νάσαι βασιλιάς, νὰ κυβερνᾷς τὴν χώρα . . .

*Η κόρη μου σ' ἀγάπησε, γυναῖκα σοῦ τὴ δίνω !

K' ἐγίνηκεν ὁ γάμος των τὸ ἵδιο βράδυ ἐκεῖνο,
μ' ὅργανα καὶ μὲ τούμπανα καὶ μὲ χαρὰ μεγάλη·
καὶ τὸν κακὸ τὸ βασιλιὰ τὸ ξαναφέραν πάλι,
μαζὶ μὲ δούλους νὰ κερνᾶ τάσκερι στὴ χαρά τους ! . . .

K' ἐκεῖνοι ἐπέρρασαν καλὰ κ' ἐμεῖς καλύτερά τους.

*I. Πολέμης

26. Ὁ Φαγόνδιος.

Ο Φαγόνδιος κατίγετο ἀπὸ εὐγενῆ καὶ ἀριστοκατικὴν οἰκογένειαν τῆς Βενετίας. Ἀλλ' οὕτε τὰ αἰσθήματά του ἥσαν εὐγενῆ, οὕτε τὰ ἥθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν ἔλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὑπνος, δυτικὸς ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ο στόμαχός του ἔξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας καὶ ἀβοήθητος ἀπὸ τὰς σωμασκίας, δὲν ἤδυνατο νὰ χωνεύσῃ.

Ἄλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος τοῦ πάθους τού, ἤναγκάζετο νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὁρέξεως, τὰ δποῖα ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἡρχισεν ἐπομένως νὰ ἔξογκοῦται ἡ κοιλία καὶ βαθμηδὸν δλόκηρον τὸ σῶμα του· δισυηρὰ σῆψις τῶν ὅδοντων ἡκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου, ἡ δὲ πολυσαρκία τοσοῦτον ἐποχώρησεν, ὥστε ἔηπλωμένος καὶ δρυιος κατήντησε δυσκίνητος καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν.

Οἱ καλύτεροι ίατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὕτε τὴν πολυφαγίαν, οὕτε τὴν πολυποσίαν ἥθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζεν διὸ μόνον διὰ τῶν ίατρικῶν συμβουλῶν θὰ ἤδυνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσίν τινα, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Πατάβιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν περίφημον ίατρὸν Β.... τῆς Ἰταλίας. Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ίατρῶν συστα-

τικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Πατάβιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων του.

‘Ο σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταβίου ἀναγνώσας τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας τὸν Φαγόνδιον ἐνόησε καὶ τὰ αἴτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μὲ δλην λοιπὸν τὴν διδακτορικὴν σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Εὔχαριστως, ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῆς, δτὶ θέλεις διαμείνει διλόκληρον μῆνα ἐντὸς τῆς οἰκίας μου καὶ δτὶ θέλεις συμμορφωθῇ μὲ δλας τὰς διαταγάς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν̄ ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν τὴν συνοδείαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν μαγείρων.

‘Ο Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἡναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζητηθείσας υποσχέσεις.

‘Η θεραπεία ἥρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον :

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἔτοιμον τὸ ἴδιαίτερόν σου δωμάτιον, τῷ λέγει διατρόπος ὅμεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένῃς δλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς δωματίου μικροῦ, δπου τὸν ἀφήνει μόνον, καὶ ἔξερχόμενος αλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

‘Ο Φαγόνδιος, μὴ βλέπων μήτε θρανίον, μήτε ἐπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἥρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμα του ἐμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, δπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ δλίγαι στιγμαί, δπως ἀναπαυθῇ εἰς τὸν κοιτῶνά του.

‘Αλλὰ μετ’ ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον καὶ τὸ ἐδάφος θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος, μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μήτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ

πατῆ, ἡναγκάζειο νὰ μεταβάλῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, καὶ ν' ἀναβιβάζῃ καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλάξ τους πόδας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη εἰς ἀδιάκοπον κίγησιν, χροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου. Εἰς μάτην προσεπάθη ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν· εἰς μάτην διὰ τῶν γοεῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

‘Αλλὰ μετ’ δλίγον ἡ θερμότης ἥρχισε νὰ μετριάζηται· ἢν μέρα ἀνοίγει καὶ ὁ ἱατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὅποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὔτος, ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἴδρωτος ὁπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν.

‘Αλλ’ ὁ ἱατρὸς μὲ πολλὴν προφέτητα διάκοπτει τὸν ωργισμένον Φαγόνδιον, λέγων ὅτι τὸ δωμάτιον ἔκεινο ἦτο σιδηροῦν καὶ εἶδος ἔνδον λουτροῦ, ἡναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ, ἀν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὅποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγούδιου, ἥσαν ἔτοιμα.

‘Ο Φαγόνδιος ἀκούσας «γεῦμα καὶ φαγητὰ», κατεπράῦνε τὸν θυμόν του.

‘Αλλὰ τὸ γεῦμα ἡργοπόρησε, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν νὰ ἀναπαυθῇ καὶ ἀλλάξῃ ἐνδύματα· ἵσως δὲ καὶ διὰ νὰ κεντηθῇ διὰ τῆς πείνης ἡ ὅρεξίς του.

* * *

Μεγάλως ηύχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος, ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια.

— ‘Αλλ’ ἡ εύχαριστησίς του μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, εἰς μὲν τὸ πρώτον, δὲν εὗρε παρὰ ἥμισυ γεώμηλον βρασμέ-

νον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον, ἄλλο ψημένον, εἰς τὸ τρίτον δὲ λίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλιοῦ, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἐν μῆλον ψητόν.

”Ω, ἔφωναξε, τί γεῦμα εἶναι αὐτό !

”Αλλ’ οὐδεὶς τὸν ἥκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον.

Κατ’ ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὕτε κὰν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἀθλιον αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ’ ἡ πεῖνα μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν, ἐκαθάρισε, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου δλα τὰ πινάκια.

”Οτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα του παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, διὰ μηνητής προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν κῆπόν του, τὸν δποῖον ἴδιαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν σωμασκίας.

Εἰς τὸν κῆπόν του ὁ ἰατρός, προσκαλῶν τὸν Φαγόνδιον, ποτὲ μὲν διὰ νὰ τοῦ δείξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περίεργον, ποτὲ δὲ διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινα κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπιτηδείως, ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

”Οτε δὲ τὴν ἐσπέραν ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας ἔλαβεν, εὔρων καὶ τὸ στρῶμα σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλον σκληρότερον· ἀλλ’ ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

”Ἐν τούτοις ὁ ὑπνος, τὸν δποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη. ”Εξηκολούθησε δὲ κοιμώμετος ἀνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἔκτην ὥραν ὁ ἰατρὸς τὸν ἐξύπνησεν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὃτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, πρὶν ἐξέλθει τῆς οἰκίας του, τὸν ἡνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ

τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ νὰ ἔγειρεται ἐνωρίς. Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὅποιαν, ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα, ὑπεβλήθη ὁ Φαγόνδιος.

Ἐπὶ τέλους, διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ τοῦ ὀλίγου ὑπνου, ἐπέτυχεν ὁ Καθηγητής, καὶ τὴν παχυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐχίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν ποδαλγίαν ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Άλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῆ ὁ Καθηγητής τὸν Φαγόνδιον, ἀπήγιηε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ, δτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἔξακολουθήσει τὴν αὐτὴν δίαιταν· συγχρόνως δὲ ἀπήγιησε νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα του, ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες, ἥθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν υγιείαν του. Ο Φαγόνδιος ὑπεσχέθη τὴν ἔξακολούθησιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ἔκριτωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρράμενος την λαιμαργίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σῆψιν αὐτῶν.

Εὐχαριστήσας δὲ τὸν σορὸν Καθηγητήν, ἐπανῆλθεν ὑγιὴς καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

Δ. Μελᾶς.

27. Ἡ ἱστορία ἐνὸς μικροῦ χωριοῦ.

Επιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν Ἰστορίαν ἐνὸς μικροῦ χωρίου.

Ἐνρίσκετο εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς βιουνοῦ, εἰς τὴν ἄκραν παλαιοῦ δάσους, τοῦ ὅποίου τὰ δένδρα, πυκνά-πυκνὰ καὶ συμμαζευμένα, ἐσκέπαξον τοὺς βράχους, τὰ ὁρύματα, καὶ τὰς κοιλότητας τοῦ ὅρους, ἀνήρχοντο ὑψη-λὰ μέχρι τῆς κορυφῆς.

Ἐφαίνετο ὡς νὰ εὑρίσκετο περιμαζευμένον μέσα εἰς θωπευτικὴν καὶ φιλόστορογον ἀγκάλην, οἱ δὲ μικροὶ καὶ λευκοὶ οἰκίσκοι του, προβάλλοντες ὥντα μέσον τῶν παχυσκιών δένδρων, ἀπετέλουν ἀληθῶς μαγευτικὸν θέαμα.

Κατὰ τὸ θέρος τὸ φιλόστορογον δάσος ἐμετρίαζε τὴν καυστικὴν πνοὴν τῶν ἀνέμων. Καὶ ἡ κατάξηρος γῇ τῶν πέριξ ἀγρῶν ἐδροσίζετο ἐκ τῶν ἀφθόνων ὕδάτων τῶν πηγῶν, τὰ ὅποῖα ἀκούραστα ἔρρεον ἀπὸ τὰς προεξοχὰς καὶ τοὺς βράχους τοῦ δενδροσκεπασμένου ὅρους.

³ Ήσαν εὐτυχεῖς τότε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐκείνου.

· Η εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐβασίλευεν ἐκεῖ. Αἱ ἐσοδεῖαι των ἡσαν ἄφθονοι καὶ σπανίως ὑπέφερον ἀπὸ καυστικοὺς ἀνέμους, ἀκόμη δὲ σπανιώτερον ἀπὸ ξηρασίαν.

· Η ὑγιεία ἐβασίλευε παντοῦ. Τὰ παιδία, ζωηρὰ καὶ ριδοκόκκινα, ἔκαμναν εὐχάριστον ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας διὰ τὸ εὔχαρι θύμος καὶ τὴν ζωηρότητά των, συγχρόνως δὲ καὶ διὰ τὴν ἡμερότητα τῶν τρόπων των.

Παρεκτὸς τοῦ καλοῦ δημοδιασκάλου τοῦ χωρίου, ως θαυμάσιος παιδαγωγὸς ἐπενήργει καὶ τὸ δάσος. Καὶ ἡ θαυμαστὴ πέριξ φύσις ἐνέπνεεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χωρικῶν τὸ σέβας πρὸς τὸν δημιουργόν.

* * *

· Αληθῶς, ὅποιος μέγας παιδαγωγὸς τὸ δάσος ! Πῶς ἔξημερώνει τὸν ἀνθρωπὸν ! Πῶς ἐπιβάλλεται διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας του ! Τὸ δένδρον εἶναι ἀλάνθαστον τοῦ πολιτισμοῦ μέτρον. · Οπου τὸ βλέπετε νὰ ὑψώνεται περιποιημένον καὶ θαλλεόν, ἐκεῖ ἀκμάζει ἡ ἡμερότης καὶ ἡ ἀγάπη. · Οπου μαῦραι καὶ γεροντικαὶ καὶ ὁρτιδωμέναι προβάλλουν αἱ ὁάχεις τῶν βουνῶν μὲ βράχους ὀξεῖς καὶ γυμνοὺς ἀπὸ τὸν πράσινον πέπλον τῶν δασῶν, ἐκεῖ βασιλεύει ἡ ἀγριότης καὶ ἡ ἐρήμωσις.

· Αν ποτε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διατρέξετε τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ τῆς Δύσεως ἐλθετε εἰς τὴν Ἀνατολήν, δύνασθε, μὲ ἐν ἀπλοῦν βλέμμα ἀπὸ τὴν θυρίδα τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμάξης, νὰ οχηματίσετε ἀμέσως, ἐκ τῆς καταστάσεως καὶ μόνης τῶν δεντροφυτειῶν, ἵδεαν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν χωρῶν, τὰς ὄποιας διέρχεσθε.

Τὸ γλυκύ καὶ πράσινον τῶν δένδρων χρῶμα εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ τὸ χρῶμα. Τὸ μαῦρον, τὸ σκοτεινὸν χρῶμα τῶν γυμνῶν βράχων, εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς ἐρημώσεως καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως.

Εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς Ἀσίας, ἐκεῖ ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἐγεννήθη, δπου τόσα ἔθνη ἥκμασαν, ὅπου πυκνότατος πληθυσμὸς ἔζη ἄλλοτε εὐημερῶν, σήμερον θ' ἀπαντήσετε τελείαν ἐρήμωσιν. Καὶ ἡ ἐπιστήμη μᾶς λέγει, δτι ἡ ἐρήμωσις προῆλθεν, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον, ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀπεράντων δασῶν, τὰ ὅποια ἐκάλυπτον ἐκεῖ ἄλλοτε τὰ ὅρη καὶ τὰς πεδιάδας.

* * *

‘Αλλ’ ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ χωρίον μας.

‘Αν κατὰ τὸ θέρος, χάρις εἰς τὸ πολύτιμον δάσος, γλυκεῖα ἐπεκράτει δρόσος, καὶ ἄφθονα παντοῦ ἔρρεον ὕδατα, κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ψῦχος ἐμετριάζετο. Οἱ παγεροὶ ἀνεμοὶ ἔχανον τὴν ὁρμητικότητά των, διότι εὗρι σκον ἐμπόδιον τοὺς κορμοὺς τῶν δένδρων, καὶ τὰ νερὰ τῶν βροχῶν διεσκορπίζοντο εἰς μυρίας λεπτὰς διακλαδώσεις καὶ ἀπερροφῶντο ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἡ ὅποια ἀποτελουμένη ἀπὸ ἡμισαπισμένους κλάδους καὶ ἀπὸ φύλλα, ἐνήργει ώς ἀληθῆς σπόγγος.

Οἱ εὔτυχεῖς κάτοικοι τοῦ χωρίου διόλου δὲν ἔφοβοῦντο τὸν σκληρὸν χαιρετισμὸν τοῦ βιορᾶ. Τὸ εὐεργετικὸν δάσος, χάρις εἰς τὸ ἄφθονα ὕδατα, διὰ τῶν ὅποιων ἐποτίζοντο οἱ ἀγροὶ των, χάρις εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν ἐσοδειῶν των ἀπὸ βιαίους ἀνέμους καὶ ὁρμητικοὺς χειμάρρους, τοὺς καθίστα ἀρκετὰ πλουσίους. Ὡστε νὰ φοροῦν κατάλληλα χειμερινὰ ἐνδύματα. Χάρις δὲ εἰς τὰ ἔηρα ἔύλα καὶ τοὺς χονδροὺς καταπίπτοντας κλάδους, ἐπέτρεπε νὰ διαθέτουν ἄφθονα καυσόξυλα καὶ νὰ θερμαίνωνται κατὰ τὴν ψυχρὰν τοῦ χειμῶνος ἐποχήν.

·Αποφράς ὅμως ἡμέρα ἀνέτειλε διὰ τὸ δυστυχὲς χωρίον. ·Ηλθον πρωΐαν τινὰ μερικοὶ ἀνθρακοποιοὶ καὶ ἐθάμβωσαν τοὺς χωρικοὺς μὲ τὰς γενναίας των προσ-

φοράς καὶ τοὺς ἐδελέασαν μὲ τὰ κέρδη, τὰ ὄποια θὰ
ἐπραγματοποίουν, ἐὰν τὸ δάσος ἔκεινο, τὸ κατὰ τὰ λε-
γόμενά των ἄχρηστον, τὸ ἀδίκως καταλαμβάνον τόσους
ἄγρούς, ἐκόπτετο καὶ μετεμορφώνετο εἰς κάρβουνα.

Καὶ ἀφησαν οἱ χωρικοὶ νὰ σφαγιασθῇ ὁ προστάτης
των. Ὁ μαγικὸς πράσινος πέπλος, ὁ ὄποιος ἐκάλυπτεν
ὅλας τὰς ἀσχημίας τοῦ ὅρους, ἀνεσύρθη καὶ ἐξηφανίσθη.

Καὶ τὴν ὠραίαν, τὴν συνεχῆ, τὴν καταπράσινον
καὶ θάλλουσαν ἐπιφάνειαν, διεδέχθη ἡ γεροντικὴ ὅψις
τοῦ βουνοῦ μὲ τὰς ὁυτίδας καὶ τὰς σχισμάς της, μὲ τὰς
φάραγγας καὶ τοὺς βράχους της.

Δυστυχῶς τὸ κακούργημα δὲν ἀφέθη ἡμιτελές. Ἐὰν
τούλάχιστον ἀπηγόρευον τὴν βοσκὴν εἰς τὴν περιφέ-
ρειαν τοῦ κοπέντος δάσους, τὰ κολοβωθέντα δένδρα θὰ
ηὗξανον καὶ πάλιν, θὰ ἐθωπεύοντο ἀπὸ τὸ γλυκὺ τοῦ
ἡλίου φῶς καὶ τὸ ἀπαλὸν τῆς αὔρας φύσημα. Ἀλλ᾽ ἡ
βάρβαρος καταστροφὴ ἐπρεπε νὰ συντελεσθῇ. Ἀφέθη-
σαν αἴγες καὶ πρόβατα καὶ μόλις ἀνεφαίνετο ὁ τρυφερὸς
βλαστός, ἀμέσως κατετρώγετο ὑπὸ τῶν ἀδηφάγων
ζῷων.

* * *

Ἐκεῖ λοιπὸν δπου ἄλλοτε μὲ σφρῆγος καὶ δύναμιν
ἀνεπτύσσετο ζωὴ καὶ βλάστησις, μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐβασί-
λευεν ἐρήμωσις καὶ καταστροφή. Τὰ ೦δατα τῶν βροχῶν
δρμητικῶς ἐκυλίοντο ἥδη ἐπὶ τῶν ὁάχεων τοῦ βουνοῦ
καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξέπλυνον τὸ λεπτὸν στρῶμα τῆς
φυτικῆς γῆς, τὸ ὄποιον ἐκάλυψε τὴν πετρώδη ἐπιφά-
νειαν τοῦ ὅρους. Καὶ οὕτως ἐγυμνώθησαν ἐντελῶς οἱ
βράχοι καὶ πᾶσα ἐλπὶς βλαστήσεως ἐξέλιπε. Τὰ ೦δατα,
τὰ ὄποια ἄλλοτε ἀπερροφῶντο ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
δάσους καὶ συνηθροίζοντο εἰς ὑπογείους ὁωγμὰς καὶ
δεξαμενάς, καὶ ὅπ' ἔκει ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξεχύνοντο

διὰ μυρίων πηγῶν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, σήμερον τρέχουν ἐπάνω εἰς τὴν ἀδιαπέραστον ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου· κατέρχονται δρμητικῶς καὶ σχηματίζουν χειμάρρους καὶ ἔηροποτάμους, παρασύρουν λίθους χονδρούς, καὶ ἀνασκάπτουν τοὺς κάτω ἀγροὺς καὶ τοὺς σκεπάζουν μὲν χαλίκια, τὰ δὲ ποῖα κατὰ τὴν πορείαν παρασύρουν.

Τὰς εὐεργετικὰς λοιπὸν πηγὰς διεδέχθησαν οἱ χείμαρροι. Τὴν εὐχάριστον καὶ δροσεραν τοῦ ἕαρος αὔραν διεδέχθη ὁ καυστικὸς λίβας. Τὸν χειμῶνα ὁ δρμητικὸς καὶ παγερὸς βρόρᾶς δὲν μετριάζεται πλέον ἀπὸ τὸ ἀδιαπέραστον προτείχισμα χιλιάδων χονδρῶν ιορμῶν. Τὰ πρὸς θέρμανσιν ξύλα λείπουν, καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου μας πεινοῦν καὶ κρυώνουν. Μετενόησαν οἱ δυστυχεῖς καὶ ἔκλαυσαν, ἀλλ᾽ ἵτο πλέον ἀργά.

Στερηθέντες τῶν ἀφθόνων πηγῶν των, καιόμενοι κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ τὴν τρομερὰν θερμότητα, τὴν δποίαν ἔξαπέστελλον οἱ πυρακτωμένοι γυμνοὶ βράχοι τοῦ βουνοῦ, παγώνοντες κυριολεκτικῶς τὸν χειμῶνα καὶ πνιγόμενοι ἀπὸ τὰ νερὰ τῶν δρμητικῶν χειμάρρων, ἐννόησαν, πολὺ ἀργά, ὅτι τὸ δένδρον εἶναι ὁ φιλόστοργος οίκονόμος, ὁ ἐναποθηκεύων ἐν πολύτιμον διὰ τὸν ἄνθρωπον κεφάλαιον, τὸ ὑδωρ, καὶ ἀποδίδων αὐτὸ δλίγον κατὸ δλίγον.

“Οτι ἐπίσης εἶναι ὁ θαυμάσιος παιδαγωγός, ὁ ἔξημερώνων τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ὁ μαλάσσων τὸν χαρακτῆρα καὶ ἔξευγενίζων τὸ ἥθος καὶ ὁ θαυμασιώτερος μετριαστὴς τῆς πνιγηρᾶς θερμότητος καὶ τοῦ παγεροῦ ψύχους, καθὼς καὶ τὸ δραστηριώτερον ἀντιφάρμακον ἐναντίον τῶν μολυσμάτων.

Γ. Γεηγοριάδης

28. Τὸ δάσος.

Τὸ δάσος δροσᾶτο
ἔδῶ μειδιῆ,
στὰ δένδρα ὑποκάτω
κοιμᾶται ἡ σκιά.

Ποτὲ δὲν τὸ καίει
ηλίου ἀκτίς,
μόν' ἵσυχα πνέει
δροσιὰ τῆς αὐγῆς.

Ἄπ' ἔνα κι ἄπ' ἄλλο
τοῦ δάσους κλαδί,
τ' ἀηδόνι τὸ λάλο
γλυκὰ κελαδεῖ.

Τὴν ἄνοιξι ψάλλει
καὶ λέγει θαρρῶ :
— Παιδιά, δσον θάλλει,
κερδίστε καιρό.

"Αγγ. Βλάχος

29. Ἡ Μέταξα.

Ἡ πρώτη ενδεσις καὶ χρησιμοποίησις τῆς μετάξης χάνεται εἰς τοὺς θρύλους καὶ τὰ σκότη τῶν αἰώνων. Ἐκ πηγῆς δμως ἀναμφισβήτητου προκύπτει, διὰ τὰ βομβύκια τοῦ μεταξοσκάληκος καὶ ἐν εἶδος μετάξης, χονδροειδοῦς βεβαιώς, ἵσαν γνωστὰ πρὸ τῶν χρόνων, ἀπὸ τοὺς διποίους φθάνουν εἰς ἡμᾶς αἱ πρῶται ἴστορικαι εἰδήσεις συγκεχυμέναι ἐντὸς τῆς δμίχλης τῶν μύθων.

Κοιτὶς τοῦ μεταξοσκάληκος καὶ τῆς βιομηχανίας τῆς μετάξης εἶναι ἡ βόρειος Κίνα.

Εἰς τὴν ἀπέραντον αὐτὴν χώραν, ἔξοχως κατάλληλον, ὑπὸ κλιματολογικὴν ἔποψιν, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μετασκοκάληκος, ἡ ἀγρία λευκὴ μορέα, τῆς ὄποιας τὰ φύλλα πρὸ πάντων ἀγαπᾶ τὸ μεταξοφόρον ἔντομον, ἥτο καὶ εἶναι αὐτοφυής, καὶ ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων γνωστή. Ἐπ' αὐτῆς αὐτόχθων ἐπίσης ἔζη ἀνέκαθεν, καὶ ζῇ ἀκόμη εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, ὁ πρωτόγονος μεταξοσκάληξ. Ο σκάληξ αὐτὸς κατασκευάζει μικρὰ βομβύκια, τὰ ὅποια συνέλεγον ὡς οὐράνιον σῶμα οἱ Κινέζοι καὶ ἔκλωθον ἔξι αὐτῶν τὴν οὐρανίαν μεταξαν. Ἀλλ' ἂν τὰ βιομηχανία ἵσαν γνωστά, δὲν εἶχεν δμως ἀκόμη ἔξημερωθῆ ὁ μεταξοσκάληξ, ὥστε νὰ γίνῃ κατοικίδιος, οὔτε ἡ κατασκευὴ τῆς μετάξης ἥτο γνωστή. Τὰ ἀρχαιότατα χρονικὰ τοῦ Οὐρανίου Κράτους*) ἀποδίδουν τὴν τιμὴν τῆς ἐφεύρεσεως τῆς σηροτροφίας καὶ τῆς ἔξαγωγῆς τῆς μετάξης ἐκ τῶν βιομηχανίων, εἰς τὴν κόρον τοῦ ἀρχαιοτέρου γνωστοῦ αὐτοκράτορος Χό-αν-τί, ἀκμάσαντος κατὰ τὸ 2597 π. Χ. Ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἀπέβη πρόξενος ἀνυπολογίστου ὀφελείας διὰ τὴν χώραν.

* Τῆς Κίνας.

‘Η δημοσία γνώμη ευγνωμονοῦσα ἀπεθέωσε τὴν ἡγεμονίδα αὐτήν, ἥ δποια λατρεύεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς τῆς Κίνας. Οἱ ναοὶ αὗτοὶ περιτρυγυρισμένοι ἀπὸ ἄλση μορεῶν εἶναι κυρίως σχολαὶ σηροτροφίας καὶ μεταξονοργίας διὰ τὸν λαόν.

‘Η παραγωγὴ τῆς μετάξης ἀνεπτύχθη ταχέως εἰς τὴν Περσίαν καὶ ἡ βιομηχανία της προέβη εἰς μέγαν βαθμὸν προόδου, ωστε κατήντησεν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουλιανοῦ νὰ ὀνομάζωνται οἱ μεταξοσκώληκες Περσικοὶ σῆρες (σκώληκες).

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἴστορικοὺς χρόνους ἦ μέταξα ἦτο σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡγνοεῖτο δὲ ἐντελῶς καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ προέλευσίς της καὶ ἐνομίζετο ὅτι ἦτο, καῦθως ὁ βάμβαξ, προϊὸν φυτοῦ, ἄλλοι δὲ τὴν ἔξελάμβανον ὡς ἀράχνης μίτον.

Γνωστοτέρα ἔγινεν ἡ μέταξα μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰνδικῆς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁ δποῖος ἐνεδύθη τὰς πολυτελεῖς ἐσθῆτας τῶν Μήδων βασιλέων, ἀργότερα δὲ διεδύθη ἡ χρῆσις της ἔτι μᾶλλον ἀλλὰ τὴν ἔξαπλωσιν τῶν μεταξίνων ὑφασμάτων ἡμπόδιζεν ἡ ὑπέρογκος τιμὴ των, καθόσον τότε ἡ ἀξία τῆς μετάξης ἐξτιμᾶτο διὰ χρυσοῦ.

‘Η διάδοσις τῆς χρήσεως τῶν πολυτίμων μεταξωτῶν ἐσθήτων εἰς τὴν Ρώμην συμπίπτει μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς παρακμῆς, τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς καταπτώσεως τῆς βασιλίδος τοῦ κόσμου. Ἐπὶ τοῦ Τιβερίου ἡ τιμὴ τῶν σηρικῶν ἐσθῆτων ἦτο τόσον μεγάλη, ώστε μόλις αἱ γυναικεῖς τῆς ἀνωτάτης ἀριστοκρατίας ἡδύναντο νὰ φοροῦν μεταξίνας ἐσθῆτας. Πρῶτος ὁ σκληρὸς καὶ διεφθαρμένος αὐτοκράτωρ Ἡλιογάβαλος (218—222) ἔφερεν ἐνδύματα ἔξι ἀγνῆς μετάξης καὶ ἡ σπατάλη ἐκείνη ἔξηγειρεν ἔναντίον του τὰς μεμψιμοιρίας τῶν ὑπηκόων

του. "Εκτοτε ήρχισεν ἡ μεγάλη διάδοσις τῶν μεταξίνων ἐσθήτων, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας σοφῶν ἡγεμόνων διὰ νὰ ἀνακόψουν τὸ ὁεῦμα τῆς πολυτελείας. Εἰς μάτην δὲ συνετὸς Αὐρηλιανὸς *) ἀπηγόρευσεν, καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του ἀκόμη, δλομεταξίνην ἐσθῆτα.

Ἡ Ρώμη τῆς παρακμῆς ἔσυρε τὴν μέταξαν εἰς τὸν Ἰππόδρομον. Μετὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἔδρας τῆς Ρώμαιᾶς αὐτοκρατορίας εἰς τὸ Βυζάντιον ἡ ὑφαντικὴ τῆς μετάξης ἥτο γνωστὴ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ὅχι δμως καὶ ἡ παραγωγὴ της.

* * *

Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν εἰδήσεις τινὰς περὶ τοῦ μεταξιοφόρου ἐντόμου, ἔξεγειρονται δμως καὶ δὲ Χρυσόστομος καὶ ὁ Βασίλειος κατὰ τῆς μεγάλης πολυτελείας τῶν μεταξιῶν καὶ ἐπιχρύσων ὑφασμάτων, ὅπως ἀργότερον, κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα, ὁ Ἰδρυτὴς νέου θρησκεύματος, ὁ Μωάμεθ, ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν χρῆσιν τῶν μεταξιῶν ἐσθήτων ἐπὶ ποινῇ ἀπωλείας τοῦ Παραδείσου.

Μεθ' ὅλας δμως τῶν Ἀγίων Πατέρων τὸς νουμεσίας καὶ τὸς ἀποτροπὰς ἀπὸ τῆς πολυτελείας, ἡ μέταξα διεδίδετο πάντοτε. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ἀρχίζει ἡ χρῆσις της νὰ λαμπρύνῃ τὰς τελετάς της. Τέλος δὲ καὶ αὐτὰὶ αἱ ἄγριαι ὁραι τῶν Ούνων (376—350 μ.Χ.) καὶ τῶν Γότθων ὑπὸ τὸν Ἀλάριχον (375—412 μ. Χ.) ἀρχίζουν νὰ στολίζωνται μὲ μεταξιὰς ἐσθῆτας. "Οσον ηὕξανεν ἡ κατανάλωσις τῆς μετάξης, τόσον περισσότερον ἐπλούτιζε τὸ Περσικὸν ἐμπόριον, τὸ δοῖον κατεῖχε τὸ μονοπάλιον τῆς μετάξης.

*) Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ (270—275 μ. Χ.) ὑπερβολικὰ αὐτηρός.

Κατὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, οἱ πόλεμοι τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Τούρκων, οἱ δοποῖοι ἔγιναν κάτοχοι τῆς μεγάλης ὁδοῦ τοῦ ἐμπορίου τῆς μετάξης, διέκοψαν τάς ἐμπορικὰς συγκοινωνίας καὶ ἡ τιμὴ τῆς μετάξης ὑψώθη τόσον, ὥστε καὶ οἱ πλουσιώτεροι καὶ οἱ μᾶλλον ἔκδοτοι εἰς πολυτέλειαν, ἐδυσκολεύοντο νὰ προμηθευθοῦν μεταξίνας ἐσθῆτας. Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐνέβαλον εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς τὸν πόθον τῆς ἀποκτήσεως τῆς βιομηχανίας τῆς μετάξης καὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ μεταξοσκώληκος, ὁ δοποῖος θ' ἀπέβαινε πηγὴ μεγάλων πόρων διὰ τὸ κράτος. Εἶχαν τότε φθάσει εἰς τὸ Βυζάντιον ἐξ Ἰνδικῆς δύο μοναχοί, διηγούμενοι τὰ θαυμάσια τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ ὑποσχόμενοι νὰ φέρουν μεταξόσπορον. Τοὺς μοναχοὺς αὐτοὺς κατὰ προτροπὴν τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας, ἀφοῦ πλουσίως ἀντήμειψεν ὑποσχεθεὶς μεγάλας δωρεάς, ἀπέστειλεν ὁ Αὔτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς (555 μ. Χ.) εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Ἐκεῖνοι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς καὶ Ταπροβάνης εἰσεχώρησαν κρυφίως εἰς τὴν χώραν τῶν Σηρῶν *) καὶ διὰ πολλῶν προφυλάξεων διέφυγον τὰ βλέμματά των, ἐμελέτησαν τὴν παραγωγὴν καὶ βιομηχανίαν τοῦ θαυμασίου νῆματος, καὶ ἐκόμισαν εἰς τὸ κοῖλον τῶν ὁρίδων των ὠάρια μεταξοσκώλήκων. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὸ Βυζάντιον ἐξέθρεψαν τοὺς σκώληκας διὰ φύλλων μορέας καὶ ἐδίδαξαν τὴν ἀνατροφὴν των καὶ τὴν παραγωγὴν μετάξης.

* Η παραγωγὴ καὶ ἡ βιομηχανία τῆς μετάξης ἐνισχυθεῖσα μεγάλως ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἦρχισε ταχέως νὰ ἀναπτύσσεται, καὶ τὸ πολύτιμον νῆμα ἔγινε μονοπώλιον τοῦ Κράτους, πωλούμενον εἰς τιμὰς ὑπερόγκους.

Γ. Κυριακὸς

*) Ἐθνος Ἰνδικόν.

30. Αἱ ἴδιότητες τοῦ ὕδατος.

Τὸ ὕδωρ εἶναι ἐν ἔκ τῶν συνηθεστέοντων σωμάτων τοῦ πλανήτου μας. Τὸ εὐρίσκομεν ὡς στερεὸν ὑπὸ μօρφὴν πάγου εἰς τὰς πολικὰς χώρας καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν δρέων, τὸ ἀπαντῶμεν ὡς ὁρευτὸν ὕδωρ εἰς τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας καὶ τὰς θαλάσσας, διὰ τῶν ὅποίων καλύπτονται τὰ τρία τέταρτα περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ὑπάρχει ὅμως τὸ ὕδωρ καὶ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ὑπὸ μօρφὴν ὕδρατμῶν καὶ εἰς τοὺς ὕδρατμοὺς τούτους ὀφείλεται ἡ πάχνη, ἡ ὄμιχλη, ἡ βροχή, ἡ χάλαζα καὶ ἡ χιών.

Τὸ καθαρὸν ὕδωρ δὲν ἔχει χρῶμα, οὔτε ὅσμήν, οὔτε γεῦσιν· ἐὰν τὸ βράσωμεν μετατρέπεται εἰς ἀτμούς, ἐὰν δὲ τὸ κρυώσωμεν, μεταβάλλεται εἰς πάγον, ὁ ὅποῖος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος καὶ διὰ τοῦτο πλέει ἐπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν μεταβολὴν δὲ ταύτην τοῦ ὕδατος εἰς πάγον ἔξογκοῦται τὸ ὕδωρ, καὶ ἔνεκα τούτου θραύσονται τὰ ὕδροδοχεῖά μας, ὁσάκις τὰ ἀφήσωμεν ἔξω ἐν ὕδρᾳ χειμῶνος καὶ παγώσῃ τὸ περιεχόμενον εἰς αὐτὰ ὕδωρ, καὶ καταστρέφονται τὰ φυτά μας ἐν καιρῷ μεγάλου ψύχους. Αἱ ἴδιότητες αὗται τοῦ ὕδατος, νὰ μεταβάλληται εἰς πάγον ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος καὶ κατὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην νὰ ἔξογκώνεται, εἶναι ἴδιότητες, αἵτινες ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν πλανήτην μας, καὶ τὰς ὅποιας ἔξηγοῦμεν. Ἐπειδὴ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, ἐὰν παγώσῃ λ. χ. λίμνη τῆς Ἐλβετίας ἐν ὕδρᾳ χειμῶνος, θὰ σχηματισθῇ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης στρῶμα πάγου, τὸ δόποιον θὰ παραμένῃ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὡς ἐλαφρότερον τούτου καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ στρῶματος τοῦ πάγου, θὰ προφυλαχθῇ τὸ κάτωθεν εὑρισκόμενον ὕδωρ

άπὸ τὸ ψῦχος τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ θὰ παραμείνωσιν ἐν τῷ ὄντι τὰ ψάρια ἄνευ καταστροφῆς. Ἐὰν δούμενος πάγος ἦτο βαρύτερος τοῦ ὄντος, τότε τὸ σχηματιζόμενον στρῶμα τοῦ πάγου θὰ ἐβυθίζετο καὶ θὰ παράσυρε καὶ θὰ κατέστρεψε πάντα τὰ ἐν τῷ ὄντι ψάρια, θὰ ἔφθανε δὲ εἰς τὸν πυθμένα τῆς λίμνης, ἡ νέα ἐπιφάνεια τοῦ ὄντος διὰ τοῦ ψύχους τῆς ἀτμοσφαίρας, θὰ ἐσχημάτιζε νέον στρῶμα πάγου, τὸ δοποῖον θὰ ἐβυθίζετο διὰ πρώτον, καὶ θὰ ηὔξανε τὸ εἰς τὸν πυθμένα τῆς λίμνης ἀρχικῶς βυθισθὲν στρῶμα πάγου. Ἐὰν δὲ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ χειμὼν ἦτο διαρκὴς ἐπὶ τινας μῆνας, τότε δλίγον κατ' ὄλιγον ἡ μικρὰ λίμνη τῆς Ἐλβετίας θὰ μετετρέπετο εἰς μέγιστον δγκον πάγου, τὸν δοποῖον δὲν θὰ ἡδύνατο ἡ θεομότης τοῦ θέρους ἐντελῶς νὰ διαλύσῃ, καὶ ἐπομένως τὰ πέριξ τῆς λίμνης θὰ εἶχον ἐνώπιόν των ἕνα παμμέγιστον δγκον πάγου καὶ τὸ κλίμα τούτων ἀπὸ εὔκρατον, θὰ μεταβάλεται εἰς διαρκὲς ψυχόν. Ἔνῳ τὸ νῦν σχηματιζόμενον λεπτὸν στρῶμα τοῦ ἐπιπλέοντος πάγου, μόνον ὥλιγον ήμερῶν τῆς ἀνοίξεως ἡ θεομότης ἀρκεῖ νὰ διαλύσῃ.

Ἡ ἴδιότης τοῦ ὄντος νὰ ἔξογκώνεται ὅταν παγώνῃ, εἶναι ἴδιότης, εἰς τὴν δοποίαν ὀφείλομεν τὴν διάσπασιν τῶν πετρωδῶν ὀρέων καὶ τὴν παραγωγὴν ἐκ τούτων τοῦ πολυτίμου διὰ τὸν γεωργὸν χώματος, τὸ δοποῖον καλλιεργούμενον μᾶς παρέχει τὸν ἄρτον καὶ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Τὰ πετρώδη ὄρη τοῦ πλανήτου μᾶς θὰ παρέμενον τοιαῦτα, ἐὰν τὸ ὄντωρ δὲν εἰσήρχετο εἰς τὰ σχίσματα τῶν πετρωμάτων καὶ ἐκεῖ εἰς πάγον μετατρεπόμενον καὶ τὸν χειμῶνα καὶ ἔξογκούμενον θὰ ἐπέφερε διὰ τῆς ἔξογκώσεως τὴν διάρρηξιν αὐτῶν, πολλάκις δὲ καὶ τὸν καταθρυμματισμόν των. Τὰ οὕτω προκύπτοντα τεμάχια τῶν πετρω-

μάτων εύκολώτερον διὰ τῶν ὁρέστων ὑδάτων καταστρέ-
φονται καὶ εἰς καλλιεργήσιμον χῶμα μετατρέπονται.

Τὰ φυσικὰ ὕδατα περιέχουν ξένας οὐσίας, τὰς δύοις
εἴτε διαλύουν ἐκ τῶν πετρωμάτων, διὰ τῶν δύοιων διέρ-
χονται, εἴτε ἀπορροφοῦν ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας· φυσικὰ
δὲ ὕδατα ἔχομεν ἐκ τῶν βροχῶν, ἐκ τῶν χιόνων, ἐκ πη-
γῶν, ἐκ φρεάτων, ἐκ ποταμῶν, ἐκ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν
θαλασσῶν. Ἐκ τούτων, ἄλλα μὲν πίνονται καὶ λέγονται
ὕδατα πόσιμα ἢ μαλακά, καὶ ἄλλα δὲν πίνονται καὶ λέ-
γονται ὕδατα γλυφὰ ἢ σκληρά. Τὰ καλὰ πόσιμα ὕδατα
δὲν ἔχουν ὅσμήν, ἢ γεῦσις των εἶναι δροσερὰ καὶ εὐά-
ρεστος, διαλύουν τὸν σάπωνα μετ' εύκολίας εἰς ἀφρόν
τοῦτον μεταβάλλοντα καὶ εἶναι κατάλληλα εἰς βράσιν
ὅσπρίων, ἐνῷ τὰ μὴ πόσιμα ὕδατα διαλύουν μὲν τὸν σά-
πωνα, ἄλλὰ δυσκόλως παράγουν ἀφρόν, καὶ εἶναι ἀκα-
τάλληλα διὰ τὴν βράσιν ὁσπρίων.

* * *

Τὰ συνηθέστερα παρ' ἡμῖν πόσιμα ὕδατα εἶναι τὰ
πηγαῖα, τὰ φρεάτια καὶ τὰ ποτάμια. Εἰς τὰς νήσους,
ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα ὕδατα, χρησιμεύουν ώς πό-
σιμα ὕδατα βρόχινα, τὰ ὄποια συλλέγουν ἐντὸς στερνῶν.
Οσάκις τὰ πόσιμα ὕδατα εἶναι θολά, τὰ καθαρίζομεν
διὰ μικρῶν διϋλιστηρίων ἐκ πορώδους γῆς.

Τοιαῦτα διϋλιστήρια πωλοῦνται εἰς τὰς ἀγορὰς καὶ
εἶναι κατασκευασμένα κατὰ διαφόρους τρόπους, ἄλλα
τὰ περισσότερα δυστυχῶς ἐκ τούτων δὲν ἀπαλλάσσουν
τὸ δι' αὐτῶν διϋλιζόμενον ὕδωρ τῶν τυχὸν ἐν αὐτῷ πε-
ριεχομένων νοσογόνων μικροβίων· ἔνεκα τούτου, δταν
ὑπάρχῃ ἐπιδημία τύφου εἰς τινα πόλιν, ἀντὶ τῶν διϋλι-
στηρίων προτιμότερον εἶναι νὰ βράζεται τὸ πρὸς πόσιν
ὕδωρ ἐπὶ τέταρτον τῆς ὥρας.

Εἰς τὰ φαρμακεῖα πρὸς κατασκευὴν πολλῶν φαρμάκων χρησιμεύει τὸ ἀποσταγμένον ὕδωρ (λαμπικαρισμένον), τὸ δποῖον παρασκευάζεται δι' ἔξατμίσεως τῶν ποσίμων ὑδάτων ἐντὸς ἀποστακτικῶν σκευῶν (λαμπίκων) καὶ συμπυκνώσεως τῶν παραγομένων ὑδρατμῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ποσίμων ὑδάτων τῆς καθημερινῆς χρήσεως, ἔχομεν καὶ τὰ Ιαματικὰ ὕδατα, τὰ δποῖα χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῆς Ιατρικῆς καὶ ἐνεργοῦν θεραπευτικῶς, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι πολλὰ τούτων εἶναι θερμά, ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι περιέχουν οὐσίας διαλελυμένας, αἱ δποῖαι ἐνεργοῦν ὡς φάρμακα.

Τοιαῦτα ὕδατα εἶναι τὰ ἀλατοῦχα, τὰ δποῖα περιέχουν κυρίως μαγειρικὸν ἄλας. Ἀλατοῦχον ὕδωρ εἶναι καὶ τὸ θαλάσσιον, τὸ δποῖον περιέχει δέκα δράμια μαγειρικοῦ ἄλατος ἐντὸς μιᾶς ὅκας ὕδατος.

Ιαματικὰ ὕδατα εἶναι καὶ τὰ πικρά, τὰ δποῖα ἐνεργοῦν ὡς καθάρσια καὶ περιέχουν ἄλατα μαγνησίου καὶ νατρίου.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουν πολλὰ πικρὰ ὕδατα δνομαζόμενα ὑπὸ τῶν κατοίκων τσιρλονέρια καὶ χρησιμοποιούμενα ἴδιᾳ κατὰ τὴν ἄνοιξιν ὡς καθάρσια.

Ιαματικὰ ὕδατα εἶναι καὶ τὰ θειοῦχα, ἐκ τῶν δποίων ἀριστα ἐν Ἑλλάδι εἶναι τῆς Κυλλήνης, τῆς Υπάτης καὶ τῶν Μεθάνων.

Ιαματικὰ ὕδατα εἶναι καὶ τὰ ἀλκαλικά· τοιαῦτα παρήμιν εἶναι τὰ τοῦ Λουτρακίου, τῆς Ερμιόνης καὶ τῆς Ανδρού.

Ιαματικὰ ὕδατα εἶναι καὶ τὰ ἀεριοῦχα τὰ περιέχοντα πολὺ ἀνθρακικὸν δξύ, καὶ τὰ σιδηροῦχα τὰ περιέχοντα σίδηρον ἐκ τῶν δποίων ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι. Εἶναι δὲ καὶ τὰ τῆς Αίδηψοῦ καὶ τῆς Κύθνου, τὰ δποῖα εἶναι θερμὰ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀλατοῦχα, ἀλλὰ περιέχουν καὶ ἀνθρακικὸν δξύ καὶ ἀνθρακικὰ ἄλατα.

31. Διατὶ πρέπει νὰ τρώγωμεν.

Ἐὰν σὲ ἐρωτήσῃ τις, διατί τρώγεις; σὺ βεβαίως θὰ ἀποκριθῆς, διότι πεινᾶς καὶ διότι θὰ ἀπέθνησκες, ἐὰν δὲν ἔτρωγες.

Ἄλλὰ διατί πεινῶμεν; καὶ διατί, ἐὰν ἔμεναμεν χωρὶς τροφήν, τὰ σώματά μας θὰ ἔγινοντο ἴσχυντα καὶ ἀδύνατα καὶ ὅλαι μας αἱ σάρκες θὰ ἔχανοντο; Τί γίνονται αἱ σάρκες; Ἐὰν εἰχεις μίαν ἔυλινην κούκλαν καὶ δὲν τῆς ἔδιδες τροφήν, θὰ ἐπάθαινε τίποτε;

Ἐὰν εἰχεις ἐν ἀγαλμα μαρμάρινον καὶ δὲν τὸ ἔτρεφες, θὰ ἔγινετο ἴσχυντερον;

Ο λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ἔχομεν ἀνάγκην τροφῆς καὶ γινόμεθα ἴσχυντεροι ἐὰν δὲν φάγωμεν, εἶναι ὅτι ὅλα τὰ μέρη τοῦ ζωντανοῦ σώματος εὐρίσκονται εἰς παντοτεινὴν ἐνέργειαν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς, κατὰ τὸν ἰδιον τρόπον καθὼς τὰ ἔύλα εἰς τὴν θερμάστραν διὰ νὰ μὴ σβύσῃ ἡ φωτιά.

Τὰ ἔύλα ὀλονὲν καίονται καὶ χωνεύουν πρὸς διατήρησιν τῆς θερμότητος, οὕτω καὶ ἡ ούσία τοῦ σώματός μας ὀλιγοστεύει ὀλονὲν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς.

Ἐὰν παραμελήσωμεν νὰ βάλωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔύλα εἰς τὴν θερμάστραν, ἡ φωτιὰ ὀλίγον κατ’ ὀλίγον χωνεύει καὶ ἐπὶ τέλους σβύνει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐὰν δὲν δίδωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ εἰς τὸ σῶμα τροφήν, ὀλίγον κατ’ ὀλίγον μαραίνεται καὶ γίνεται ἀδύνατον, καὶ ἐπὶ τέλους σβύνει καὶ αὐτὸν καθὼς ἡ φωτιά.

Ἐὰν ἡδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὶ γίνεται ἐντὸς τοῦ σώματός μας, θὰ ἐβλέπομεν, ὅτι ὅλα μας τὰ ἐσωτερικὰ μέρη ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον κίνησιν καὶ προστριβὴν τρώγονται. Βάλε τὴν χεῖρα σου ἐπάνω εἰς τὸ ἄριστερόν σου

πλευρὸν καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃς νὰ αἰσθανθῆς τὸν κτύπον τῆς καρδίας σου. Βάλε τὸ δάκτυλόν σου ἐπάνω εἰς τὸν καρπὸν τῆς χειρός σου, καὶ εὐθὺς θὰ αἰσθανθῆς πῶς τρέχει τὸ αἷμα σου· καὶ ἐὰν εἰς μερικὰ μέρη τοῦ σώματος ἡ κίνησις τοῦ αἵματος εἶναι πολὺ ἐλαφρὰ καὶ δὲν δύναται τις νὰ τὴν αἰσθανθῇ, δὲν ὑπάρχει ὅμως κανὲν μέρος αὐτοῦ, τὸ ὅποιον νὰ μὴ εὔρισκεται εἰς παντοτεινὴν κίνησιν καὶ ἐνέργειαν, ὅχι μόνον ὅταν εἶναι τις ἔξυπνος, ἀλλὰ καὶ ὅταν κοιμᾶται, ὅχι μόνον ὅταν κινήται τις, ἀλλὰ καὶ ὅταν κάθηται.

“Οπου λοιπὸν ὑπάρχει κίνησις, ἐκεῖ ἔξαπαντος πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ φθιορά. Εἰς μίαν οἰανδήποτε μηχανὴν τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη, τὰ ὅποια κινοῦνται ἀκατάπαυστα, τριβόμενα τὸ ἐν μετὰ τοῦ ἄλλου, μὲ τὸν καιρὸν τρώγονται καὶ φθείρονται. Δὲν βλέπετε τὸ μαρμάρινον στόμα τῶν πηγαδίων πῶς τρώγεται μὲ τὸν καιρὸν ἀπὸ τὸ σχοινί; Οὕτω καὶ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος διὰ τῆς ἀκαταπαύστου κινήσεώς των τρώγονται καὶ φθείρονται· ὅσον μεγαλυτέρα ἡ κίνησις, τόσον μεγαλυτέρα ἡ φθιορά· καὶ τότε τὸ σῶμα ἔχει ἀνάγκην περισσοτέρας τροφῆς διὰ νὰ συμπληρώνῃ τὸ μέρος, τὸ ὅποιον φθείρεται καὶ χάνεται.

Διὰ νὰ δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ζῶμεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ μίαν ποσότητα τροφῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Ἐὰν ἡ τροφή, τὴν ὅποιαν λαμβάνομεν, εἶναι ἵση πρὸς τὸ φθειρόμενον μέρος τοῦ σώματός μας, ἔχει καλῶς· ἐὰν δμως εἶναι ὀλιγωτέρα, τότε τὸ σῶμα χάνει, διότι δὲν ἔφαγαμεν ὅσον ἔχομειςετο, καὶ ως ἐκ τούτου χάνομεν τὰς δυνάμεις μας καὶ γινόμεθα ἴσχυοι καὶ χλωμοί.

‘Αλλ’ ἡ φθιορά, ἡ ὅποια γίνεται εἰς τὰ ἀνθρώπινα σώματα, δὲν εἶναι ἀκριβῶς ὅμοια μὲ ἐκείνην, ἡ ὅποια γίνεται εἰς τὰς μηχανάς· περισσότερον ὅμοιάζει μὲ τὴν

φθιοράν, ἡ δποία γίνεται εἰς τὰ καιόμενα ξύλα. Μέρος τῶν ξύλων, τὰ δποία ἐκάησαν καὶ ἔχώνευσαν, γίνεται ἀέριον καὶ φεύγει ὁμοῦ μὲ τὸν καπνόν. Ἐπάνω κάτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ δσα μέρη τοῦ σώματός μας ἔχασαν πλέον τὴν ψρεπτικήν των ούσιαν, μεταβάλλονται εἰς ἀέρια καὶ ἴδρωτα καὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ σῶμά μας.

Τὰ ἀέρια ἔξερχονται ἀπὸ τὸ στόμα καὶ τὴν μύτην, ὃ δεὶς ἰδρὸς ἔξατιμίζεται ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐκείνας τρύπας τοῦ δέρματός μας, αἱ δποίαι δνομάζονται πόροι τοῦ σώματος καὶ δὲν φαίνονται μὲ γυμνὸν δφθαλμόν, ἀλλὰ μόνον μὲ μικροσκόπιον.

M. Κωνσταντινίδης

32. Διατὶ πρέπει νὰ ἀερίζωνται καλὰ τὰ δωμάτια μας.

Η ἀναπνοή μας συνίσταται ἀπὸ δύο πράγματα, ἀπὸ νερὸν καὶ ἀπὸ βλαβερὸν ἀέρα.

Τὸ νερὸν εὔκολα δύνασαι νὰ τὸ διακρίνῃς ἐὰν βάλῃς πλησίον εἰς τὸ στόμα σου καθρέπτην καὶ ἀνασάνῃς, ταχέως θὰ ἴδῃς ὅτι ἡ ἀναπνοή σου ἔγινε νερόν. Η ψερμότης τοῦ σώματος μεταβάλλει τὸ νερόν μέσα μας εἰς ἀτμόν· ἀλλ' ὁ ἔξω ψυχρὸς ἀήρ εύθὺς πάλιν μεταβάλλει τὸν ἀτμὸν εἰς τὴν πρώτην του κατάστασιν, δηλαδὴ εἰς νερόν.

Τὸν κακὸν ἀέρα, ὅστις ἔξερχεται ἀπὸ τὸ σῶμα ὁμοῦ μὲ τὴν ἀναπνοήν μας, δὲν τὸν βλέπομεν, ἀλλ' εὔκολα ἡμιποροῦμεν νὰ τὸν καταλάβωμεν ἀπὸ τὰς βλάβας, τὰς δποίας συχνὰ προξενεῖ.

Ἐὰν κλεισθοῦν πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς ἓν μικρὸν δω-

μάτιον, ὅπου δὲν ὑπάρχουν παράθυρα διὰ νὰ εἰσέρχεται καθαρὸς ἀήρ, μετ' ὀλίγα λεπτὰ τὶ συμβαίνει; Ἀρχίζουν οἱ ἄνθρωποι νὰ στενοχωροῦνται καὶ νὰ δυσκολεύωνται νὰ πάρουν τὴν ἀναπνοήν των, καὶ ἀν μείνουν περισσότερον, τοὺς ἔρχεται λυποθυμία. Πολὰ εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ τούτου; Αἴτια τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ φαρμακεόδος ἀήρ, ὁ ὅποιος σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἀναπνοήν τόσων ἄνθρωπων.

Μίαν φορὰν εἰς ἐν πλοῖον ἑλληνικὸν ἔξ "Υδρας, τὸ ὅποιον ἔταξίδευε τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, συνέβη τὸ ἔξῆς:

Εἶχεν ἔως ἔξηντα ἐπιβάτας Κιρκασίους διὰ νὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Οἱ καιρὸς ἔχαλασε καὶ ἐπρομηνύετο μεγάλη τρικυμία. Εἰς δὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν ἡ τρικυμία δὲν παίζει, διότι τὰ κύματα γίνονται βουνὰ καὶ πολλάκις ὅρμοιν καὶ ἀρπάζουν ὅ,τι εὔρουν εἰς τὸ κατάστρωμα. Οἱ πλοίαρχοι λοιπὸν ἥναγκάσθη νὰ κατεβάσῃ ὅλους τοὺς ἐπιβάτας εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου καὶ νὰ τοὺς κλείσῃ μέσα καλὰ διὰ νὰ μὴ ἐμβαίνουν τὰ νερὰ τῆς θαλάσσης. Ἡ τρικυμία διήρκεσε πολλὰς ὥρας, καὶ ἐπειδὴ τὸ μέρος, ὅπου ἦσαν κλεισμένοι οἱ ἐπιβάται, ἦτο στενόχωρον διὰ τόσους ἄνθρωπους καὶ καθαρὸς ἀήρ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔμβῃ ἀπὸ κανὲν μέρος, τὰ βάσανα τῶν ἀτυχῶν ταξιδιωτῶν ἦσαν ἀπερίγραπτα· προσεπάθουν ν' ἀνοίξουν τὰ σκεπάσματα, ἀλλὰ δὲν ἥδύναντο. Ἐπὶ τέλους εἰς ἔξ αὐτῶν κατώρθωσε, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, νὰ ἔξελθῃ εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ νὰ διηγηθῇ τὰ δεινὰ τὰ ὅποια ὑπέφεραν κάτω. Οἱ πλοίαρχοι μὲ φρίκην τότε παρετήρησεν, ὅτι οἱ περισσότεροι εἶχον ἀποθάνει, ἄλλοι ἐψυχομάχουν, καὶ ὀλίγοι μόνον ἔζων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν.

* * *

Διατὶ οἱ ἄνθρωποι ἔκεινοι ἀπέθαναν; Διότι ἀνέπνευσαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν φαρμακερὸν ἀέρα καὶ ἐδηλητηριάσθη τὸ αἷμα των. Καὶ πῶς ἔγινεν ὁ ἀήρ φαρμακερός; Ἐκ τῆς ἴδιας των ἀναπνοῆς, τὴν ὅποιαν ἡναγκάζοντο νὰ ἀναπνέουν καὶ πάλιν, ἕως ὅτου ἔγινεν δλως διόλου ἀκατάλληλος πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς. Διὰ νὰ ἡμπορῷ λοιπὸν νὰ ζῇ τις, πρέπει ν' ἀναπνέῃ καθαρὸν ἀέρα.

Ο δὲ καθαρὸς ἀήρ συνίσταται κυρίως ἀπὸ δυὸ ἀέρια.

Τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα ἀέρια ὀνομάζεται ὀξυγόνον καὶ τείνει νὰ ἑνώνεται μὲ ἄλλα πράγματα καὶ νὰ τὰ καίῃ· καίονται δὲ δλα τὰ πράγματα πολὺ ταχέως ἐντὸς τοῦ ὀξυγόνου.

Τὸ ἄλλο ἀέριον ὀνομάζεται ἄζωτον καὶ δύσκολα ἑνώνεται μὲ ἄλλα σώματα· τίποτε δὲ δὲν καίεται μέσα εἰς αὐτό.

Ἐὰν ὁ ἀήρ ἦτο δλος ὀξυγόνον, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ξήσωμεν· ἀλλὰ ζῶμεν, διότι τὸ ὀξυγόνον εἰς τὸν ἀέρα εἶναι ἀναμεμιγμένον μὲ ἄζωτον.

Τὸ φαρμακερὸν ἀέριον, τὸ ὅποιον ἐξέρχεται μὲ τὴν ἀναπνοήν μας, ὀνομάζεται ἀνθρακιὸν ὀξὺ καὶ εἶναι πολὺ βλαβερὸν εἰς δλα τὰ ζῷα. Τοῦτο καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἀέρια δὲν φαίνεται· τὴν ἐνέργειάν του ὅμως δύναται τις εὔκόλως νὰ τὴν ἴδῃ, ἐὰν βάλῃ εἰς ἐν ὑάλινον ἀγγεῖον καθαρὸν ἀσβεστόνερον προσεκτικὰ χωρισμένον ἀπὸ τὸ κατακάθισμά του, καὶ ἀν κάμη νὰ ὑπάγῃ ἢ ἀναπνοή του ἐντὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἐν ἦ δύο λεπτὰ καὶ ἔπειτα τὸ κινήσῃ. Τὸ καθαρὸν ἀσβεστόνερον τότε γίνεται ἀσπρὸν ὃς γάλα· ἐνῷ ἐὰν ἐκάνει τὸ ἀγγεῖον πρὸν ἀναπνεύσῃ εἰς αὐτό, θὰ ἔμενε τὸ ἀσβεστόνερον καθαρόν. Απὸ τὸ ἀέριον τοῦτο εὑρίσκεται μικρὰ ποσότης καὶ εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ εἶναι ἀσήμαντος ὅταν τὴν παραβάλῃ τις πρὸς τὴν ποσότητα,

ἥ ὅποια ἀκατάπαυστα ἔξερχεται ὅμοῦ μὲ τὴν ἀναπνοήν.

Ἄλλὰ τί γίνεται τὸ βλαβερώτατον τοῦτο ἀέριον, τὸ διποῖον ἀκατάπαυστα ἔξερχεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς ὅπο τὰ σώματα τόσων ἀνθρώπων καὶ τόσων ζῷων;

Τὸ βλαβερὸν τοῦτο ἀέριον, τὸ διποῖον ὡς περιττὸν ἔξερχεται ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῷων, εἴναι ὠφελιμώτατον εἰς τὰ δένδρα, τὰ διποῖα τὸ ἀπορροφοῦν ἐκ τοῦ ἀέρος διὰ τῶν τρυφερῶν βλαστῶν καὶ τῶν φύλλων των. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη φροντίζουν, οἱ κυβερνῶντες τὰς πόλεις, νὰ φυτεύουν εἰς τοὺς δρόμους πολλὰ δένδρα καὶ νὰ διατηροῦν αὐτὰ εἰς καλὴν κατάστασιν, ὅχι μόνον διὰ τὴν σκιάν των, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ὑγιείας τῶν κατοίκων. Εἴναι δὲ περιττὸν νὰ προσθέσω, διτι ὅχι μόνον εἴναι στολισμός, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὠφέλιμον νὰ ἔχῃ πᾶσα οἰκία μικρὸν ἢ μεγάλον κῆπον. Συντελεῖ δὲ πολὺ πρὸς τὴν ὑγιείαν καὶ τὸ μέρος τὸ διποῖον κατοικοῦμεν.

Εἴναι καλὸν ἡ οἰκία νὰ ἔχῃ ἀρκετὰ παράθυρα, ὥστε νὰ εἰσέρχεται ὁ ἀὴρ ἐλεύθερα διαν τὰ ἀνοίγωμεν· νὰ προτιμῶμεν πάντοτε τοὺς πλατεῖς δρόμους καὶ νὰ προσέχωμεν οἱ ὅχετοὶ τῆς οἰκίας νὰ εὑρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν.

Τὸ πρῶτο, εὐθὺς διαν σηκώνεσθε ἀπὸ τὸν ὑπνον, νὰ ἀνοίγετε τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου σας διὰ νὰ ἐμβαίνῃ μέσα δ καθαρὸς ἀήρ.

Μὴ ἀμελεῖτε, ὁσάκις ἔχετε καιρόν, νὰ ἔξερχεσθε εἰς περίπατον διὰ νὰ ἀναπνέετε καθαρὸν ἀέρα· νὰ προτιμᾶτε δὲ πάντοτε τὰς ἔξοχάς, διου ὑπάρχουν πολλὰ δένδρα. "Οσοι ἀνθρώποι ζοῦν διαρκῶς εἰς μέρη ἔξοχικά, διου ὁ ἀὴρ εἴναι καθαρός, ἔχουν καλυτέραν ὑγιείαν ἀπὸ ἔκείνους, οἱ διποῖοι ἔξ ἀνάγκης μένουν κλεισμένοι ἐντὸς τῶν πόλεων.

33. Τί εἶναι δίψα.

Η δίψα εἶναι φοβερωτέρα ἀπὸ τὴν πεῖναν. Χωρὶς τροφὴν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν μερικὰς ἑβδομάδας· ἀλλὰ χωρὶς νερὸν δὲν δυνάμεθα νὰ διατηρηθῶμεν πολλὰς ἡμέρας. Ποία εἶναι ἡ αἰτία τῆς διαφορᾶς ταύτης; Ἡ αἰτία εἶναι ὅτι τὸ σῶμά μας συνίσταται περισσότερον ἀπὸ νερὸν παρὰ ἀπὸ ἄλλην οὐσίαν, καὶ διὰ τοῦτο χρειαζόμεθα περισσότερον νερὸν παρὰ ἄλλο πρᾶγμα διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ ζῶμεν.

Σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τοῦ σώματός μας εἶναι ἀπὸ νερόν. Ἐὰν π. χ. ἀπὸ ἔνα ἄνθρωπον, ὁ ὅποιος ζυγίζει ἐξῆντα δκάδες, ἔξατμισθῇ δλον τὸ νερὸν τὸ ὅποιον ἔχει εἰς τὸ σῶμά του, πόσον βάρος νομίζετε ὅτι θὰ τοῦ μείνῃ; Θὰ τοῦ μείνῃ, δέκα πέντε ἢ δέκα ἔξ δκάδες, Ἡξεύρομεν ὅτι, εἰς τὰς εἰκοσιτέσσαρας δρας κάθε ἡμερονυκτίου, ἀρκετὸν νερὸν ἔξατμίζεται ἀπὸ τὸ σῶμά μας διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς, διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τοῦ ἰδρωτος. Καὶ ἐὰν δὲν πίωμεν νερόν, νὰ ἀναπληρώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔφυγεν ἀπὸ τὸ σῶμά μας, τότε ἔρχεται τὸ αἴσθημα τῆς δίψης καὶ μᾶς λέγει ὅτι τὸ νερὸν τοῦ σώματός μας ωλιγόστευσε καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὸ ἀναπληρώσωμεν.

Όταν κάμνῃ ζέστην, ἴδρωνομεν περισσότερον καὶ διὰ τοῦτο χρειαζόμεθα περισσότερον νερὸν διὰ νὰ ἀναπληρώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχαθη. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι καταγίνονται εἰς βαρείας ἐργασίας καὶ ἔξ ἀνάγκης εὐρίσκονται πάντοτε ἴδρωμένοι, ἐπειδὴ χάνουν πολὺ νερὸν ἀπὸ τὸ σῶμά των, ἀναγκάζονται νὰ πίνουν συχνότερον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν ἐργάζονται καὶ ἔχουν τὸ σῶμά των δροσερόν.

"Αλλὰ μὴ νομίσετε, δτι μόνον ὅταν πίνωμεν, εἰσέρχεται νερὸν εἰς τὸ σῶμά μας, διότι εἰς τᾶσαν τροφήν, τὴν δποίαν τρώγομεν, ὑπάρχει κάποια ποσότης νεροῦ.

Τὸ ψωμὶ π.χ. εἶναι σχεδὸν κατὰ τὸ ἡμισυ νερόν, καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς καρποὺς περιέχουν τόσον νερόν, ὥστε δύνανται πολλάκις νὰ σβύσουν τὴν δίψαν· καὶ πολλὰ ποτὰ ὡς π. χ. τὸ γάλα, ὁ καφές, τὸ τέιον, τὸ κρασὶ καὶ ὁ ζῦθος, τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ νερὸν τὸ περιστότερον μέρος;

'Αλλὰ νερὸν λαμβάνομεν εἰς τὸ σῶμά μας ὅχι μόνον διὰ τοῦ στόματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ δέρματος. Ἐὰν π. χ. ὑποφέρωμεν ἀπὸ ὑπερβολικὴν δίψαν, θὰ εὔρωμεν δτι ἐν καλὸν λούσιμον δύναται νὰ ἐλαττώσῃ κάπως τὴν δίψαν, διότι ὀλίγον νερὸν ἐμβαίνει διὰ τῶν πόρων τοῦ δέρματος εἰς τὸ σῶμα. Καὶ ἀπὸ τὸν ἀέρα, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ξηρός, ἀκατάπαυστα λαμβάνομεν νερὸν εἰς τὸ σῶμά μας διὰ τῆς ἀναπνοῆς.

Ἄκούομεν πολλάκις ἀνθρώπους νὰ λέγουν. Τί ὑγρασία σήμερον! Τί θέλουν νὰ εἴπουν μὲ τοῦτο; Τὶ ἄλλο εἰμὴ δτι αἰσθάνονται δτι ὑπάρχει νερὸν εἰς τὸν ἀέρα. Πολλάκις τὸ νερὸν τοῦτο βλέπομεν ὅταν εἶναι ὑπὸ μορφὴν ὅμιχλης ἢ ἀτμοῦ ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν τὸ βλέπομεν, πάντοτε ὑπάρχει μία ποσότης νεροῦ εἰς τὸν ἀέρα, ἀπὸ τὴν δποίαν ἀπορροφῆ τὸ σῶμά μας.

Εἰς θερμὰ κλίματα, καθὼς εἰς τὸ ἴδικόν μας, οἱ ἀνθρωποι ὑποφέρουν περισσότερον ἀπὸ δίψαν παρὰ εἰς τὰ ψυχρά.

Ἄφοῦ τὸ νερὸν εἶναι τὸ καλύτερον μέσον διὰ νὰ κόψῃ τὴν δίψαν, δὲν νομίζετε δτι εἶναι μωρὸν καὶ ἀνόητον νὰ ζητῇ τις νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν του μὲ οἶνον ἢ ζῦθον ἢ ἄλλα βλαβερὰ ποτά;

* * *

Τὸ νερὸν εἶναι τὸ ἄριστον καὶ ἀβλαβέστατον ποτὸν διὰ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ὅταν πίωμεν τόσον μόνον, ὃσον μᾶς χρειάζεται, εἶναι ἀρκετὸν νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν μας. Καὶ ὁ δημιουργός, ὅστις μᾶς ἐπλασε καὶ γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ ἡμᾶς τὶ χρειαζόμεθα, ἐπλούτισε τὴν γῆν μὲ πολλὰ δροσερὰ καὶ καθαρὰ νερὰ εἰς μεγάλην ἀφθονίαν, διὰ νὰ ἔχωμεν ὅχι μόνον νὰ ἴκανοποιῶμεν τὴν δίψαν μας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ λούσωμεν τὰ σώματά μας καὶ νὰ τὸ μεταχειριζόμεθα εἰς τὰς παντοειδεῖς ἀνάγκας του βίου μας.

Τὸ νερὸν λοιπὸν καταντῷ νὰ εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον πολὺ χρησιμότερον καὶ ἀπὸ τὴν τροφήν, διότι χωρὶς νερὸν πῶς θὰ ζυμώσῃς τὸ ἀλεύρι νὰ τὸ κάμης ψωμί; Χωρὶς νερὸν τὸ φαγητὸν δύνασαι νὰ μαγειρέψῃς; πῶς θὰ πλύνῃς τὰ πινάκια σου καὶ τὰ μαχαιροπήρουνά σου; Μὲ τί θὰ νιφθῆς; Μὲ τί θὰ λούσῃς τὸ σῶμά σου; Μὲ τί θὰ πλύνῃς τὰ ροῦχά σου; Βλέπετε λοιπὸν ὅτι τὸ νερὸν χρειάζεται εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου μας καὶ χωρὶς αὐτὸ τίποτε δὲν γίνεται.

Διὰ τοῦτο ὅχι μόνον τὰ πολιτισμένα ἔθνη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ βάρβαρα, φροντίζουν νὰ ἔχουν εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία των ἀφθονον καὶ καλὸν νερόν.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ζήτημα, ὅτι κάθε μέρος, τὸ ὅποιον κατοικεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους λογικούς, πρέπει νὰ ἔχῃ ἀφθονον καὶ υγιεινὸν νερόν. Περὶ τούτου δὲ φροντίζουν οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου.

Εἴπομεν ὅτι τὸ νερὸν δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι μόνον ἀφθονον, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι καθαρόν, υγιεινόν, διότι ἀλλέως βλάπτει καὶ προξενεῖ πολλὰς λοιμικὰς ἀσθενείας. "Οθεν πρέπει πρῶτον ἡ ποιότης του νὰ εἶναι καλή, καὶ δεύτερον νὰ μὴ διέρχεται ἀπὸ μέρη ἀκάθαρτα ἀπὸ τὰ δηοῖα δύναται νὰ μολυνθῇ, ὡς συνέβη πολλάκις εἰς πό-

λεις, εἰς τὰς δοπίας δὲν ἐφρόντισαν τοὺς σωλῆνας τοῦ νεροῦ, νὰ τοὺς ἔχουν μακρὰν καὶ ἀπὸ τοὺς ὅχετοὺς καὶ ἀπὸ τὰς καταβάθμορας.

Ἡ θρησκεία μας δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ πίνωμεν οἶνον, ὡς ἡ θρησκεία τῶν Μωαμεθανῶν, ἀλλὰ καταδικάζει τὴν πολυποσίαν ἐκ τῆς δοπίας προέρχεται ἡ μέθη μὲ δλα της τὰ κακὰ ἀποτελέσματα. Τὰ μικρὰ παιδία καὶ οἱ νέοι ἔχουν αἷμα θερμὸν καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην οἴνου καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ νὰ τὸν συνηθίζουν. Πολὺ κακὰ κάμνουν μερικοὶ γονεῖς νὰ ποτίζουν τὰ τέκνα των ιρασί, διότι τοιουτορόπως τὰ προετοιμάζουν νὰ γίνουν μέθυσοι, δταν μεγαλώσουν.

“Οταν δ ἄνθρωπος μεγαλώσῃ καὶ φθάσῃ εἰς τὴν μέσην ἡλικίαν, τότε δλίγος οἶνος λαμβανόμενος κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ, ὅχι μόνον δὲν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ ὠφελεῖ· καὶ δταν τις εἶναι ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος, οἱ ίατροὶ διορίζουν νὰ πίνῃ δλίγον οἶνον διὰ νὰ λαμβάνῃ δυνάμεις τὸ σῶμά του. Ὁ παχὺς οἶνος ὅχι μόνον τοὺς ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑγιεῖς βλάπτει.

Τὰ δὲ οίνοπνεύματα καθὼς καὶ τὸ δακί, τὸ κονιάκ, τὸ δούμι, καὶ δλα τὰ παρόμοια, πρέπει δλότελα νὰ τὰ ἀποφεύγῃ τις καὶ νὰ μὴ τὰ ἔγγιζῃ εἰς τὸ στόμα του, διότι κανὲν καλὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον δὲν κάμνουν, ἀλλὰ πάντοτε προξενοῦν κάποιαν βλάβην.

Μερικοὶ λέγουν ἀς πάρωμεν κανὲν δρεκτικόν, καὶ σοῦ προσφέρουν καμμίαν μαστίχαν ἢ κονιάκ πρὸ τοῦ γεύματος. Ἀλλοίμονον ἀν δὲν ἔχῃ τις δρεξιν καὶ περιμένει νὰ τοῦ ἀνοίξῃ μὲ τοιαῦτα ποτά! Θέλεις νὰ κάμης δρεξιν; Πάρε ἔνα μικρὸν περίπατον εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ εὐθὺς θὰ σοῦ ἀνοίξῃ ἢ δρεξις.

Εἶναι λυπηρὸν θέαμα νὰ βλέπῃ τις εἰς τὰ οίνοπνευματοπωλεῖα ἀνθρώπους τῆς ἐργατικῆς τάξεως, οἱ ὅποιοι

δλην τὴν ἡμέραν εἰργάσθησαν διὰ νὰ κερδίσουν ὀλίγον
ἀρτον διὰ τὰς οἰκογενείας των, νὰ κάμωνται καὶ νὰ ἔξο-
δεύουν τὰ κέρδη τῆς ἡμέρας εἰς ὁμοποσίαν ἢ οἰνοπο-
σίαν, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν των ἡ σύζυγος καὶ τὰ παιδιά
των νὰ μὴ ἔχουν ψωμὶ νὰ φάγουν !

Εἰς πολλὰς περιστάσεις τὰ ἄλογα ζῆφα φαίνονται λο-
γιτώτερα τῶν ἀνθρώπων. Μίαν φορὰν κάποιος ἐπότι-
σεν ἔνα πίθηκον οἰνόπνευμα, καὶ τὸ δυστυχὲς ζῆφον ἐμέ-
θυσε. Μίαν ἄλλην ἡμέραν ἥθελησε νὰ τοῦ δώσῃ πάλιν,
ἄλλῳ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὸ λάβῃ. Ὁ πίθηκος ἐφάνη
πολὺ γνωστικώτερος πολλῶν ἀνθρώπων, οἵ δποῖοι καυ-
χῶνται ὅτι ἔχουν τὸ χάρισμα τοῦ λογικοῦ.

"Αν θέλωμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τὴν ὑγείαν μας καὶ
νὰ εύρισκωμεθα εἰς τὰ λογικά μας, πρέπει νὰ ἀποφεύ-
γωμεν ὅλως διόλου τὰ οἰνοπνεύματα καὶ νὰ κάμνωμεν
μετρίαν χρῆσιν τοῦ οἴνου, μόνον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ
φαγητοῦ, τὰ δὲ τέκνα μας νὰ τὰ συνηθίζωμεν ἀπὸ μι-
κρὰ νὰ πίνουν μόνον καθαρὸν νερόν.

M. Κωνσταντινίδης

34. Τὰ μικρόβια.

Ο πρῶτος ποὺ παρετήρησε τὴν ὑπαρξίαν τῶν μικρο-
βίων ἦτο δ Ὁλλανδὸς Λεβενόεκ, ὅστις ἤρχισεν ὡς παντο-
πάλης καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν μικροβίων ἀνεγνω-
ρίσθη ὡς δ σοφώτερος ἀνθρώπως τοῦ κόσμου ! Ἄλλα δ
Λεβενόεκ, ἐκεῖνο τὸ δποῖον κατώρθωσεν, ἦτο νὰ πείσῃ
τοὺς σοφοὺς τῆς ἐποχῆς του, δτι πλὴν τῶν μεγάλων καὶ
τῶν μικρῶν ζῶντων, τὰ δποῖα βλέπομεν, ὑπάρχουν καὶ
ἄλλα μικρά, τόσον μικρά, ὥστε μόνον διὰ τοῦ συνδυα-

σμοῦ τῶν φακῶν, τοὺς ὅποίους ἐπενόησεν ὁ ἴδιος, εἴναι
δρατά.

Ο Λεβενόεκ ἀπέθανε τὸ 1723 εἰς ἡλικίαν 91 ἑτῶν.
Ἀπὸ τῆς πρώτης ἀνακοινώσεώς του περὶ ἀνακαλύψεως
μικροσκοπικῶν τινων ὅγτων μέχρι τοῦ θανάτου του εἶχε
τὸ ἀποκλειστικὸν μονοπόλιον τῆς ἐρεύνης, τῆς ὅποίας
τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἀνακοινοῦται ἀπὸ καιροῦ
εἰς καιρὸν καὶ ἡ ἀνακάλυψις νέου εἴδους μικροβίων.

Μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐπὶ τριάκοντα ἔτη σχεδόν, οὐ-
δεμίᾳ πρόοδος ἔγινεν εἰς τὴν μελέτην τῶν μικροβίων.
Δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἐγεννᾶτο εἰς Σκαντιάνο
τῆς βιορείου Ἰταλίας ὁ Σπαλαντζάνι, εἰς τὸν ὅποῖον ἡ
ἐπιστήμη ὥφειλε ἄλλην μίαν ἀνακάλυψιν : τὸν τρόπον
τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν μικροβίων.

Κυρίως τὴν ἀνακάλυψιν τὴν ἔκαμεν ὁ Σωσσύρος, ἀλλὰ
ὁ Σπαλαντζάνι, ἐπειδὴ ἔνας Ἀγγλος φυσικός, ὁ Ἑλλης
τὴν ἀπέκρουσε, τὴν ἀπέδειξε πειραματικῶς καὶ κατὰ
τρόπον μὴ ἀφήνοντα οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν. Εἰς τὸν
Σπαλαντζάνι ὅμως ὅφειλεται ἡ ἐπανάληψις τῶν παρατη-
ρήσεων ἐπὶ τῶν μικροβίων, ἥτις εἶχε διακοπῇ ἀπὸ τοῦ
Λεβενόεκ. Ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ
ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μελέτην τῶν μικροβίων ἐκ τῆς ἀνα-
κοινώσεως ἐνὸς ἱερέως ὄνόματι Νένταμ, ὅστις παρατηρή-
σας μικρόβια ἐντὸς ζωμοῦ κρέατος πολλῶν ἡμερῶν συ-
νεπέρανεν ὅτι γεννῶνται ταῦτα αὐτομάτως. Ὁ Σπα-
λαντζάνι ἀπέδειξεν ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐκ τοῦ
ἀέρος ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸν ζωμόν. Ἐπομένως δὲν
ἦτο ἀληθής ἡ θεωρία τῆς δημιουργίας ζωῆς ἐκ τοῦ μὴ
ὄντος αὐτομάτως.

Συνεχίζων τὰς ἐρεύνας του ὁ Σπαλαντζάνι, ἀνεκά-
λυψεν ὅτι τὰ μικρόβια ἀντέχουν εἰς μέγα ψῦχος, εἰς τὴν
μεγάλην θερμότητα καὶ τέλος ὅτι δύνανται νὰ ζῆ-

σουν καὶ εἰς τὸ κενόν ! Τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἀνέτρεπε πᾶσαν ἄλλην θεωρίαν περὶ τοῦ ἀέρος, ὡς ἀπαραιτή-

‘Ο Λεβενόεκ

τήτου διὰ τὴν ζωήν. ‘Ο μικρόκοσμος, τὸν ὅποιον τώρα ἔμελέτων τόσοι σοφοί, ἐπεφύλασσε πολλὰς ἐκπλήξεις. Καὶ ἀκόμη οὐδεὶς εἶχεν ὑποθέσει ὅτι ὑπῆρχον μικρόβια φονεύοντα· τὸν ἄνθρωπον.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἤμπόρεσε νὰ εῦρῃ ὁ Σπαλαν-

τζάνι, ἥτο, πῶς ἐπολλαπλασιάζοντο τὰ μικρόβια. Εἶχε καταλήξει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ μικροσκοπικὰ ζῷα ἐπολλαπλασιάζοντο ὅπως καὶ τὰ μεγάλα ζῷα, ὅταν αἴφνης ἡ παρατήρησις τοῦ Σωστὸρ τὸν ὠδήγησε πρὸς νέας μελέτας. Αἱ ἀμφιβολίαι τοῦ Ἑλλις δὲν ἐκλόνισαν τὴν πεποίθησίν του εἰς τὸ ὁρθὸν τῆς παρατηρήσεως ταῦ Σωστὸρ καὶ ἐσκέφθη πῶς ἥτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀποδείξῃ. Κατόπιν πολλῶν προσπαθειῶν κατώρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ ἐντὸς λεπτοτάτου σωλῆνος ἐν μόνον μικρόβιον ἀπὸ κάποιον παρασκεύασμά του. Τὸ παρηκολούθησε διὰ τοῦ μικροσκοπίου του, ὅταν αἴφνης εἶδε νὰ ἐπιμηκύνεται, νὰ γίνεται στενώτερον εἰς τὸ μέσον καὶ τέλος νὰ χωρίζεται εἰς δύο. Κατόπιν εἶδεν ἐκάτερον τῶν δύο νὰ διχάζεται κατὰ τὸν ἵδιον τρόπον καὶ μετά τινας ὕρας τὸ σωληνάριον, εἰς τὸ ὅποιον εἶχεν εἰσαγάγῃ ἐνα μόνον μικρόβιον, περιείχεν πλῆθος ἔξ αὐτῶν. Ἀνεκοίνωσε τότε τὸ πείραμά του καὶ ὅλοι ἐπείσθησαν, ὅτι τὰ μικρόβια πολλαπλασιάζονται κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἄγνωστον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτὴ ἐγινε περὶ τὸ 1780. Ὁ Σπαλαντζάνι ἥτο τότε καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πραβίας καὶ ὁ μόνος καθηγητὴς εἰς τὸν κόσμον, ὅστις εἶχεν μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον.

Μετὰ τὰς ἐργασίας αὐτὰς τοῦ σοφοῦ τῆς Παβίας παρῆλθον πολλὰ ἔτη, πεντήκοντα περίπου, διὰ νὰ γίνη τὸ νέον καὶ γιγαντιαῖον βῆμα εἰς τὴν μελέτην τῶν μικροβίων. Ὄλοι εἶχον λησμονήσει σχεδὸν τὰ μικροσκοπικὰ αὐτὰ ὅντα, τὰ ὅποια οὔδεις ἔβλεπε καὶ τὰ ὅποια οἱ σοφοὶ περιεφρόνουν καὶ πάλιν, ὅπως τὰ περιεφρόνουν καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λεβενόεκ. Τὸ νέον αὐτὸν βῆμα ἐγινε τὸ 1831. Ἀνεκαλύφθη τότε ὅτι τὰ μικρόβια εἶναι ἔνας κίνδυνος διὰ τὸν ἄνθρωπον !

35. Οἱ πόλεμοι τῶν μυρμήκων.

Οἱ μύρμηκες εἶναι μεταξὺ τῶν ἐντόμων, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταξὺ τῶν λοιπῶν θηλαστικῶν. Η σπουδὴ τῶν κοινωνιῶν τῶν μυρμήκων παρουσίασε τοιαύτας περιέργους καὶ ἀξίας λόγου σχέσεις, ὡστε δικαίως ἐθεωρήθησαν οὗτοι ὡς κατέχοντες τὴν ἀνωτάτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἐντόμων.

Οἱ μύρμηκες αἰσθάνονται ἔχθραν καὶ μῖσος πρὸς πᾶν ζῶον, ὅπερ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν κοινότητά των. Καὶ ἐπειδὴ συμβαίνει, εἰς πολλὰς περιοχάς, νὰ ὑπάρχωσι κοινότητες πλείονες τῆς μιᾶς, διαρκῶς λαμβάνουσι χώραν μικροσυμπλοκαὶ μεταξὺ τῶν καθ' ὅδὸν συναντωμένων ἔργατῶν.

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται μόνον περὶ τούτου. Αἱ κοινότητες μυρμήκων διεξάγουσι πρὸς ἄλλήλας καὶ πολέμους γενικούς, ἐθνικοὺς οὕτως εἰπεῖν. Πᾶσα κοινότης θεωρεῖ τὴν φωλεάν της ὡς ἀποκλειστικὴν ἴδιοκτησίαν της, ὡς ἵερὸν καὶ ἀπαραβίαστον πάτριον ἔδαφος, τὸ διοῖον ἐννοεῖ νὰ ὑπερασπίσῃ μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς της, δισάκις ἔχθρὸς πρόκειται νὰ εἰσβάλῃ καὶ νὰ καταπατήσῃ αὐτό. Ἐκ τούτου προκύπτουσι πόλεμοι δεινοὶ μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων μερῶν, πόλεμοι διαρκοῦντες ὥρας, ἡμέρας καὶ μῆνας ὀλοκλήρους πολλάκις μετὰ διακοπῶν ἐν τῷ μεταξύ.

Ἄλλοτε πάλιν αἱ ἐπιδρομαὶ σκοπὸν ἔχουσιν οὐχὶ τὴν καταπάτησιν ἀπλῶς τῆς ἔνης περιοχῆς, ἀλλὰ τὴν προσβολὴν καὶ ἐκπόρθησιν καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἔνης φωλεᾶς, εἴτε διὰ νὰ λεηλατήσωσιν αὐτὸν καὶ ἀποκομίσωσιν τὰς ζωοτροφίας, τὰς κάμπας καὶ τὰς νύμφας ἢ τὰς περιεχούσας θρεπτικὸν νέκταρ φυτοφθείρας, εἴτε

καὶ διὰ νὰ καταλάβωσιν αὐτὴν καὶ ἐγκατασταθῶσιν ἐν αὐτῇ, ἀφοῦ ἐκδιώξωσιν ἢ αἰχμαλωτίσωσιν ἢ φονεύσωσιν τοὺς πρόφητας ἐνοίκους.

Ἡ τακτικὴ τοῦ πολέμου εἶναι διάφορος εἰς τὰ διάφορα εἴδη τῶν μυρμήκων. Εὔθυνς ὁς τὰ ἀντίπαλα στρατόπεδα συναντηθῶσιν, οἵ ἄλλοτε διστακτικοὶ καὶ δειλοὶ μύρμηκες καταλαμβάνονται ὑπὸ μένους πολεμικοῦ, ἐφορμῶσι κατ' ἄλλήλων, συμπλέκονται σῶμα πρὸς σῶμα, ἀνὰ δύο ἢ καὶ πλειότεροι, ὅρμοιν, καὶ προσπαθοῦσιν ἔκαστος διὰ τῶν κοπτερῶν σιαγόνων τους ἢ διὰ τοῦ δηλητηρίου ἢ διὰ τοῦ κεντρίου νὰ θανατώσωσι τὸν ἔχθρον, εἴτε ἀποκόπτοντες τὴν κεφαλήν του, εἴτε δηλητηριάζοντες αὐτόν.

Ὅταν μικρότεροι τὸ μέγεθος μύρμηκες μάχωνται κατὰ μεγαλυτέρων, συνενοῦνται πάντοτε πέντε ἢ ἕξ ἐκ τῶν πρώτων πρὸς κατανίκησιν ἐνὸς ἐκ τῶν δευτέρων. Τινὲς τῶν μικρῶν τότε προσπαθοῦσι ν' ἀναρτηθῶσι στερεῶς ἐπὶ τῶν σκελῶν καὶ τῶν κεραιῶν τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐμποδίζοντες οὕτω πᾶσαν κίνησιν αὐτοῦ, δίδουσι καιρὸν εἰς τοὺς ἄλλους ν' ἀναρριχηθῶσιν ἀφόβως ἐπὶ τοῦ σώματός του καὶ διὰ κεντημάτων καὶ δηγμάτων νὰ φονεύσωσιν αὐτόν, Νέα τάγματα ἔρχονται ὀλονὲν ἐκ τῶν ὅπισθεν, ἵνα ἀντικαταστήσωσι τοὺς ἀπαυδήσαντας ἢ ἀκρωτηριασθέντας ἢ φονευθέντας συντρόφους, ἢ μάχη ἐπεκτείνεται βαθμηδὸν εἰς ὅλον τὸ πλῆθος καὶ τὸ παιδίον τῆς μάχης καλύπτεται ἐντὸς ὀλίγου ὑπὸ νεκρῶν καὶ τραυματιῶν. Ἐνίστε τινὲς τῶν πολεμιστῶν κατὰ τὰς γενικὰς ταύτας συμπλοκὰς καταλαμβάνονται ὑπὸ τοιαύτης μανίας πολεμικῆς, ὡστε γίνονται ἐκτὸς ἑαυτῶν καὶ οὕτε τοὺς κανόνας τῆς τακτικῆς των ἀκολουθοῦσιν, οὓδε διάκρισιν ποιοῦνται μεταξὺ φίλων καὶ ἔχθρων, ἀλλὰ ἔπιτογται ἀδιακρίτως κατὰ παντός, δην συναντῶσιν εἰς

τὸν δρόμον των καὶ κατ' αὐτῶν ἔτι τῶν συντρόφων των. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ σύντροφοί των ἀγωνίζονται νὰ τοὺς συγκρατήσωσι μέχρις οὗ ἐπανακτήσωσι τὴν ψυχικὴν ἡρεμίαν.

Αἱ ἐχθροπραξίαι καταπαύουσι τὴν ἑσπέραν, ἵνα ἐπαναρχίσωσι τὴν ἐπιοῦσαν μετὰ μείζονος μένους. Καὶ τοῦτο δύναται νὰ ἔξακολουθήσῃ ἐπὶ ἑβδομάδας ἢ καὶ ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους, μέχρις οὗ ὁ εἰς τῶν ἀντιπάλων ὑποστῆ τοιαύτην πανωλεθρίαν, ὥστε νὰ σπεύσῃ νὰ κρυψῇ εἰς τὰ πλέον ἄδυτα μέρη τῆς φωλεᾶς του ἢ καὶ νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἐκ τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἀφήνων εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐχθροῦ, ὅχι μόνον τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλὰ καὶ τὴν φωλεάν του αὐτῆν. Τὸ πολὺ πολὺ προσπαθοῦσιν οἱ φεύγοντες νὰ διασώσωσι συμπαρασύροντες μεθ' ἑαυτῶν, ὅσον μέρος δυνηθῶσιν ἐκ τῶν φῶν καὶ τῶν καρπῶν τῶν φωλεῶν των· οἱ νικηταὶ τότε, ἐναπομένοντες κύριοι τοῦ πεδίου ἐπιδίδονται κατὰ πρῶτον εἰς γενικὴν σφαγὴν τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων, ἐπιδεικνύοντες ἐν τούτῳ πολλάκις πρωτοφανῆ σκληρότητα. Συμβαίνει δημος πολλάκις τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη νὰ καταπαύωσι τὰς ἐχθροπραξίας μετὰ ἀμοιβαίαν συνεννόησιν καὶ νὰ κλείσωσιν εἰρήνην. Ἡ συμφωνία ἔγκειται, ἀλλοτε μὲν εἰς τὸ νὰ καθορίζωσι τὰ δρια τῆς περιοχῆς, ἥν δικαιοῦται νὰ ἔχῃ εἰς τὴν κατοχήν της ἐκατέρα τῶν κοινοτήτων ἀλλοτε δὲ οἱ τέως ἐχθροὶ καὶ ἀντίπαλοι συμβιβάζονται ἐντελῶς καὶ συναίνοῦσιν, ἵνα ζήσωσιν εἰς τὸ ἔεῆς ὡς καλοὶ φίλοι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ περιοχῇ συγχωνεόμενοι ἐπὶ τέλους εἰς μίαν ἔνιαίαν κοινότητα.

N. K. Γερμανός

36. Ἡ ἱστορία ἐνὸς Πάνθηρος.

Ο Φελοῦ ἥτο μόλις τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν, ὅτε τὸν ἡγόρασεν εἰς τὴν Μέδιναν, πόλιν τῆς Σενεγάλης, ὁ Ἱατρὸς Δ., ἀπὸ καραβάνιον Ἀράβων.

Ὥνωμάσθη Φελοῦ, διότι οὕτως ὀνομάζονται οἱ καταρράκται τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη, οἱ πλησίον τῆς Μεδίνης. Ὁ Ἱατρὸς εἶχε διορισθῆ κατὰ τὸ 1871 διοικητής τοῦ διαμερίσματος ἐκείνου τῶν Γαλλικῶν κτήσεων. Ἐν ἔλλείψει ἄλλων διασκεδάσεων καὶ διὰ νὰ ἔχῃ ἐνασχόλησιν, ὅτε δὲν τὸν ἀπησχόλουν τὰ καθήκοντά του, ἔκαμνε συλλογὴν ζῷων παντὸς εἴδους. Λέοντες ἀνήλικοι, γάτοι ἵνδικοι, αἴγαγροι, δορκάδες καὶ ἄλλα διάφορα ζῷα συνέζων ἐκεῖ μὲ σχετικὴν ἄρμονίαν καὶ ὅμονοιαν. Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτὴν προσετέθη καὶ ὁ Φελοῦ.

Ο Φελοῦ ἥτο πάνθηρ ἀρσενικός. Ὅταν ἡγοοάσθη ἥτο ὅχι μόνον ἡμερος, ἀλλὰ καὶ καθ' ὑπερβολὴν δειλός. Ο θόρυβος πρὸ πάντων τὸν ἐτρόμαξε. Ἐτρεχε τότε καὶ ἔζητει τὴν προστασίαν τοῦ σκύλου τοῦ κ. Δ. . . . μὲ τὸν ὅποιον ἔπαιζε πάντοτε. Δὲν ἥθελε δὲ νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν κύριόν του· τὴν νύκτα ἔκοιματο εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἡτο πλήρης ἀγάπης πρὸς τοὺς δύο φίλους αὐτούς, ἥ τούλαχιστον ἐπεδείκνυε πολλὴν ἀγάπην.

Η γάτα, δταν θέλη, κρύπτει τοὺς ὄνυχάς της διὰ νὰ φανῇ φιλόφρων εἰς ὅσους δὲν ἔχθρεύεται, ἀλλ᾽ ὅμως δὲν ἥμπορει νὰ μαλακώσῃ ἐπίσης τὴν γλῶσσαν της, ἥ ὅποια εἶναι ώσαν ρίνη (λίμα). Τὸ αὐτὸν συμβαίνει καὶ εἰς ὅλα τὰ αἰλουροειδῆ ζῶα. Διαφέρουν μόνον κατὰ τὴν ποιότητα τῆς ρίνης. Τινὰ ἔξ αὐτῶν καὶ μάλιστα ὁ πάνθηρ, ἔχουν τὴν γλῶσσαν τόσον ἀδράν, ὥστε καὶ μόνη ἡ ἐπαφή της εἶναι ἐπικίνδυνος διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιδερ-

μίδα. Λοιπὸν δὲ νεαρὸς Φελοῦ, ἥρχετο καθ' ἑκάστην τὸ πρωῖ νὰ καλημερίσῃ τὸν κύριόν του ἐνῷ ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς τὴν κλίνην του. Κάθε πρωῖ, λέγει δὲ Ιατρὸς μοῦ διέκοπτε τὸν ὅπνον ἡ ὄχληροτάτη αἰσθησις ὃιντε-

‘Ο Φελοῦ ἥρχετο καθ' ἑκάστην νὰ καλημερίσῃ τὸν κύριόν του. σματος δυνατοῦ εἰς τὴν παρειάν. Ἡτο δῶσάν νὰ μοῦ ἀποσπᾶται ὅλη ἡ ἐπιδερμίς, ἐνῷ μὲ ἔγλειφε.

Ἡναγκάσθη λοιπὸν νὰ κοιμᾶται χωριστά. ‘Ο Φελοῦ εἶχε τὸ δωμάτιόν του εἰς μίαν αὐλήν ἐκεῖ πλησίον. Ἡ ἀπομόνωσις δμως τὸν ἐλύπει. Κατώρθωνε νὰ ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὸ περιλαίιμόν του καί, ἀπὸ κλίμακα ἀκούμβημένην εἰς τὸν τοῖχον, ἀνέβαινε εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ κυρίου του. Μίαν ἡμέραν δμως ἐπῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ εἰς τὴν κλίνην του ἵνα γείτονα. ‘Ο ἄνθρωπος ἔσπευσε νὰ ἀλλάξῃ κατοικίαν.

‘Ο Φελοῦ δὲν ἔδειξεν τὴν παραμικρὰν ἐπιθυμίαν νὰ δραπετεύσῃ. Ἀκόμη καὶ ὅταν ἐμεγάλωσε, δὲν ἐφάνη

ἀπὸ κανὲν σημεῖον ὅτι ἥθελε νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, οὔτε ὁ χαρακτήρος του μετεβλήθη. Ἐξηπλωμένος ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον τοῦ περιβόλου τῆς οἰκίας, ἔκοιταζε τοὺς διαβάτας καὶ τὰ ζῷα, τὰ δποῖα ἔβοσκαν, χωρὶς ποτὲ νὰ πηδήσῃ ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχήν. Ὁ κρότος μαχαιρίου ἐπάνω εἰς πινάκιον ἦτο διὰ τὸν Φελοῦ τὸ σημεῖον, ὅτι ἥλθεν ἡ ὕρα τοῦ φαγητοῦ. Ἐὰν τοῦ ἔρωπτον τεμάχιον κρέατος, καθὼς τὸ δίπτουν εἰς τοὺς σκύλους, τὸ ἔβλεπε μὲ περιφρόνησιν καὶ δὲν τὸ ἔτρωγε· τὸ ἥθελε κομμένον εἰς μικρὰ τεμάχια. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἦτο ἴκανὸς νὰ καταβροχθίσῃ δλόκληρον ἀρνίον, ἀν καὶ δὲν ἦτο ἀδηφάγος. Ἔνιοτε διεσκέδαξα, λέγει ὁ ιατρός, προσφέρων εἰς αὐτὸν τεμάχιον κρέατος, κλεισμένον ἐντὸς τῆς χειρός μου· τότε ἐλάμβανε μυρίας προφυλάξεις διὰ νὰ μὴ δαγκάσῃ τὰ δάκτυλά μου.

* * *

‘Ο κ. Δ. . . μετέβη ἀπὸ Μέδιναν εἰς ἄλλην πόλιν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἀνεχώρησεν ἀφῆσας εἰς Μέδιναν τὸν Φελοῦ διὰ νὰ τοῦ τὸν ἀποστείλουν μὲ ἄλλο πλοῖον. Ὁ πάνθηρ ἐκλείσθη ἐντὸς κλωβίου καὶ ἐφορτώθη. Ἄτυχῶς τὸ πλοῖον ἐκάθισεν εἰς τὰ ὄηχά, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐμενεν ἐκεῖ ἀκίνητον, ὅχι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν ἔηράν.

‘Ο Φελοῦ πεινασμένος καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν αἰχμαλωσίαν του, σπάζει τὸ κλωβίον του τὴν νύκτα, δίπτεται εἰς τὸν ποταμόν, κολυμβᾷ εἰς τὴν ἔηράν, καὶ βλέπων οἰκίαν φωτισμένην ὁρᾷ ἐντὸς αὐτῆς ἀπὸ τὸ ἀνοιγμένον παράθυρον. Δύο Εύρωπαῖοι ἐγευμάτιζον εἰς τὴν τραπέζαρίαν. Ὁ πάνθηρ τρίβεται ἐπάνω των φιλικῶς, πηδᾶ εἰς τὴν τράπεζαν, ἀρπάζει τὸ ψητόν, καὶ ἀναχωρεῖ δρομαίως. Οἱ γευματίζοντες ἄμα παρῆλθεν ἡ πρώτη ἐκπλη-

ξις, ἀρπάζουν τὰ δπλα των καὶ σκοπεύουν τὸ ζῶον.

Τὴν ἐπαύριον διεδόθη δτι ὁ πάνθηρ εἰσέβαλεν εἰς τὸ χωρίον καὶ περιεπλανᾶτο γύρω του. Διάφοροι ἄξιωματικοὶ σταθμεύοντες ἔκει ἀνέλαβον νὰ τὸν φονεύσουν. Ὁ Φελοῦ μόλις τοὺς εἶδεν ἔτρεξε πρὸς αὐτοὺς σκιρτῶν καὶ ἀγαλλόμενος. Πάραυτα πυροβολισμοὶ ἀπανωτοὶ τὸν ἀναγκάζουν νὰ κρυφθῇ εἰς τὸ δάσος. Εἰς μάτην οἱ κυνηγοί του προσεπάθουν ν' ἀνακαλύψουν τὰ ἵχνη του.

Ἐν τούτοις, φίλος τοῦ ἱατροῦ εὑρεθεὶς ἔκει, ὑπωπτεύθη μήπως ἔγινε παρεξήγησις καὶ ἀδίκως ἔξεστρατευσαν οἱ κυνηγοί. Ἐξῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ θηρίου, ὡπλισμένος μὲ τουφέκιον καὶ φέρων εἰς τὸν ὅμον του μέγα τεμάχιον κρέατος. Φελοῦ! Φελοῦ! ἐφώναζε, καὶ εἰς ἑκάστην πρόσκλησίν του φωνὴ παραπόνου ἔξηρχετο ἀπὸ τὰ πυκνὰ τοῦ δάσους, ἀλλ' ὁ πάνθηρ δὲν ἐπρόβαλλεν. Σκεφθεὶς δτι ἡ θέα τοῦ δπλου ἐφόβιζε τὸν Φελοῦ, ὁ φίλος τοῦ ἱατροῦ ἔκρυψε τὸ δπλον ἔκει πλησίον. Ἀμέσως τότε, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ ὁ πάνθηρ παρουσιάσθη ἐνώπιόν του καὶ ἤρπασε τὸ κρέας ἀπὸ τὸν ὕδρον του.

Μετὰ δόκτωρ ἡμέρας τὸ ζῶον ἔφθασεν ἐπὶ τέλους πλησίον τοῦ κυρίου του. Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται ὁ ἵδιος τὴν συνάντησίν των:

« Ἡτο μεγάλη καὶ τῶν δύο μας ἥ χαρά. Ἔστεκεν ὅρθιος, ἐτρίβετο ἐπάνω μου καὶ μὲ τὰ βρυχήματά του ἔξεφραζε τὴν ἀγαλλίασίν του. Προσεπάθησα νὰ θέσω τέρμα εἰς τοὺς ἀναγκαλισμούς μας, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐπείθετο νὰ μὲ ἀφήσῃ. Ἔστέκετο ἐμπρόδεις εἰς τὴν θύραν διὰ νά μὲ ἐμποδίσῃ νὰ ἔξελθω. Ἐπὶ τέλους ἔθεσε τὸν πόδα του εἰς τὴν ὁάχιν μου, ἐβύθισε τοὺς ὄνυχάς του εἰς τὸ ἐπανωφόριόν μου, καὶ μὲ ἔσυρε σιγά, σιγά πρὸς τὰ ὄπισω. Δὲν ἀντεστάθην περισσότερον. Ἐκαθίσαμεν

καὶ οἱ δύο καὶ ἐμυσίασα ὅλην τὴν ἡμέραν ἔκείνην πρὸς
χάριν του. Διότι, μόλις ἥρχιζα νὰ ἀναγινώσκω, ἔθετε
τὸν πόδα του ἐπάνω εἰς τὸ κάθισμά μου ἢ ἐπὶ τοῦ στή-
θους μου, ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν κάτω ἀπὸ τὸ βιβλίον
μου, καὶ ἥρχιζε νὰ μὲ γλείφῃ. Φοβούμενος μὴ ἐκδαρῶ-
ζωντανὸς ἀπὸ τὴν γλῶσσαν του, ἄφηνα τὸ βιβλίον καὶ
ἥρχιζα νὰ τοῦ ὅμιλῶ. Τὸ ἀξιοπεριεργότερον εἶναι τὸ
ἔξῆς: Οἱ τουφεκισμοὶ τῶν ἀξιωματικῶν εἶχον πληγώσῃ
τὸν Φελοῦ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ σώματός του, πολλαὶ
σφαῖραι ἐτρύπησαν τὴν κοιλίαν του, μία τὴν ὠμοπλά-
την καὶ ἄλλη τὸ κρανίον του· ἐν τούτοις ὅλαι ἔθερα-
πεύθησαν. Εἶχεν ὅμως ἔνα τῶν ὀπισθίων του ποδῶν
σπασμένον· τὸ κόκκαλον τῆς κνήμης εἶχε συντριβῇ εἰς
ιὸν μέσον, καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ὀστοῦ ἔξηρχετο ἔξω τοῦ
δέρματος. Τοῦτο ὅμως δὲν ἡμπόδιζε τὸ ζῷον νὰ πηδᾶ-
εις ὑψος τεσσάρων ἥσως πέντε ποδῶν. Τὸ ὀστοῦν ἦτο
λευκότατον καὶ δὲν παρουσίαζε κανὲν οημεῖον, νεκρώ-
σεως. Ἐπεχείρησα τὴν θεραπείαν τοῦ κατάγματος. Ὁ
Φελοῦ ἐφαίνετο ὡσὰν νὰ ἔννοῃ ὅτι τὸν ἐβασάνιζα διὰ
τὸ καλόν του, διότι ἐνῷ κατεγινόμην νὰ φέρω τὸ κόκ-
καλον εἰς τὴν θέσιν του, ἔκαμνε διαφόρους μορφα-
σμούς, ἄλλὰ καμμίαν βιαίαν κίνησιν, οὕτε τὴν παραμι-
κὸν ἀπόπειραν νὰ μὲ δαγκάσῃ. Ἀλλως τὸν εἶχα στερεὰ-
δεμένον ἀπὸ τὸν λαιμόν. Χωρὶς λοιπὸν βοηθόν, διότι
δὲν εῖρον κανένα πρόθυμον νὰ μὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν
ἐγχείρισιν ἐσπρωξα εἰς τὴν θέσιν του τὸ ἔξεχον μέρος
τοῦ ὀστοῦ, τὸ πρασήρωμα εἰς τὸ ἄλλο μέρος μὲ δύο
τεμάχια καρτονίου, καὶ ἔδεσα τὸν ἐπίδεσμον. Μετὰ
ὅτῳ ἡμέρας ἔλυσα τὰν ἐπίδεσμον. Μετὰ
ἴση μὲ τὴν χαράν μου, δταν εἶδα τὴν πληγὴν ἐντελῶς
ἐπουλωμένην.

‘Αλλ’ ὁ ἰατρὸς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ

ἀφῆκε τὸν Φελοῦ εἰς τὴν Ἀφρικήν. Ἐποχωρισθεὶς διὰ παντὸς ἀπὸ τὸν κύριόν του ὁ Φελοῦ δὲν ἔζησε πολύ. Ὁ χαρακτήρ του ἐτραχύνθη, ἔγινε ἄγριος, καὶ ἔξ ἀνάγκης τὸν ἔκλεισαν ἐντὸς κλωβοῦ. Μετὰ δύο μῆνας ἀπέθανεν ἐκ μαρασμοῦ.

Ο Φελοῦ εἶχε καὶ τὰ ἐλαττώματά του. Δὲν ἤδυνατο νὰ ὑποφέρῃ τοὺς μαύρους. Ο μόνος τὸν δρόποιν ἤνειχετο ἡτο ὁ ὑπηρέτης, δρόποιος τοῦ ἔδιδε τὴν τροφήν του. Ἐτρέφετο δὲ ἀποκλειστικῶς μὲ ὡμὸν κρέας καὶ ψάρια. Ο κύριός του δὲν ἐδοκίμασε νὰ ἀλλάξῃ τὴν δίαιτάν του, οὔτε νὰ τὸν μάθῃ νὰ τρώγῃ κρέας μαγειρευμένον.

37. Τὸ ἀγριωμελίσσι.

Σχεδὸν τὰ περισσότερα σπίλαια τῶν Εὐρυτανικῶν ὄγκων τοῦ Ἀσπροποτάμου εἶναι κυψέλαι ἀγριομελισσῶν. Παρακολουθοῦμεν πρωτ.-βράδυ τὸ θέαμα τῆς καταδιώξεώς των. Σύννεφα πουλιῶν, τὰ δρόπια λέγονται μελισσοφάγοι, περιφέρονται αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐπάνω εἰς τὰς ὅχθας τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὰς σχισμάδας τῶν δρόπιων εἶναι ὁιζωμένα τὸ ἀγριομελίσσια. Οἱ μελισσοφάγοι περιμένουν τὴν πρωΐνην ἔξιδον ἢ τὴν βραδυνὴν ἐπιστροφὴν τῶν μελισσῶν ἀπὸ τὴν βθοσκήν των. Η ἀγριομέλισσα ἀλλάζει τακτικὰ δρόμον, ἀλλὰ καὶ οἱ μελισσοφάγοι εὑρίσκονται παντοῦ ἐμπρός της. Καταλαμβάνουν τὰ κατάλληλα σημεῖα τῆς διαβάσεώς της καὶ ἐκεῖ τῆς ἐπιτίθενται καταστρεπτικῶς.

Δύο πλάσματα τοῦ Θεοῦ τὸ πρόβατον καὶ ἡ μελισσα, ἔχουν τὸν ἀλτρουϊσμὸν ἢ τὴν παραφροσύνην τόσον ἴσχυράν, ὥστε ἐκεῖ ὅπου ὕρμησεν ὁ ἀρχηγὸς νὰ Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δημ. Ἐκδ. Α' 1934 9

άκολουθοῦν πιστά, ἔστω καὶ ἐν βλέπουν τὸν θάνατον ἐμπόρος των.

Ἐπήδησεν δὲ ἀρχηγὸς τῶν προβάτων (γκεσέμι) εἰς ἔνα γκρεμόν; Τὸν ἀκολουθοῦν δλα τὰ πρόβατα καὶ πρέπει νὰ σπάσῃ γκλίτσες ἐπάνω των διζοπάνος διὰ ν' ἀνακόψῃ τὸ πήδημά των. Ἐπῆρε μία μέλισσα αὐτὸν τὸν δρόμον; Σχηματίζεται δημιουργία δλο τὸ μελίσσι, καὶ δὲν πλαγιοδρομεῖ, χύλιοι μελισσοκόμοι νὰ εἶναι παρατεταγμένοι δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

Οἱ μελισσοκόμοι γνωρίζουν τὴν ἡλιθίαν αὐτὴν ἀφοσίωσιν τῶν μελισσῶν πρὸς τὸν ἀρχηγόν των καὶ ἅμα τὸ πρωτὶ πρόκειται νὰ ἐκκινήσουν τὰ μελίσσια των διὰ τὴν βισκήν, θὰ τουφεκίσουν εἰς τὸν ἀέρα διὰ νὰ διώξουν τοὺς μελισσοφάγους, οἵ δποιοι ἀναμένουν γύρῳ ἀπὸ τὰ μελισσομάντρια, διὰ νὰ πιάσουν τὴν μελισσογραμήν. Ἀμα αἱ μέλισσαι φθάσουν εἰς τὴν βισκήν, οἵ μελισσοφάγοι δὲν ματαιοπονοῦν, διότι ἐκεῖ τὸ συμῆνος σκορπίζεται ἐπάνω εἰς τὰ ἔλατα, νὰ βυζάξῃ τὸ μάνα, τὴν καλυτέραν δηλαδὴ μελισσοτροφήν, ἀπὸ τὴν δποίαν γίνεται τὸ τραγανιστὸ μέλι, ποὺ ὀνομάζεται ζαχαρόμελο.

Ἄλλὰ τὰ κακόμοιρα τοῦ ἀγριομελίσσια δὲν ἔχουν μόνον τὸν μελισσοφάγον ἔχθρον. Τὰ καταδιώκουν κατ' ἔξοχὴν τὰ κουνάβια. Αὐτὰ εἶναι ἡ μεγάλη καταστροφή των. Ἀναρριχῶνται εἰς τὰς ἀποκρήμνους φωλεάς των καὶ δημάζουν τὸ μέλι τους, μὴ ἀφήνοντα οὔτε κηρύμματα. Κατὰ δεύτερον λόγον τὰ κυνηγῷ ἡ ἀλεποῦ, ἀλλ' αὐτὴ διὰ πολλοὺς λόγους ἀποφεύγει αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους ἐπιχειρήσεις καὶ προτιμᾶ τὰ χαμηλὰ κοτέτσια.

Εἰς μίαν καταδίωξιν ἀγριομελισσοῦ ἔπεσεν εἰς τὸ ποτάμι, δπου ἰδοῦσα τὰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀποτόμους δχθας, εἰς τὰς δποίας θὰ ἦτο μάταιον νὰ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀναρριχηθῇ, ἐστρογγυλακάθισεν ἐπάνω εἰς τὰ νερὰ καὶ

εἶπε φιλοσοφικῶς : «Ξέρω πῶς στὸ Αἰτωλικὸ θὰ μὲ βγάλῃ τὸ ποτάμι, ἀλλὰ βαρυοῦμαι τὰ κλωθογυρίσματα».

Ἐκτοτε δὲ μῆθος λέγει, ὅτι ἡ ἀλεποῦ μόνον ἀν τὴν πάροι καμμία μεγάλη πεῖνα κινδυνεύει εἰς ἡρωϊσμοὺς κατὰ τῶν ἀγριομελισσῶν, αἱ ὅποιαι ἄλλως τε τὴν μάχονται τόσον φοβερά, ὥστε πρέπει ν' ἀπουσιάζουν διὰ νὰ ἐπιτεθῇ εἰς τὸ μελίσσι των.

Οἱ ἀνθρωποι τολμηρότεροι τῆς ἀλεποῦς, καταδιώκουν τ' ἀγριομελίσσια, τὰ ὅποια ἔδω εἰς τὰ μέρη μας εἶναι τὸ ἐπικερδέστερον κυνήγι, ὅσον σχεδὸν τὰ κουνάβια καὶ τὰ ἀλουποδέρματα. Διότι πρῶτον τ' ἀγριομελίσσια, ὡς εὐρισκόμενα πλησίον τῶν ἐλατιῶν, κάμνουν τὸ ζαχιορόμελο, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ἀκριβώτερον μέλι. Δεύτερον, ἐπειδὴ δὲν τὰ τρυγοῦν τακτικά, ὅπως τὰ ἥμερα μελίσσια, ἔχουν ἀφθονο μέλι, ἥμπορεῖ λόγου χάριν νὰ φθάσῃ ἐβδομήκοντα ὀκάδες μέλι, ἀπὸ τὸ ὅποιον θὰ βγάλῃ πέντε ὀκάδες κερί.

Ἄλλοτε τὸ κυνήγι τῶν ἀγριομελισσῶν ᾖτο ἀνοργάνωτον, τούτεστι ἐγίνετο ἀπὸ τοὺς τυχόντας καὶ ἐνεκα τούτου ὀλιγώστευσαν πολὺ τ' ἀγριομελίσσια. Οἱ αὐτοσχέδιοι ἀγριομελισσοκυνηγοί, ἐνδιαφερόμενοι μόνον πῶς θὰ πάρουν περισσότερον μέλι, τὰ ἐρήματαν, ἦ ἀφήνοντες τὰς φωλεάς των δίχως σταλιὰ μέλι εἰς ὕδατα κειμῶνος, ἦ τὸ βαρβαρότερον ἀκόμη, πνίγοντες τὰς μελίσσας διὰ τὴν εὐκολωτέραν ἔξαγωγὴν τοῦ μέλιτος.

Εὔτυχῶς τώρα τελευταῖα, διότι συνέβησαν πολλὰ δυστυχήματα, τὰ ἀγριομελίσσια ἀφέθησαν εἰς τοὺς ἔξ ἐπαγγέλματος κυνηγούς των. Αὔτοὶ εἶναι ὅχι μόνον τολμηροὶ ἀνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τέλειοι τεχνῖται. Δένονται μὲ τριχίες καὶ κατεβαίνουν στοὺς γκρεμούς, ὅπου τὰ ἀγριομελίσσια, τὰ ὅποια πρῶτα-πρῶτα δὲν τὰ σκοτώνουν, ἀλλὰ τὰ ναρκώνουν προσωρινὰ μὲ ἰσκοκαπνόν, καὶ

τοιουτορόπως ἀφαιροῦν τὸ μέλι ἥσυχοι, ἀφήνοντες
ἀνάλογον ποσότητα διὰ νὰ μὴ ψιφήσῃ τὸ μελίσσι ἀπὸ
τὴν πεῖναν.

Μὲν δὴ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος προσέχει ὥσταν τὰ μάτια
του τὰ ἀγριομελίσσια, ποὺ κατέφυγαν εἰς ίεροὺς τό-
πους, τούτεστι περιοχὰς ἔξωκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ
προσκυνηταρίων. Δὲν τὰ πειράζει, διότι κατὰ γενικὴν
λαϊκὴν πεποίθησιν. ἐκεῖνα «κάνουν τὸ κηρὸν τοῦ ἀγίου».

‘Ωσαύτως δὲν τρυγῷ τὰ ἀγριομελίσσια τὰ ὅποια
εἶναι εἰς μέρη στοιχειωμένα, διότι αὐτὰ «θρέψουν τὰ
στοιχειά».

Πρὸ ἑτῶν εἰς μίαν ὅχθην τοῦ Πλατανιᾶ, παραπο-
τάμου τοῦ Ἀχελώου, κάποιος παπᾶς ἥθελε νὰ παραβῇ
τὴν κοινὴν πρόληψιν καὶ νὰ τρυγήσῃ ἔνα ἀγριομελίσσι,
τὸ ὅποιον παλαιὰ παράδοσις τὸ ἔφερεν ως «στοιχειω-
μένο». Ἐδέθη λοιπὸν μὲ μίαν τριχιὰ καὶ ἐκρεμάσθη εἰς
τὴν μυθικὴν σπηλιάν, ὅπου τὸ ἀγριομελίσσι ἐδούλευε
αἰῶνας, τόσον ὥστε νὰ κρέμωνται τὰ μέλια κάτω εἰς
τὸν βράχον ως ἔσανθδος καταρράκτης. Λέγεται ὅτι τὸν
μελιτώδη αὐτὸν καταρράκτην κάποτε ἐτουφέκισε μὲ συρ-
ματοδεμένα βόλια ἔνας ἀρματωλὸς γιὰ νὰ τὸν ὁίψῃ
κάτω, ἀλλὰ ἐσκασε τὸ τουφέκι του καὶ ἀντὶ νὰ κοποῦν
τὰ μέλια ἐκόπη τὸ χέρι του. “Ἐκτοτε κανεὶς δὲν ἐπάτη-
σε ἐκεῖ πλὴν τοῦ παπᾶ, ὁ δοποῖς ἀφοῦ ἤρχισε νὰ τρυγῷ
τὸ μέλι, ἥκουσε μίαν φωνῆν :

— Σώνει ἄλλο τώρα !

‘Ο παπᾶς ἐνόμισε πῶς τοῦ ἐφώναξαν οἱ σύντροφοί
του ἐπάνω ἀπὸ τὸν βράχον, ἐνῷ κατὰ τὴν παράδοσιν,
τοῦ ἐφώναξε τὸ στοιχεῖο μέσα ἀπὸ τὴν σπηλιά, ἐγύρισε
λοιπὸν καὶ εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους του.

— Τώρα νὰ πάψω ποὺ μπῆκα στὸ παχὺ στρῶμα !

·Αλλὰ μόλις ἐκοίταξε πρὸς τὰ ἐπάνω γιὰ νὰ τὸν

άκούσουν καλύτερα εῖδε δίπλα του ἔνα φίδι καὶ στρέψας ἀμέσως τὸ μαχαίρι, μὲ τὸ ὅποιον ἐμελισσουργοῦσε, τὸ ἔκοψεν εἰς δύο. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον ἔξέλαβε γιὰ φίδι, ἵτο ἡ τριχιὰ ποὺ τὸν εἶχε δεμένο. Καὶ ὁ ἀτυχῆς παπᾶς ἐπλήρωσε τὴν παράδοσιν, γκεμισθεὶς κάτω κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ τὸν περισυλλέξουν ἀπ' ἔκει. Ἐκτοτε οἱ χωρικοὶ περνοῦν μακριὰ ἀπ' τὸ στοιχειωμένο μελίσσι, τὸ ὅποιον τώρα γεμίζει μὲ τὰ χρυσᾶ μέλια του καὶ τὰ χείλη τῆς σπηλιᾶς.

Σ. Γρανίτσας

38. Ο Λαγός.

Ἐὰν θέλῃ κανεὶς νὰ περιγράψῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαγοῦ, τοῦ φθάνει μία λέξις: Τρομοκρατημένος.

Διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον πλέον δυστυχισμένη ὑπαρξία. Ἡ ζωὴ του εἶναι μία διαρκὴς τρομάρα. Καὶ διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ περισσότερον ἀπελπιστικὴν ἡ φύσις, τοῦ ἔδωκεν ἀκοὴν καταπληκτικήν. Διότι ἔκεινα τὰ δύο πελώρια χωνιά, τ' αὐτιά του, ὅπου γυρίζουν σὰν πτερὰ ἀνεμιστῆρος, δὲν τοῦ χρησιμεύουν μόνον διὰ νὰ βοηθοῦν μὲ μίαν των ἀπότομην στροφήν, εἰς ἄλλαγην πορείας, ὅταν καταδιώκεται, ἄλλὰ διὰ ν' ἀποθηκεύουν κάθε φωνήν, ἥχον, ψίθυρον, ὅσον ἀδύνατος καὶ ἀν εἶναι καὶ ὅσον καὶ ἀν ἔρχεται ἀπὸ μακράν. Καὶ κάθε ἔνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἥχους εἶναι δι' αὐτὸν ἔνα μαρτύριον. Καὶ ἐνῶ ὁ δυστυχισμένος εἶναι ἔνα ζῶον, ὅπου δὲν ἔχει κάμει ποτὲ κακὸν εἰς κανὲν ἀπὸ τὰ πλάσματα τῆς δημιουργίας, ὁ ὑπνος του εἶναι βασανισμένος. Φθάνει νὰ πῶ δτι κοιμᾶται μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια.

Εἶναι πολὺ φυσικὴ αὐτὴ ἡ μανία καταδιώξεως ὅπου μαστίζει τὸν λαγό, ὅπως ὅταν καταλαμβάνῃ τὸν ἄνθρωπον. Διότι κανένα ἄλλο ζῶον δὲν ἔχει τόσους ἐχύρους φοβερούς, ἀσυγκινήτους, ἀδυσωπήτους. Φθάνει ν' ἀναφέρω, ὅτι καὶ ὁ ἀετὸς ἀπὸ τὰ ὑψη του ὅταν ἰδῇ λαγὸν ἡ τὸ γιατάκι ὅπου ἐκρύφθηκε, ἔχει ἥδη ὑπογράψει τὴν θανατικὴν καταδίκην του.

Ἐχθροί του εἶναι ἐπίσης ἡ ἀλεποῦ, τὸ τσακάλι, ὁ λύκος, ὁ ἀγριόγατος, τὸ φίδι, καὶ πρῶτος ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλ' ἡ φύσις δὲν ἀφῆσεν ἀνυπεράσπιστον τὸν λαγόν, ὅπως δὲν ἀφῆσε ποτὲ κανένα πλάσμα τῆς δημιουργίας. Εἰς δλα ἐπέβαλεν πόλεμον ἔξοντώσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄμυναν κάθε εἰδους ἐπονόησε μὲν ἵσην ἐπιμέλειαν. Καὶ ὤπλισε τὸν λαγὸν μὲν εὔστροφίαν πνεύματος καὶ εὔστροφίαν κινήσεως μοναδικήν.

Αἱ πονηρίαι, τὰς ὅποιας μεταχειρίζεται διὰ νὰ συγχύνῃ τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του, εἶναι μοναδικαί. Ἰδίως τὰ δσα μηχανεύεται διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ γιατάκι του. Διότι τὸ προσπερνᾶ μὲ τὰ μεγαλύτερα πηδήματα, καὶ προχωρεῖ μακρὰν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, καὶ ἔπειτα πάλιν ἐπιστρέφει μὲ τὰς ἰδίας μεθόδους καὶ μὲ ἓνα πήδημα εύρισκεται μέσα εἰς αὐτό. Ὁποιος παρηκολούμησε τὰ ἴχνη τοῦ λαγοῦ, μὲ τὸ χιόνι, αὐτὰ τὰ δποῖα γράφω, θὰ τὰ ἐδιάβασε μόνος του ἐπάνω εἰς τὸν ἀσπρον πίνακα τοῦ ἐδάφους. Ἐκτὸς τούτου ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισε μὲ δπίσθια πόδια πολὺ ὑψηλότερα καὶ ἔτσι τοῦ ἔκαμεν, ὥστε τὸ μεγαλύτερον τρέξιμον εἰς τὸν ἀνήφορον νὰ εἶναι ἐν παιγνίδι ἄκοπον καὶ γρήγορον. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζει πολὺ καλὰ πόσον μειονεκτοῦν εἰς αὐτὸν οἱ διωκται του, ὅπότε ἡμπορεῖ, παίρνει πάντοτε τὸν ἀνήφορο. Ἀλλὰ καὶ ἡ εὔστροφία του; Χωρὶς διόλου νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸν καλπασμόν του, μὲ μίαν κίνησιν ἀπότομον

παίρνει τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερόν του ἢ καὶ τὸ ὄπίσω, κερδίζει ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν διώκτην του καὶ πολλὰς φοράς σώζεται.

"Ας μὴ νομίσῃ πάλιν κανεὶς ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ λαγοῦ εἶναι ἐν αἰώνιον μαρτύριον τρομάρας." Εγει τὰς ἀπολαύσεις του τὴν νύκτα. Βόσκει, παίζει, κυλίεται, κατὰ γῆς ὁρθώνεται εἰς τὰ ὄπίσθιά του, καὶ ἐν γένει παρουσιάζει τὴν εὐθυμίαν μεθυσμένου. Λησμονεῖ τότε τὴν ἀλεποῦ καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ πολλὰς φοράς πληρώνει μὲ τὴν ζωὴν του αὐτὸ τὸ ἀδικαιολόγητον αἴσθημα ἀσφαλείας, ὃπου τὸν καταλαμβάνει τὴν νύκτα, διότι καὶ οἱ ἀλεποῦδες καὶ οἱ κηνηγοὶ κάτι γνωρίζουν ἀπὸ τὸ νυκτερινόν του παιγνίδι μὲ τὸ φεγγάρι.

Θὰ ἥμην ἀδικος, ἀν δὲν ἔσημείωνα μίαν ἀρετὴν τοῦ λαγοῦ, ὃπου δὲν τὴν ἔχουν οὔτε τὰ περισσότερα πουλιά, οὔτε οἱ ἄνθρωποι, οἱ μαστιζόμενοι ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς μεταναστεύσεως. Τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἔστιαν. Ἀπὸ ἑκεῖ ὃπου θὰ τὸν σηκώσετε, ὃσον καὶ ἀν κυνηγηθῇ ἐὰν σωθῇ, ἑκεῖ γύρω θὰ γυρίσῃ πάλιν νὰ διαλέξῃ γιατάκι ἢ τὴν ίδίαν ἡμέραν ἢ τὴν ἄλλην. Διότι τοὺς ἀγνώστους τόπους τοὺς τρέμει ἔξ ίσου μὲ τοὺς ἔχθρούς του. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀφιλονείκητον, ἔχω περὶ αὐτοῦ καὶ μίαν προσωπικὴν παρατήρησιν πολὺ χαρακτηριστικήν. "Οταν πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἔγινε ἡ τρομερὰ πυρκαϊά τοῦ Πεντελικοῦ, ὃπου ὅλα του τὰ δυτικὰ κράσπεδα, ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἔως σχεδὸν τὴν Ἀγίαν Τριάδα καὶ τὸ Μοναστήρι εἶχαν γίνει καψάλες, ὃσοι λαγοὶ ἐπόρφυτασαν νὰ σωθοῦν ἐσκόρπισαν παντοῦ. Ἄλλὰ ἂμα ἔσβυσαν οἱ καψάλες (καὶ τὶς ἀπέσβυσε καλὰ μία διήμερος βροχὴ δυνατὴ ὡς καταρράκτης) ευρέθησαν πάλιν ὅλαι γεμάται ἀπὸ λαγούς. Διότι ἀμέσως ὅλοι οἱ διεσπαρμένοι πρόσφυγες λαγοὶ ἐνοστάλγησαν πάλιν τὸ πατρῷον ἔδαφος. Καὶ

οι κυνηγοί, οι δποῖοι ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἔψαχναν τὶς καψάλες, ἔκαμαν χρυσὲς δουλειές, ἀδιάφορον ἂν οἱ λαγοὶ αὐτοὶ ἦσαν μουτζουρωμένοι σὰν καρβουνιάρηδες.

Ἐμ. Λυκούδης

40. Η Φωλιά.

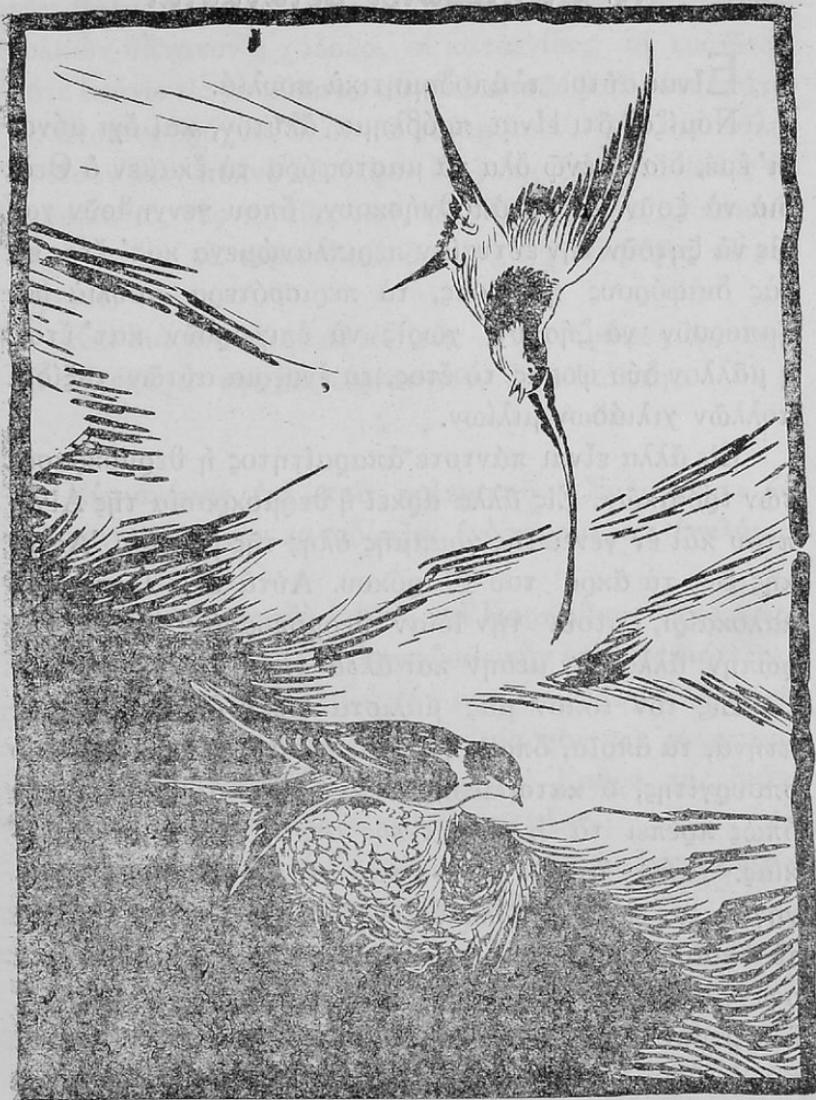
Στὴ μαύρη τὴ σπηλιά, τὴν καπνισμένη
ἀπ' τὴ φωτιὰ ποὺ ἀνάβουν οἱ ψαράδες,
Τὰ χελιδόνια ἔχουνε χτισμένη,
φωλιά, μέσα στοῦ βράχου τὶς σχισμάδες.

Ολημερὶς φωνάζουν καὶ γυρίζουν
ἐδῶ κι ἔκεī μὲ πέταγμα ἐλαφρό,
Πότε τὰ χείλια τῆς σπηλιᾶς ἀγγίζουν
καὶ πότε τοῦ πελάγους τὸν ἀφρό.

Ψαράδες, ποὺ ψαρεύουν μὲ τὴν τράτα,
κοιτάζουνε μ' ἀγάπη τὴ φωλιά τους,
τὰ γλήγορα φτερά τους τὰ σπαθῆτα,
κι' ἀκοῦνε τὸ μικρὸ κελάδημά τους.

Παράξενα ἡ φύσις ταιριασμένα,
χαρίζει στὴ σπηλιὰ τρελὰ πουλιά,
καὶ στὰ βουνά, τὰ βράχια τ' ἀγριεμένα,
ἀχτίδα ἀγάπης, πρόσχαρη φωλιά!

Νῖκος Δαμιανδς

39. Οἱ πτερωτοὶ μετανάσται

Εἶναι αὐτοὶ τὸ ἀποδημητικὰ πουλιά.

Νομίζω ὅτι εἶναι πρόβλημα ἄλυτον, καὶ ὅχι μόνον διὸ ἐμέ, διατί, ἐνῷ ὅλα τὰ μαστοφόρα τὰ ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ ζοῦν καὶ ν' ἀποθνήσκουν, ὅπου γεννηθοῦν χωρὶς νὰ ζητοῦν τὴν εύτυχίαν περιπλανώμενα κατ' ἔτος εἰς τὰς διαφόρους ἡπείρους, τὰ περισσότερα πουλιὰ δὲν ἥμποροῦν νὰ ζήσουν, χωρὶς νὰ ἐπιχειροῦν κατ' ἔτος, ἢ μᾶλλον δύο φορὰς τὸ ἔτος, τὰ ἐναέρια αὐτῶν ταξίδια πολλῶν χιλιάδων μιλίων.

Εἰς ἄλλα εἶναι πάντοτε ἀπαραίτητος ἡ θερμοκρασία τῶν τροπικῶν. Εἰς ἄλλα ἀρκεῖ ἡ θερμοκρασία τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐν γένει τῆς γραμμῆς ὅλης τῆς βιορείου Ἀφρικῆς ἔως τὰ ἄκρα τοῦ Μαρόκου. Αὐτὰ ὅλα λοιπόν, τὸ καλοκαίρι, ζητοῦν τὴν ίδιαν θερμοκρασίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἄλλα τὴν μέσην καὶ ἄλλα τὴν βιορείαν.

Εἰς τὸν τόπον μας μάλιστα πολὺ ὀλίγα εἶναι τὰ πτηνά, τὰ ὄποια, ὅπως ἡ πέρδικα, τὸ ἀγριοπερίστερο, ὁ σπουργίτης, ὁ κατσιλιέρης, καὶ ὀλίγα ἄλλα, ἐκτιμοῦν ὅπως πρέπει τὰ θέλγητρα τῆς στέγης μονύμου κατοικίας. Διότι σχεδὸν ὅλα τὰ πτηνά, τὰ ὄποια κυνηγοῦνται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ὀλίγων, εἶναι πτηνὰ τὰ ὄποια ἢ ἔρχονται ἀπὸ τὰ βόρεια κλίματα, ποὺ τὰ σφίγγουν τὰ μεγάλα ψύχη διὰ νὰ ξεχειμωνιάσουν ἐδῶ, ἢ περνοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας, ἔρχομενα ἀπὸ τὰ νότια τὴν ἄνοιξιν διὰ τὰ βιορειότερα κλίματα καὶ κατεβαίνουν πάλιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου μὲ ἀντίθετον δρομολόγιον.

Ἄλλὰ κανεὶς νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ πτερωτοῦ κόσμου γίνονται χωρὶς περιπετείας, χωρὶς κιν-

δύνους, χωρὶς καταστροφάς. Πολλάκις πίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ ἔξαντλησιν, ἄλλοτε τοὺς δίδουν συνολικὸν θάνατον ἡ χάλαζα, αἱ καταιγίδες, οἱ τυφῶνες, πότε ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῶν θαλασσῶν, καὶ πότε ἐπάνω εἰς ἀγρίους βράχους ὅπου τὰ συντρίβουν. "Αλλοτε πάλιν πίπτουν σὰν πυκνὸν σύννεφο, ἔξηντλημένα ἐπάνω εἰς τὰ καράβια εἰς τὰς κεραίας των, εἰς τὰς κόφας, εἰς τὸ κατάστρωμα, εἰς τὰ ταμπούκια, διὰ νὰ εῦρουν μέρος νὰ καθήσουν.

Καὶ διὰ μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς καταστροφὰς ἡμπορῶνται προσφέρω τὴν μαρτυρίαν μου, ὡς αὐτόπτης.

* * *

Εύρισκόμην ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ «Σαλαμινία» ὡς ἀνακριτὴς διὰ τὴν καταδίωξιν ἐνὸς τρομεροῦ ἐγκλήματος πειρατείας.

Ἐπλέομεν μεταξὺ Ρόδου καὶ Καρπάθου. Ἡτο πρώτης 31 Αὐγούστου,—ἐνθυμοῦμαι τὴν ἡμέραν διότι τὴν ἐσημείωσα εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μου.—"Ημην ἐπάνω εἰς τὴν γέφυραν, ὅπου εἶδα τὸν πλοίαρχον νὰ παρατηρῇ μὲ προσοχὴν τὴν θάλασσαν ἐμπρός. Ἐπῆρε τὰς διόπτρας, καί, ἀφοῦ ἐκοίταξε καλά, μοῦ εἶπε :

— Περίεργο ! Ἡ θάλασσα σὲ ἀρκετὴ ἔκτασι εἶναι κίτρινη σὰ νὰ εἶναι στρωμένη μὲ ψάθης.

"Οταν ἐπλησιάσαμεν, εἶδομεν μυριάδας πνιγμένα δρτύκια, τὰ ὅποια ἐπλεον. "Ἐρριψαν κουβάδες καὶ ἀνέσυραν μερικά. Εἶχεν ἀρχίσει ἡ σῆψις των καὶ ἀνέδιδον τρομερὰν δυσοσμίαν. Τότε ἐνεθυμήθημεν, δτι πρὸ τοιῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Ρόδον ὅπου εἴμεθα ἥγκυροβιολημένοι ὅλην τὴν νύκτα, ἔπνεε σφοδρότατος ἀνεμος μὲ ἀδιάκοπη βροχῆ.

"Αλλὰ δι' ἐμέ, τὸ μεγαλύτερον μυστήριον τῆς φύσεως εἰς αὐτὸν τόν ὀργανισμὸν τῶν ἀποδημιῶν τοῦ

πτερωτοῦ κόσμου, δὲν εἶναι τόσον τὰ μεγάλα, τὰ δυνατὰ πουλιά. Μοῦ γεννοῦν ἀπορίαν, μοῦ ἐμπνέουν θαυμασμόν, οἱ μικροσσοπικοὶ ταξιδιῶτες τοῦ ἀέρος, οἱ ὅποιοι περνοῦν βουνὰ καὶ κορυφάς ὑπερόριοι, καὶ σχίζουν τὸν ἀέρα ὑπερπόντιοι, ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τῶν θαλασσῶν χιλιάδων μιλίων, αὐτὰ τὰ πουλάκια τόσων πολλῶν εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸν Αὔγουστον ἔως τὸν Ὁκτώβριον πετοῦν εἰς τὸν τόπον μας εἰς δένδρα, εἰς θάμνους, εἰς ἀγκάθια ὅμοιάζοντα πρὸς ζωντανὰ μικρὰ ἄνθη ὅπου νομίζεις ὅτι φθάνει ἡ πλέον ἐλαφρὰ αὔρα, μία πνοὴ ἀέρος, διὰ νὰ τὰ συναρπάσῃ καὶ νὰ τὰ ἔξαφανίσῃ ώς πούπουλα.

Πῶς ταξιδεύουν ὁ δρυοκολάπτης, ὁ κοκκινολαίμης καὶ τόσα ἄλλα πουλάκια, τὰ ὅποια χωροῦν μέσα σὲ ἔνα καρύδι, καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνα τὰ πρασινοκίτρινα πουλάκια, ποὺ ὅμοιάζουν σὰν πεταλούδιτσες !

Καὶ ὅμως καὶ αὐτά, χαριτωμένα μικρὰ στολίδια τῶν πρασίνων κλαδιῶν, ὅπου λικνίζονται μὲ τὸ ἐλαφρὸν φύσημα—λουλούδια καὶ αὐτὰ ἐπάνω στὰ λουδούδια—καὶ αὐτὰ διασχίζουν ἡπείρους καὶ περνοῦν ἀνωθεν τῷν ἀγρίων κυμάτων, εἰς ἀπέραντα πελάγη μὲ ὀλόμαυρον οὐρανὸν καὶ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἀστραπῶν διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ ἄγνωστον τέρμα τοῦ δρόμου, τὸ ὅποιον τοὺς δεικνύει ἐμπρὸς εἰς τὰ ματάκια των, ματάκια σὰν ψιλὲς χανδρίτσες, τὸ ἔνστικτον.

E. M. Δυκούδης

41. Ὁ Καλογιάννος

Δὲν ἐντρέπομαι νὰ διμολογήσω, ὅτι, καὶ ὡς γέρων
ὅστις παράξενος καὶ ὡς ἀπλοῦς θυητός, ἔχω καὶ ἐγώ
τὰς ἀδυναμίας μου καὶ τὰς ἴδιοτροπίας μου. Μεταξὺ^{τούτων} ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπέραντος συμπάθειά μου πρὸς
ἕν τῶν κοινοτέρων καὶ ταπεινοτέρων φθινοπωρινῶν
πνηνῶν μας, τὸν νάνον καὶ ἀγαθὸν Καλογιαννον.

Ἄγνοιω πόθεν προῆλθε τὸ ὄνομά του ἢ ἀν παντα-
χοῦ τῆς Ἑλλάδος οὕτω πως ὄνομάζεται. Τὸ ὄνομα μαρ-
τυρεῖ πιθανῶς περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ ἥθους καὶ τῆς
φυσικῆς αὐτοῦ τάσεως πρὸς τὴν οἰκειότητα.

Πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰ χαριέστατα ταῦτα
πνηνὰ ἐμφανίζονται κατὰ τὸ ἔαρ, ἀλλ’ ἐν Ἑλλαδὶ μόνον
κατὰ τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔρχονται
καὶ δίδουν ζωὴν εἰς τὰ νεκρά μας δάση. Φθάνονται δὲ
ταῦτοχρόνως τόσον πολλά, καὶ τόσον ζωηρὰ εὐθὺς
μετὰ τὴν ἀφιξίν των, ἐπιδίδονται εἰς τὸ προσφιλὲς κε-
λάδημά των, ὅστε μένει τις ἐκστατικὸς πρὸ τοιαύτης
συμφωνίας.

Ο Καλογιάννος εἶναι τὸ πρωτότερον τῶν πτηνῶν
μας· δίδει εἰς τὸν γεωργὸν τὸ σύνθημα τῶν ἐργασιῶν
καὶ τὸν ἀνακουφίζει διὰ τοῦ ἄσματός του, ὅταν παρὰ
τὸν κορμὸν δένδρου ἀναπαύεται ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου.
Τὸ λάλημα εἶναι μὲν βραχὺ, ἀλλὰ γλυκύτατον καὶ τὸ
ἐπαναλαμβάνει ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ ταράττηται διόλου
ἐκ τῆς παρουσίας τῶν ἀνθρώπων, μεθ’ ὃν ἀρέσκεται
νὰ συζῇ καὶ εἰς τὰς κατοικίας τῶν ὁποίων ἀφόβως
εἰσέρχεται καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του, ὅταν ἡ χιὼν κα-
λύπτουσα τὸ ἔδαφος, κρύπτει τὰ ἐντομα, δι’ ὃν συν-
τρέεται.

Ἐγὼ δὲ εἴδον αὐτὸν ἐνίστε καθήμενον ἀταράχως ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν ἀροτῆρων βιῶν καὶ ψάλλοντα χωρὶς νὰ φοβῇται διόλου οὔτε τὴν βουκέντραν, οὔτε τὸν σάλαγον τοῦ ζευγηλάτου.

Μέγας φίλος καὶ προστάτης τῶν μικρῶν καὶ ἀδυνάτων πτηνῶν, ίσχυρίζεται ὅτι ὁ Καλογιάννος εἶναι φύσει ξηλότυπος καὶ διηγεῖται ὅτι ἔκεινος, ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζη κλεισμένος ἐν τῷ γραφείῳ του, ἐπετέθη μανιωδῶς κατὰ μιᾶς ἀηδόνος, ἦν εἰχεν ἀποκτήσει καὶ πρὸς τὴν ὄποιαν ἀπένειμεν ἔξαιρετικὰς περιποιήσεις. Πολλάκις δὲ τὸν παρηνώχλει καθήμενος ἐπὶ τῶν δακτύλων ἦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὅταν κατελάμβανεν ὅτι ὁ κύριος του, βυθισμένος εἰς τὴν μελέτην, παρημέλει τὸν γηραιόν του φίλον.

Καὶ δμως τὸν Καλογιάννον περιφρονοῦν οἱ ποιηταί. Δὲν τὸν καταδέχονται, εἶναι πτωχὸς πουλί, εἶναι χωριάτης. Δὲν ἔχει τοὺς ορεμβασμοὺς τῆς ἀηδόνος, ἔξυπνῷ πάρα πολὺ πρωΐ, εἶναι χυδαῖος, πάντοτε εὔθυμος, πάντοτε καλοκαρδισμένος, δὲν μελαγχολεῖ ποτέ, ἐν λόγῳ εἶναι λαός.

Ἄλλ' ἐγὼ τὸν ἡγάπησα ἐκ νεαρᾶς μου ἥλικίας καὶ ὅταν τὴν ἄφιξιν τοῦ φθινοπώρου συναντῶμαι μετὰ τοῦ πρώτου Καλογιάννου καὶ τῆς πρώτης κυκλαμιᾶς (διότι τὸ ἄνθος καὶ τὸ πτηνὸν συγχρόνως ἐμφανίζονται) ἡ καρδία μου σκιρτᾷ, ὡς ἂν αἴφνης ἔβλεπον παλαιοὺς φίλους ἐπανερχομένους ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας.

Ἀπέναντι τῶν προαθύρων τοῦ ἔξοχικοῦ μας οἴκου, ἐγείρεται παμμεγέθης ἐλαία, ἥτις εἶναι ἀληθής ἀγορὰ τοῦ λαοῦ τῶν Καλλογιάννων. Ἐκεῖ συνέρχονται, ἴδιως ὅταν ἐπίκειται χειμὼν ἢ τρικυμία, καὶ συναναστρέφονται μετ' ἐμοῦ καὶ μὲ εὐφραίνουν διὰ τῶν κελαδημάτων του. Χιλίας φορᾶς μοῦ διεσκέδαζαν

τὰ μαῦρα νέφη τῆς φαντασίας! Χιλίας φοράς μὲ παρηγόρησαν καὶ μοῦ ἐγλύκαναν τὰ κρυφὰ φαρμάκια τῆς ψυχῆς. Χρεωστῶ εἰς αὐτοὺς τόσην εὐγνωμοσύνην!

Αρ. Βαλαωρίτης

42. Ὁ Κοῦκκος.

Ιδοὺ ἐν προνομιοῦχον πλάσμα τοῦ Θεοῦ· κορφολογεῖ τὴν ἄνοιξιν τὸ τραγούδι, δίχως νὰ τὸν βαρύνῃ καμμία πεζὴ ὑποχρέωσις· ἀκόμη καὶ τὰ αὐγά του, ἄλλοι τὰ κλώθουν, τὰ ἔκελώθουν, βγάζουν τὰ πουλιά του, τὰ ταΐζουν, τὰ ποτίζουν. Διότι, ὡς γνωστόν, ὁ κοῦκκος πετᾶ τ' αὐγά του εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ἄλλων πουλιῶν, καὶ ἀφήνει εἰς αὐτὰ τὴν φροντίδα τῶν περαιτέρω.

Ἡ λαϊκὴ φαντασία, ἡ ὅποια ἀφορμὴν θέλει διὰ νὰ πλάσῃ ἀτελειώτους ίστορίας, ἐδημιούργησε εἰς δόξαν τοῦ κούκκου πλῆθος προνομίων. Πρῶτα-πρῶτα, ἀδύνατον νὰ πείσετε χωρικὸν ὅτι δὲν ταξιδεύει ἔφιππος. Τὸ ἄλογό του εἶναι ἔνα μεγάλο ἀσπρό πουλί, τὸ ὅποῖον δὲν εἶναι γνωστὸν μὲ ἄλλο ὄνομα, παρὰ ὡς «κουκάλογο». Τὸν Μάρτιον ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας ὀλίγον ἐνωρίτερον τοῦ κούκκου, καὶ ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι τὸ στέλλει ὁ ἀφέντης του ὁ κοῦκκος διὰ νὰ ἔξετάσῃ ἢν ἥλθεν ἡ ἄνοιξις εἰς τὰ βουνά. Τὸ «κουκάλογο περιπλανᾶται ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰ πλάγια καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφει διὰ νὰ μεταφέρῃ τὸν καβαλλάρην του. Ποτὲ ὁ κοῦκκος δὲν κάθεται ὅπου κι' ὅπου διὰ τὰ τραγουδήσῃ τὴν ἄνοιξιν· ἔχει ώρισμένους λόγγους καὶ ώρισμένα δένδρα, ἀκόμη καὶ ώρισμένους κλάδους, κατὰ τοὺς χωρικούς.

Εἰς ἔνα λόφον, ἄντικρυ ἀπὸ τὸ σπίτι του, ἵτο ἐν γηραλέον πουρνάρι, εἰς τὸ ὅποῖον ἥρχιζε στερεοτύπως

τὸ λάλημά του τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Κάποτε δὲ βιοριὰς ἔσπασε τὸ πουρνάρι καὶ ἔκτοτε ὁ κοῦκκος δὲν ἐνεφανίσθη πλέον εἰς τὸν λόφον, μολονότι γύρω του εἶναι καὶ ἄλλα πουρνάρια.

Λέγουν ἀκόμη, ὅτι εἶναι τόσον ὑπερήφανος, ὥστε μίαν φορὰν νὰ τὸν ἀποδοκιμάσουν εἰς ἓνα μέρος δὲν ἔναναπατῷ πλέον.

Κάποιος γεωργὸς μοῦ ἔλεγεν, ὅτι δίπλα ἀπὸ τὸ καλύβι του ἤρχετο χρόνια καὶ χρόνια ἔνας κοῦκκος καὶ τὸν ἔχαιρέτιζε πρωᾶ-πρωᾶ. Ἀλλὰ μίαν φορὰν τὸν ἐπετροβόλησε καὶ ἔκτοτε δὲν ἐνεφανίσθη πλέον.

— Γιατὶ τὸν ἐπετροβόλησες; τὸν ἡρώτησα.

— Μῶ κόμπωνε τὰ παιδιά μου.

Γενικὴ πρόληψις ὑπάρχει, ὅτι ἀμα ἀκούσης τὸν κοῦκκον πρωᾶ-πρωᾶ νηστικός, θὰ κομπωθῆς, θὰ αἰσθανθῆς δηλαδὴ εἰς τὸν λαιμόν σου στενοχωρίαν, ἡ ὅποία θεωρεῖται ὡς «ἀναποδιά». Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ τὴν ἄνοιξιν, φροντίζουν νὰ μὴν ἀκούσουν τὸν κοῦκκον νηστικοί. Τόσον ἡ λαϊκὴ παραδοσίς θεωρεῖ τὸν κοῦκκον ὡς προνομιούχον, ὥστε νὰ παραδέχεται ἀκόμη, ὅτι ὁ Δημιουργὸς καὶ ίδιαιτέραν τροφὴν ἐδημιούργησε δι' αὐτόν.

“Ἐν μικρὸν φυτὸν τὸ ὅποῖον φυτρώνει καὶ σταφυλιάζει τὸν Ἀπρίλιον, εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «σταφύλι τοῦ κούκου».

— Μὰ εἴδατε νὰ τρώγῃ ἀπ' αὐτὸν τὸ σταφύλι ὁ κοῦκκος; ἡρώτησα κάποτε ἓνα βισκόν.

— Ἀκοῦς, τὸν βλέπομε; . . . Μήπως τρώει τίποτε ἄλλο! . . .

Δύσκολον πρᾶγμα νὰ πείσῃς χωρικὸν ὅτι ὁ κοῦκκος εἶναι ἀδικαιολόγητος χασομέρης, ἐπιβλαβῆς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πουλιῶν. Διὰ τὴν ἀτυχῆ τρυγόναν, μά-

λιστα· αὐτὴ εἶναι «τεμπέλα»· δὲν ἐπιμελεῖται τὴν γένναν της ὅπως πρέπει, ἀλλὰ στρώνει ὀλίγα ξυλαράκια, τὰ δποῖα εἶναι ὅλη ἡ φωλεά της.

— Μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους, ἔλεγα εἰς τὸν φιλόσοφον μυλωνᾶν τοῦ χωριοῦ, ὃ δποῖος σχολιάζει «τὰ κακῶς κείμενα» εἰς τὸ βασίλειον τῶν ζώων, κάμνει μιὰ φωλιά, ἀλώθει μόνη της τὰ αὔγα της, καὶ τραγουδεῖ τὴν ἄνοιξιν ...

— Δὲν σοῦ λέγω ὅχι.... Κι αὐτὴ καὶ τὸ ἀηδόνι τραγουδοῦν, ἀλλ' αὐτὰ πρέπει νὰ δουλεύουν κιόλα

— Καὶ ὁ κούκκος, γιατί νὰ μὴ δουλεύῃ ; ..

— Γιατὶ αὐτὸς φέρνει τὴν ἄνοιξι . . . Τὸ πᾶν εἶναι ποιὸς θὰ κάμη τὴν ἀρχή . . . Νᾶξερες πῶς πηδάει ἡ καρδιά μας, ἅμα τὸν ἀκοῦμε, ἐμεῖς ἡ τσαπατουριά ! ..

‘Αλήθεια, τί εὐαγγέλιον καλωσύνης καιροῦ, ἀληθινὴ σάλπιγξ Θεοῦ εἶναι τὸ λάλημα τοῦ κούκκου εἰς τὰ μέρη μας. ‘Ανθρωποι, βόδια, ἄλογα, ἀλέτρια χύνονται εἰς τὸν κάμπον καὶ ἔκελειδώνουν τὴν γῆν. ‘Η φωνὴ του ταράσσει τὴν σιωπὴλὴν ἐρημίαν εἰς τὸ τέλος περίπου τῆς παλαιᾶς συγκομιδῆς. Εἶναι ἡ ἐπαγγελία τῆς νέας ἐσοδείας τῶν χωραφιῶν, ὁ μακρινὸς ἥχος τῶν ἐρχομένων ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ προβάτων μὲ τὰ γαλεκτερὰ μαστάρια καὶ τὰ ἄφθονα μαλλιά.

Στ. Γρανίτσας

43. Ὁ κόσσυφος

Πολλοὶ πιστεύουν πὼς εἰς τοὺς μεγάλους λόγκους εἶναι τὰ καλύτερα πτηνά. ‘Αλλοί μονον ἀν ἔλειπεν ἀπὸ αὐτὰ ὁ κόσσυφος.

Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Β'. Δημ. ἔκδ. Β' 1935 10

Ο λόγκος θὰ ἥταν ἔνα πανηγύρι ἀρχοντοχωριατῶν μουγκᾶν. Χρώματα, ἄλλο τίποτε.

Ὑπάρχουν μάλιστα μερικά, ὡς λόγου χάριν ἡ τσιγκλιτάρα (δρυοκολάπτης), ὁ τσαλοπετεινὸς (ἔποψ) καὶ ὁ συκοφαγᾶς, ποὺ εἶναι σὰν πολύχρωμοι ἐφημερίδες· ἂν διμως πρόκειται ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα τους, νὰ εὔχεσθε νὰ μὴν εἰσθε ἐκεῖ. Ο, τι κωμικὸν ἡμποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ εἰς φωνὴν ὁ Υψιστος τὸ ἔδωκεν εἰς τὰ λαρύγκια των.

Ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν γελοιογραφιῶν ζῆ ὁ σκέτος κόσσυσφος, αὔστηρός, σοβαρός, μαῦρος ὡς ἔβεννος, μὲ τὸ κατακίτρινον ὁμόφως του, ὡς νὰ κρατῇ κεχριμπαρένια πίπα. Ἡ σύντροφός του διμως δὲν ἔχει οὕτε τὴν μαυρίλαν τῶν πτερῶν του, οὕτε τὸ χρυσάφι τοῦ ὁμόφους του. Ο, τι εἶναι ἡ ἀμυγδαλιὰ εἰς τὸν φυτικὸν κόσμον, εἶναι αὐτὸς εἰς τὸν πτερωτόν: τὸ λάλημά του θὰ πρωτοχαιρετίσῃ τὴν ἀνοιξιν ἔνα-δύο μῆνας ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸν κοῦκκον καὶ τάχδον· πρωτολαλεῖ, πρωτοζευγαρώνει, πρωτοφωλιάζει. Τὸ δὲ λάλημά του εἶναι περιπαθέστατον.

Τὸν δέχονται ὡς ἀνυποφόρως μῆμον. Ο, τι τραγούδι ἀκούσει, προσπαθεῖ νὰ τὸ μάθη, φθάνει δὲν φθάνει τὸ λαρύγκι του.

Πότε αὐτὸ τὸ πουλί, τὸ ὅποιον δὲν παύει νὰ τραγουδῇ, βρίσκει καιρὸν νὰ κτίσῃ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῆς ὑπομονῆς, τῆς τέχνης, τῆς ψιλοδουλειᾶς, ποὺ εἶναι ἡ φωλεά του; Ποτέ, ποτέ, δὲν μπορεῖ νὰ πιστεύσῃ κανείς, διτι ἐν ὁμόφως εἶναι δυνατὸν νὰ λεπτουργήσῃ τὸ καταστρόγγυλον ἐκεῖνο πήλινον τάσι, τὸ καλοδεμένον ἀπ' ἔξω μὲ πολυτροίχια καὶ ὁίζες, τὸ γαρνιρισμένον ἐπάνω μὲ χαλικάκια, τὸ γαλακτωμένον μέσα ἀπὸ καθαρὸν

δρῶμα καὶ στρωμένον μὲ φρύγανα, χνούδια, καὶ σωροὺς πτερῶν.

Τί περίεργον φαινόμενον ἡ τέχνη ποὺ ἔχουν αἱ φωλεῖαι τῶν περισσοτέρων φύδικῶν πτηνῶν! Μερικὰ ἀηδόνια ὑφαίνουν τὴν φωλεάν των κρεμαστὴν ἀπὸ ἓνα κλωνάρι ὡς κούνιαν, ἡ δὲ ποταμίδα (ὑπολαῖς) ἐνώνει ἐνὸς κλαδιοῦ δύο κατεβατὰ φύλλα καὶ τὰ ὁάβει κάτω-κάτω κατὰ τρόπον ποῦ θὰ ἔξήλευε καὶ χέρι γυμνασμένον εἰς τὴν βελόνην. Φαίνεται ὅτι συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ἔκλεκτὰ πουλιὰ ὅτι λέγει ὁ Πλούταρχος διὰ τοὺς ἔκλεκτοὺς ἀνθρώπους : «οὐδὲν εἶδος παιδείας ἀτιμάζουσι». Τραγουδισταὶ θαυμάσιοι, τεχνῖται ἔκλεκτοί, νοικοκυραῖοι τετραγωνικοί, γονεῖς στοργικώτατοι, ἄκακοι, μεγαλόψυχοι, πάντοτε καλόκαρδοι.

Κάμετε τὸν κόπον διαβάσετε αὐτὴν τὴν ἀφήγησιν ποὺ μοῦ ἔκαμε φίλος μου λοχαγός :

«Οτε διέμενον πρὸ ἐτῶν εἰς Καρπενήσιον, ἐνεκαύπηρεσίας, εἶχον κόσσυφον εἰς κλωβίον.

‘Ημέραν τινὰ παιδίον χωρικοῦ μὲ παρεκάλεσε καθ’ ὅδον ν’ ἀγοράσω μικρόν τι πτηνόν, τὸ διποῖον ἵτο ἄνευ πτερῶν. Ἐνεκαύπηρεσιν παρακλήσεων τοῦ παιδίου καὶ διότι ἐλυπήθην τὸ ἀτυχὲς αὐτὸν πτηνόν, τὸ ἥγόρασα.

‘Επειδὴ δὲν εἶχον ποῦ νὰ τὸ βάλω, τὸ ἔμεσα ἐντὸς τοῦ κλωβίου, εἰς τὸ ὅποιον εἶχον τὸν κόσσυφον. Ἐνῶ δὲ περιέμενον νὰ ἴδω αὐτὸν ἀνησυχοῦντα, ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς τὰ πτηνά, ὅταν θέτωσιν εἰς τὸ κλωβίον αὐτῶν ἔτερον πτηνόν, παρετήρησα μετ’ ἔκπλήξεως ὅτι οὗτος τούναντίον ηύχαριστήθη, ἐπληγίασε τὸ μικρόν, τὸ ἔθωπευσε καὶ δὲν ἥξευρε τίνι τρόπῳ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαράν του διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς εὔκαιρίᾳ ταύτη τοῦ ἔθεσα καὶ τροφήν, ἥτις ὡς γνωστὸν συνίσταται ἐκ κρέατος, ἀμέσως ἔλαβεν ἐκ

τούτου μερικὰ τεμάχια καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρὸν ὄρφανόν, τὸ ὄποιον τὰ ἔφαγε μετ' εὐχαριστήσεως διότι ἐπείνα.

Ἐξηκολούθησε δὲ κατόπιν νὰ τὸ τρέφῃ μετὰ στοργῆς, μέχρις οὗ τὸ μικρὸν πτηνὸν ἥρχισε νὰ τρώγῃ μόνον του.

Ἄφοῦ δὲ ἐμεγάλωσε καὶ ἐπτερώθη, διέκρινα ὅτι ἦτο ἀηδῶν, ἡ ὄποια ἔζησε πολὺν καιρὸν μετὰ τοῦ εὔεργέτου καὶ θετοῦ πατρός της ἐν ἄκρᾳ ἀγάπη καὶ ἀρμονίᾳ· ἦδον δὲ ἀμφότερα, ὡς ἐὰν ἀπετέλουν μουσικὴν συμφωνίαν.

Ἀπὸ τὸν Ἱούλιον ὅμως καὶ ἔπειτα ὁ κόσσυφος γίνεται ἡ πληγὴ τοῦ κήπου καὶ τοῦ ἀμπελιοῦ. Οἱ ἐρευνηταὶ τοῦ ἀκανθώδους ζητήματος, τὸ ὄποιον λέγεται «ῳφέλιμα καὶ ἐπιβλαβῆ πτηνά», ισχυρίζονται ὅτι πρόκειται περὶ δικαίας ἀποζημιώσεως, διότι καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα παστρεύει τὴν γῆν ἀπὸ ἔντομα, τὰ ὄποια λόγῳ τῆς σκληρότητος τοῦ ὁάμφους του, μόνον αὐτὸς δύναται νὰ συγυρίσῃ. Ἀλλοι γεωργοί, οἱ ὄποιοι δὲν γνωρίζουν πολλὰ πράγματα ἀπὸ τὴν γεωργικὴν ἔντομολογίαν, δὲν βλέπουν κατὰ τί τοὺς ὠφελεῖ αὐτὴ ἡ συνδρομή, τὴν ὄποιαν τοὺς δίδει, προστατεύων τὰ σῦκα καὶ τὰ σταφύλια ἀπὸ τὰ ἔντομα, διὰ νὰ τὰ καταπιῇ ὁ ἵδιος. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ἔχεται χρονιά, ποὺ ὁ περιπαθὴς αὐτὸς τραγουδιστής, μαζὶ μὲ τὸν ἄλλον ἐκεῖνον σατανᾶν, ὁ ὄποιος λέγεται συκοφαγᾶς, ἀφήνει στ' ἀμπέλια καὶ στοὺς κήπους μόνο συκόφλουδες καὶ τσάμπουρα.

Ἄλλα καὶ τότε εἶναι χαρὰ Θεοῦ ὡς θέαμα. Ἐνῷ ἔκείνη ἡ ἀδλία κίσσα καὶ τὰ ἄλλα σταφυλοχαρῆ πουλιά φαινονται ὡς νὰ ἐβγῆκαν ἀπὸ τὸ πατητήρι, αὐτὸς εἶναι ὁ ἵδιος, ἀξιοπρεπὴς κύριος, μαυρογιαλίζων σὰν ἀτλάζι καὶ μὲ τὴν κεχριμπαρένιαν πίπαν του κατακάθαρη. "Ολα κι ὅλα, ἄλλ—" ἐννοεῖ νὰ πάρῃ τὸ λουτρό του κάθε μέρα.

Στ. Γρανίτσας

44. Ὁ Τραγουδιστὴς καὶ ἡ Χορεύτρια

Εκεῖ ποὺ εἶναι τὸ ἄλωνια τοῦ χωριοῦ καὶ ἄλωνίζουν οἱ χωρικοὶ τὰ γεννήματά των, τὰ μεγάλα ἔκεινα μυρμήγκια, μαῦρα σὰν ἀράπηδες, ἐπῆγαν καὶ ἔκτισαν τὴν φωλεάν των.

Αὐτὸ τὸ ἔκαμαν ἐπίτηδες διὰ νὰ ἔχουν κοντὰ ἀφθονον καὶ καλὴν τροφήν, τὰ σπειριὰ τοῦ σιταριοῦ, τοῦ κριθαριοῦ καὶ τοῦ ἀραβισίτου, ποὺ θὰ τοὺς ἐπρομήθευνον θέλοντες καὶ μὴ οἵ χωρικοί.

Τὰ μυρμήγκια ἔκαλοπερνοῦσαν καὶ ἐπλήθσιναν καὶ ἐμεγάλωναν. Ἔγιναν τόσον πολλά, ὥστε ἔκαμαν ἰδικόν των βασιλειον καὶ ἰδικόν των βασιλέα.

Ο βασιλεύς των αὐτὸς ἦτο ἔνας γεροντομύρμηγκας γενναῖος καὶ φρόνιμος, ὅπως πρέπει νὰ εἶναι ἔνας βασιλεύς. Ωσὰν σωστὸς βασιλεὺς ἐφοροῦσε καὶ αὐτὸς χρυσῆν κορώναν εἰς τὸ κεφάλι καὶ ἐκρατοῦσε χρυσοῦν σκῆπτρον.

Ἡ κορώνα του ἦτον ἔνα μικρὸ κομματάκι χρυσάφι στρογγυλὸν καὶ σκαλισμένον ἔτσι, ὥστε ἐστέκετο ώραιότατα εἰς τὸ κεφάλι του.

Τὸ εἶχαν εὔρει μέσα εἰς τὴν κασέλαν μιᾶς χωρικῆς οἱ στρατιῶται του εἰς κάποιαν ἐκστρατείαν, τὸ ἐπῆραν ὡς λάφυρον καὶ τὸ ἔχάρισαν εἰς τὸν βασιλέα των. Καὶ τὸ σκῆπτρον τὸ εύρηκεν ὁ ἴδιος μίαν ἡμέραν εἰς τὰ ἄλωνια καὶ τὸ ἐπῆρε. Δὲν ἦτο τίποτε ἄλλο περὰ ἔνα χρυσὸ κλειδάκι ώρολογιοῦ, ποὺ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα τοῦ ἐπιστάτου τοῦ χωριοῦ ἀλλ᾽ ἀδιάφορον, ἅμα ἥλθεν εἰς βασιλικὰ χέρια ἔλαβεν ἀξίαν καὶ αὐτό.

Ο βασιλεὺς εἶχε καὶ ἀμαξαν ἰδικήν του. Ἡτο καμωμένη ἀπὸ κορυδόφλουδαν καὶ τὴν ἔσυραν δύο μαῦροι

κάνθαροι γρήγοροι καὶ καλοθρεμένοι, ὅπως εἶναι δλα-
τὰ βασιλικὰ ἄλογα. Μὲ τὴν ἄμαξαν αὐτὴν ἐπήγαινεν
συνήθως εἰς τὸν περίπατον διότι ἦτο τόσον ἡλικιωμέ-
νος ὃ μεγαλειότατος, ποὺ εἶχεν ἀσπρίσει ἐντελῶς.

Καθὼς βλέπετε, εἶχεν δλα τὰ καλά, καὶ ὁ λαός του
τὸν ἀγαποῦσε πολύ. Ἀλλὰ δὲν ἦτο εὔτυχισμένος, ἐστε-
νοχωρεῖτο, ἐπληττε, δὲν εὔρισκε εἰς τίποτε πλέον εὐχα-
ρίστησιν.

Μίαν ἡμέραν ἔξαφνα μεγάλη ταραχὴ ἔγινεν εἰς τὸ
βασίλειόν του τῶν μυδηγκιδν. Ἐνα τάγμα στρατιω-
τῶν, ποὺ εἶχεν ὑπάγει εἰς μακρινὴν ἐκστρατείαν, ἐγύ-
ριζε μετὰ λαμπρὰν νίκην καὶ ἐφερε κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα
λάφυρα καὶ τέσσαρας αἰχμαλώτους δεμένους.

Ο βασιλεὺς ἀπὸ τὸν ἔξωστην τοῦ παλατιοῦ του μὲ
τὴν κορώναν εἰς τὸ κεφάλι καὶ μὲ τὸ σκῆπτρον εἰς τὸ
δεξιὸν χέρι εὐχαρίστησε τὸν στρατόν, ὁ ὅποιος ἔκαμνε
παρέλασιν μὲ πολλὴν τάξιν καὶ ἐφώναζε : «Ζήτω ὁ βα-
σιλεύς!» Ἐπειτα ἐπρόσταξε νὰ φέρουν ἐμπρός του
τοὺς αἰχμαλώτους, διὰ ν' ἀποφασίσῃ τὶ θὰ τοὺς κάμη.

Ο πρῶτος αἰχμαλωτος ἦτο μία ἀράχνη.

— Πῶς ὀνομάζεσαι σύ ; ἐρώτησεν ὁ βασιλεύς.

— Αράχνη, εἶπεν, ἐκείνη ταπεινά, καὶ ἐλύγισε τὰ
ἐμπροσθινά της πόδια καὶ τὸν ἐπροσκύνησε.

— Ποῦ ἐγεννήθηκες ; ἐρώτησε πάλιν ὁ βασιλεύς.

— Ἐγεννήθηκα μέσα εἰς ἕνα σκοτεινὸν ὑπόγειον
τοῦ μύλου.

Ἐρώτησε καὶ ἄλλα πολλὰ ὁ βασιλεύς, καὶ μετὰ
πολλά :

— Τί τέχνην γνωρίζεις ;

— Ἡξεύρω νὰ ὑφαίνω, εἶπεν ἡ Ἀράχνη εἰς τὴν
ὑφαντικὴν δὲν μὲ φθάνει κανείς, εἶμαι ἡ πρώτη ὑφάν-
τρια τοῦ οἴσμου.

— Καλά, εἶπεν ὁ βασιλεὺς. Θὰ μοῦ ὑφάνης πανικὰ διὰ τὸ παλάτι μου καὶ ὕστερα θὰ σ' ἐλευθερώσω, ἂν μείνω εὐχαριστημένος· ἀν ὅχι, τότε θὰ προστάξω τοὺς στρατιώτας μου νὰ σὲ φονεύσουν. Κλείσατέ την εἰς μίαν φυλακὴν ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, ἐπρόσταξεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτύπησε κάτω τὸ σκῆπτρον. Εὔθυνς ἔνας λοχίας μὲ δέκα στρατιώτας ἔσυραν ἀπὸ τὰ πόδια τὴν Ἀράχνην, τὴν ἔκλεισαν εἰς μίαν φυλακήν, καὶ ἔφεραν τὸν δεύτερον αἰχμάλωτον εἰς τὸν βασιλέα.

‘Ο δεύτερος αἰχμάλωτος, ἦτο μία μέλισσα. Πάλιν τὴν ἐρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὸ ὄνομά της, καὶ αὐτὴ εἶπε πῶς λέγεται Μέλισσα καὶ τὸν ἐπροσκύνησεν. ‘Ἐπειτα τὴν ἐρώτησε ποῦ ἐγεννήθης, καὶ ἀπεκρίθη πῶς ἐγεννήθη μέσα εἰς ἔνα κοφίνι, ποὺ ἐκατοικεῖτο ἀπὸ πλῆθος μελισσῶν, ἦτο μὲ ἄλλους λόγους μελίσσι. Ἐπὶ τέλους τὴν ἐρώτησε καὶ αὐτήν;

— Γνωρίζεις καμμίαν τέχνην;
— Βέβαια, Μεγαλειότατε, κάμνω γλυκὰ περίφημα. Κανεὶς δὲν μὲ φθάνει εἰς τὴν τέχνην αὐτήν.

— Καλά, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, θὰ μοῦ κάμης ὅλα τὰ γλυκά, ὅσα θὰ χρειασθῶ διὰ τὰς ἑορτὰς ποὺ ἔχομεν, δταν θὰ στρώσουν τὰ ἀλώνια οἱ χωρικοί, καὶ ὕστερα θὰ σὲ ἐλευθερώσω, ἂν μείνω εὐχαριστημένος· ἀν ὅχι, τότε θὰ προστάξω τοὺς στρατιώτας μου νὰ σοῦ κόψουν τὸ κεφάλι. Κλείσατέ την εἰς μίαν φυλακὴν ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, καὶ ἐκτύπησε πάλιν τὸ σκῆπτρον κάτω καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς στρατιώτας ἐπῆραν καὶ ἔφυλάκισαν τὴν Μέλισσαν καὶ ἔτρεξαν καὶ ἔφεραν τὸν τρίτον αἰχμάλωτον εἰς τὸν βασιλέα. Ἄλλὰ ὁ βασιλεὺς ἐπρόσταξε καὶ εἶπε!

— Φέρετε καὶ τὸν τελευταῖον μαζὶ καὶ τοὺς δύο, νὰ τελειώνωμεν, διότι ἔχω καὶ ὅλης ἐργασίας τεῦ κράτους.

Ἐφεραν λοιπὸν καὶ τὸν τέταρτον ὁ τρίτος ἦτο μία ἀκρίδα καὶ ὁ τέταρτος ἕνας τζίτζικας.

Ἄφοῦ τοὺς ἐρώτησε τὰ συνηθισμένα καὶ αὐτούς, καὶ τοῦ εἶπαν ὅτι ἡ μία ἐγεννήθηκεν εἰς τὴν φίλαν ἐνὸς θυμαριοῦ καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν κάτω κόσμον, ὁ βασιλεὺς ἔφθασεν εἰς τὴν ἐρώτησιν :

— Τί τέχνην ἡξεύρετε;

— Ἐγὼ ἡξεύρω καὶ τραγουδῶ ἀποκρίνεται ὁ Τζίτζικας.

— Καὶ ἐγὼ ἡξεύρω νὰ χορεύω, λέγει ἡ Ἀκρίδα.

— Ωραία τέχνη καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη, φωνάζει μὲ θυμὸν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκτύπησε τόσον δυνατὰ τὸ σκῆπτρον του, ὃστε ἐτρόμαξαν καὶ οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται καὶ οἱ αἰχμάλωτοι. Δηλαδὴ δὲν κάμνετε τίποτε, εἴσθιτε σωστοὶ χασιμέρηδες καὶ σᾶς πρέπει κόψιμο καὶ τῶν δύο!

— Μεγαλειότατε, εἶπε μὲ θάρρος ὁ Τζίτζικας, ἐνῷ ἡ Ἀκρίδα ἔτρεμεν ἀπὸ φόβον, πῶς δὲν κάμνομεν τίποτε; Πρῶτον δὲν πειράζομεν κανέναν, ἔπειτα, ἀνὴρ κυρία ἐδῶ καὶ ἐγὼ δὲν ἡξεύρομεν οὕτε νὰ ὑφαίνωμεν ὅπως ἡ Ἀράχνη, οὕτε νὰ κάμνωμεν γλυκά, ὅπως ἡ Μέλισσα, ὅμως εἴμεθα καλοὶ καὶ ὅλοι μᾶς ἀγαποῦν εἰς τὸν κόσμον. Ὁλα τὰ ἔντομα καὶ τὰ φυτὰ τοῦ κάμπου καὶ τοῦ βουνοῦ ἡμεῖς τὰ διασκεδάζομεν, ἡμεῖς τὰ κάμνομεν νὰ περνοῦν ὀλιγώτεραν στενόχωρα τὴν ζωὴν τὸ καλοκαίρι, ποὺ αἱ ἡμέραι εἶναι τόσον μεγάλαι καὶ τόσον καίει ὁ ἥλιος. Ἐγὼ τραγουδῶ, αὐτὴ χορεύει, καὶ περνᾷ ἡ ὥρα ἐκείνων ποὺ μᾶς βλέπουν καὶ ποὺ μᾶς ἀκούουν. Ἄσ μᾶς ἀφήσουν ὀλίγον ἐλευθέρους ἐδῶ ἐμπρὸς εἰς τὴν Μεγαλειότητά σου, καὶ θὰ κρίνης καὶ σὺ ἀν μᾶς ἀξίζῃ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃς ἢ νὰ μᾶς θανατώσῃς, Ὁ Βασιλεὺς

δὲν ἦτο σκληρός· εἶπε λοιπόν, ἀφοῦ ἀκουσε τὰ λόγια τοῦ Τζίτζικα:

— Παραδέχομαι δ, τι μοῦ εἶπες· ἔχω πολὺν καιρὸν νὰ εὐχαριστηθῶ καὶ νὰ διασκεδάσω· ἀν κατορθώσετε σεῖς νὰ μὲ κάμετε νὰ περάσω μίαν ὥραν εὐχάριστα, ὅχι μόνον θὰ σᾶς ἐλευθερώσω, ἀλλὰ θὰ σᾶς κάμω ἀπὸ μίαν χάριν τοῦ καθενός· δ, τι μοῦ ζητήσετε.

•Επρόσταξε λοιπὸν καὶ τοὺς ἔλυσαν.

Τότε ἥρχισεν ὁ Τζίτζικας νὰ τραγουδῇ μὲ δσην τέχνην ἡμποροῦσε, καὶ ἡ Ἀκρίδα νὰ χορεύῃ ἀμίμητα. Ὁ βασιλεύς, καθὼς καὶ οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ποτὲ δὲν εἶχαν ἀκούσει τόσον γλυκὸ τραγούδι, οὕτε εἶχαν ἵδῃ τόσον τεχνικόν χορόν. Κατευχαριστήθη λοιπὸν ὁ Μεγαλειότατος, ἡ γεροντική του ὅψις ἐγέλασε, ἐκτύπησε μὲ χαρὰν τὸ σκῆπτρον του καὶ ἐφώναξε :

— Εῦγε σας, εῦγε σας! Θὰ σᾶς ἐλευθερώσω. Μόνον θὰ σᾶς παρακαλέσω, δταν ἔχετε καιρὸν καὶ εὐχαρίστησιν, νὰ ἔρχεσθε νὰ διασκεδάζετε καὶ ἐμένα καὶ τοὺς ὑπηκόους μου ὀλίγον. Καλὴ εἶναι ἡ ἐργασία καὶ εὐλογημένη, ἀλλ ἡ ζωὴ θέλει καὶ ὀλίγην διασκέδασιν. Σᾶς εἶπα δτι θὰ σᾶς κάμω ἀπὸ μίαν χάριν καθενός, ζητήσατέ μου δ, τι θέλετε.

Τότε ὁ Τζίτζικας εἶπε μὲ παρακλητικὴν φωνήν :

— Μεγαλειότατε, μίαν χάριν θέλω, νὰ ἐλευθερώσης καὶ τὴν καημένην τὴν Ἀράχνην.

Καὶ ὁ βασιλεύς, ἀπεκρίθη :

“Ἐχεις καλὴ καρδιά· θὰ γίνη τὸ θέλημά σου!

Καὶ ἐγύρισε, εἰς τὴν Ἀκρίδα καὶ εἶπε :

— Καὶ σὺ τὶ χάρι θέλεις, κυρίᾳ χορεύτοια;

Μεγαλειότατε, νὰ ἐλευθερώσης καὶ τὴν καημένη τὴν Μέλισσα.

— Καὶ σὺ ἔχεις καλὴ καρδιά· ἀς γίνη τὸ θέλημά σου!

Ο Βασιλεὺς ἐπρόσταξεν νὰ ἐλευθερώσουν καὶ τοὺς τέσσαρας αἰχμαλώτους.

Καὶ ἀμέσως τοὺς ἐλευθέρωσαν καὶ τοὺς συνώδευσαν ἔξω ἀπὸ τὴν μυρμηκότρυπαν ὅλα τὰ μυρμήγκια. Καὶ ὁ Τζίτζικας ἀπὸ τὴν χαρά του ἐτραγουδοῦσε εἰς τὸν δρόμον:

Ζι ζι ζι καὶ ζι ζι ζι

‘Ο Κύρος Βασιλιὰς νὰ ξῆ

καὶ τὸ Εθνος του μαζί.

Γ. Δροσίνης

45. Μύρμηξ καὶ Μέλισσα.

Νηστικὸς καὶ ὅλος τρέμων ἐν τῷ μέσῳ τῆς χιόνος,
μύρμηξ τις συλλογισμένος περιεπλανᾶτο μόνος·
ἀπαντᾶ μικρὰν κυψέλην φρούριον ὅχυρωμένον.

Μία μέλισσα ὡς εἶδε πλησιάζοντα τὸν ξένον
πρὸς αὐτὸν εὐθὺς πετῆ

Καί, τίς, εἴ; ἐδῶ πλησίον τί ζητεῖτε τὸν ὄωτᾶ.

«Ἄχ! «ἐστέναξεν ὁ μύρμηξ», ἄχ! ὑπέφερα ὁ τάλας
δυστυχίας, μέλισσά μου, ἄχ! καὶ συμφορὰς μεγάλας.

Κατεστράφη ἡ φωλεά μου ὑπὸ τῶν σκληρῶν ἔχθρῶν μου·

Καὶ ἔγδο χωρὶς πνοὴν

Ἐπερίμενα τὸν Χάρον νὰ μοῦ πάρῃ τὴν ζωήν.

Ἐπερίμενα τὸν Χάρον, ὅτε αἴφνης παρεῖ ἐλπίδα,
εἰς τὴν λάμψιν τῶν χιόνων κάτι τι μακρόθεν εἶδα,
νὰ μαυρίζῃ... Βλέπω... ἦτο ἡ καλὴ αὐτὴ κυψέλη.

Εἴθε ἄφθονον νὰ ἔχῃ γλυκὸ μέλι, ξανθὸν μέλι!

Ἐκαμα εὐθὺς πτερὸ

κι ἐδῶ ἥλθα, ως μὲ βλέπεις, ἐλπὶς ὅλος καὶ χαρά.

Κι εἶπα: "Αχ, ἡ ἀδελφή μου εἶναι εὔσπλαγχνος,
πλουσία

καὶ θενὰ τὴν συγκινήσῃ ἡ πολλή μου δυστυχία.
Εἰς τοὺς πόδας σου προσπίπτω, μέλισσα, νὰ μ' ἔλεήσῃς.

Μὴ μ' ἀφήνῃς νὰ χαθῶ.

Δὲν μπορῶ ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὸ ψῦχος νὰ σταθῶ.
Καὶ ἡ μέλισσα: «‘Ωραῖα δミλεῖς» τῷ ἀπεκρίθη,
«ἀλλὰ πέρυσιν δ τέττιξ ἐνδακόν μοὶ διηγήθη,
ὅτι, κύριε, ἡρονήθης εἰς αὐτὸν μὲ ἀσπλαχνίαν
τὴν τροφὴν ὅπου ἐζήτει ἀπὸ σὲ καὶ προστασίαν».

— «Οτε ἥμην εὔτυχῆς

δὲν ἐπίστευα καθόλου τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς!
— Τί, λοιπὸν ἥθελες κάμει, σὲ παρακαλῶ, εἰπέ μου,
καὶ ἐγὼ ἀν ἐφερόμην σήμερον, ω̄ ἀδελφέ μου,
μ' ὅσην σὺ ἐφέρθης τότε πρὸς τὸν τέττιγα ἀσπλαχνίαν,
εἴτε τὴν κατάστασίν σου βλέπουσα μὲ εἰρωνείαν ἐὰν σ'
ἔλεγον εὔθυς:

«Ἐλα, χόρευσε ὀλίγον, μουσικέ, νὰ ζεσταθῆς;»
Ἄλλὰ θάρρος, φίλε, ἔλα, μᾶς προσμένει ἡ φωλεά μου.
“Ομως ἐν νὰ ἐνθυμῆσαι, δτι χρέος πᾶς τις ἔχει,
κατὰ δύναμιν τὸν ἄλλον δυστυχοῦντα νὰ συντρέχῃ
ἐπειδὴ καθ' ὁ θνητός,
δυνατὸν νὰ δυστυχῆσῃ ώς οἱ ἄλλοι καὶ αὐτός.

Π. I. Φέρμπος

45. Ο Σκωπός.

Μὲ τὸ κοάνος βαρὺ στὸ σκοτάδι,
μὲ τὴν λόγχην σὲ χέρι θρασὺ^ν
στὴ φωτιά, στὸ βουνό, στὸ λαγκάδι
τὴν πατρίδα φυλάττω : «Τίς εἶ;»

Κουρασμένη σὲ δάφν’ ὑποκάτω
γῦρε τώρα, πατρίδα μου, σύ.
Ἄγρυπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ώς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα . . . «Τίς εἶ;»

Οὐρανὸς γαλανὸς ἀπὸ πάνω·
τρέμ’ ἡ πουλια στὸ πλάγι χρυσῆ,
συντροφιά μου τ’ ἀηδόνι τὸ πλάνο
τραγουδάει μαζί μου: «Τίς εἶ;»

Τὸν χειμῶνα τὰ ἔλατα γέρνουν
πέφτει χιόνι, βροχὴ περισσή·
τρικυμίες, σκοτάδια μὲ δέρνουν,
πλὴν τὰ πνίγει ἡ φωνή μου : «Τίς εἶ ;»

Στὴ φωτὶα τὰ παιδιὰ ἔαπλωμένα,
ἄλλοι παίζουν, κοιμοῦνται μισοί . . .
Κοιμηθῆτε, συντρόφια καημένα,
νυκτερεύει τὸ χρέος : «Τίς εἶ ;»

Κουρασμένη σὲ δάφν' ὑποκάτω
γῦρε, γῦρε, πατρίδα μου, σύ,
ἄγρυπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὅς νὰ ἔλθῃ ἡ ἄρα . . . «Τίς εἶ ;»

Γ. Παράσχος

47. Ὁ Παπᾶς.

Ησαν ἐννέα. Τοὺς διεκρίνομεν καθαρὰ ἀπὸ τῶν θέσεών μας ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἔξηπλωμένους εἰς διαφόρους στάσεις, διαφοράς στηριζόμενος εἰς ἕνα κομμένον κορδὸν δένδρου. "Ολοι μὲ τὴν παγερὰν ἀκαμψίαν τοῦ θανάτου εἰς τὰ μέλη, ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀταφοι. Κατὰ τὸ δειλινὸν ἐβλέπομεν σμῆνος κοράκων νὰ πετᾶ γύρω-γύρω μὲ βουλιμίαν καὶ ἐπιμονήν, ἐποφθαλμιῶν καὶ ἀνυπόμονον, παρ' ὅλας τὰς σφαίρας, αἵτινες ἐσφύριζον πέριξ του καὶ τὸν θόρυβον τῆς μάχης.

Εἶχον μείνει καὶ οἱ ἐννέα κατὰ τὴν πείσμονα συμπλοκὴν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἐπὶ τοῦ λόφου δύο ἡμέρας πρότιν. "Ἐκτοτε ὁ λόφος ἐκρίθη καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀν-

τιπάλους μας ώς μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῇ, καὶ ἐγκατελείφθη μὲ τοὺς ἐννέα^τ νεκροὺς εὐζώνους ἐπὶ τῆς γυμνῆς βραχώδους κορυφῆς του.

Μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς μάχης, κατόπιν διαρκοῦς καὶ ἐπιμόνου βροχῆς καὶ δμίχλης, εἶχεν ἐπικρατήσει αἰθρία καὶ γλυκύτατος καὶ γαλήνιος οὐρανὸς ἐστέγαζε τοὺς ἔξακολουθοῦντας νὰ μάχωνται διαρκῶς ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπὸ τῶν ἴδιων θέσεων καὶ κατὰ τὰ δύο μέρη τοῦ λόφου. Ὄλοι οἱ ἄλλοι νεκροὶ εἶχον περισυλλεχθῆ μέσα ἀπὸ τὰς χαράδρας καὶ τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, ἀπὸ τὰ δασώδη μέρη καὶ εἶχον ταφῆ τὴν παραμονὴν μὲ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλ’ ἐκεῖνοι οἱ ἐννέα; Δύο καὶ τρεῖς φορὰς ἐπεχείρησαν οἱ τραυματιοφόρεις ἔρποντες νὰ τοὺς τραβήξουν κάτω, ἀλλὰ τὸ τόλμημά των τὸ ἐπλήρωσαν ἀκριβά. Οἱ ἐννέα εἶχαν γίνει δώδεκα.

«Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ταφοῦν! Ἐγὼ δὲν τοὺς ἀφήνω νὰ τοὺς φᾶν τὰ ὅρνια» ἥκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ διοικητοῦ. «Νὰ ταφοῦν ἐκεῖ ἐπάνω! Νὰ ταφοῦν ἐπὶ τόπου. Νὰ πάῃ ἐκεῖ καὶ ὁ παπᾶς».

Νὰ πάῃ ἐκεῖ ὁ παπᾶς. Ὁ ἀγαθῶτατος παπᾶ-Γιάννης, ὁ δποῖος ἀπὸ ἀπλοῦς καὶ εἰρηνικὸς ἐφημέριος κάποιου ὁρεινοῦ χωριοῦ τῆς Ρούμελης, εὐρέθη ἐνα πρωΐ ἰερεὺς εὐζωνικοῦ τάγματος καὶ ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάτι ἄλλο ἀκόμη. Οἱ περισσότεροι τοῦ τάγματος του ἤσαν ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν τῆς πατρίδος του. Τοὺς ἐγνώριζε μὲ τὰ ὀνόματά των. Ἐγνώριζε τὰς μητέρας, τὰς γυναῖκας καὶ τὰς ἀδελφάς των.

Καὶ ὅλαι αὐταὶ τὸν εἶχαν παρακινήσει νὰ δεχθῇ, τὸν εἶχαν παρακαλέσει νὰ ἔλθῃ μαζὶ μὲ τὰ παιδιά, νὰ τὰ προστατεύσῃ μὲ τὸ σχῆμά του καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον μὲ τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας· εἶχεν ὑπεροικήσει τοὺς δισταγμούς του καὶ πρὸ παντὸς εἶχε κατωρ-

Θώσει νὰ πείσῃ τὴν παπαδιάν του, δτι αὐτὸ ποὺ κάμνει εἶναι θέλημα καὶ εὐχὴ Θεοῦ.

* * *

”Εκτοτε ἐπὶ δέκα συνεχεῖς μῆνας καὶ εἰς τὸν δύο πολέμους ἡκολούθει τὸ τάγμα μας. Ἐσυνήθισεν εἰς τὰς στερόήσεις μὲ δῆλα τὰ πενήντα του ἔτη, εἰς τὰς κακουχίας, εἰς τὴν πεῖναν, εἰς τὸ ψῦχος, εἰς τὰς βροχάς, τυ-

”Ἐρποντες ἐπλησίασαν τοὺς νεκρούς.

λιγμένος μὲ μίαν κάπαν καὶ κοιμώμενος ὑπὸ τὸ ἀντίσκηνον.

«Νὰ πάγ δ παπᾶς ἔκει». Εἶχεν ἐπαναλάβει δ ταγματάρχης.

Πολὺ πολὺ δ ἥλιος ἀνατείλη ἔξεκίνησαν οἱ ἄνδρες τῆς ἀγγαρείας, ἔκαστος μὲ ἕνα πτύον καὶ σκαπάνην ἐπ' ὅμου.

Διέβησαν κάτω τὴν δασώδη χαράδραν, βαδίζοντες ἀραιά, δ εἰς ὅπισθεν τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπλησίασαν τὴν κλιτῦν τοῦ ἀπαισίου λόφου. Τελευταῖος ἡκολούθει μὲ ἕνα σκοῦφον μαῦρον, φέροντα τὸ στέμμα, χωρὶς κάπαν,

μὲ τὰ ἔξερισμένα καὶ ἔσχισμένα δάσα ὁ ἵερεύς, κρατῶν εἰς τὸ ἔνα χέρι τὸν σταυρὸν καὶ εἰς τὸ ἄλλο ὑπὸ μάλης διπλωμένον τὸ ἐπιτραχήλιόν του.

“Οπως κάθε πρωΐ, πυκνὴ δμήχλη ἐκάλυπτεν ἀκόμη τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. “Ολοι ἐτάχυναν τὸ βῆμα διὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν. Ἐβάδιζον κατ’ ἀρχὰς ὅρθιοι. Μετ’ ὀλίγον ὁ πρῶτος ἐγονάτισε τὸν ἐμιμήθησαν ἀμέσως καὶ οἱ ἄλλοι καθὼς καὶ ὁ ἵερεύς.

“Οταν ἐφθασαν τέλος εἰς τὸ μικρὸν πλάτωμα, τὸ ὅποιον ἐσχηματίζετο εἰς τὴν κορυφὴν, ἔπεσαν ἄλλοι πρηνεῖς, ἄλλοι εἰς τὰ πλάγια καὶ βοηθούμενοι μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τὰ γόνατα, ἔρποντες ἐπλησίασαν τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς ἔσυραν ἔνα-ἔνα, ὅπιστος ἀπὸ μίαν προεξοχὴν βραχώδη, ἥ ὅποια ἦδύνατο νὰ τοὺς καλύψῃ. Ἀμέσως δὲ ἥρχισαν νὰ σκάπτουν, μερικοὶ πλαγιασμένοι, ἄλλοι πρηνεῖς, ἔκαστος ὅπως ἦδύνατο, κατὰ μῆκος τοῦ βράχου τὴν τάφον, ἥ ὅποια ἐπόκειτο νὰ περιλάβῃ τὰ πτώματα τῶν συντρόφων των.

Ἡ δμήχλη εἶχεν ἀραιώσει ὀλίγον καὶ μέσα ἀπὸ τὸν πέπλον διεφαίνενο ὁ ἥλιος κατακόκκινος μόλις ἀνατέλλων. Πότε-πότε ἐσύριζε καμμία σφαῖρα τυχαία καὶ τοὺς ἔκαμνε νὰ σκύβουν ἀκόμη περισσότερον.

‘Αφοῦ ἐτοποθέτησαν τὸν ἔνα πλησίον τοῦ ἄλλου τοὺς νεκρούς, εἰς γραμμὴν θλιβερὰν μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς τάφου, προτοῦ ἐπαναρρίψουν τὰ χώματα, ἐκάλεσαν ὅλοι μαζὶ τὸν ἴερέα : « Ἐμπρὸς τώρα, πατεράκη, ἥ δουλειὰ ἥ δική σου»,

“Ἐρπων καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀνέλθει τὴν κλιτῦν τοῦ λόφου καὶ μαζευθείς, ὅσον ἦδύνατο περισσότερον, ἐκαλύπτετο ὅπισθεν ἐνὸς τεμαχίου κορμοῦ κομμένης δρυός. Δύο τρεῖς ἀπὸ ἡμᾶς παρηκολούθουν περίεργοι μὲ τὰ δίοπτρα ἀπὸ τὸν ὅπισθεν λόφον.

Μόλις ἥκουσε τὴν φωνήν, ἐσύρθη σιγὰ-σιγὰ μὲ μυρίας προφυλάξεις καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου. Ἐκεῖ ἐστάθη πρὸς στιγμήν, ὡσὰν νὰ ἐσκέπτετο κάτι, ὡσὰν νὰ ἐδίσταζεν· ἔξεδίπλωσε τὸ ἐπιτραχήλι του· δύστρεπτος φοράς τοῦ ἐπεσεν ἀπὸ τὰ τρέμοντα χέρια του· ἐπὶ τέλους τὸ ἐφόρεσεν. Οἱ ἄλλοι ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἔκαμαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πάντοτε κρυμμένοι δπισθεν τῆς προεξοχῆς τοῦ βράχου.

Ἐξαφνα διακρίνομεν ἕνα μαῦρον ὁάσον νὰ σηκώνεται δρόμιον καὶ τὸ χρυσίζον πετραχήλι νὰ λαμποκοπῇ εἰς τὰς ἀκτῖνας ἐνὸς λαμπροῦ ἡλίου, διόποιος εἶχε διαλύσει ἐντελῶς τὴν ὁμίχλην. Καὶ ἀμέσως, ὡς ἐὰν τοῦτο ἦτο σύνθημα ἀναμενόμενον, καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἥρχισε γενικὸν πῦρ. Τὴν ἔηράν καὶ παρατεταμένην ἥχὼ τῶν δπλῶν παρηκολούθησεν εὐθὺς ἡ ὑπόκωφος καὶ βαθεῖα τῶν πυροβόλων.

Αἱ βολίδες ἐσύριζον ἀμέτρητα πλέον τὰ μικρὰ νέφη τῶν διαρρήξεων τῶν δβίδων ἐσχιζον τὸ ὑπόγλαυκον τοῦ πρωΐνου οὔρανοῦ.

Κάμισε κάτω παπᾶ! Θὰ μᾶς ἴδοῦν! ἐφώναξαν οἱ ἄλλοι. Ἀλλ' αὐτὸς ἔφαίνετο, ὡς νὰ μὴ ἦτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Ἀνεστήλωσε περισσότερον τὸ μικρόν του ἀνάστημα, ὕψωσεν ὅσον ἥδυνατο ὑψηλὰ μὲ τὸ δεξί του χέρι τὸν σταυρόν, καὶ ἡ λευκάζουσα γενειάς του ἥρχισε νὰ κινηται, σημειώνουσα ἀπὸ μακρὰν τὰ λόγια καὶ τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ στόμα του ἀργὰ-ἀργά, δπως ὅταν εὑρίσκετο εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ χωρίου του!

Ἡ ἀγγαρεία τῆς ταφῆς, ἀφοῦ ταχέως ἐσκέπασε τοὺς νεκρούς, τρέχουσα εἰς τὴν κατωφρέσειαν ἐν μέσῳ τοῦ σάλου τῆς μάχης, ἔξηφανίζετο κάτω εἰς τὴν χαράδραν.

Στέλλας Σχλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δημ. "Εκδ. Β' 1935 11

Αὐτὸς ἀτάραχος, ἀναστηλωμένος, προβιαλλόμενος εἰς τὸ γλαυκὸν στερέωμα, ἐξηκολουθεῖ νὰ μένῃ εἰς τὴν στάσιν ἔκείνην, ἔως ὅτου καὶ ἡ τελευταία λέξις ἀκολουθίας τῶν νεκρῶν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στόμα του: Ἐφοῦ ἐτελείωσεν, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, συνέπετυξε τὸ ἐπιτραχήλι του ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ μὲ βῆμα βραδὺ καὶ σταθερὸν κατῆλθεν τὴν αλιτῦν, πάντοτε ὄρθιος, φίπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἥσυχον βλέμμα πρὸς τὰς ἐχθρικὰς θέσεις, ἔως ὅτου ἐφθασε κάτω εἰς τὴν χαράδραν ἀσφαλῆς καὶ ἐκτὸς κινδύνου.

Οταν τὸ βράδυ μετὰ τὴν μάχην, ἐπῆγα νὰ ἐκφράσω τὸν θαυμασμόν μου, τὸν εὔρον νὰ κάθηται σταυροπόδι εἰς τὸ ἀντίσκηνό του καὶ νὰ γράφῃ πρὸς τὴν παπαδιά: «Νὰ εἰπῆς μὲ τρόπο στὴ γυναῖκα τοῦ Ἀνδρίτσου, πώς πάει κι αὐτός, καὶ στὴ μάννα τοῦ Γιάγνη Γαρουφαλιᾶ, πώς δὲ θὰ τὸν ξαναϊδῆ». Δικαὶος οὐ γνωστός

N. Πετμεζᾶς (Δαύρας)

48. Αἱ δύο δεήσεις.

Τὸ ἀπόγευμα ἔκείνης τῆς Κυριακῆς, ποὺ ἡ μεραρχία ἔμεινεν ἐν ἀναμονῇ βιορείως τῆς Λάσνιτσας, παρετηρήθη ἀπὸ τοὺς στρατιώτας τοῦ πρώτου συντάγματος μία κίνησις ἀσυνήθιστη γύρω ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ διοικητοῦ. Ἐμαζεύθησαν μέσα εἰς τὴν σκηνὴν οἱ τρεῖς διοικηταὶ τῶν ταγμάτων. Ἐπειτα ἐκλήθη ὁ παπᾶς. Καὶ πρὸν περάσουν πέντε λεπτὰ οἱ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ γραφείου τοῦ συντάγματος, ποὺ ἐξηπλωμένοι εἰς τὴν πολύνανθη χλόην ἔγραφαν ἐπάνω εἰς χονδρὰ κατάστιχα ἀκκουμβισμένα στὰ γόνατά των, ἐσηκώθησαν, ἔκρυψαν τὰ χαρτιά των μέσα εἰς τὴν

σκηνήν των καὶ ὕστερα ἥρχισαν νὰ συνομιλοῦν ζωηρά.

Οἱ ταγματάρχαι κατόπιν ἐκάλεσαν τοὺς συνδέσμους των καὶ τοὺς ἔστειλαν εἰς τοὺς λόγους των μὲ κάποια διαταγὴ. Οἱ διμοιρῖται ἔβαλαν εἰς τὴν γραμμὴν τὰς διμοιρίας των, καὶ οἱ ἀξιωματικοί, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες των καὶ σκεπτικοὶ ἐπηγαινούρχοντο ἐμπρὸς εἰς τὴν παράταξιν τῶν λόχων των.

—Τί τρέχει; γιατὶ μᾶς ἔβαλαν στὴ γραμμὴ χωρὶς παλάσκες καὶ δπλα; ἐρωτοῦσαν οἱ φαντάροι ὃ ἔνας τὸν ἄλλον καὶ κανεὶς δὲν ἤξευρε τὶ νὰ φαντασθῇ.

‘Ο λοχαγεύων ἐνὸς λόχου ἐσταμάτησεν ἔξαφνα ἀπότομα τὸν στοχαστικόν του περίπατον, ἐσήκωσε σοβαρὰ τὰ μάτια πρὸς τὴν παράταξιν τῶν ἐρωτηματικῶν ἐκείνων ζευγαριῶν τῶν ματιῶν, ποὺ τὸν ἀντίκρυζαν καὶ εἶπε μὲ φωνὴ χαμηλότερη ἀπὸ τὴ συνηθισμένη του:

—‘Ο Διοικητής μας διέταξε νὰ γίνῃ μνημόσυνο γιὰ δοσους ἐπεσαν ἔως τώρα σ’ αὐτὸν τὸν πόλεμο. “Ολοι σας —δλοι μας δηλαδὴ (καὶ ἡ φωνή του ἔγινε χαμηλότερη) —ἐχάσαμε καλοὺς συναδέλφους, φίλους ἀδελφούς, συγγενεῖς· τοὺς εἴδαμε πῶς ἐπεσαν μπροστὰ στὰ μάτια μας· ἄλλους τοὺς εἴδαμε νεκροὺς ξαφνικά . . .” Ἐμεῖς αὔριο θὰ συναντήσωμε πάλι τὸν ἐχθρό. Σήμερα, σὲ λίγο, θὰ κάμωμε ἔνα σταυρὸν γιὰ κείνους ποὺ μᾶς τοὺς ἐπῆρε ἡ Πατρίδα καὶ ὁ Θεός. Νὰ τὸ βάλετε καλὰ στὸ νοῦ σας· διποιος πεθάνει γιὰ τὴν πατρίδα του εἶναι σὰν ἄγιος, διότι μὲ τὴ θυσία του, ζοῦν οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι καὶ μὲ τιμὴ! Οἱ διμοιρῖται νὰ ὀδηγήσουν τὰς διμοιρίας των κανονικὰ πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ κ. Διοικητοῦ. Κύριε, ἀνθυπολοχαγέ, μπῆτε ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου!

‘Ο λόχος ἔξεκίνησε βυνθὸς πρὸς τὸ πλάτωμα, ποὺ τὸ ἐπλαισίωνε βαθὺς ψίθυρος τῶν δρυῶν, καὶ ἐστάθη εἰς παράταξιν κατὰ διμοιρίας εἰς τὴν ἐλαφροκύμαντη

πρασινάδα τῆς χλόης. Στὸ πλάγι του παρετάχθησαν οἱ ἄλλοι λόχοι τοῦ τάγματος καὶ δταν συνεκεντρώθησαν οἱ λόχοι δλων τῶν ταγμάτων τοῦ συντάγματος ἐσχηματίσθησαν τρεῖς πλευραὶ μεγάλου τετραγώνου. Οἱ ἀξιωματικοί, οἱ σύνδεσμοι ἀπὸ πίσω των, μαζὶ μὲ τὸ προσωπικὸν τοῦ γραφείου τοῦ συντάγματος καὶ τοὺς τραυματιοφορεῖς, ἐσχημάτισαν τὴν τετάρτην πλευρὰν τοῦ τετραγώνου.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ τετραγώνου ἐστέκετο σοβαρὸς καὶ σκεπτικὸς ὁ Διοικητής· γύρῳ του ἀμύλητοι, οἱ ταγματάρχαι, ὁ ὑπασπιστής του, ὁ γιατρός. Ὁ παπᾶς, ἐπροχώρησε τότε πρὸς τὸν Διοικητήν, δεξιὰ καὶ ἀριστερά του ἐστάθησαν δύο στρατιῶται, οἱ ψάλται τῶν ὑπαιθρίων αὐτῶν ἰεροτελεστιῶν. Ὁ παπᾶς ἐξεδίπλωσεν ἀργὰ τὸ πετραγήλι του καὶ τὸ ἐπέρασμε εἰς τὸν λαιμόν του.

Ἐβγαλε τὸν σκοῦφον του τὸν καλογερόστικον μὲ τὸ μαῦρο τὸ καταυχένιον, καὶ μὲ τὸ δεξῖ του χέρι ἥπλωσε τὰ μαλλιά του ἔπλεγμένα εἰς τοὺς ὕμους του· ἔπειτα ἔκοιταξε διὰ μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὸν οὐρανόν, πέρ ἀπ' τοὺς δροσεροὺς κλώνους τῶν βαλανιδιῶν, καὶ στρέψων τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ζωντανὸν τετράγωνον, ποὺ ἀνάσαινε γύρῳ του βαθειὰ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην σιωπήν, εἶπε :

— Προσοχή, παιδιά ! Θὰ κάμωμε μιὰ προσευχὴ εἰς τὸν Θεὸν γιὰ τὰ δπλα μας κι ἄλλη μιὰ γιὰ τὴν ἀνάπταυσιν τῶν ψυχῶν ἐκείνων, ποὺ ἔπεσαν ἔως τώρα. Προσοχὴ λοιπόν, γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ χρυσοστολισμένες ἐκκλησίες γιὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν δέησίν μας. «Καρδίαν καθαρὰν» θέλει ὁ Κύριος· αὐτὴ εἶναι ἡ ὡραιότερη ἐκκλησία εἰς τὰ μάια τοῦ Δημιουργοῦ μας. Συλλογισθῆτε, δτι ἡ Πατρίδα μας μᾶς ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μᾶς ἔμπιστευθῇ τὰ δπλα της γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσωμε· μὲ τὸ Θεὸ

ποὺ μᾶς παραστέκει θὰ κάμωμε ὅλοι δ.τι ἡμποροῦμεν.
«Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει» ἔλεγαν οἱ παλαιοί· θὰ
πῆ δηλαδὴ «κάμε τὸ σταυρό σου κι ἔχε τὸ μέλιγχερ στὸ
ἀντίχερό σου». Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ταπεινώσω-
μεν τὸν δόλιον ἔχθρον μας, δταν ἔξακολουθοῦμε νὰ
τραβᾶμε μπροστά, χωρὶς νὰ λογαριάζωμε τὸ θάνατο-
ἡ ζωὴ μας ἡ ἀληθινὴ δὲν εἶναι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο.
εἶναι στὸν ἄλλο κι δποιος πέσει γιὰ τὴν Πατρίδα του
ἔκεινος ζῆ ἀληθινὰ κι αἰώνια! Προσοχὴ λοιπὸν βγάλτε
τὰ πηλήκιά σας.

Μία γενικὴ κίνησις τῶν χεριῶν καὶ τὰ κεφάλια τῶν
πολεμιστῶν ἔγειραν ἀκάλυπτα ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀφραστην
ἰερότητα τῆς στιγμῆς ἔκεινης. ἔγερναν τὰ ήλιοκαμένα
μέτωπα εὐλαβητικά, τὰ μέτωπα ποὺ ἀντίκρυζαν ἔαστερα
καὶ ὑπερήφανα εἰς τὰς μάχας τὸν θάνατον.

‘Ο παπᾶς ἐσταυροκοπήθη καὶ τὸν ἐμιμήθηκεν ὁ
Διικητὴς καὶ δλο τὸ σύνταγμα. “Ἐνα πουλὶ ἐκελα-
δοῦσε μακριὰ μέσα στὸ δάσος· ἀπὸ μακρύτερα ἔφθανε
ἔψυχισμένη ἡ ἀπήκησις τοῦ μυκηθμοῦ κάποιου βοδιοῦ,
ποὺ θὰ ἔβοσκε στὰ ήλιοφώτιστα λιβάδια, πρὸς τὸ χω-
ριό. Λαμπρόχρωμες πεταλοῦδες ἐπετοῦσαν ἀπὸ θάμνου
εἰς θάμνον· μεγάλες πράσινες ἀκρίδες ἐπετοῦσαν μὲ δύ-
ναμιν εἰς τὰ χόρτα καὶ κάπου-κάπου ἔκάθηντο εἰς τὴν
πλάτην τῶν ἀκινήτων στρατιωτῶν.” Αθελα ἐνεθυμεῖτο
κανεὶς τὸ εἰρηνικὸν χωρίον τῆς Γαλιλαίας, ὃπου μέσα
εἰς τὴν φύσιν τὴν ιεράν, κάτω ἀπὸ τὴν ἀτάραχον γαλή-
νην τῶν μεγάλων ματιῶν τῶν ὑπομονητικῶν βοδιῶν,
μέσα εἰς μίαν φάτνην, μιὰ μητέρα ἔχαμογελοῦσεν ἀγγε-
λικὰ μὲ τὸ πάναγνον μέτωπον γερμένο πρὸς τὸ θεῖόν
της βρέφος.

‘Ο παπᾶς ἀπήγγειλε τώρα ηρεμα καὶ μ” εὐλάβειαν

έκστατικὴν τὰς προσευχάς, ποὺ χιλίας φορὰς εἶχαν ἀκούσει οἱ στρατιῶται.

«Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανεῖς...» Ἀλλ᾽ ἔπαιρναν τῷρα αἱ προσευχαὶ αὐταὶ μίαν νέαν ἐξαιρετικὴν σημασίαν, ὡς νὰ τὰς ἥκουσαν τὰ αὐτιά μας πρώτην φοράν. Καὶ ἦτο ἴσχυρὸν καὶ ἀνέκφραστον τὸ καταστάλαγμά των εἰς τὰς ἀνοικτὰς καρδίας τῶν μαχητῶν, ποὺ αὔριον θὰ ἐτρικυμίζοντο πάλιν ἀπὸ τὸ ἀκαταγώνιστο κάλεσμα τῆς Νίκης εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον τῶν ἐφόδων, εἰς τὸν ἀκράτητον χορὸν τοῦ θανάτου...

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...» ἔψαλλον τῷρα μελῳδικὰ οἱ δύο στρατιῶται, ποὺ ἐπαράστεκαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στὸν παπᾶ μὲ τὰ λυμένα μαλλιά. Ὁ Διοκητῆς ἐσήκωσε τὸ μέτωπον καὶ μὲ ἔνα ἐλαφρὸν γενικὸν κίνημα οἱ στρατιῶται ἔκαμαν τὸ ἵδιον, γιατὶ ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου ἔνοιωθε, πὼς ἦτο ἄξιος τῆς βιηθείας τοῦ Θεοῦ του.

«...Νίκας τοῖς εὐσεβέσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος...»

Ἄστραπτον τὰ μάτια εἰς βουβὴν εὐγλωττίαν· τρεῖς φορὰς βαπτισμένοι εἰς τὸ ἀγίασμα τῆς πίστεως καὶ τῆς παντοδυνάμου θελήσεως, λαμποκοπῆ σὲ κάθε ματιὰ τὸ ἀτσάλι τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἐνδομύχου ὑποσχέσεως.

Ἐπειτα, ἐνῷ μόνον τὸ ψιθύρισμα τοῦ δάσους ἀπλώνενεται ἀπαλὰ κάτω ἀπὸ τὸν ἀνέφελον ὅλογάλανον οὐρανόν, ὑψώνεται ἡ σοβαρὴ καὶ ὑποβλητικὴ μελφδία τῶν ἐπιμνημοσύνων ψαλμωδιῶν.

«...Καὶ κατάταξον αὐτοὺς ἐν Παραδείσῳ ὅπου χοροὶ τῶν Ἀγίων, Κύριε...»

Ἄσυναίσθητα τὰ μέτωπα ὑψώνονται πρὸς τῶν οὐρανόν. Αἱ φυσιογνωμίαι φωτίζονται ώσταν ἀπὸ τὸ δραματῆς μακαριότητος τῶν ἀγαπημένων συντρόφων, ποὺ

έκάλεσεν δὲ Ὅσιος Πολέμου εἰς τὴν αἰωνιότητα τῆς Ἑλληνικῆς ἀναμνήσεως, εἰς τὴν δόξα τοῦ θρύλου ταῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐνας στρατιώτης μὲν ἔντονα χαρακτηριστικά, μέτωπον δυνατὸν καὶ πλούσια μαῦρα μαλλιά, ποὺ τὰ ἥλιοκαμένα του μάγουλα μόλις σκιάζει τῆς νεότητός του ἡ ἀβρὰ ἄνθησις, στηλώνει τὴν σοβαρή του

‘Ο παπᾶς ἀπήγγειλε τώρα θόεμα...

ματιὰ εἰς τὴν κορυφὴν ἐνδός δένδρου, ποὺ ἀργολικνίζεται εἰς τὸ πέρασμα τῆς αὔρας. Ἐνας ἄλλος, μὲ γένεια πυκνά, μὲ τὴν ἔκφραση τὴν ἀπλοϊκὴ τῶν νησιωτῶν τοῦ Αιγαίου, ποὺ λάμπει ἀπὸ τιμίαν ἐγκαρδιότητα, ἔχει τὰ μάτια του καρφωμένα εἰς τὸν παπᾶ εἰς μίαν βαθυτάτην ὁνειροπόλησιν. Μερικοὶ σταυροκοποῦνται μὲ συγκινητικὴν ταπεινοσύνην· ἐνας ταγματάρχης ἀκίνητος εἰς στάσιν προσοχῆς, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, εἶχεν ἔκφρασιν βαθειᾶς περισυλλογῆς εἰς τὸ αὐστηρὸν πρόσωπόν του.

«Αἰωνία ἡ μνήμη!.. αἰωνία ἡ μνήμη!.. αἰωνία

αὐτῶν ἡ μνήμη ! . . . » ψάλλουν οἱ δύο στρατιῶται μαζὶ μὲ τὸν παπᾶ.

— Αἰωνία τῶν ἡ μνήμη ! ἐπαναλαμβάνει μὲ μιὰ βαθύφωνη βοὴ τὸ σύνταγμα καὶ μὲ τὰ μέτωπα χαμηλωμένα ὅλοι σταυροκοποῦνται.

‘Ο παπᾶς ἀνασηκώνει τὰ μαλλιά του καὶ τὰ κρύβει μέσα εἰς τὸν σκοῦφόν του τὸν καλογερίστικον. ‘Ο Διοικητὴς κάτι τοῦ ψιθυρίζει.

— Παιδιά ! λέγει ὁ παπᾶς — μπορεῖ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς σας ποὺ ἐσκοτώθηκαν, νὰ σᾶς εἴχε πικράνη μὲ κανένα του λόγο βαρὺ ἐπάνω εἰς τὸν ζῆλον του διὰ νὰ ἔκτελέσῃ καλύτερα τὴν ὑπηρεσίαν του· νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι τὸ ἔκαμε χωρὶς κακίαν· ὅλοι μας ἔχομεν ἐμπρός μας ἔνα καθῆκον· καθένας σύμφωνα μὲ τὸν βαθμόν του, μὲ τὴν εὐθύνην του· καὶ ἀν κανένας ἀπ’ αὐτούς, διὰ τοὺς ὄποιους ἐδεηθήκατε τώρα, σᾶς εἴχε πικράνει, νὰ τὸ ξέρετε πὼς ἦτο ἀπὸ τὴν μεγάλη του τὴν ἐπιθυμία διὰ νὰ κάμωμεν ὅλοι μας τελειότερα τὸ καθῆκόν μας. Παιδιά, μὲ τὴν καρδιά σας καθαρὴ καὶ μὲ τὰ χεύλη ἀληθινά, σχωρέστε τους !

— Θεὸς σχωρέστε τους ! . . . ἀντήχησε σὰν ψίθυρος ὀλόθερος καὶ σιγανὸς καὶ πολλὰ βλέφαρα, ποὺ ποτὲ δὲν ἐταπεινώθηκαν εἰς τὸ ἀντίκρυσμα τοῦ θανάτου, ἔγειραν ἀπὸ κάτι, ποὺ τὰ ἔκαιγε . . .

“Ἐπειτα ὁ παπᾶς ἔβγαλε τὸ πετραχήλι του. Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπροχώρησαν μὲ τὸν Διοικητὴν κατὰ τὴν σκηνήν του, οἱ λόχοι ἐπέστρεψαν ἀμίλητοι εἰς τὰ ἀντίσκηνα τῶν μία ἰερότης ἐμοσχοβολοῦσε εἰς τὸν ἀέρα· ἔνα αἰσθημα βαθὺ δυνατὸν καὶ ἀνέκφραστον ἐσυγχώνευε τὰς ψυχὰς εἰς μίαν καὶ μόνην, καὶ κάθε καρδιὰ ἥκουε μέσα της τοὺς δυνατοὺς παλμοὺς ὅλων τῶν ἄλλων !

N. Καρβούνης

49. Πατρίδα.

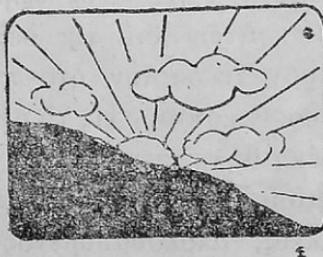
Απὸ τὸ Δούναβη, ὃς τὴν ἄκρην τοῦ Ταινάρου
καὶ ἀπὸ τὰ Ἀκροκεραύνια στὴν Χαλκηδόνα
διαβαίνεις, πότε σὰν τῆς θάλασσας Γοργόνα
πότε σὰν ἄγαλμα ἀπὸ τὰ μάρμαρα τῆς Πάρου.

Πότε κρατᾶς τὴν Δάφνην ἀπὸ τὸν Ἐλικῶνα,
καὶ πότε δρμᾶς μὲ τὴν ὁμοφαίᾳ τοῦ βαρβάρου,
καὶ μὲς στὸ πλάτος τοῦ μεγάλου σου λαβάρου,
βλέπω διπρόσωπη ζωγραφισμένη εἰκόνα.

Εδῶ ὁ ιερὸς ὁ Βράχος φέγγει σὰν τοπάζι,
καὶ ὁ λευκοπάρθενος χορὸς τῶν Κανηφόρων,
προβαίνει καὶ τὸ πέπλο τῆς Θεᾶς ταράζει.

Καὶ περὸς ἀστράφτουν τὰ ζαφείρια τῶν Βοσπόρων,
καὶ ἀπὸ τὴν Χρυσόπορτα περνώντας ἀλαλάζει
Ο ϑρίαμβος τῶν νικητῶν Αὐτοκρατόρων.

Κωστής Παλαμᾶς

50. Λιτανεῖαι κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους.

Η μεγάλη βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, ἡ ὅποια διετηρήθη ὑπὲρ τὰ χίλια ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁφείλει κατὰ μέγα μέρος τὸ θάρρος, διὰ τοῦ ὅποιου Αὐτοκράτορες, στρατηγοὶ καὶ στρατιῶται ἐμάχοντο κατὰ τῶν ἐχθρικῶν προσβολῶν, εἰς τὴν θρησκευτικότητα αὐτῶν.

Οὐδέποτε Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ ἐπεχείρει ἐκστρατείαν ἐὰν προηγουμένως διὰ λιτανείας δι’ ἐπισήμου πανδήμου καὶ ἐπιβλητικῆς θρησκευτικῆς τελετῆς δὲν ἐπικαλεῖτο πρότερον τὴν ἀρωγὴν καὶ προστασίαν τοῦ Θεοῦ.

Οτε κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ ἔτους 972 ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Τσιμισκῆς ἐπούκειτο νὰ προσβάλῃ τὰ συγκεντρωθέντα ἐκ νέου Ρωσσικὰ στρατεύματα εἰς τὴν Βουλγαρίαν, τὰ ὅποια προηγουμένως εἶχε νικήσει ὁ γενναῖος στρατηγὸς Βάρδας ὁ Σκληρός, ἡθέλησε κατὰ τὰ ἐπικατοῦντα θρησκευτικὰ ἔθιμα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν θείαν ἀρωγῆν.

Διὰ τοῦτο τὴν 28ην Μαρτίου, πέμπτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος τῶν Βαΐων, ὁ βασιλεὺς ἔξῆλθεν ἐν λιτανείᾳ ἀπὸ τὸ Παλάτιον κρατῶν διὰ τῆς δεξιᾶς του τὸ αὐτοκρατορικὸν λάβαρον, τὸ ὅποιον ἦτο πλούσιος σταυρὸς λιτανείας ἐπὶ μακροῦ κοντοῦ, εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ σταυροῦ ἦτο στερεωμένη θήκη περιέχουσα τὸ μεγαλύτερον τεμάχιον τοῦ Τιμίου Ξύλου «Τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοποιοῦ». Ο βασιλεὺς, ἀκολουθούμενος ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς αὐλῆς του καὶ ὑπὸ πάντων τῶν μεγιστάνων, μετέβη ἐν πομπῇ νὰ προσευχηθῇ καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν

Ο Ηράκλειος ἔκστρατεύων

Θεὸν τῆς Νίκης εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ἐπιλεγομένου Χαλκίτου.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη ᾧτο μικρὸν παρεκκλήσιον θαυμασίως ἐστολισμένον, τὸ δποῖον ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο κατ' ἔξοχὴν καὶ ἐντὸς τοῦ δποίου εἶχεν ἀρχίσει νὰ κτίζεται κατ' ἐντολὴν του μεγαλοπρεπῆς τάφος κεκαλυμμένος μὲ πλάκας χρυσᾶς καὶ κεκοσμημένος μὲ σμάλτον καὶ πολυτίμους λίθους.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην δέησιν εἰς τὸ ἀνακτορικὸν παρεκκλήσιον ὁ βασιλεὺς, ἐν πομπῇ πάντοτε, μετέβη εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν δηλ. εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Ἐκεῖ αἱ πρὸς τὸν Θεόν δεήσεις του ἔλασθον ίδιάζουσαν μορφήν. Ἐξήτησε μετὰ κατανύξεως παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ τοῦ ἀποστείλῃ δδηγὸν ἄγγελον ἐκ δεξιῶν του προπορευόμενον τοῦ στρατοῦ καὶ δεικνύοντα εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον μὲ τὴν πυρίνην δομφαίαν του. Κατόπιν ἡ ἀτελείωτος συνοδεία κατημθύνθη πρὸς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν, τὸ ὄνομαστότερον Ἱερὸν τέμενος τῆς πρωτευούσης, ὃπου ᾧτο τοποθετημένη ἡ ἔνδοξος εἰκὼν τῆς Παρθένου, τὸ Παλλάδιον τῆς Θεοφυλάκτου Πόλεως.

Καθ' ὅλον τὸν δρόμον ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ ἀκολουθία του, μὲ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν Ἱερέων καὶ τῶν μοναχῶν ἔψαλλον ἐν κατανύξει τοὺς καταλλήλους ὕμνους καὶ προσευχάς. Αἱ μεγάλαι αὗται θρησκευτικαὶ τελεταὶ παρουσίαζον ἔξοχον θέαμα μὲ τὰς ἐπισκέψεις εἰς τοὺς κυριωτέρους ναοὺς κατὰ τὰς κρισίμους περιστάσεις, κατὰ τὰς δποίας ἡ ὑπαρξίες τοῦ κράτους εὑρίσκετο ἐν κινδύνῳ, δταν ἀπηνὴς ἔχθρὸς εἶχεν ἐπιδράμει εἰς τὸς ὕραιοτέρας ἐπαρχίας, δταν τέλος αὐτὸς ὁ ἡγεμών, ἡ ὑστάτη ἐλπίς, ἡ τοιμάζετο νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ.

Κατὰ τὸν Γ. Σλουμπερζέ

51. Ἡ Πίστι.

Δὲν ἔχεις Πίστι, ὅταν τὰ στάχυα σου
προσμένῃς νὰ γενοῦν σιτάρι,
κι ἀπ' τ' ἄκαρπο δενδρί, ποὺ κέντρωσες,
προσμένῃς καρπεὸ βλαστάρι.

Πίστι ἔχεις, ὅταν ἀπ' τὸ χέρωμα
κι ἀπ' τ' ἀστραποκαμένα ξύλα,
προσμένῃς τοὺς καρποὺς δλόδροσους
καὶ καταπράσινα τὰ φύλλα.

Δὲν ἔχεις Πίστι, ὅταν πηγαίνοντας
τὸ δρόμο τοῦ βουνοῦ προσμένῃς,
νὰ φτάσῃς ως τ' ἀνάερο ψήλωμα,
κάποιας μορφῆς μαρμαρωμένης.

Πίστι ἔχεις, ὅταν ἀλυσόδετος,
μέσος ἀπ' τὰ βάθη τῆς ἀβύσσου,
προσμένῃς ως τὰ οὐράνια ἐλεύθερο
νὰ φτερουγίσῃ τὸ κορμί σου !

Δὲν ἔχεις Πίστι, ὅταν τ' ἀπόβραδο
προσμένῃς νὰ προβάλουν τ' ἀστρα,
καὶ μὲ τοῦ πετεινοῦ τὸ λάλημα
νὰ φέξῃ αὐγὴ ὁδογελάστρα.

Πίστι ἔχεις, ὅταν—δσο ἀλόγιστο
καὶ πλάνο δ νοῦς σου κι ἀν τὸ ξέρη—
προσμένῃς ἥλιο τὰ μεσάνυχτα
κι ἀστροφεγγιὰ τὸ μεσημέρι !

Δέν ἔχεις πίστι, δταν πιστεύοντας,
ὅωτᾶς τὴν κρίσι καὶ τὴ γνῶσι·
δέν ἔχεις πίστι, δταν τὴν πίστι σου
στὸ λογικὸ ἔχης θεμελιώσει.

Πίστι ἔχεις, δταν κάθε σου ὄνειρο
τὸ ἀνάφτης στὸ βωμό της τάμα,
κι ἂν κάποιο τάμα σου εἴναι ἀδύνατο,
προσμένεις νὰ γενῆ τὸ θᾶ μα!

Γ. Δροσίνης

52. Ὁ θρίαμβος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνων

Κατόπιν ἑκάστης σημαντικῆς νίκης τῶν Βυζαντινῶν στρατηγῶν καὶ βασιλέων, ώς ὁ Ἡράκλειος, ὁ Θεόφιλος, ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς, ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος, ἐτελεῖτο ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπινίκειος ἐօρτή, καλουμένη θρίαμβος. Ὁ νικητὴς βασιλεύς, δταν προήρχετο ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, εἰδοποίει τοὺς ἐν τῇ πρωτευούσῃ περὶ τῆς νίκης, καὶ τῆς ἐπανόδου του. Μετὰ τοῦτο ἥρχετο καὶ παρέμενεν εἰς ἐν τῶν ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀσιατικῶν ἀνακτόρων. Ἐνταῦθα διαμένοντα τὸν βασιλέα ἔσπευδον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως νὰ χαιρετίσουν οἱ συγγενεῖς του, οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ Πατριάρχης μετὰ πλήθους λαοῦ βαστάζοντος ἐλαίας καὶ λαμπάδας. Ὁ λαὸς διαρκῶς ἔζητωκραυγάζεν ὑπὲρ τοῦ νικητοῦ. Τὴν ἐπομένην ἔξεκίνει ἡ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν πομπή. Τὸν βασιλέα ἐπιβαίνοντα τοῦ βασιλικοῦ πλοίου, συνοδεύοντι πολλὰ πλοῖα, ἀπὸ τῶν δποίων ἀκούονται ἥχοι σαλπίγγων καὶ κυμβάλων καὶ

ἀλλαλαγμοὶ τῶν ἐπιβαινόντων μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἀποβίβασεως, εἰς τὸν λιμενίσκον τοῦ προαστείου Ἐβδόμου πρός τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ!

Ἐὰν δὲ βασιλεὺς ἥρχετο ἐξ ἄλλου δρομολογίου, ἡ ἀποβίβασις ἐγίνετο εἰς ἄλλον λιμένα, ἐκ τῶν πολλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ λαὸς ἐν τῷ μεταξὺ μανθάνει τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλέως εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἐβδόμου, σπεύδει νὰ ἔξελθῃ τῶν τειχῶν καὶ κρατῶν στεφάνους ἐκ όδων ἢ ἄλλων ἀνθέων, σπεύδει νὰ χαιρετίσῃ τὸν ἄνακτα. Οἱ δὲ αἰχμάλωτοι καὶ τὰ λάφυρα συγκεντροῦνται ὑπὸ σκηνὰς ἐν τῷ λιβαδίῳ ἔξω τῆς Χρυσῆς Πόρτας, ὅπου παραμένουσι τμήματα τοῦ νικηφόρου στρατοῦ. Εἰς προϋπάντησιν τοῦ βασιλέως σπεύδουν ἐπίσης ἡ βασιλισσα, οἱ ἀρχοντες καὶ ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Συνόδου. Ἡ δρα τῆς ἐκκινήσεως φθάνει. Ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνων λευκοῦ ἵππου διευθύνεται πρὸς τὴν Χρυσῆν Πόρταν, προπορευομένου τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων. Καθ' ὅδον σταματᾷ δἰς ἵνα προσευχῇ πρὸς τὸν ναῶν τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν Ἀβραμιτῶν, δὲ λαὸς ψάλλει τὸ ἴδιαίτερον τροπάριον τοῦ θριάμβου ὃς ἔξῆς : «Δόξα Θεῷ τῷ ἀποδόντι ἡμῖν μετὰ νίκης τὸν ἴδιον δεσπότην, Δόξα Θεῷ τῷ μεγαλύναντί σε, αὐτοκράτορ Ρωμαίων δόξα σοι, Παναγίᾳ Τριάς, ὅτι εἴδομεν νικήσαντα τὸν ἴδιον δεσπότην. Καλῶς ἦλθες νικήσας, ἀνδρειότατε δέσποτα». Κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ θριάμβου, ὁ βασιλεὺς ὅφειλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς μεσαίας πύλης τῆς Χρυσῆς Πόρτας. ἦτις μόνον εἰς τὰς περιστάσεις αὐτὰς ἦνοίγετο. Μετὰ τὴν διάβασιν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν λαφύρων διὰ τῆς μεσαίας πύλης τῆς Χρυσῆς Πόρτας ἔρχεται ὁ βασιλεὺς ἔχων προπορευόμενον τὸν υἱὸν ἢ ἀδελφόν του. Ὁ βασιλεὺς ἐπιβαίνει λευκοῦ ἀραβικοῦ ἵππου μὲ χρυσᾶ

φάλαρα καὶ φέρεται χρυσοῦφαντον ἴμματιον μετὰ θώρακος· φέρει στέφανον ἢ στέμμα χρυσοῦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, σπαθίον περὶ τὴν δσφὺν καὶ σκῆπτρον ἢ χρυσῆν λόγχην εἰς τὴν χεῖρα. Μικρὸν πρὸ τῆς θύρας πεζεύει καὶ κύπτων προσκυνεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὴν νίκην. Ἐκεῖ ἀναμένουσιν αὐτὸν ὁ Ἐπαρχος τῆς πόλεως καὶ ὁ ἀπονομεύς, δηλ. ὁ ἀξιωματικός, δστις παρέμεινενά φυλάττη τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ βασιλέως. Οὗτοι πίπτοντες προσκυνοῦσι καὶ προσφέρουσιν εἰς τὸν βασιλέα δύο στεφάνους, ἕνα χρυσοῦν μετὰ πολυτίμων λίθων καὶ ἔτερον ἐκ δάφνης, ὁ δὲ βασιλεὺς χαρίζει εἰς αὐτοὺς χρήματα ὑπερβαίνοντα τὴν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ στεφάνου· πρὸν διέλθη ὁ βασιλεὺς τὴν θύραν, ψάλλεται καὶ πάλιν τὸ τροπάριον τῆς νίκης. Ἀντὶ λευκοῦ ἵππου πολλάκις οἱ βασιλεῖς ἐπέβαινον ἀμάξης συρρομένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. Ἄλλοι πάλιν ἐτοποθέτουν ἐπὶ τῆς ἀμάξης καὶ ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ἣν ἔφερον μεθ' ἔαυτῶν εἰς τὴν ἐκστρατείαν, οὗτοι δὲ ἡκολούθουν τὴν ἄμμαξαν ἔφιπποι.

Ἡ πορεία τῆς πομπῆς ἥρχιζεν ἀπὸ τὴν Χρυσῆν Πόρταν καὶ ἔληγεν εἰς τὴν Χαλκῆν τοῦ Παλαιίου. Τὸ διάστημα ἦτο μακρόν. Καθ' ὅδὸν ὁ βασιλεὺς εἰσήρχετο εἰς τοὺς ναοὺς καὶ προσηγένετο ἢ ἡλλασε στολάς. Ὅταν διήρχετο ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἀφιεροῦντος δῶρα τὰ στέμματα τῶν νικηθέντων ἡγεμόνων, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πατριάρχου τὸν στέφανον τοῦ νικητοῦ. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς μακρᾶς ὅδοῦ χιλιάδες λαοῦ ἀνέμενον ἐπὶ ψρας νὰ ἴδωσι τοὺς αἰχμαλώτους μὲ τὰς παραδόξους στολάς των, τὰ πλούσια λάφυρα (ἄρματα, ὅπλα, πολύτιμα ὑφάσματα κ.λ.π.) ἔτι δὲ ἀνέμενον νὰ ἴδωσι τὸν νικητὴν βασιλέα ἐν μέσῳ πεζῶν καὶ ἔφιππων καὶ ἀνεφώνουν:

«Ζῆθι βασιλεῦ!»

‘Υπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Ἐπάρχου τῆς πόλεως δλαι
αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ οἰκίαι, δι’ ὃν διήρχετο ἡ πομπή, ἥσαν
ἐστολισμέναι μὲ κλάδους μυρσίνης καὶ δάφνης καὶ σταυ-
ροὺς ἔξ ἀνθέων.

‘Ακόμη καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα ἐκρέμαντο εἰς τὰς
ὅδούς, εἰς δὲ τοὺς ἔξωστας χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη,
τάπητες πολυτελεῖς καὶ υφάσματα χρυσοῦφαντα.

Κατὰ διαστήματα εὐώδη ἔύλα ἐκαίοντο καὶ οἱ δρό-
μοι διὰ ὁδοισταγμάτων καὶ ἄλλων μύρων ἐρραίνοντο.
Καὶ ἐξητωκραύγαζεν ὁ λαὸς ὁρίνων μὲ ἄνθη καὶ μῆρα
τὸν διερχόμενον βασιλέα μέχρις ὅτου φθάσῃ εἰς τὸ μέγα
Παλάτιον.

‘Εάν ὁ θριαμβευτὴς δὲν ἦτο βασιλεύς, ἀλλὰ στρατη-
γός, δὲν ἐπετρέπετο νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς Χρυσῆς Πόρτας.
Τόπος ἐκκινήσεως ὁρίζετο ἄλλος καὶ συνήθως ἡ οἰκία
του. Καὶ δὲν ἐπέβαινεν ἕππου ἢ ἀμάξης, ἀλλ᾽ ἐβάδιζε πεζῇ.

Φ. Κουκουλές

53. Χριστουγεννιάτικα ἔθιμα

Ο Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς Κων-
σταντινούπολιν.” Ελαβεν ώς σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ
εἶχεν ἐν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

“Οταν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπο-
λιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετίαν, τόσον συναγωνι-
σμὸν ἔκαμαν, ὥστε ὁ Καλαπόδης ἤναγκάσθη νὰ κλείσῃ
τὸ κατάστημά του καὶ εἰς δλίγον καιρὸν ἔγινεν ἐπαίτης.

Τὸ ἐπάγγελμά του αὐτὸ ἦτο ἀνεγνωρισμένον ἐπισή-
μως εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἔμοιραζον
Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε'. Δημ. ἑκδ. Α' 1934 12

δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐποίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

”Επειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους. Κάθε φορὰν ποὺ ὁ Βασιλεὺς ἢ ἡ Βασίλισσα ἔξηρχετο ἀπὸ τὸ Παλάτιον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτάς, ἐσκόροπιζον ἀφθινα χρυσᾶ νομίσματα μέσα εἰς μεταξωτὰ σακκουλάκια, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρματων.

”Ἐπίσης δταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἀρχοντας ἀνεκαλύπτετο δτι ἔκαμνε συνομωσίαν κατὰ τοῦ Βασιλέως, ὁ ὅχλος, οἱ ἐπαῖται κυρίως, εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ σπάσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου του καὶ νὰ ἀρπάσουν δλην τὴν περιουσίαν του.

Εἰς μίαν φοβερὰν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν.

”Ο Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῇ εἰς ἓν μοναστήριον τῆς Βιθυνίας, ὃπου ἦτο ἡγούμενος εἰς στενὸς συγγενής του. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τῆς Χριστοδούλης μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά, τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἥξιτε τὸν κόπον. Ἡ Χριστοδούλη μὲ τὴν κρυσταλλίνην φωνήν της, ἐκελάδει ἀπὸ τὴν πρωΐαν, μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Σήμερον, τὴν ἑσπέραν τῶν Χριστουγέννων, ἦτο κατακόκκινη ἀπὸ τὴν εὔτυχίαν της. Ἡτο ὑπερήφανος διότι ὁ πατήρ της, ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ δειπνήσῃ εἰς τὴν πολυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζὶ μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

”Η πτωχὴ συνοικία, ὃπου κατώκουν, εἶχεν ἀνασταθῆ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρέται εἶχον φέρει ἀρώματα, σάπωνας καὶ καθαρὰ φορέματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ Βασιλέως.

”Ἡτο βλέπετε, ἀρχαία συνήθεια εἰς τὸ βασιλικὸν γεῦμα τῆς μεγάλης ἑορτῆς, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ δέκα ἐννέα τραπεζάκια τῆς μεγάλης αἰθούσης, νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

”Εφερεν εἰς τὸν Καλαπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον καὶ μεταξωτὴν χλαμύδα. Ἡ Χριστοδούλη ἔχασε τὸ νοῦν τῆς ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρός τῆς.

Τὴν ἐσπέραν, ὑπηρέται τοῦ αὐτοκράτορος ἥλθον καὶ παρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἰκόν του. Τὸν ἔβαλαν εἰς ἓν φορεῖον διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελῆ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδείαν ἐπροχώρει εἰς ὑψηλὸς ὑπηρέτης, ἀπὸ ἑκείνους οἱ δποῖοι στέκονται πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ πετσέτας, διὰ νὰ καθαρίσουν οἱ προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ δποῖα ἐτρωγον. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ χοντὸν μετάξινον μανδύαν.

* * *

Τὸ ἕδιον ἔγινεν καὶ εἰς ἐνδεκα ἄλλας μικροσυνοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς ώρισμένην ὁραν οἱ πένητες ἐφθασαν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν μὲ τὰς δενδροφυτευμένας στοάς, ἐμπροσθεν τοῦ Παλατίου.

Νὰ τὸ ιερὸν Παλάτιον ὀλόφωτον !

Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὅγκος τῆς Ἀγίας Σοφίας.

”Αμέτρητοι βραχίονες αὐλικῶν ὑπηρετῶν ὑψώνουν ἀναμμένους φανοὺς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδείας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, δτι ἔκαστος ἄρχων διὰ νὰ ἔλθῃ ἔως ἑκεῖ, ἐχρειάζετο σωματοφυλακὴν πεντήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τὶ ἔγινετο εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι φθάνουν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

”Ο Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦνοιξε τοὺς ὄφθαλμούς του καλά, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα θὰ ἔβλε-

πεν. Εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Χριστοδούλην, δτι θὰ τῆς διηγεῖτο δλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἔκείνη ἐτοιμάζεται, μὲ δσα θὰ μάθῃ, νὰ παέξῃ εἰς τὴν γειτονιάν της τὸ πρόσωπον μικρᾶς Αὐτοκρατείρας.

Οἱ πένητες ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι εἰς τὸ Τρίκλινον, τὴν τραπέζαριαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἥλθεν καὶ ἡ σειρά των καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὀλίγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια ποὺ ἔβλεπε.

Αὐτοκρατορικὸν βυζαντινὸν δεῖπνον.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα μὲ ἔλαιον λαμπρὸν ώς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἴθουσαν. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἄνθους, ἄλλα μικρῶν πλοιών καὶ διάφορα περίεργα σχήματα.

Ἡ δροφὴ τοῦ Τρικλίνου ἦτο δλόχρυσος. Αἱ τράπεζαι ἦσαν ἀργυραῖ. Τὰ τραπέζιομάντηλα ἀπὸ χονδρὸν λινὸν χρυσούφαντον ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θηβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη,

καὶ τῶν ἐννέα τραπεζῶν ἥσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσάφι.

Τὸ τραπέζι, ὃπου θὰ ἔτρωγεν ὁ Αὐτοκράτωρ ἦτο δλόκληρον ἀπὸ ἄργυρον, γεμάτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ ὅποια ἔβγαζαν φλόγας. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ἔύλα τῆς Ἰνδίας, στολισμένα μὲ μαργαριτάρια, εὐρίσκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπεζῶν. Ἐκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκκουμβῶντες εἰς μαλακὰ μαξιλαράκια δλοκέντητα.

“Ολοι εἶχον ὁδηγηθῆ εἰς τὰς θέσεις των.

Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ Βασιλέως, ὃ ὅποιος ἔτρωγε μόνος του, ἐτοποθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες.

“Οταν εἰσῆλθον εἰς τὸ Τρίκλινον, εἶχον ἀφαιρέσει δλοι τὰς χλαμύδας καὶ ἔμειναν μὲ τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισα. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγοὺς ἐπετρέπετο νὰ φέρουν καὶ τοὺς μανδύας των.

Μὲ τὴν σειρὰν ἐκάθησαν δλοι οἱ προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα πένητες.

Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τὶ σκοπὸν θὰ ἔπαιξον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὅργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἔπαιξετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος, θὰ ἔπρεπε δλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ξητωκραυγάσουν.

‘Ο Καλοπόδης μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰ ἡκουσε δλα αὐτὰ καὶ ἔκοιταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὅποιαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. ‘Αλλὰ μὲ τὴν ίδιαν ἀγωνίαν ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. ‘Ἐκεῖ ἐστέκοντο δλόκληρα συντάγματα ὑπηρετῶν τοῦ τραπεζίου. ‘Ολοι ἥσαν φορτωμένοι μὲ ἔκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης.

Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρόν τι φαγώσιμον διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητήν του κόρην μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

Πλάτων Ροδοκανάκης

54. Χριστὸς Ἄνέστη.

Χριστὸς ἀνέστη! ἀνοίγουν
καὶ ὑμνολογοῦν τὰ χείλη,
ἔχθροὶ καὶ φίλοι σμύγουν,
καὶ γίνοντ' ὅλοι φίλοι.

Χριστὸς στὸ θρόνο ἀνέστη
κι ἀγάπη βασιλεύει.

Ημέρα δοξασμένη
χαρμόσυνη, μεγάλη!
ἡ φύσις ἀνθισμένη
Χριστὸς ἀνέστη! ψάλλει.
Κώδων χαρᾶς σημαίνει,
χαρῆτε, ληπημένοι!

Τὸ μέγα Πάσχα σπέρνει
παντοῦ χαρὲς χιλιάδες,
κόκκιν' αὐγὰ μᾶς φέρνει
κι δλόχυσες λαμπάδες
καὶ πασχαλιᾶς λουλούδια
καὶ γέλια καὶ τραγούδια.

I. Πολέμης

65. Μία πανήγυρις

— "Αμ τὴν κουλούρα ; Ποιός ἐπῆρε τὴν κουλούρα ; ήρωτησαν αὐφνης τὴν Βασιλικὴν αἱ γυναικες.

— 'Ο Γιώργης ὁ Βρανᾶς.

Καὶ μετὰ φλυάρου λεπτομερείας, εὐτυχισμένη διότι ἦτο εἰς θέσιν νὰ λέγῃ καὶ ν' ἀκούεται μετὰ προσοχῆς, νεᾶνις τις, ἥρχισε νὰ διηγῆται τὰ τοῦ ἵππικοῦ ἄγῶνος ! "Α! εἶναι τὸ καλύτερον τῆς ὅλης πανηγύρεως αὐτό ! Φαντασθῆτε, μόλις ἐδόθη τὸ σημεῖον καὶ ὅλη ἔκείνη ἡ μυρμηκιὰ τοῦ θεωμένου πλήθους ν' ἀνυπομονῇ, νὰ στενοχωρῇται, νὰ παθαίνεται ως ἐν καὶ μόνον σῶμα. 'Ο κάμπος ἡ πλούσιο ἐπικλινής, ὀλίγον δμαλὸς δμως, καταπράσινος, μὲ ὀλίγα σφερδούκλια ἐδῶ κι ἔκεī, μὲ μίαν ἄγρια πιδιὰν εἰς τὴν μέσην κ' εὐθύς, ἀπεριόριστος εἰς τὸ βλέμμα τῶν θεατῶν. "Ενεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δὲν διέκρινε τις κατ' ἀρχὰς ἄλλο τίποτε, παρὰ μελανὰ μόλις στίγματα, σκιὰς ἄνω τοῦ ἐδάφους, φερομένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Μικρόν κατὰ μικρὸν ἔπειτα διεκρίθησαν οἱ πόδες τῶν ἀλόγων, κινούμενοι ἐμπρὸς—δπίσω μετὰ ταχύτητος, ώς πτερωτοὶ μύλοι, καὶ τέλος διεγράφησαν καὶ οἱ καβαλλάρηδες, ώς λευκὰ συννεφάκια ἀνὰ τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν. 'Ο νικητὴς δμως ἦτο ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ἀκόμη. 'Η φορὰ τῶν ἀλόγων ἐν τῇ καταπληκτικῇ δμῇ των ἥλλασε κατὰ λεπτὸν καὶ οἱ πρῶτοι ἥρχοντο ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι ἐπροπορεύοντο, ὅστε κατήντησεν ἀμφίβολον τὸ τέλος. Τὸ πλῆθος ἀνυπόμονον ἔκαμνε τὰς κρίσεις του, ἔλεγε τὰς εἰκασίας του καθείς, ώσει ὑέλων νὰ ταχύνῃ τὸ ἀποτέλεσμα.

— Νὰ τὸ ψαρί, τὴν ἀρπαξε.

— Μπᾶ, δὲν βλέπεις τὸ μπάλιο ποὺ τὸ φέρνει κατὰ πόδι ;

— Θὰ τὸ περάσῃ, δοέ, θὰ τὸ περάσῃ!

— "Α! "Α! "Α! ...

Καὶ ἐφώναζαν οἱ στρηλατούμενοι, κινοῦντες χεῖρας καὶ πόδας, ώς νὰ μετεῖχον καὶ αὐτοὶ τοῦ ἀγῶνος ...

Αἴφνης νά πίπτει ἔνας καβαλλάρης καὶ φεύγει τὸ ἄλογόν του μακράν, τριποδίζον.

Δύο ἄλλοι βλέποντες φανερὰν τὴν ἀποτυχίαν, ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ντροπιασθοῦν φεύγουν μακρὰν τῶν θεατῶν. Καὶ ἀρχίζουν πάλιν οὗτοι φωνάζοντες. Καὶ γελοῦν, αἰωνίως γελοῦν, σαρκάζοντες τοὺς νικημένους . . . Τὰ ἄλογα τρέχουν ἀκόμη ἐν δαιμονιώδει φορῷ, μὲ τὴν κεφαλὴν τεντωμένην ἐμπρός, τὸ σῶμα ὅλον εὐθύτατον, ώς ἵπτάμενοι κόρακες. Καὶ τὰ φορέματα τῶν καβαλλάρηδων κυματίζουν, φουσκώνουν ἀπὸ τὸν ἀνεμον, αἱ πλατεῖαι χειρίδες τῶν ὑποκαμίσων καὶ ἡ φουστανέλα πλαταγεῖ θιρυβωδῶς.

"Αλογα τέσσαρα ἔμενον τώρα διαφιλονεικοῦντα τὸ γέροντος. Τὸ λευκὸν ἥργετο πρὸς τὰ ἐμπρός, μὲ τὸν καβαλλάρην κολλημένον ώς κάνθαρον ἐπάνω του. Αἴφνης πλησίον του ἐπέρασε τὸ μαῦρον, μὲ τὸ λευκὸν ἀστέρι εἰς τὸ μέτωπον, καὶ ἐβάδιζε τώρα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ τέρμα. Ἀλλὰ μετ' ὅλιγον ἄλλο, μὲ τρίχωμα βαθὺ ἀσπρόμαυρον, ἥλθεν παραπλεύρως, ζητοῦν τὴν νίκην . . . Καὶ οἱ θεαταὶ ἐξηκολούθουν τὰς συζητήσεις καὶ ἔλεγον τὰ συμπεράσματά των ἀνυπόμονοι.

— Ἀνδραβιδιώτης εἶναι τὸ ἀστερᾶτο ;

— Ναί, τοῦ Σκαμνάκη . . .

— Καὶ τὸ ἄλλο, τὸ σιβέρικο ;

— Γαστουνιώτης.

— Θὰ τὴν φάγη τὴν χυλόπητα.

Καὶ ὅλιγον ἔλειψε νὰ ἔλθουν εἰς ὁῆξιν ἐξ αἰτίας του, μὴ παραδεχόμενοι νὰ ντροπιασθῇ τὸ ἄλογον τοῦ τόπου

των. Ἐλλ' αἰφνης, ὁ Ψαρῆς ὁ προπορευόμενος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος, ἐστάθη εἰς τὴν μέσην τοῦ δρόμου ἀκίνητος, παρὰ τὰς παροτρύνσεις τοῦ αὐθέντου του καὶ κρατῶν ὑψωμένην τὴν κεφαλήν, παρετήρει ὅλα τὰ σημεῖα πρὸς τὰ ὄπιστα, συνεπιφέρων ἄκοντα καὶ τὸν κύριον του.

— Ἀφορτον. Πάει γιὰ βροῦβες· εἶπαν.

Ἐμειναν πλέον τρία εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, τὰ δύο ἐπήγαιναν ἐμπρός, καὶ ὀλίγον ὅπισθεν, σχεδὸν ἐπὶ τὰ ἵχνη των, ἐβάδιζε τὸ τρίτον.

Ἡρχετο τοῦτο κανονικῶς, τρέχον, μὴ παραλλάσσον τὸν βηματισμὸν του, ὡς νὰ ἥτο βέβαιον περὶ τῆς νίκης του καὶ ἀφηνε τὰ ἄλλα νὰ κοπιάζουν ἀδίκως. Καὶ ὡσεὶ προλαμβάνον τὴν σκέψιν τῶν θεατῶν, δι᾽ ἐνὸς πηδήματος ἐπέρασεν αἰφνης μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων του καὶ ἐπλησίασε σπεῦδον πρὸς τὸν κρατοῦντα ἐπὶ κοντοῦ τὴν κουλούραν, τῆς νίκης τὸ ἔπαθλον.

— Μωρέ, γειά σου, πουλί μου! ἐφώναξαν οἱ θεαταὶ κατενθουσιασμένοι, φιλοῦντες τὸ ἄλογον ἐπὶ τοῦ τραχῆλου, ἐνῷ ὁ Γεώργιος Βρανᾶς, ὁ καβαλλάρης καὶ κύριος του, ὠχρὸς συγκινημένος, ὠρθοῦστο καὶ ἐπεδείκνυε εἰς τὸ πλῆθος τὴν κουλούραν, ἐν ἔξαλλῳ ἀποθεώσει...

Ἡ νίκη ἐνὸς ἀλόγου δὲν θεωρεῖται μικρὸν κατόρθωμα μεταξὺ τῶν χωρικῶν. Ὁ νικητὴς τιμᾶ ὅχι μόνον τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ καὶ τὸν κύριόν του, καὶ τὸ χωρίον ἀκόμη ἀπὸ τὸ ὄποιον κατάγεται.

Ἡ νίκη του, διὰ τῶν μυρίων στομάτων τῶν παρατυχόντων πανηγυριστῶν διαθρυλεῖται εἰς τὰ πέριξ χωρία ὡς μέγα γεγονός.

Οἱ ἀπὸ Πατρῶν μέχρι Πύργου συναντώμενοι καρολόγοι μεταδίδουν τὸ ὄνομα, τὸ χρῶμα καὶ ἐν γένει τὰ χαρακτηριστικά του, αὐξάνει δὲ τὴν τιμήν του, εἰς

ἐνδεχομένην πώλησιν, ώς ἐν ἀπὸ τὰ καλύτερα προσόντα του.

Οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ χωρία τῶν διὰ τὴν ἔλλειψιν καθημερινῶν νέων, ἐπὶ ἑβδομάδας, ἐπὶ μῆνας, συζητοῦν μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ προσόντα αὐτοῦ καὶ τὰς ἀφορμάς, διὰ τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ὑστέρησαν, ώς ίστοριογράφοι τὴν ἦτταν τῶν μεγάλων στρατηγῶν. Διὰ τοῦτο τώρα αἱ νεάνιδες καὶ ἄλλαι γυναικες ἐτράπησαν εἰς θυρσιώδη διαδήλωσιν ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ ἀλόγου του.

*A. Καρκαβίτσας

56 Οἱ χωριανοί.

Ολοι μας γνωριζόμαστε ἀπὸ ἀνήλικα παιδιά·
μὲ τὸ μικρό του τ' ὄνομα ἔνας τὸν ἄλλον χράζει.
Στὰ μυστικά μας δὲν μπορεῖ νὰ βάλουμε κλειδιά,
ξαίρει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάζῃ.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζουμε νερά,
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζουμε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ θλίψι καὶ χαρά,
γιὰ βρέχει σ' ὅλο τὸ χωριό, γιὰ σ' ὅλο εἶναι λιακάδα!

Γάμος; Ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλιο τὸ χωριό,
κι ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ώς πέρα.
Θάνατος; Ὄλοι θλιβεροί· κι ἀπ τὸ καμπαναριό,
κατάμαυρο ἡ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀγέρα!

Διάπλατα τὶς δέξιώπορτες ἡ καλωσύνη ἀνοῖ¹⁾
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα,
κινδυνεύοντας περάσει, κινδυνεύοντας μπῆ, γιορτή-καθημερινή,
θὰ βρῇ στρωμένο καναπέ, θὰ βρῇ γλυκὸ στὴν κούπα.

Xώρια ἀπ' τὶς ἔγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πι-
κρούς,
μὲς στὶς καρδιές μας ἔχουμε παντοτεινὸν Ἀπρίλη·
κινδυνεύοντας βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγροὺς
ἔκει ξεμοναχιάζονται πνιγνὲς στὸ χαμομήλι . . .

Γ. Αθάνας

57. Ο Θερισμός.

Ολόκληρον τὸ χωρίον εὐρίσκεται εἰς τοὺς ἀγρούς.
Ἀπὸ τοὺς κλώνους τοῦ μεγάλου δένδρου κρέμονται τὰ
σακκίδια τὰ περιέχοντα τὸν ἄρτον τῶν θεριστῶν καὶ
τὰ φλασκίδια τοῦ ψδατος. Προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν
ἡλιον, τοῦ δποίου αἱ ἀκτῖνες τώρα τὸν Ιούνιον, τὸν θε-
ριστήν, εἶναι φλογεραί. Ο καύσων, δσον προχωρεῖ ἥ
ἡμέρα, αὐξάνει καὶ βασανίζει τοὺς ἐργαζομένους.

Ολη ἡ πεδιὰς εἶναι δλόχρυσος καὶ μόνον τὰ φύλλα
τοῦ δένδρου πρασινίζουσι. Οὔτε ἐν ἀνθύλιον δὲν ἀπέ-
μεινε πλέον. Τώρα, δτε εἶναι πρωΐα ἀκόμη, σπεύδουσιν
οἱ θερισταὶ νὰ κόψωσι στάχυα μὲ τὰ δρέπανά των τὰ
δμοιάζοντα πρὸς ἡμισέληνον.

Εἰς μίαν μακρὰν γραμμὴν αἱ ζωῆραι θερίστριαι θε-
ριζούσι καὶ τραγουδοῦσιν. Εχουσι τὴν μαντήλαν μέχρι
τῶν χειλέων, κύπτουν καὶ προχωροῦν μὲ τὸ κοπτερὸν

1) Ἀνοίγει, κατὰ συγκοπὴν ἀνοῖ.

δρέπανον, ἐνῷ κατόπιν αὐτῶν ἔργάται, ἔχοντες ἔτοιμα τὰ πλέγματα τοῦ σπάρτου, περιδένουσιν εἰς δεμάτια ταῦτα, σκορπισμένα ἔδω καὶ ἔκει, διμοιάζουν μὲν νεκρούς, οἱ δποῖοι θὰ δώσουν μετ' ὀλίγον τροφὴν εἰς τοὺς ζῶντας.

Ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου συνεκεντρώθησαν ἥδη τὴν μεσημβρίαν οἱ θερισταί. Ἐξεκρέμασαν τὰ σακκίδιά των καὶ τὰ φλασκιά των. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φλέγοντος ἥλιου ἀγωνίζονται νὰ διασχίσωσι τὸ πυκνὸν φύλλωμα τοῦ δένδρου, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν. Οἱ θερισταὶ εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοὶ καὶ αἱ θεριστριαι εἶναι αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες των. Οὐδεμία γεωργικὴ ἔργασία γίνεται μετὰ τόσης εὐχαριστήσεως.

Ἐως νὰ φθάσωσιν ὅμως εἰς τὰς χαρμοσύνους ἡμέρας τοῦ θερισμοῦ, πόσας βροχὰς ὑπέστησαν ἐν καιρῷ τῆς σπορᾶς, καὶ πόσους κινδύνους ἐδοκίμασαν ἀπὸ τῆς βλαστήσεως μέχρι σήμερον! Ἀλλ' ἡ τελευταία χαρὰ κάμνει νὰ λησμονοῦνται ὅλαι αἱ προηγούμεναι θλίψεις.

Ἐνῷ τρώγουσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου καὶ βλέπουσι τὰ πολύτιμα δέματα τῶν σταχύων, συλλογίζονται, δτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θ' ἀλιωνίσωσιν τὸν σῖτον, θὰ στείλωσι τὸν νέον καρπὸν εἰς τὸν γειτονικὸν ὑδρόμυλον καὶ θὰ φάγωσι τὸν πρῶτον ἄρτον τῆς ἐσοδείας. Πόσον μοσχοβιολεῖ δ ἄρτος αὐτός! . . .

Οἱ ἥλιοις ἀργὰ ἀργὰ κλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Πνοαὶ ζεφύρου δροσίζουσι τὴν φλεγομένην γῆν καὶ ζωογονοῦν τοὺς κουρασμένους θεριστάς. Ὄλαι αἱ οἰκογένειαι κατακλίνονται πλησίον τῶν δεματίων, σύντροφοι καὶ φύλακες αὐτῶν, ἔτοιμοι νὰ συνεχίσωσι τὴν χαραυγὴν τὸν γλυκὺν θερισμόν.

Ἀλ. Μωραΐτιδης

58. Ἡ Θημωνιά. ¹⁾

Εγὼ εἰμαι ἡ βλογημένη θημωνιά,
ποὺ ἀπὸ χρυσᾶ πυργώνουμαι δεμάτια
ἔνα μονάχα μῆνα τὴ χρονιά,
μὰ μὲ ξηλεύουν κάστρα καὶ παλάτια.
Ἐγὼ εῖμαι ἡ βλογημένη θημωνιά.

Εμένα δὲ μὲ κτίζουν μὲ λιθάρια,
μὲ χώματα, μὲ ξύλα, μὲ νερά.
Μὲ στήνουν λυγερὲς καὶ παληκάρια,
μὲ στάχυα, μὲ τραγούδια, μὲ χαρὰ
κι δ ἴδρως μὲ ὁρίνει μὲ μαργαριτάρια..

Εγὼ εῖμαι τῶν ἀνθρώπων ἡ κυψέλη,
ποὺ κρύβω τὴν ἀτίμητη τροφή,
ποὺ κάθε χρόνο ἡ μάννα γῆ τοὺς στέλλει
μέσ' ἀπ' τὰ σπλάχνα μὲ στοργὴν κρυφή,
γλυκύτερην ἀκόμα κι ἀπ' τὸ μέλι.

Λάμπω σὰν ἥλιος, λάμπω σὰν φεγγάρι,
καὶ σέρνω σκλύβα ἐμπρός μου τὴ ζωὴ
μὲ τὸ χρυσόξανθό μου τὸ σιτάρι,
ποὺ λαχταροῦν ὅγιαδες καὶ λαοὶ
καὶ μὲ λατρεύουν σὰν προσκυνητάρι.

Εγὼ εῖμαι ἡ βλογημένη θημωνιὰ
καμάρι τοῦ γεωργοῦ καὶ περηφάνεια.
Τῆς κόρης του φυλάω τὴν παρθενιὰ
καὶ νυφικὰ πλέκω γι αὐτὴ στεφάνια.
Ἐγὼ εῖμαι ἡ βλογημένη θημωνιά.

Γ. Στρατήγης

1) Σωρὸς ἀπὸ δεμάτια σιτάρι.

59. Τὰ Ἀλώνια.

Αἱ ἀληθιναὶ ἀπόκρεω τῶν χωρίων, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἑορτάζονται εἰς τὰ ἀλώνια. Καὶ λίαν ὁρμῶς, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀναμένει νὰ ἀνταμειφθῇ τέλος ὁ πτωχὸς ἄγροτης διὰ τοὺς ἀόπους καὶ τὰς ἀνησυχίας ἐνὸς ὅλου ἔτους.

Ἡμεῖς οἵ ἐν τῇ πόλει γεννηθέντες καὶ ἀνατραφέντες, οἵ ἀνευρίσκοντες ἔτοιμον ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν ἀρτὸν καὶ μόνον ἀσχολούμενοι πᾶς νὰ μεταφέρωμεν αὐτὸν κατὰ τεμάχια εἰς τὸν στόμαχον, οὐδέποτε δυνάμεθα νὰ φαντασθῆμεν κρατοῦντες ἐν τοῖς δακτύλοις τὸ μικρότατὸν τῶν τεμάχιων ἐκείνων, πόσον περιπετειώδης ὑπῆρξεν ἡ ἴστορία αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ᾧ ἐργάζεται κόκκος σίτου εἰς τὴν γῆν μέχρι τῆς ὥρας, καθ' ᾧ παρετέθη πρὸ ἡμῶν οὕτω πεπλοσμένος εἰς ἄρτον.

Τὰ ἀλώνια εἶναι μικραὶ πλατεῖαι στρογγύλαι καὶ δμαλώταται. Πλησίον ἐκάστου ἀλωνίου κείται μικρὰ πλεκτὴ καλύβη. Ἡτις χρησιμεύει ως ἀχυρωποθήκη διὰ τὸν χειμῶνα· πᾶς δὲ χωρικὸς ἔχει τὸ ἀλώνιον καὶ τὴν ἀχυρωκαλύβην του. Τὰ δέματα τοῦ σίτου ἀπλοῦνται ἐπὶ τοῦ ἀλωνίου, ἀποκοπομένων τῶν δεσμῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἔανθρωπούσου τούτου κυματώδους πελάγους τῶν σταχύων ἀρχεται περιπλέουσα ἡ ὁ κάνα. Εἶναι δὲ αὗτη πανάρχαιον ἀλωνιστικὸν ὅργανον, ἀποτελούμενον ἐκ πλατείας σανίδος, ὑπὸ τὴν δποίαν καρφοῦνται κοπτερὰ πετράδια, τριακόσια ως ἔγγιστα τὸν ἀριθμόν. Ἡ σανὶς ζεύγνυται διὰ τοῦ ζυγοῦ εἰς ζεῦγος βιδῶν, ὁ δῆγδὸς ἀνέρχεται ἐπ' αὐτῆς ως ἀρχαῖος μαχητὴς πάλλων ἀντὶ δόρατος δέεται βούνταν καὶ κατακόπτει διὰ τῶν λιθίνων ὁδόντων τὸ σύμμικτον γέννημα. Ἀλλαχοῦ ὁ σῖτος ἀλωνίζε-

ται διὰ τῶν ἵππων πολὺ καλύτερον καὶ ταχύτερον, ὅνευ τῆς ἐλεεινῆς ὁκάνας, ἀπλῶς προσδεδεμένων κατὰ στίχον ἀπὸ χονδροῦ πασσάλου, τοῦ στυλεροῦ, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἀλωνίου ἐμπεπηγμένου καὶ τιθεμένων εἰς περιφερικὸν δρόμον βιοηθείᾳ τῆς μάστιγος. Ἀλλαχοῦ διμως, ἡ ἔλλειψις ἀρκετῶν ἵππων ἀναγκάζει τοὺς χωρικούς, νὰ ταλαιπωρῶσιν ἐπὶ ἡμέρας ὅλας τοὺς δυστυχεῖς βόας καὶ οὐχὶ σπανίως νὰ ζευγγύωσιν εἰς ὁκάναν, ἀκόμη καὶ τοὺς ὄντος αὐτῶν. Οἱ δυστυχεῖς τότε κλίνουσιν ὑπὸ τὸ ἀσύνηθες βάρος τοῦ ζυγοῦ τὸν τράχηλον καὶ ἀνακινοῦσι τὰ μακρὰ ώτα, τὰ ὅποια βεβαίως ὡς πρόσθετον φορτίον, ἀχρηστὸν ὅλως, ἀπέθηκεν ἡ φύσις τῇ κεφαλῇ κοσμήματα εὑμήκη...

Τὸ δλον πανόραμα τῶν ἀλωνίων ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι θαυμάσιον. Σύμπας δὲ ἀνθρώπινος καὶ ζωϊκὸς πληθυσμὸς τοῦ χωρίου κινεῖται ἥθροισμένος ἐν αὐτοῖς. Οἱ μὲν ὅδηγοιοῦσι τὰς ὁκάνας, πολλάκις τέσσαρες καὶ πέντε διοῦ, οἱ δὲ ἀνακινοῦσι τὰ στρώματα τῶν σταχύων τὰ καλούμενα λειώματα, ἐνῷ παρέκει καταγίνεται τις εἰς μικρὰν ξυλουργικὴν ἐργασίαν, καὶ ὑπὸ σκιὰν πλατάνου ἀλλη παρασκευάζει τὸ λιτὸν πρόγευμα. Τὰ παιδία παλαίουσι καὶ λακτίζονται, οἱ κύνες κοιμῶνται ἢ ξύονται παρὰ τὰς ἀχυροκαλύβας, οἱ μικροὶ μόσχοι περιφέρονται κράζοντες κλαυθμηρῶς τὰς ἐν τῷ ζυγῷ μητέρας των, αἵτινες στρέφουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ἀτενίζουσι μετὰ λύπης τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ αἱ ὅρνιθες ἀκόμη, ὑφιστάμεναι συνεχεῖς λιθοβολισμούς, προσπαθοῦν ν' ἀρπάσωσι κόκκους τινὰς σίτου ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν βιῶν, διὰ τοῦ ὁάμφους ἀνερευνῶσαι.

Τὰ πρόσωπα εἶναι εὔθυμα, γέλωτες καὶ ἀσματα ἀκούονται πανταχοῦ καὶ εὐφυεῖς ἀστειότητες ἐπιστέφουσι δὲ τὸ δλον, τοιαῦται παρακελευστικαὶ φωναὶ καὶ

κατάραι γυναικῶν πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας ἢ κεκμηκότας
βόας, οἵτινες φέρουσι πάντες ὄνόματα—ἐνίστε λίαν
παράδοξα—ἀπὸ τοῦ χρώματος ἢ ἄλλου τινὸς χαρακτη-
ριστικοῦ αὐτῶν.

- Μαυρομάτη, ἔ!
- Μέσα Ἀσπροχείλη!
- Ἐμπρὸς Τρυγόνη!
- "Α, Λεβέντη μου!

Γ. Δροσίνης

60. Στ' ἀλώνια.

Στ' ἀλώνια καλοσάρωτα καὶ ξεχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνὶες ξανθόμαλλες πλεξίδες.
Τὰ στάχυα τρίβει καὶ μασᾶ περγώντας ἡ ροκάνα.
Πλατάνι τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια της στουρνάρια.
Τὰ βόδια σέργουν τὸ θεριὸ ζευγαρωτὰ δεμένα,
καὶ δαμασμένο τὸ πατῆ, τὰ βόδια κυβερνώντας
ώραιά ἀρματοδόρμισσα λαμπαδωτὴ στημένη.
Στὰ χείλη της ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
στὰ χέρια της ἀπόνετο καλάμι εἰν' ἡ βουκέντρα.

Ο νοικοκύρης τοῦ ἀλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασὶ στὸ γόνα,
κερνᾶ τοὺς ξένους, ποὺ περνοῦν, καὶ κράζει τοὺς
γειτόνους,
κι ἔνας λυράρης, παίζοντας τυφλὸς τυφλὰ τὴ λύρα,
μοιράζει εὐχὲς γιὰ τὴ σοδειὰ κάθε φροὶ ποὺ πίνει.
Κι' ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τὶς νύχτες μὲ τ' ἀπόγειο,
σύννεφο ἀπ' τὰ ξυλόφτωνα, στὰ ουράνια ἀναπετώντας.
Τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
γύρω στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσῆ ψυχάλα ἀπ'
τ' ὅστρα.

Σωρὸς σιτάρι ἀν καρτερῇ τοῦ μετρητῇ τὰ χέρια,
πρὸν ἀπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια.
Φτερὸ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα—σοφὴ ἡ ματιὰ τοῦ γέρου.
Ἄβρεχτη καὶ ἄκαγη ἡ σοδειὰ σηκώνεται ἀπ' τ' ἀλώνι.
Λίβας δὲν τὴν καψάλισε, κι ἡ μπόρα δὲν τὴν πῆρε·
χρονιάρα τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουβέλες

Γ. Δροσίνης

— ινού Η . πτυχοβολακ , φτνο , ίτσοτ , φτνιοφνοι , φτρε
μπήκεισεν εφεδ γρήτ Ιοεράκηνοι μαστιγωταί ή νοτε πα
βασιλού ήτε παδεύθηνε πολιτικού ητε παπαλάτορι νάτ
οτε γνωλάνει επιλαναυταί ήτε πατει αέ γνωλάνειον
αλα προφέροντας αι επεργει αντι καταρούσι ουτε πατε
ούτε τατε έργοι επιστρέφονται αι επεργει αντι καταρούσι ουτε πατε

Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Εκλ. Αναγνώσματα», Ε' Δημ., έκδ. Β' 1935 13

61. Ο Μάϊος

Ηλθεν ὁ Μάϊος. Μεγάλη ἐορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κῆπον. "Ανθη εἰς τὰ δένδρα ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους ἄνθη εἰς τὴν χλόην, ἄνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἐναρμονίως μὲ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακόκκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μὲ τὰς λευκὰς μαργαρίτας καὶ τὸ βαρὺ ἀρωμα τῶν κρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν ὄδων. Καὶ ἡ πρωΐη δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὅποίους παιίζουν φυιδρῶς αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ηλίου.

Εἰς τὴν καθαράν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναριθμητα ἔντομα καὶ πτηνά, βομβοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία των ἡ πανηγυρικὴ συμπληροῦ τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἐορτάσιμον. Ἀντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων, τὰ ὅποια κοιτάζουν μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασιόν, ψάλλουν τὰ πτηνὰ τοῦ Μαΐου. Καὶ ἐνῷ πετοῦν μὲ κελαδήματα πλησιάζουν τὰ ἄνθη, ὡς διὰ νὰ αἰσθανθοῦν αὐτὰ τὴν εὐωδίαν των, ὡς διὰ νὰ ἀκούσουν ἐκεῖνα τὸ ἔσμα των.

Καὶ λέγουν τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνά :

«Σᾶς ξηλεύομεν καὶ σᾶς μακαρίζομεν.

Πόσον εἴσθε εὐτυχισμένα, ποὺ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἡμπορεῖτε νὰ τονίζετε ἄσματα πρὸς τὸν Δημιουργόν μας ! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν, ὅτι αἰσθανόμεθα μὲ ἄσματα».

Καὶ ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἄνθη :

«Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα μὲ ἄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σεῖς εἴσθε τὰ θυμιατήρια, ἐκ τῶν ὅποιων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανὸν μαζὶ μὲ τὴν προσευχήν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!»

Καὶ τὸ ἀγνὸν παιδίον, τὸ ὅποιον ἔρχεται τὴν πρωΐ-νὴν ἐκείνην ὥραν διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἄνθη τοῦ Μαίου ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτη-νῶν καὶ λέγει :

«Ναί, ὁ κῆπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὅποιον δο-ξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Έορτάζει ἡ φύσις ! Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυμιατήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς αὐτὸν τὸν λιβανωτὸν τῆς λα-τρείας καὶ εὐγνωμοσύνης.

Γεηγόριος Ξενόπουλος

62. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Ο Ἰωάννης ἐγεννήθη τῷ 347 μ. Χ. εἰς τὴν μεγάλην τότε πόλιν τοῦ Βυζαντιακοῦ κοράτους Ἀντιόχειαν, ἐκ πατρὸς Σεκούνδου, ὅστις ᾧτο στρατιωτικός, καὶ μητρὸς Ἀνθούσης.

Ο πατήρ του ἀπέθανε νέος, ἀφήσας τὴν σύζυγόν του μόλις είκοσαετῆ. Αὕτη δέ, μολονότι πλουσία, δὲν ἥθελησε νὰ νυμφευθῇ δευτέραν φοράν, ἀλλ' ἀπεφάσισε ν' ἀφοσιωθῇ ὀλόκληρος εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ μονογενοῦς της υἱοῦ, τὸν ὅποιον ὑπερηγάπα.

Η Ἀνθοῦσα δὲν ᾧτο φιλόστοργος μόνον μητέρα, ἀλλὰ καὶ πολὺ πεπαιδευμένη. Η ίδια λοιπὸν ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διδάσκαλος τοῦ Ἰωάννου εἰς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ προσεπάθησεν, ὅστε ὁ υἱός της νὰ αὐξήσῃ εἰς παιδείαν καὶ ἀρετήν.

Παρατηρήσασα δέ, ὅτι οὗτος εἶχε φυσικὴν εὐφράδειαν, ἐφρόντισεν, ὅστε νὰ καλιεργήσῃ ὁ Ἰωάννης τὸ τάλαντον αὐτὸν καὶ νὰ δυνηθῇ μίαν ἡμέραν ν' ἀναδειχθῇ ὡς ὁρίτωρ.

Δέκα τεσσάρων ἔτῶν ᾧτο ὁ Ἰωάννης ὅτε ἡ μήτηρ του ἐνέγραψεν αὐτὸν εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Λιβανίου, ὅστις ἐφημίζετο τότε ἐν Ἀντιοχείᾳ ὡς φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος τῆς ὁγητορικῆς. Ο Ἰωάννης ἐσπούδασε πλησίον του ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετ' ἔξαιρετικῆς ἐπιμελείας, διεμορφώθη δὲ βαθμηδὸν εἰς ἴκανώτατον ὁρίτωρα. Ο πρῶτος λόγος, τὸν διποίον ἀπήγγειλεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν πάντων καὶ αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου. Τόση δὲ ᾧτο ἡ ἐκτίμησις τοῦ Λιβανίου πρὸς

αὐτόν, ὅστε, δτε ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἡρωτήθη, ποῖον σκέπτεται ν' ἀφῆσῃ διάδοχόν του ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ὁντορικῆς, ἀπήντησε μελαγχολικῶς : «Τὸν Ἱωάννην θὰ ἀφηνα, ἀλλὰ δυστυχῶς μᾶς τὸν ἔχουν ἀρπάσει οἱ Χριστιανοί.»

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἑκείνην μεγίστην ὑπόληψιν εἶχον καὶ χρήματα πολλὰ ἔκερδιζον οἱ ὑπερασπίζοντες διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτῶν πρὸ τῶν δικαστηρίων τοὺς ἀδικουμένους, οἱ δικηγόροι, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

Μετοξὺ τούτων τάχιστα τὴν πρώτην κατέλαβε θέσιν δ Ἱωάννης, πλήθη δὲ πελατῶν ἥρχισαν νὰ συρρέουν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

‘Αλλ’ ὁ Ἱωάννης δὲν ἔμενεν εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε προορίσει αὐτὸν ἡ καλή του μήτηρ. Εἶδε μετ’ ὀλίγον, δτι τὸ στάδιον, τὸ ὅποιον ἥκολούθησε, δὲν συνεβιβάζετο μὲ τὸν χαρακτῆρά του.

Πολλοὶ ἐκ τῶν δικηγόρων καὶ τότε, ὅπως καὶ πάντοτε, δὲν ἥρκοῦντο εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζωσιν τὰς δικαίας μόνον ὑποθέσεις. Καταχρώμενοι τῆς εὐφραδείας αὐτῶν ἀνελάμβανον πολλάκις νὰ παριστῶσι τὸ ἄδικον ὡς δίκαιον, τὸ ἀσεβές, ὡς εὔσεβές, τὸ ἀνήθικον ὡς ἥθικόν, καὶ τὸ κατώρθωνυν. Οἱ δὲ ἵσχυροὶ τῆς ἡμέρας, δωροδοκοῦντες ἀδρότατα δικηγόρους καὶ δικαστάς, ἐπετύγχανον νὰ συγκαλύπτωσι τὰς ἀνομίας αὐτῶν. Ἐν τοιαύτῃ ἀτμοσφαίρᾳ ψεύδους καὶ ἀνηθικότητος, δ Ἱωάννης, δστις εἶχεν ἀνατραφῆ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ εἰλικρινείᾳ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἔβλεπεν δτι τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ. Τὸ πνεῦμά του, ὅπως τὸ εἶχε μορφώσει ἡ μήτηρ του, ἐστρέφετο ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἥλικίας πρὸς τὰ διδάγματα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἥθικῆς τοῦ Ἱησοῦ. ‘Η ψυχή του ἀνυψοῦτο πρὸς τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης.

τὸ δποῖον ἔβλεπεν διαχεόμενον ἀπὸ τὰ μεῖσα ὁῆματα τοῦ Ναζωρέου. Καὶ ἡσθάνθη τότε, ὅτι εἶχε καθῆκον, τὸ τάλαντον, τὸ ὄποιον εἶχε γαρίσει εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ τὸ ὄποιον διὰ τόσης ἐπιμελείας καὶ μόχθου εἶχεν ἀναπτύξει, νὰ τὸ ἀφιερώσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, εἰς διαφωτισμὸν τῶν ἀνθρώπων, μεταξὺ τῶν ὄποιων πλεῖστοι ἀκόμη ἦσαν ἐθνικοί, εἰς ἐπικράτησιν τῶν ὁρίῶν ἀρχῶν τῆς νέας θρησκείας, τὴν ὄποιαν εἶχον ἀρχίσει ἥδη νὰ κλονίζωσι κακαὶ ἐρμηνεῖαι, αἱ αἰρέσεις.

Καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀφήσῃ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα καὶ ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο ἔβλεπεν, ὅτι εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἀπομακρυνθῇ πρῶτον καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ τὸ διεφθαρμένον περιβάλλον τῶν δικαστηρίων, νὰ καθαρίσῃ τὴν ψυχήν του ἀπὸ τὸν ὁὗπον τῶν κακῶν σκέψεων καὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, μὲ τοὺς ὄποιους εἶχεν ἀκουσίως σχετισθῆ, ν' ἀφοσιωθῇ μὲ προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς θρησκευτικὰς σπουδάς. Οὕτω δέ, καλῶς ἐφωδιασμένος καὶ ὠπλισμένος, νὰ κατέληθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀληθείας κατὰ τοῦ ψεύδους. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔβλεπεν, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποβάλῃ πᾶσαν σκέψιν περὶ γάμου καὶ κοσμικῆς ζωῆς, ἵνα, ἀπηλλαγμένος οἰκογενειακῶν φροντίδων καὶ ὑποχρεώσεων, ἡμπορέσῃ ἀποτελεσματικώτερον νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς Χριστιατικῆς πίστεως. Καὶ ἀπεφάσισε τότε ν' ἀποσυρθῇ εἰς μονὴν παρὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ νὰ καρῆ μόναχός, ἵνα, ἀφοῦ διέλθῃ περίοδον μονώσεως καὶ σπουδῆς, χειροτονηθῇ ὑπηρέτης τῆς ἐκκλησίας.

* * *

Συνετρίβη ἡ δυστυχὴς Ἀνθοῦσα, ὅτε ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ υἱοῦ της. Ὡστε ὅλα τὰ ὠραῖα σχέδια, τὰ ὄποια κάθε μητέρα ἐπλαττε δι' ἔαυτὴν καὶ τὸν υἱόν

Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος

της, κατεκρημνίζοντο εἰς ἐρείπια! Χάριν ἔκείνου εἶχεν ἀρνηθῆ πᾶσαν χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν ἐν τῇ ζωῇ καὶ εἶχε διαγάγει βίον μονώσεως καὶ ἐγκαρτερήσεως· καὶ τώρα ὅτε ἔβλεπε νὰ ἐπιβραβεύωνται αἱ προσπάθειαι της διὰ τὴν ἀνατροφὴν του, καὶ ὁ υἱός της νὰ κατέχῃ περιβλεπτον ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, τώρα ὅτε ἥλπιζεν ὅτι θὰ τὸν ἔβλεπε νυμφευόμενον καὶ πατέρα τέκνων καὶ ἐγγόνων ἴδικῶν της, τώρα, ὅτε ἥλπιζεν ὅτι καὶ αὐτὴ θὰ ἀπέλαυνε τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, ν' ἀκούῃ ὅτι ὁ υἱός της θέλει νὰ φύγῃ μακράν της εἰς τὴν ἔρημον, νὰ περιβληθῇ τὸ μαῦρον τοῦ μοναχοῦ ὁάσον, καὶ νὰ ἀπαρνηθῇ πᾶσαν σχέσιν πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τὸν κόσμον, πρὸς αὐτήν!

Καὶ δὲν ἐλυπεῖτο ἡ δυστυχῆς Ἀνθοῦσα διὰ τὸν ἑαυτόν της τόσον, ἐλυπεῖτο διὰ τὸν Ἰωάννην, ὅστις εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἥλικίας του κατεδίκαζε τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν ἔρημίαν καὶ τὴν μόνωσιν.

Καὶ μίαν ἡμέραν, λαβοῦσα αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρός, τὸν ὠδήγησε εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἔβαλε αὐτὸν νὰ καθίσῃ πλησίον της καί, διακοπτομένη ὑπὸ λυγμῶν, προσεπάθησε νὰ τὸν μεταπείσῃ.

‘Υπενθύμισεν εἰς αὐτὸν τὰ βάσανα καὶ τὰς πικρίας, δσας εἶχεν ὑποστῆ κατὰ τὸν βίον της, τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ πατρός του καὶ τὴν χηρείαν της, τὰς φροντίδας, τὰς ὄποιας κατέβαλλε διὰ νὰ διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν αὐτῆς καὶ τοῦ συζύγου της καὶ οὕτω τὴν διασφῆι χάριν τοῦ τέκνου της ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς διαθέσεις κακῶν συγγενῶν, τὴν ἐπιμέλειαν, μὲ τὴν ὄποιαν ἐφρόντισε διὰ τὴν ἀνατροφὴν του καὶ τὴν ἀρτίαν ἐκπαιδευσίν του, μὲ μόνην ἐλπίδα της ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ εἶχε τὸν υἱόν της χαρὰν καὶ καμάρι τῶν ὀφθαλμῶν της. «Παιδί μου» τῷ εἶπεν ἐν τέλει, «λυπήσου με καὶ μὴ μὲ

έγκαταλείψης εἰς δευτέραν χηρείαν, χειροτέραν τῆς πρώτης. Περίμενε ἔως ὅτου ἔλθῃ τὸ τέλος τοῦ βίου μου· ὑποπτεύω ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι μακράν, καὶ ἀφοῦ μὲν ὁδηγήσῃς εἰς τὴν τελευταίαν μου κατοικίαν, πλησίον εἰς τὰ διστὰ τοῦ πατρός σου, τότε εἰσαι ἐλεύθερος νὰ διαθέσῃς ὅπως θέλεις τὸν ἑαυτόν σου. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ζῶ, μὴ μὲ ποτίσῃς αὐτὸν τὸ πικρὸν ποτήριον τοῦ χωρισμοῦ σου».

«Σοῦ ὑπόσχομαι ὅτι οὐδέποτε θέλω σὲ ἐνοχλήσει εἰς τὰς μελέτας σου. Καὶ ἂν ποτὲ λάβῃς ἀφορμήν, νὰ παραπονεθῆς ἐναντίον μου, ὅτι σὲ ἀναμιγγύω, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, εἰς τὰς φροντίδας τῆς διαχειρίσεως, τῆς περιουσίας σου ἢ τῆς συντηρήσεως τοῦ οἴκου μας, φύγε τότε χωρὶς νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψιν σου, οὕτε ὅτι εἶμαι μητέρα σου, οὕτε τίποτε. Ἐὰν δημως, ὅπως θὰ ἴδης, πᾶσαν καταβάλλω προσπάθειαν, ὥστε νὰ σοῦ παρέχω ἄνεσιν διὰ νὰ ἀφοσιώνεσαι, ἀπερίσπαστος ἀπὸ πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν, εἰς τὰς σπουδάς σου, τότε ἀνέχου νὰ ζῶ πλησίον σου. Ἐγὼ εἶμαι ἡ καλυτέρα σου φίλη καὶ οὐδεὶς ποθεῖ τόσον τὴν πρόοδόν σου, ὅσον ἐγώ».

* * *

Πάλη δεινὴ συνήφθη τότε ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἰωάννου. Ἡ ἀπόφασίς του ν' ἀσπασθῇ τὸν μοναχικὸν βίον ἦτο ἀμετάκλητος. Ἀλλὰ τὰ δάκρυα τῆς μητρός του καὶ ἡ ἀπελπισία της τὸν συνεκλόνισαν βαθύτατα. Ἡσθάνθη ὅτι, ἐὰν ἐπέμενεν εἰς τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του θὰ συνέτοιβε τὴν ὑπαρξιν ἐκείνης, ἦτις εἶχε θυσιασθῆ χάριν αὐτοῦ, ἦτις εἶχε καθοδηγήσει τὰ πρῶτα βῆματά του, εἰς τὴν παιδείαν καὶ τὴν εὔσεβειαν, ἦτις εἶχεν ἐμβάλλει εἰς τὴν καρδίαν του τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστεως. Καὶ

νπεχώρησεν. Υπεσχέθη εἰς τὴν μητέρα του ὅτι δὲν θὰ
ἀπομακρύνετο ἀπὸ αὐτῆν.

Καὶ ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἐφ' ὅσον ἡ Ἀν-
θοῦσα ἔζη, ὁ Ἰωάννης, παρ' ὅλον τὸν ἰερὸν πόθον του,
ἔμενε πλησίον της συντροφεύων καὶ στηρίζων αὐτήν,
ἐνῷ ἡσχολεῖτο συγχρόνως εἰς τὰς θρησκευτικάς του με-
λέτας. Οὐδέποτε δὲ λέξις παραπόνου διὰ τὴν βαρεῖαν
θυσίαν του ἔξηλθεν ἀπὸ τὰ χεῖλη του.

Οτε δὲ ἡ μήτηρ του ἀνεπαύθη μετ' ὀλίγον ἐν Κυ-
ρίῳ, ὁ Ἰωάννης, ἐλεύθερος πλέον πάσης ὑποχρεώσεως,
ἔμοιόρασε τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπε-
σύρθη εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀντιόχειαν μονὴν τοῦ Ἁγίου
Εὐπρεπίου, ὅπου ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς φύσεως καὶ μακρὰν
τοῦ θιρύβου τῆς πόλεως, ἐπεδόθη εἰς τὴν βαθυτέραν
μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν
Ἐκκλησιαστικῶν πατέρων.

Ἐκεῖθεν, τριακονταετής περίπου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν
Ἀντιόχειαν, ὅπου ἔχειροτονήθη πρεσβύτερος.

Απὸ τότε ἤρχισε τὰ θαυμάσια ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος
κηρύγματά του, τὰ ὅποια ταχέως τοῦ ἔδωκαν τὸ ὄνομα
τοῦ Χρυσοστόμου, τὸν κατέταξαν εἰς τοὺς πρώτους με-
γάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἀνέδειξαν ἀγλαῖσμα
τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν ἀνύ-
ψωσαν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς βασιλευούσης.

Αδ. Ἀδαμαντίου

63. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη.

Βαθυτάτη ἦτο ἡ εὐσέβεια τῶν Θεσσαλονικέων πρὸς ὅλους τοὺς μάρτυρας τῆς πίστεως, τῶν δποίων τὰ ἄγια λείφανα μὲ ἄγριπνον εὐλάβειαν ἐφύλασσον καὶ ἐλάτρευον.

‘Αλλ’ ἵδιως ἀπείρως κατανυκτικὴ ἦτο ἡ λατρεία καὶ ἀπόλυτος ἡ βαθεῖα αὐτῶν εὐλάβεια καὶ πίστις πρὸς τὸν Ἅγιον Δημήτριον.

Οὐ περόνδοξος προστάτης τῆς πόλεως ἦτο Θεσσαλονικεύς, εὔσεβῶν γονέων υἱὸς εὔσεβέστατος καὶ ἥθλησε τὸ 306 μ. Χ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ Γαλερίου ἐν τῇ Ἱδίᾳ αὐτοῦ πόλει. Συλληφθεὶς δὲ Δημήτριος ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, διὰ τὴν μεγάλην του φήμην παρὰ τῷ λαῷ ὡς μοναδικοῦ ἴατροῦ, ἐφοίφηθη εἰς τὴν εἰρητήν. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐτελοῦντο ἀγωνεῖς εἰς τὴν πόλιν, γιγαντόσωμος δὲ παλαιστῆς, ὀνομαζόμενος Λυσαῖος, κομπάξων, ἐκάλει τοὺς πολίτας εἰς ἀγῶνα καὶ κατέβαλλε πάντας. Νεανίας τις γνώριμος τοῦ Δημητρίου, ἔχων τὸ ὄνομα Νέστωρ, ἐρχεται εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ξητεῖ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. Ὁ Ἅγιος εὐλογεῖ τὸν Νέστορα, καὶ οὗτος ἐλθὼν εἰς τὸ Στάδιον συμπλέκεται καὶ φονεύει τὸν Λυσαῖον. Οὐ αὐτοκράτωρ εφόδρα λυπηθείς, προσέταξεν ἀμέσως νὰ φονευθῇ ὁ Νέστωρ, δὲ Δημήτριος διαπερᾶται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ λογχῶν εἰς τὴν πλευράν.

Τὸ μαρτύριον τοῦ Ἅγίου Δημητρίου κατέστη ὀνομαστὸν εἰς ὅλον τὸν Χριστιανικὸν κόσμον καὶ ὁ Ἅγιος διετέλεσεν ἐπὶ αἰῶνας αἰώνων δὲ μέγας καὶ ὑπερένδοξος προστάτης, τὸ σέμνωμα καὶ τὸ καύχημα, δὲ ὑπέρλαμπρος

στέφανος τῆς πόλεως, ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοί. Εἰς πάντα, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην καὶ ἦτο ἄξιος, παρεῖχεν ἀμέσως τὴν βοήθειάν του, ἄλλοτε μὲ τὴν προσευχὴν παρὰ τὸ Ἀγιον Λείψανόν του, ἄλλοτε ἐμφανιζόμενος καθ' ὑπνους, καὶ ὅσους δὲν εἶχον δυνηθῆ νὰ θεραπεύσουν οἱ σπουδαιότεροι ιατροί, ὅχι μόνον τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς χώρας, τὸ ίερὸν Λείψανον τοῦ Μεγαλομάρτυρος τοὺς ίάτρευεν.

Εἰς ὅλον τὸν κόσμον τῆς Χριστιανωσύνης ἦτο ὀνομαστὴ ἡ χάρις τοῦ Ἀγίου Λειψάνου, ἐφθόνουν δὲ οἱ ἄλλοι ὁρθόδοξοι λαοὶ τὴν εὔτυχίαν τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης.

* * *

Οἱ Βούλγαροι διηγοῦνται, ὅτι ἐγκατέλειψε μίαν φορὰν τὴν πόλιν αὐτοῦ ὁ Ἀγιος Δημήτριος, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Πλῆθος ἀμέτρητον εὔσεβῶν προσκυνητῶν ἐσπευσεν εἰς τὸν Ἀγιον Τάφον τοῦ Μεγαλομάρτυρος νὰ ίκετεύσῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θεραπείαν του ἀπὸ παντὸς εἴδους ἀσθένειαν. Δὲν ἦτο δὲ μόνον θαυματουργὸς ιατρὸς καὶ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν νόσων τῶν εὔσεβῶν ὁ Ἀγιος Δημήτριος, ἦτο καὶ ὁ προστάτης δύναμις τῆς ἀγαπητῆς του πατρίδος. Εἰς διαφόρους περιστάσεις, ἐσωσεν αὐτὴν ἀπὸ πολλὰ δεινά, ἀπὸ πεῖναν, ἀπὸ ἀσθενείας, ἀπὸ ἐμφύλίους σπαραγμούς. Ἡ ἐνδοξοτέρα δὲ βοήθειά του ἦτο ἡ ὑπ' αὐτοῦ σωτηρία τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν φοβερῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. Ἡτο δὲ Ἀγιος Δημήτριος «ὅ κηδεμών, ὁ ὑπέρμαχος, ὁ πολιοῦχος, ὁ σωτῆρ τῆς πόλεως». Ἡσαν αἱ φοβεραὶ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὅποιας ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἐκάλει τὸν Ἀγιον Δημήτριον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πόλιν του. Ἀγριοι καὶ πολυνάριθμοι ἐπιδρομεῖς ἐπήρχοντο ἐναντίον τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ

Σλαῦοι, δι μεγαλύτερος κίνδυνος τῆς Μεσαιωνικῆς ἡμῶν Αὐτοκρατορίας.

Ἄπο τῆς Β' μέχρι τῆς Θ' ἐκ. μ. Χ. ἀρχίζουν οἱ Σλαῦοι ως χείμαρρος νὰ κατέρχωνται πρὸς τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου.

Ἄλλὰ προπύργιον ἀγέρωχον ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὑψώθη τότε ἐπὶ δύο αἰῶνας ἡ μεγάλη Θεσσαλονίκη, καὶ εἰς τὰ κολοσσιαῖα αὐτῆς τείχη ἐθραύσθησαν τὰ πελώρια κύματα τοῦ Σλαυϊκοῦ χειμάρρου. Ἐξ πολέμους ἐπεχείρησαν ἐναντίον αὐτῆς, εἰς ἓνα μάλιστα, ὅχι μίαν, ἄλλὰ τρεῖς φορὰς ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. Ἀμέτρητα εἶναι τὰ πλήθη τῶν πολιορκητῶν! Ἐφθασαν καὶ ἔως ἑκατὸν χιλιάδες· νομίζεις δτι «ῆσαν στρατὸς τοῦ Ξέρξου».

Ἄλλ' ἡ μεγάλη πόλις ἔχει ἴσχυρὰ τὰ τείχη αὐτῆς καὶ ἀκόμη ἴσχυρότερα τείχη ἔχει τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. Οἱ Θεσσαλονικεῖς μάχονται «ὑπὲρ πατρίδος καὶ ναῶν παναγίων καὶ πίστεως».

Καὶ εἶναι πρὸς τούτοις ἡ πόλις θεοφρούρητος, ἀγιοφύλακτος. Ἐχουν οἱ κάτοικοι στρατηγὸν τὸν ὑπερένδοξον αὐτῶν Ἀθλοφόρον τὸν Ἀγιον Δημήτριον.

Καὶ ἄλλοτε τὸν βλέπουν ἐπάνω εἰς τὰ τείχη ὅμοιον πρὸς ὅπλιτην πλήττοντα μὲ τὸ ξίφος του τοὺς βαρβάρους.

Ἄλλοτε τὸν βλέπουν ἐνδεδυμένον μὲ χλαῖναν ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ του ἵππου καὶ κραδαίνοντα τὴν ἀγτητὸν λόγγην του νὰ προηγήται εἰς ἔξόδους ἐναντίον τῶν πολιορκητῶν.

Ἄλλοτε πάλιν, φορῶν λευκὴν χλαμύδα, διατρέχει τὸ τείχος καὶ ἔπειτα τρέχει ἐπὶ τῆς θαλάσσης δρομαίως περιπατῶν, ώς ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους καὶ διασκορπίζει τὸν στόλον τῶν βαρβάρων μονοξύλων. Καὶ δὲν τὸν

έβλεπον τὸν Ἀθλοφόρον μόνον οἱ πολῖται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἔχθροι, οἱ ὅποι οἱ κατελαμβάνοντο ὑπὸ τρόμου καὶ διεσκορπίζοντο.

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἔχθρούς, ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς Σλαύους, σφέζει τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν (τὸ 807 μ. Χ.) ὁ ἀγήτητος καὶ ἀκαταγώνιστος ὀπλίτης καὶ στρατηγὸς καὶ Ταξιάρχης καὶ τροπαιοῦχος καὶ νικηφόρος ὁ πρωτόκλητος ἀπόστολος Ἡγιος Ἀνδρέας.

Καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὃπως καὶ ὁ Ἡγιος Δημήτριος «δοφθαλμοφανῶς ώράθη ἐπιτρέχων καὶ διώχων τοὺς πολεμίους καὶ κατατροπώνων αὐτούς». Πόσας φορὰς δὲ ἔσωσε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τοὺς πολιορκητὰς ἔχθρούς ἡ μεγάλη ὑπέρμαχος στρατηγός, ἡ Θεοτόκος!

* * *

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔβλεπον τοὺς ἐφεστίους Θεούς των νὰ συναγωνίζωνται μετ' αὐτῶν εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔμεινε τὸ ἴδιον, ἔμεινεν ἀμάνατον καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Καὶ οἱ σημερινοί μας ἔνδοξοι νικηταὶ τοῦ Σαρανταπόρου, λέγοντες οἱ πλήρεις πίστεως εὔζωνοί μας, «εἴδαν μὲ τὰ μάτια τους» δύο ἐφίππους ἀγίους, τοὺς δύο Μεγαλομάρτυρας, τὸν Ἡγιον Δημήτριον καὶ τὸν Ἡγιον Γεώργιον, νὰ τυφλώνουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ μὴ δύνανται οὗτοι νὰ μεταχειρισθοῦν τὰ πυροβόλα των· τοὺς εἶδαν νὰ ἐμφανίζωνται, ὃπως ἀπὸ αἰώνων καὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Διὰ τὴν ἄγρυπνον αὐτὴν προστασίαν τῆς πόλεώς των, ἦτο ἀπέραντος ἡ εὐγνωμοσύνη, βαθυτάτη ἡ λατρεία, ἀκλόνητος ἡ πίστις τῶν κα-

τοίκων αὐτῆς πρόδε τὸν μέγαν καὶ ὑπερένδοξον κηδεμόνα καὶ πολιούχον.

Συγκινητικὰ εἶναι τὰ ἄπειρα δείγματα τῆς λατρείας ταύτης καὶ μὲ κάθε τρόπον ἡ εὔσέβεια τῶν πολιτῶν ἔζητησε νὰ δικαιώσῃ τὴν μνήμην τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἀγίου. Καὶ μὲ τὴν λογοτεχνίαν καὶ μὲ τὴν τέχνην.

Μὲ ἄπειρον εὐλάβειαν ἀνεγινώσκοντο παλαιὰ βιβλία, εἰς τὰ ὅποια ἐγράφησαν μὲ τοὺς πολέμους τῶν Σλαύων τὸ μαρτύριον καὶ τὰ θαύματα τοῦ Καλλινίκου μάρτυρος.

Καὶ μὲ τὴν τέχνην, ἀκόμη ἐμφαντικώτερον, ἔξυμνησεν ἡ εὔσέβεια τῶν περασμένων αἰώνων τὸν ὑπερένδοξον Μεγαλομάρτυρα. Μὲ ὥραιότατα ψηφιδωτὰ καὶ τοιχογραφίας ἔξεικόνισαν εἰς τοὺς τοίχους τῶν ἐκκλησιῶν, τὸν βίον καὶ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ θαύματα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου.

Καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν ἀνακτηθεῖσαν Θεσσαλονίκην θαυμάζομεν τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκκλησίαν, τὴν μίαν σωζομένην ἐκ τῶν τριῶν, τὰς δύοις ἀνήγειρεν εἰς τιμὴν τοῦ ὑπερενδόξου προστάτου τῆς πόλεως ἡ θερμὴ λατρεία τῶν κατοίκων.

'Α. Ἀδαμαντίου

64. Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Ἀδριανοῦ.

Εἰς τὸ Ζάππειον μᾶς ἔλκύουν τὰ ἔρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ πλησιάζομεν. Τί γίγαντες, τί κολοσσοὶ μᾶς φαίνονται οἱ δέκα ἔξ ἐκεῖνοι στύλοι, οἱ δύοιοι μακρόθεν, ὅπως ἵστανται μεμωνομένοι ἐν τῷ

μέσω τοῦ ἀπεράντου χώρου, μᾶς κάμνουν ἐντύπωσιν κομψοτεχνήματος !

Ἄρκει νὰ σταθῶμεν παρὰ τὴν βάσιν των καὶ νὰ ὑψώσωμεν τοὺς ὁφθαλμοὺς πρὸς τὰ ἐπάνω, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ, δλην μας τὴν μικρότητα.

Τί θὰ ᾔτο λοιπὸν ὁ ναὸς αὐτὸς δλόκληρος, ὅταν ὀλίγα του μόνον λείψανα μᾶς καταπλήττουν σήμερον, μὲ τόσον μεγαλεῖον; Φαντασθῆτε δτὶ σφύζονται μόνον δέκα ἔξι κίονες, ἐνῶ τὸ οἰκοδόμημα εἶχεν ἐν ὅλῳ ἐκατὸν τέσσαρας.

Κάμετε τώρα τὴν σύγχρισιν καὶ συλλογισθῆτε τί ἐκτασιν κατεῖχεν ὁ κολοσσιαῖος αὐτὸς ναός, μεγαλύτερος τοῦ ὅποιου δὲν ὑπῆρξεν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα παρὰ μόνον ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

Ἐκ τῶν δέκα ἔξι αὐτῶν κιόνων μόνον οἱ δεκαπέντε σφύζονται ὄρθιοι. Ὁ δέκατος ἐκτος κατάκειται «μέγας μεγαλωστί», ὅπως λέγει ὁ "Ομηρος, ὁιφθεὶς ὑπὸ σφοδροτάτου ἀνέμου τὴν νύκτα τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1852. Οἱ σπόνδυλοί του, τὰ τεμάχια δηλαδὴ ἐκ τῶν ὅποιων ἀποτελεῖται, εὔρισκονται κατὰ γῆς τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου κατὰ σειράν, δπως ὅταν ὁίπτη κανεὶς στήλην νομισμάτων.

Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία μεταβολή, ἡ ὅποια ἐπῆλθεν εἰς τὸ ἔνδοξον ἔρειπιον. Ἄλλὰ πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν αἰώνων, πόσαι ἄλλαι δὲν ἤλλοιώσαν τὴν ὄψιν του! Οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ ἀνεμοὶ δὲν θὰ εἴχον τόσην ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτοῦ, ἢν τὸ ἔργον των δὲν συνεπλήρωνον αἱ καταστρεπτικαὶ χεῖρες τοῦ ἀνθρώπου . . .

Ποσάκις δὲν ἐκάη, δὲν ἐσυλήθη, δὲν ἐγυμνώθη, δὲν ἥκρωτηριάσθη! Εἶναι γνωστόν, δτὶ κάποιος Βοεβόδας τῶν Ἀθηνῶν ἔκαυσε καὶ μετεποίησεν εἰς ἄσβεστον ἑνα τῶν κιόνων, χάριν ἄλλης οἰκοδομῆς. Ἄλλὰ πόσαι δὲν

είναι ἄγνωστοι βεβηλώσεις καὶ καταστροφαί, τὰς ὅποιας φαντάζεται τις μόνον βλέπων σήμερον ὀλίγα ἐρείπια εἰς τὴν θέσιν τοῦ παμμεγίστου ναοῦ!

Ο ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς είναι ἀπὸ τὰ πλέον περιπτειῶδη οἰκοδομήματα, τὰ ὅποια γνωρίζει ἡ Ιστορία. Φαντασθῆτε, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὅποιαν, ἐπὶ τῶν Πεισιστρατῶν ἀκόμη ἐτέμησαν τὰ θεμέλιά του, —ἐπὶ χώρου ἀνέκαθεν ἀφιερωμένου εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς— ἐδέησε νὰ παρέλθουν ἕξ αἰῶνες ὀλόκληροι διὰ νὰ τελειώσῃ! Μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἰππίου, ἡ οἰκοδομὴ διεκόπη.

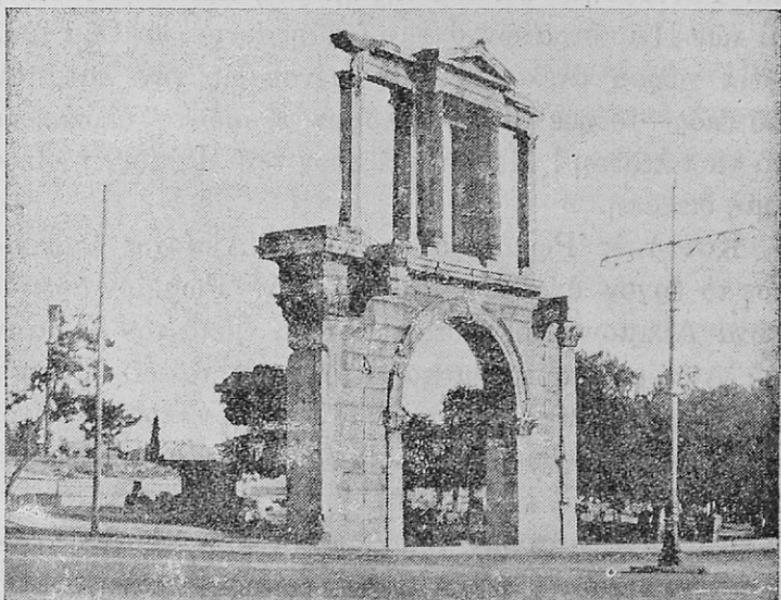
Κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ὁ Ἀντιόχος ἐπανήρχισε τὸ ἔργον ἀναθέσας αὐτὸν εἰς τὸν Ῥωμαῖον ἀρχιτέκτονα Δέκιμον Κοσσούτιον. Ἄλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντιόχου, τὰ χρήματα ἔλειψαν καὶ τὸ οἰκοδόμημα πάλιν ἐγκατελείφθη. Παρῆλθον σχεδὸν τρεῖς αἰῶνες ἀκόμη καὶ τὸ ἔργον ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως ἐπερρατώθη καὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἑτούς 129 μ. Χ. ἐτελέσθησαν πανηγυρικῶτατα τὰ ἔγκαινιά του, παρισταμένου τοῦ φιλαθηναίου καὶ μεγαλοδόρου αὐτοκράτορος, ἐκφωνήσαντος δὲ θαυμάσιον πανηγυρικὸν τοῦ ἐκ Σμύρνης ὁήτορος Ἀντωνίου Πολέμωνος.

Ἄλλοι οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἤσαν πλέον οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μεγάλης Ἐλληνικῆς ἀκμῆς. Ἡσαν οἱ ταπεινοί, οἱ κατακτημένοι ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Ἀθηναίων οἱ κολακεύοντες τοὺς ισχυροὺς δεσπότας, διὰ νὰ λαμβάνουν χάριτας καὶ προνόμια. Καὶ ὁ ναὸς ἐκεῖνος ὁ προωρισμένος ἀρχαιόθεν διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Διός, ἀποπερρατωθεὶς τόσον ἀργά, ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ καὶ ναὸς τοῦ Ἀδριανοῦ, οὗτο δέ, παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ

Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Εκλ. Ἀναγγώσματα», Ε' Δημ. "Εκδ. Β' 1934 14

Διὸς ἔστηθη καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀποθεωθέντος αὐτοκράτορος, ὁ δὲ ιερεὺς ὁ προσφέρων θυσίας καὶ ὑμνους εἰς τὸν ἄνακτα τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἔθυε συγρόνως καὶ εἰς τὸν νέον Θεὸν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον καὶ πολὺ ἄδικον νὰ κολακευθοῦν καὶ νὰ κολακεύσουν τόσον.

Ο Ῥωμαῖος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἡγάπησε καὶ εὐηργέτησε τὴν πόλιν των δσον οὐδεὶς ἄλλος. Μεγαλοπεπτής, φιλόκαλλος, γενναιόδωρος, ὁ Ἀδριανὸς μετέβαλε τὴν ὄψιν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν καὶ ἔδωκε νέαν αἴγλην καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἀθάνατον πόλιν. Υπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην αἱ Ἀθῆναι τοῦ Ἀδριανοῦ ἀνεδείχθησαν ἐφάμιλλοι τῶν ἐπὶ Περικλέους.

Δὲν ἔκοσμήθη δὲ μόνον διὰ νέων οἰκοδομῶν ἡ παλαιὰ πόλις, ἀλλὰ καὶ νέα ιδρύθη παρ' αὐτήν, ώς παράρτημα καὶ συνέχεια. Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός ἔμελλε νὰ εἴναι τὸ κέντρον τῆς νέας ταύτης συνοικίας ἢ μᾶλλον τῆς νέας πόλεως. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἕκτασις ἡ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, ἔρημος σχεδὸν τέως καὶ μᾶλλον ἔξοχική, κατεκοσμήθη ἥδη διὰ περιστύλων καὶ δενδροφύτων περιπάτων, διὰ δωματίων λιουτρῶν καὶ διὰ λαμπρῶν ἐπαύλεων.

Τὸ Ἀδριανειον ὑδραγωγεῖον, ἄλλο μ.: γαλοπρεπὲς ἔργον, σφῶματος ἀκόμη, ἥρδευε πλουσίως τὴν συνοικίαν ταύτην, τὴν τερπνὴν καὶ κατάφυτον. Τὸ παλαιὸν τεῖχος τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸ περιβάλλον τὴν ἀρχαίαν πόλιν κατερρίφθη εἰς ἐν μέρος διὰ νὰ ἐνωθῇ μετ' ἑκείνης καὶ ἡ νέα πόλις, παρ' αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, καὶ ἐκεῖ δπου κατέληγε μία μεγάλη ὁδός, ἀπὸ τὰ Βορειοδυτικὰ τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχυμένη, ἀνιδρύθη ὁ δρός, τὸ σύνορον, τὸ κοινῶς λεγόμενον ἀψίς ἡ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ.

Τὰ ἐρείπια τῆς πύλης ταύτης σώζονται παρὰ τὸν στύλους τοῦ Ὀλυμπιείου. Είναι μία μεγάλη ἀψίς, χαλκόχροος πλέον ἐκ τοῦ χρόνου, ἔχουσα ἀνοιγμα πλάτους ἐξ αἱτησιών. Ἀλλοτε ἔκοιμετο διὰ κιόνων κορινθιακοῦ ὁυσμοῦ, τῶν ὅποίων οἱ στυλοβάται φαίνονται ἀκόμη.

Ἄνωθεν τοῦ ἐπιστυλίου, διὰ κιονίσκων σχηματίζονται τρία ἀνοιγματα δμοια μὲ ύμηδας — ἄλλοτε κλειστὰς διὰ λεπτῶν μαρμαρίνων πλακῶν — καὶ τὸ δλον ἐπεστέφετο δι' ἀετώματος. Τὸ ἐπιστύλιον, τὸ ἄνωθεν τοῦ τόξου, φέρει ἀπὸ μίαν ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν : «Αἴδε εἰσ· Ἀθῆναι, Θησέως ἡ πρὸν πόλις» δηλαδὴ «αὔται ἐδῶ εἴναι αἱ Ἀθῆναι, ἡ ἀρχαία πόλις τοῦ Θησέως». εἰς τὴν ἄλλην δὲ ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν νέαν πόλιν, ὑπάρχει ἡ

ἔξῆς ἐπιγραφή : «Αἶδ' εἰσ» Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θησέως πόλις» δηλαδὴ αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι ὅχι τοῦ Θησέως, ἀλλ᾽ ἡ νέα πόλις τοῦ Ἀδριανοῦ.

Καὶ ὁ Ἰστάμενος παρὰ τὸν δρόν, παρὰ τὸ σύνορον τοῦτο, καὶ ἔχων ἄφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἔρειπια τοῦ Ὀλυμπίου, ἀναπλάττει διὰ τῆς φαντασίας τὰς δύο πόλεις τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν, ὡς ἡσαν ποτὲ ἐν ἀκμῇ συναμίλλωμεναι. Πόλιν τόσον περικαλλῆ καὶ τόσον ἐνδοξὸν εἰς ἀναμνήσεις, δσον ἡσαν αἱ Ἀθῆναι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας μετὰ Χριστόν, δὲν εἶχεν ἄλλην ἡ ἀρχαῖότης. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ θαῦμα τῆς συγκεντρώσεως τόσων ὥραίων οἰκοδομῶν καὶ καλλιτεχνημάτων, μόνον μίαν φορὰν ἔγινεν εἰς τὸν κόσμον!

Τρ. Ξενόπουλος.

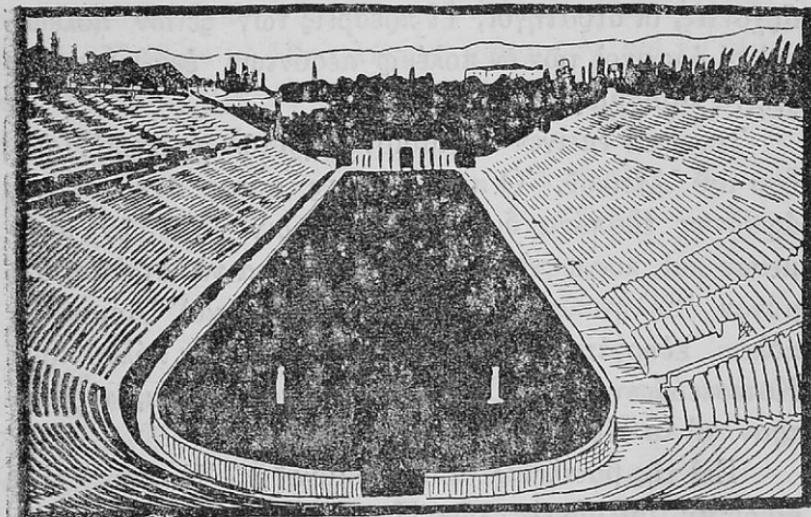
65. Τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον.

Ἐνῷ διὰ τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους τὸ πολυτελὲς Ὡδεῖον, οἱ ἵππικοι καὶ γυμνικοὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο ἀκόμη εἰς γυμνοὺς καὶ ἀδιακοσμήτους τόπους. Ἀλλὰ ἔναν αἰῶνα μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ὡδείου, ἐμερίμνησε διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ὁ ἡτορ Λυκοῦργος.

Κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Ἰλισσοῦ ὑπῆρχε χωράδρα μὲ δύο λόφους εἰς τὰ πλάγια. Οἱ λόφοι αὐτοὶ εἶχον διεύθυνσιν ἀπὸ νότου πρὸς βιορρᾶν, πρὸς τὴν κοιτην δηληδὴ τοῦ ποταμοῦ. Ο τόπος αὐτὸς ἦτο καταλληλότατος διποταμεύοντος στάδιον, δυνάμενον νὰ περιλαμβάνῃ πολλὸς χιλιάδας θεατῶν.

Ο ἴδιοκτήτης τοῦ χώρου αὐτοῦ Δεινίας, φίλος τοῦ

Λυκούργου καὶ φιλόπατρις ἀνήρ, παρεχώρησεν αὐτὸν
δωρεὰν εἰς τὸν δῆμον, χάριν τοῦ φίλου του. Εἰς Ἐπι-
τροπὴν δὲ καλῶν πολιτῶν ἀνετέθη ἡ ἐπιμέλεια διὰ τὴν
κατασκευὴν τοῦ Σταδίου. Τὸν ἔργον κυρίως συνίστατο
εἰς τὴν ἐπίχωσιν τοῦ πρὸς νότον χάσματος τῆς χαρά-

Τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον.

δρας, οὗτως ὅστε νὰ σχηματισθῇ τὸ σημερινὸν σχῆμα
τοῦ σταδίου, τὸ δομοίσζον πρὸς ἡμισέληνον. Πλὴν τῆς
ἐπιχώσεως ἔχρειάζετο νὰ ισοπεδωθῇ ὁ ἐν τῷ μέσῳ διὰ
τοὺς ἄγωνας ὠρισμένος χῶρος καὶ νὰ περικοποῦν οἱ δύο
λόφοι, ὅστε νὰ ἔχουν παντοῦ τὸ ἵδιον ὑψος. Διὰ τοῦτο
ἔχρειάσθῃ καὶ χρόνος πολὺς καὶ δαπάνη μεγάλη.

Πλὴν τῶν ἔργων τούτων, ὁ Λυκούργος ἔχώρισε μὲ
λμῖνον φραγμὸν τὸν εἰς τοὺς ἄγωνας ὠρισμένον τόπον
καὶ ἔθεσε λιθίνας πλάκας, δι' ᾧ ὁρίζετο ἡ ἀρχὴ καὶ
τὸ τέρμα τοῦ ἀπλοῦ δρόμου. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ λόφου
κατεσκεύασσε στερεὰν κορηπίδα, ὑπὸ τὸν στενὸν δὲ διά-

δρομον μεταξύ κρηπιδος και φραγμοῦ κατεσκεύασεν δχετόν, διὰ τοῦ ὅποιου τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἔχόνοντο εἰς τὸν ποταμόν.

Δίθινα καθίσματα και θρόνοι δὲν ύπηρχον τότε εἰς τὸ στάδιον, ἀλλ' οἱ θεαταὶ ἐκάθηντο κατὰ γῆς, δπως και εἰς τὸ στάδιον τῆς Ὀλυμπίας. Μόνον δὲ οἱ ιερεῖς, οἱ ἄρχοντες, οἱ στρατηγοί, εἰς πρέσβεις τῶν ξένων πόλεων και οἱ ὁρφανοὶ τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων ἐκάθηντο εἰς ξύλινα καθίσματα.

Τοιοῦτον ἔμεινεν τὸ στάδιον μέχρι τῶν χρόνων Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Ὁ προοδευτικὸς οὗτος ἀνήρ, δστις ἀφθόνως ἐδαπάνα διὰ τὴν ἀνέγερσιν λαμπρῶν μνημείων και κοινωφελῶν ἰδρυμάτων διά νὰ στολίσῃ ὅχλομόνον Ἑλληνικάς, ἀλλὰ και Ἰταλικάς και Ἀσιατικάς πόλεις, εὐηργέτησεν, δπως ἐπρεπε και τὴν πόλιν του. Κατεσκεύασεν εἰς Ἀθήνας δύο λαμπρὰ κτίρια, τὸ θέατρον και το Παναθηναικὸν Στάδιον.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀδριανοῦ, ὁ Ἡρώδης εἰχε διορισμῇ ἀμλοθέτης τῶν Παναθηναίων. Ἐλέγοντο δὲ ἀμλοθέται οἱ πλούσιοι Ἀθηναῖοι, οἵτινες ἔξελέγοντο διὰ νὰ φροντίζουν περὶ τῶν ἑορτῶν τῶν Παναθηναίων και τῶν ἀγώνων. Συνήθως δὲ οὗτοι κατέβαλλον και τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας.

Εἰς διάστημα τεσσάρων ἑτῶν—ἀπὸ τῆς μιᾶς ἑορτῆς τῶν Παναθηναίων μέχρι τῆς ἄλλης—ὁ Ἡρώδης κατέστησε τὸ στάδιον ἀγνώριστον. Ἐπέστρωσε τοῦτο μὲ ἀπαστράπτον Πεντελήσιον μάρμαρον. Ἐλληνες και ξένοι ἐθαύμαζον ἐπὶ αἰῶνας τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Ἡρώδου, δμοιον τοῦ ὅποιου δὲν ύπηρξεν ἐν τῷ κόσμῳ. Πεντήκοντα χιλιάδες θεατοὶ ἥδύναντο νὰ ἀναπαύσωνται εἰς τὰ μαρμάρινα καθίσματά του. Στοιαὶ και ναιοὶ και ἄλλα ἰδρύματα ἐστόλιζον τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Ἡρώδου.

’Αλλ’ ὁ χρόνος φθείρει καὶ καταστρέφει τὰ πάντα. Ὄτε κατὰ τὸ 1875 εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον ἡ ἐλευθερωθεῖσα Ἑλλὰς ἔτέλει διὰ πρώτην φορὰν Ὁλυμπιακοὺς ἄγῶνας, οἱ θεαταὶ ἐκάθηντο καὶ πάλιν κατὰ γῆς, διότι τίποτε δὲν ἐσφύετο ἀπὸ τὴν λαμπρὰν στολὴν τοῦ σταδίου. Ἐχρειάσθη δὲ ἡ εὐγενὴς ἀπόφασις τοῦ Ἐθνικοῦ εὐεόγέτου Ἀβέρωφ διὰ νὰ διακοσμηθῇ καὶ πάλιν τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον μὲν Πεντελήσιον μάρμαρον καὶ νὰ δέχεται καὶ πάλιν εἰς τὰς λευκὰς ἀγκάλας του τὰς χιλιάδας τῶν θεατῶν καὶ ἀγωνιστῶν.

N. Πολίτης

66. Μέγα Σπήλαιον.

Ἐπεχειρήσαμεν τὴν ἀνάβασιν τοῦ βουνοῦ, ἐπιβαίνοντες ἡμιόνων. Ἡ ὁδὸς ἦτο τραχεῖα καὶ ἀπόκρημνος, ἀλλὰ τὸ βῆμα τῶν τετραπόδων ἔκεινων ἀσφαλέστατον.

Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς δὲν ἐφαίνετο ἐκ τῶν ὑπωρειῶν. Αἴφνης εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ παρουσιάσθη πρὸ ἡμῶν.

Τὸ θέαμα ἦτο ἀληθῶς μαγικόν. Ὁ ὅγκος τοῦ βουνοῦ ἐσχημάτιζε βαθεῖαν κοιλάδα ἀπότομον, ἀλλὰ κατάπλακινον ἐκ πλατάνων καὶ σχίνων καὶ βάτων. Ἀνὰ μέσον τῆς κοιλάδος ἐκυλίσοντο ἄφθονα ὕδατα, πίπτοντα ἐκ τοῦ ὅρους. Εἰς ἐν σημεῖον ἡ βλάστησις διεκόπιετο ἀποτόμως. Ἐκεῖθεν ὑψοῦτο, κάθετος, βορύς, γυμνός, φοβερὸς τὴν θέαν, εἰς τεράστιος μονόλιθος. Περὶ τὴν βάσιν δὲ τοῦ μονολίθου ἐλεύχαζε μακρὰ σειρὰ οἰκοδομῶν, ἀκολουθούμσα ως ζώνη τὰς καμπὰς τοῦ βραχοῦ. Ἡ ζώνη ώμοιάζε πρὸς μέγιστον περιστερεῶνα μὲ πολλὰς θύρας καὶ παράθυρα.

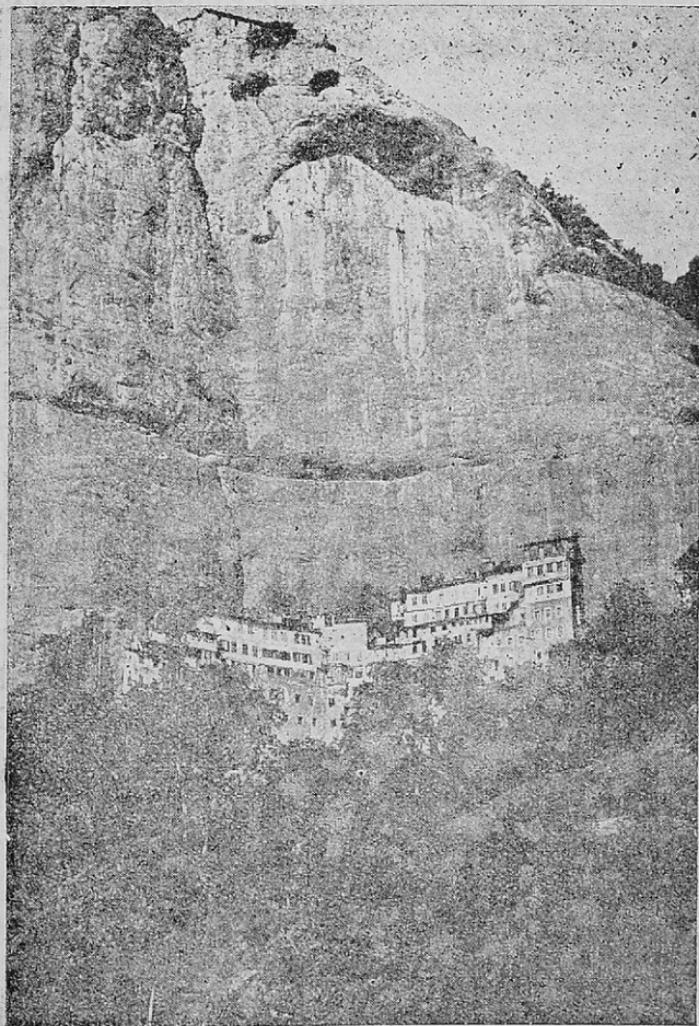
“Οταν μετ’ ἀνάβασιν τριῶν περίπου τετάρτων τῆς
βρας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐφύμασαμεν ἔκει, ἐθαυμάσαμεν
ἀκόμη περισσότερον τὸν περίεργον ἔκεινον συνοικισμόν.
Διότι τὸ κτίριον δὲν εἶναι ἔν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ συνεχῆ,
μεγάλα καὶ μικρά, προσκεκολλημένα εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ
βράχου, δστις ὁρθοῦται ἀνωθεν αὐτῶν πανύψηλος. Ἐπὶ
τῆς κορυφῆς, τῆς ὅποιας ἡ ἀνάβασις εἶναι δυσκολω-
τάτη, κεῖται μικρὸν οίκοδόμημα μετὰ ναΐσκου. Αὗτη
εἶναι τὸ φρούριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ ἀπὸ τοῦ
ὕψους ἔκεινου ὀλίγοι ἀνδρεῖοι μοναχοὶ κατεκεραύνωσαν
τὰ στρατεύματα τοῦ ‘Ιμβραήμ’ σώζονται ἀκόμη καὶ μι-
κρὰ τηλεβόλα.

Παρὰ τὸν νοΐσκον κεῖται μέγας δγκόλιθος εἰς τὸ χει-
λος τοῦ κρημνοῦ. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἔχει σταυρὸν σι-
δηροῦν. Ἀρκετὸν μέρος τοῦ λίθου τούτου προεξέχει ἀνω-
θεν τοῦ κυρίου οίκοδομήματος τῆς μονῆς καὶ φαίνεται
ἔτοιμον νὰ κατακυλισθῇ.

‘Η παράδοσις διηγείται δι τοι οἱ Τοῦρκοι κατὰ τοὺς
χρόνους τῆς δουλείας ἐκύλησαν τὴν πέτραν διὰ νὰ συν-
τρίψωσι τὸ μοναστήριον, ἀλλὰ ἡ θαυματουργὸς ἐνέργεια
τῆς Παναγίας ἐματαίωσε τὸ σχέδιον καὶ συγκρατεῖ μέχρι^{το}
σήμερον τὴν πέτραν εἰς τὴν θέσιν ἔκεινην . . .

‘Ητο ἥδη ἡ ὥρα τοῦ ἐσπερινοῦ· νεαρὸς δόκιμος μο-
μαχός, ἐλυθὸν καὶ γονυπετήσας πρὸ τοῦ ἥγουμένου, ἐζή-
τησε τὴν ἄδειαν νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα.

‘Ἐσπεύσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ναόν, δπου ἐψάλλετο
δ ἐσπερινός. Ὁ ναὸς εὔρισκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ εἰς τὴν
θέσιν τοῦ βράχου σπηλαίου. Μᾶς ἔδειξαν τὴν περίφη-
μον εἰκόνα τῆς Θεομήτρος ἀνάγλυφον, μαυρισμένην
ἐκ τῆς πολυκαιρίας, κατασκεύασμα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ
Λουκᾶ. Ἡτο κατάφορτος ἔξ ἀφιερωμάτων, ἐν οἷς διε-

Τὸ Μέγα Σπήλαιον ὡς ἦτο πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1934.

κρίνετο ἐν ἐκ πολυτέμων λέθων, ἐνδός τῶν τελευταίων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ ναοῦ ἀπεικονίζεται ὁ δικέφαλος ἀετός.

X. *Ἀννιτος*

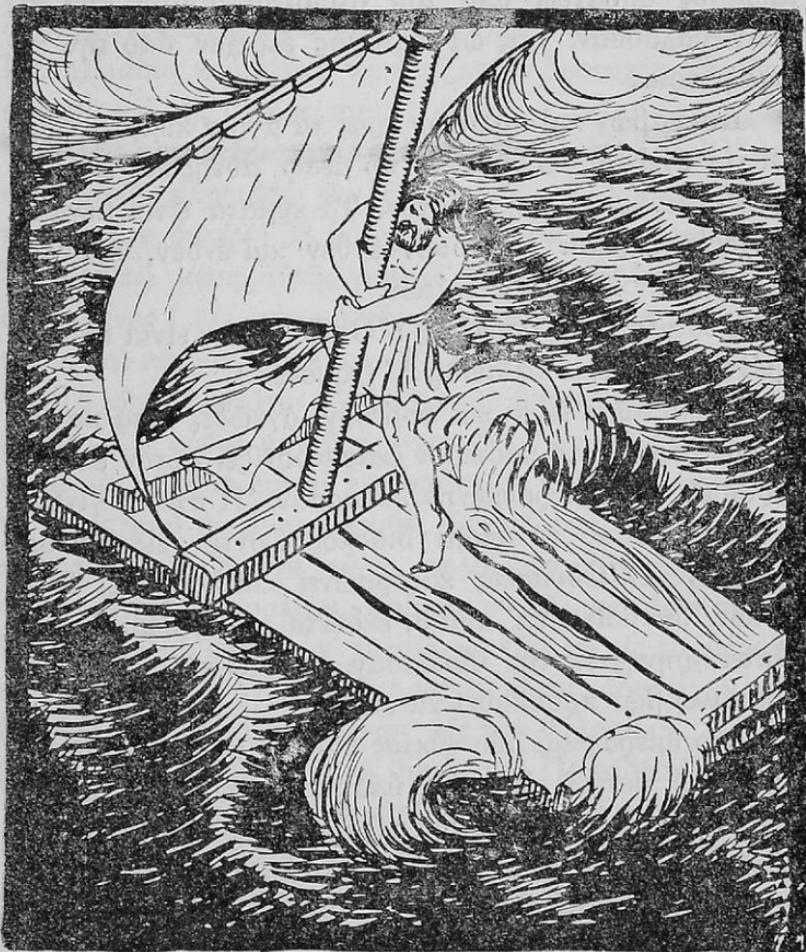
67. Ἡ Τρικυμία.

Ο'Οδυσσεὺς βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μεγάλην κατὰ τῆς Τροίας ἑλληνικὴν ἐκστρατείαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν. Δέκα ἔτη διήρκεσεν ὁ πόλεμος οὗτος, κατὰ τὸν ὄποιον ὁ Ὁδυσσεὺς ἀνεδείχθη εἰς ἐκ τῶν γενναιοτάτων καὶ συνετωτάτων στρατηγῶν. Μετὰ τὸ δέκατον ἔτος ἐκυριεύθη ἡ Τροία καὶ ὁ πόλεμος ἔλοβε τέλος, μεθ' ὃ ἔκαστος ἔσπευδε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Τότε καὶ ὁ Ὁδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν πατρίδα του. Δέκα ἔτη ἐταλαιπωρήθη καὶ τελευταίον ὅτε ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πατρίδα του Ἰθάκην, ὑπέστη ἔξωθεν τῆς νήσου τῶν Φαιάκων ναυάγιον φρικτόν.

"Ἐπλεεν ὁ Ὁδυσσεὺς μόνος κατάμονος, ἐπὶ μιᾶς μικροτάτης καὶ ἀσθενεστάτης σχεδίας. Ὁ Ποσειδών εἶδεν αὐτόν, ἔξωργισμένος δὲ ἐκ τινων ἀμαρτιῶν αὐτοῦ συνάγει πάραυτα τὰς νεφέλας, ἐμβάλλει τὴν Τρίαιναν αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ταράσσει τὸν Πόντον, θέτει εἰς οἰνησιν πάσας τὰς καταιγίδας, καλύπτει τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν διὰ πυκνοτάτης ὄμβρης καὶ χύνει ἔξ οὐρανοῦ σκότος βαθύ. Πάντες οἱ ἀνεμοί, Εὔρος, ὁ Νότος, ὁ σφιδρὸς Ζέφυρος καὶ ὁ ὁρμητικὸς Βορρᾶς ἐμπίπτουσιν

δόμοιον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀναταράττουν αὐτὴν μέχρι
τοῦ πυθμένος. Τὰ κύματα κινδυνεύουν νὰ φθάσουν τὰ
ᾶστρα. Τετέλεσται! Μέγα κῦμα μετὰ μανίας πολλῆς

·Ο· Οδυσσεὺς ἐν τῇ σχεδίᾳ του.

πίπτει κατὰ τῆς σχεδίας τοῦ ·Οδυσσέως καὶ κατασβεί
αὐτὴν. Τὸ πηδάλιον φεύγει ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὁ
ἴστος καταμραύεται, καὶ ὁ δυστυχής ἄνθρωπος ἔκσφεν-

θονίζεται εἰς τὰ ἄγρια κύματα. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τὰ κύματα παλαίει πρὸς τὸν θάνατον. Μετὰ δὲ πολλὴν ὥραν φαίνεται πάλιν ἐπὶ τῶν κυμάτων ἐπιπλέων. Ἀπηλπισμένος ἀποπτύει ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὴν πικρὰν θάλασσαν, ἦτις ὡς ποταμὸς ἔτρεχεν ἀπὸ τὴν κεφαλήν του.

Κολυμβῶν καὶ παλαίων πρὸς τὰ ἄγρια κύματα φθάνει τὴν σχεδίαν, κάθηται ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀπηλπισμένος περιμένει τὸν θάνατον. Τὰ κύματα εἶναι μεγάλα, ἥ σχεδία φέρεται ἐπ' αὐτῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, παίγνιον τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων.

Οὐδεμία ἐλπὶς σωτηρίας! Ὁ Ποσειδῶν εἶναι ἔξωργισμένος. Δὲν θέλει νὰ σωθῇ δ Ὁδυσσεύς!

Ἄλλο κῦμα μέγα καὶ φοβερόν, ὁγκῶδες μετὰ μανίας περισσοτέρας ἥ τὸ πρότερον ἐκσφενδονίζει αὐτὸν ἐι δευτέρου εἰς τὴν ἔξαγριωμένην θάλασσαν. Ἡ σχεδία γίνεται χίλια κομμάτια, τὰ ὅποια διασκορπίζονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Ὁδυσσεὺς κατορθώνει καὶ λαμβάνει ἐν ἔξαυτῶν, ἀναβαίνει ἐπ' αὐτοῦ, ἐκδύεται τὰ ἐνδύματά του, πίπτει πρηνὴς εἰς τὴν θάλασσαν, ἀνοίγει τὰς χεῖράς του καὶ κολυμβῶν προσπαθεῖ νὰ σωθῇ.

Δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας παλαίει πρὸς τὰ κύματα, ὅτε ἐν τῷ μεταξὺ ὑψωθεὶς ὑπὸ μεγάλου τινὸς κύματος βλέπει μοκρὰν κειμένην τὴν φιλόξενον καὶ ὥραιαν νῆσον τῶν Φαιάκων. Γλυκυτάτη ἐλπὶς καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐντείνει τὰς δυνάμεις του καὶ κολυμβῶν ζωηρότερον σπεύδει νὰ πατήσῃ τὸν πόδα εἰς τὴν ξηράν.

Άλλὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἥ ὁργὴ εἶναι μεγάλη, δὲν ἔλαττονται. Ὁ δυστυχὴς ἀνθρώπος εἶναι πλησίον τῆς Ἑηρᾶς. Είναι τόσον πλησίον, ὃτε δύναται νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλος αἴφνης βοὴ δυνατὴ ἀκούεται ἐκ τῶν σπιλάδων τῆς θαλάσσης.

Τὸ μέγα κῦμα μυκᾶται σκορπιζόμεναν εἰς τὴν ξηράν. Ὁ ἀφρὸς τῆς θαλάσσης ὑψοῦται μέχρι τοῦ οὐρανοῦ καὶ καλύπτει τὰ πάντα. Οὐδὲν ἄλλο φαίνεται ἢ ἀφρὸς καὶ βράχοι. Ποῦ λιμήν, ποῦ αἴγιαλός! Πανταχοῦ τῆς ἀκτῆς ἀπότομα ἀκρωτήρια, ἄγροι βράχοι, τραχεῖαι ὑφαλοί! Εἰς χιλιάδας κομμάτια θὰ ἐσχίζετο ὁ δυστυχής, ἐὰν ἔρθητε έπι τῆς ἀγρίας ταύτης ἀκτῆς.

«Θεέ μου! Θεέ μου!» λέγει ὁ μυρόμενος ὁ Ὀδυσσεύς. «Νὰ πλησιάσω τὴν ξηρὰν καὶ νὰ θραυσθῶ εἰς τὴν ἀγρίαν ἀκτήν! Τί θὰ γίνω; Ἡ θάλασσα μαίνεται! Ἔγὼ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς γυμνός, νῆστις, ἄγρυπνος, ἐξησθενημένος! Εἰς τὴν ἀκτήν βράχοι ἀπότομοι καὶ ὁξύτατοι καὶ πέτραι τραχύταται!

Τὸ κῦμα βρυχᾶται! Ἡ θάλασσα βαθυτάτη! Νὰ στηρίξω τοὺς πόδας μου δὲν εἶναι δυνατόν. Ἄν τὸ μέγα κῦμα μὲς ἀρπάσῃ καὶ μὲς ἐκσφενδονίσῃ κατὰ τὸν βράχον, τὸ τέλος μου θὰ εἶναι οἰκτόρον. Ἄν κολυμβήσω ὀλίγον περαιτέρω, ζητῶν νὰ εὔρω φιλόξενόν τινα καὶ οὐχὶ τόσον ἀγρίαν παραλίαν, φοβοῦμαι μὴ μὲς ἀρπάσῃ ἡ θύελλα καὶ μὲς φέρῃ τὸν ταλαιπωρον πάλιν εἰς τὸ μέσον τοῦ πόντου. Καὶ ἂν μὲς φάγῃ κανέν κῆτος ἀδηφάγον ἔξεκενων τὰ ὄποια τρέφονται εἰς τὴν θάλασσαν; «Ἄ! βαρύς, πολὺ βαρύς εἶναι ὁ θυμὸς τοῦ Ποσειδῶνος!».

Καὶ ἐνῷ ἐσυλλογίζετο ταῦτα, κῦμα ἄγριον ὁίπτει αὐτὸν εἰς τὴν τραχεῖαν ἀκτήν. Ἐκτείνει τὰς χεῖρας καὶ προφθάνει νὰ στηρίξῃ αὐτὰς στερεὰ ἐπὶ τῶν βράχων· ἄλλως αἱ σάρκες αὐτοῦ θὰ ἐσχίζοντο· καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ θὰ ἐγίνοντο θρίμματα.

Τὸ πρῶτον κῦμα κατέρχεται, ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἄλλο κῦμα ἀγριώτερον αὐτοῦ φθάνει. Ἀποσπᾷ τὸν δυστυχῆ ἀπὸ τῶν βράχων, ἐκσφενδονίζει αὐτόν, ἔχοντα πλέον τὰς χεῖρας του κατεσχισμένας εἰς τὸ μέσον τοῦ βαθυ-

τάτου πόντου καὶ καλύπτει αὐτὸν ἐντελῶς. Πολλὴν
τρόφαν ἔμενεν ὑπὸ τὰ ὅδατα τέλος ἀναφαίνεται πάλιν ἐπὶ¹
τῶν κυμάτων. Ἐλλ' ἡ παραλία δὲν εἶναι πλέον πλησίον,
εἶναι ἥδη μακρὰν ἀρχετά.

Ἄγωνίζεται, παλαίει, θέλει νὰ σωθῇ, κολυμβᾶ ἀδια-
κόπως ὀλίγον λοξὰ καὶ μὴ ἀκολουθῶν τὴν φορὰν τῶν
εἰς τὴν ξηρὰν κατευθυνομένων κυμάτων, δτε μετ' ἄγω-
νας ἀπελπιστικοὺς διακρίνει ἐκεῖ πλησίον τὰς ἐκβολὰς
ποταμοῦ τινος. Τὸ μέρος φαίνεται εἰς αὐτὸν πολὺ κα-
τάλληλον, δπως ἔξελθει. Βράχους δὲν ἔχει, ἄνεμοι δὲν
ταράττουσιν αὐτό. Ἐκεῖ πλησίον κατευθύνεται κολυμβῶν
καὶ οὕτω σώζεται ἐπὶ τέλους ὁ δυστυχῆς, ἀφοῦ τόσα
ὑπέφερε.

X. Παπαμᾶρκος

68. Ἡ Τρικυμία.

Τοία καράβια ἀρμένιζαν στῆς Πόλης τὰ μπουγάζια :
τῶν ἀρμενίζει μὲ νοτιά, τ' ἄλλο μὲ τραμουντάνα,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο μὲ τῆς στεργιᾶς τ' ἀγέρι.
Ντελῆ βιοριὰς τοῦ φύσης, ντελῆ βιοριὰς τοῦ κράζει :
— Μάϊνα καράβι, τὰ πανιά, μάϊνα καὶ όίξτα κάτου
— Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιὰ καὶ δὲν τὰ κατεβάζω
τ' είμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένο·
ἔχω κατάρτια μπρούντζινα, ἀντένες σιδερένιες
κι' ἔκει ποὺ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γυρίζω !
·Ασπρογιαλίζ· ἡ θάλασσα, σιουρίζουν τὰ κατάρτια,
σκώνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι.
·Απ· τὸ πουρον· ώς τὸ δειλινὸν κι' ώς τὴ μισή ώρα νύχτα
καὶ πρὸς τὴ μία τῆς νυχτὸς τὸ ξακουσιὸν καράβι,
στὰ κύματα ν· ἔχωθηκε καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

Δημᾶδες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

69. Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον.

Εἰς τὴν καλυτέραν θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἰδρύθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων μία πόλις, ἡ ὥποια ἀπὸ τότε μέχρι σήμερον ἔγινε ἀφορμὴ πολλῶν πολέμων. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ Βυζάντιον, ἡ ὄνομασθεῖσα κατόπιν Κωνσταντινούπολις.

Ἡ χώρα εἰς τὴν ὥποιαν ἰδρύθη εἶναι θαυμασία. Μὲν ἔνα μικρὸν πορθμὸν χωρίζεται ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Ἡ θάλασσα καθιστᾶ τὸν τόπον αὐτὸν τὸν μὲν χειμῶνα γλυκύν, τὸ δὲ θέρος δροσερόν.

Ἡ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀσίᾳ εἶναι ἔξαιρετική. Λειμῶνες χλοεροὶ ἔκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου εἰς μεγάλας ἐκτάσεις, ὅπου βόσκουν ἄφθονα πρόβατα καὶ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὠριμάζουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Αἱ ἄμπελοι παράγουσιν εὐώδεις μεγάλας σταφυλάς, μετοὖν δὲ αὐτῶν ὑψοῦνται κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα, κερασέαι μὲ τραγανὸν, μεγάλα ὡς καρύδια, καὶ βαρύτατα κεράσια, ἀπιδέαι, φοδακινέαι, συκαὶ μὲ γλυκύτατα, ὡς μέλι, σῦκα. Πεπόνια καὶ καρπούζια, τῶν ὅποιών, ὅστις ἔδοκέ μασθε τὴν γλυκύτητα ποτὲ δὲν τὰ λησμονεῖ.

Ἄλλος ἐκτὸς τῶν καρποφόρων ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὅποια μὲ τὴν πρασινάδα των γλυκανθηνουν δπου στρέψει τις τὸ βλέμμα. Αἱ πλάτανοι, αἱ κυπάρισσοι, αἱ δάφναι, αἱ μυρσίναι, τὰ πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλλα, τοὺς μενεξέδες καὶ τόσα ἄλλα; Πάντα ταῦτα, καθὲν εἰς τὴν ἐποχήν του, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὴν εὐωδίαν

των, ἀναπαύουν τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲν χαράν.

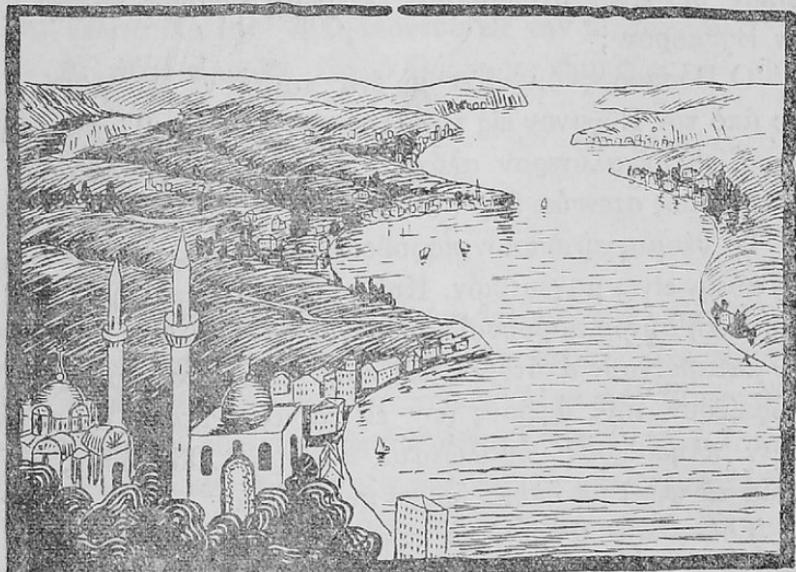
‘Αλλ’ ἔὰν ἡ γῆ παρέχει εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τὰ ἀγαθά της τόσον ἄφθονα καὶ ἡ θάλασσα δὲν μένει ὁ πίστι. Ἡ Προποντίς, ἡ ὅποια στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος μὲν τὸν Βόσπορον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, εἶναι ώστε μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη,

Εἰς τὰ ἥσυχα νερά της εὑρίσκουν καταφύγιον ἀπὸ τὰ θυμωμένα νερὰ τῆς Μεσογείου ἑκατομμύρια ἰχθύων. Ἀλλὰ μεγάλα κέρδη ἔχουν κυρίως οἱ ἀλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἵχθυς, οἵτινες κατ’ ἀγέλας κατέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὐτῇ θάλασσα, ἡτις μόνον διὰ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ συνδέεται μὲ τὴν Μεσόγειον ἔχει ὑδατα γλυκύτατα, ἐξ αἵτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτήν. Καθὼς δὲ παρετήρησαν πολλοί, δὲν ἔχει καὶ θαλάσσια θηρία.

Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἴδη ἰχθύων τῆς Μεσογείου καταφεύγουσιν ἥσυχα. Ἐκεὶ ἀνέρχονται τὴν ἄνοιξιν καὶ κατέρχονται κατὰ τὸ φυινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας. Τότε οἱ ἀλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος συλλαμβάνουν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας.

Δύο δὲ είναι τὰ πολυπληθέστερα ἐξ αὐτῶν, οἱ σκόμβροι (σκουμπριά) καὶ αἱ παλαμίδες, ἐκ τῶν ὅποιων μεγάλας ποσότητας οἱ ἀλιεῖς ταριχεύουσι καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς ἄλλας χώρας. Ἀλλ’ ἐκτὸς τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐφορίας τῆς ἔηρᾶς καὶ τοῦ πλούτου τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλης ὑπῆρχεν ἡ αἵτία τόσων πολέμων διὰ τὴν θέσιν αὐτήν. Ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ κλειδίον τοῦ Εὔξεινου Πόντου. Ὅστις κατέχει τὸν Βόσπορον δύναται ἡ νὰ λαμβάνῃ φόρους ἀπὸ τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια μεταβαίνουν ἢ

έπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Πόντον, ἢ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν διάβασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προιόντα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποὶς βρέχει ὁ Εὔξεινος, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσσίας τοῦ Καυκάσου, τῆς βιρείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἔξελθωσι. Τὰ

Ἐν τῷ μημα τοῦ Βοσπόρου.

πολυτιμότατα δὲ καὶ ἀφθονώτατα ἔξι αὐτῶν σήμερον εἶναι τὰ σιτηρὰ τῆς Ρωσσίας καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Βατούμ.

* * *

‘Ωσὰν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωκεν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ στενὸν καὶ ναύσταυμον ἀσφαλέστατον, τὸν παμμέγιστον Κεράτιον λιμένα. Λέγεται οὕτω διότι ὅμοιαζει πρὸς κέρατον ἐλάφου. Τὴν εἰσόδον αὐτοῦ σχηματίζουσι δύο ἀκρωτήρια. Εἰς τὴν εἴσοδόν του ἔχει ἄνοιγμα δύο χιλιομέτρων, δύον δὲ προχωροῦμεν ἐντὸς

Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Εκλ. Ἀγαγνώσματα», Ε' Δημ. Εκδ. Β' 1934 15

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στενεύει ὁλίγον κατ' ὁλίγον. Εἶναι βαθὺς καὶ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὅστε τὰ μεγάλα πλοῖα νὰ προσαρμόζωνται ἀφόβως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὅχθας του ὑψώνονται βουνά, ὅστε εἶναι ἡσφαλισμένος πανταχοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. "Ἐξω ἡμπορεῖ νὰ βοῆῃ ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον εἶναι γαλήνη. Δι᾽ ὅλα αὐτὰ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος ὃ ὅποιος κατέχει τὸν Βόσπορον ;

'Ο Βόσπορος ὁμοιάζει μὲν ἔνα ποταμόν. Τὸ μῆκός του ἀπὸ τὸν Εὔξεινον εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι 27 χιλιόμετρα, τὸ μεγαλύτερον πλάτος του εἶναι 3.200 μέτρα, ἀλλοῦ δικαίως στενεύει ὧστε 500 μέτρα.

Τὸ θέαμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτὸν εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εύρωπαι ἡ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ἀκτὴ αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν ἀλλοῦ μὲν καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις, καὶ τὰ νερά σκορπίζουν τοὺς ἀφρούς των εἰς τὰ ἀκρογιάλια ἀλλοῦ πάλιν πλησιάζουν ὄμαλώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ δούλια τὰ φιλεῖ μὲν ἥσυχα ἥσυχα κυματάκια.

"Ἐδῶ μικρὰ ἀκρωτήρια προχωροῦν ἄγρια πρὸς τὴν θάλασσαν, παρεκεῖ κολπίσκοι νανουρέζουν ἥσυχα ἐπάνω εἰς τὰ νερά των εἰδῶν·εἰδῶν πλοιάρια καὶ λέμβους.

Καὶ εἰς ὅλα ἀπλώνεται τριγύρῳ ἀτελείωτη πρασινάδα. Προσθέσατε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἐλαφρὰν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πιηνῶν τὰ κελαδήματα καὶ θὰ ἔννοησητε διατί, διστις περιῆ ἀπὸ ἐκεῖ λέγει καθ' ἔαυτόν :

«Ἀχ, ἂς ἦταν ποτὲ νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ ταξίδι !» Θὰ ἔνομιζε κανείς, διτὶ εὑρίσκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθιῶν, ἀν δὲν τὸν ἀφύπνιζεν ἀπὸ τὸ ὄνειρον αὐτὸν τὸ ὁρεῦμα τοῦ πορθμοῦ.

Καὶ πράγματι τοῦ Βοσπόρου τὸ ὁρεῦμα εἶναι ὄρμητικόν. Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐκβάλλουσι τριάκοντα

περίπου μεγάλοι ποταμοί. Οὗτοι μὲ τοὺς ὄγκους τῶν ὑδάτων των φέρουν μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ μεγίστους ὄγκους χωμάτων καὶ πετρῶν.

Διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου διαρκῶς πληθύνονται καὶ ὑψώνονται. Τὰ δὲ πλεονάζοντα ὕδατα ἔξερχονται μὲ δρμὴν διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ ἔπειτα διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Μεσόγειον.

Δι' αὐτὸν εἴπομεν, δτι ὁ Βόσπορος ὅμοιάζει μὲ ποταμόν.

'Α. 'Αδαμαντίου

70. Ταξίδιον εἰς Αἴγιναν.

Ἐὰν ἀναχωρήσωμεν μὲ ἀτμόπλοιον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, καὶ πλεύσωμεν τὸν Σαρωνικὸν κόλπον πρὸς Ν. Α. Θὰ προσεγγίσωμεν εἰς τὴν νῆσον Αἴγιναν. Ἐκεῖ θὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰς ἀρχαίας ἡμέρας της, τὴν ἐν γένει ιστορίαν της. Ἀπὸ τὴν μυθολογίαν γνωρίζομεν δτι οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς νήσου, δέν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τοὺς πρωτοπλάστους, δηλαδὴ τὸν Ἀδάμι καὶ τὴν Εὔαν, ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὸν μῦθον θεωροῦνται καὶ αὐτοὶ ως πρωτόπλαστοι. Ο πατὴρ τῶν Θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ὁ Ζεύς, ἔκει ἔστειλε ώς πρῶτον κάτοικον τὴν Αἴγιναν, τὴν ψυγατέρα τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ, ἐκ τῆς ὅποιας ἐγεννήθη ὁ Αἰακός. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Αἰακὸς ἔκει ἔστενοχωρεῖτο νὰ μένῃ μόνος, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸν Δία, νὰ στείλῃ καὶ ἄλλους κατοίκους. Ἀπὸ τὴν γῆν τότε ἐβλάστησαν πολλοὶ κάτοικοι, εἰς τοὺς ὅποιους ἐβασίλευσεν ὁ Αἰακός, δστις ἥτο πολὺ φρόνιμος καὶ δίκαιος.

Τοιαύτη δὲ ἥτο ἡ δικαιοσύνη του, ὡστε δταν ἐτελείωσεν ἐπὶ τῆς γῆς [ἢ ἴβασιλεία του, κατέβη εἰς τὸν Ἀδην, ἐνθα ὁ Θεὸς τοῦ Ἀδου Πλούτων τοῦ ἔδωκεν

τὰ κλειδιὰ τοῦ Ἀδον. Ἐκτὸς δύμως αὐτοῦ καὶ πολλοὶ ἄλλοι κάτοικοι τῆς νήσου, ἥσαν ἐπιφανεῖς, δύος ὁ Πηλεύς, ὁ Τελαμών, ὁ Φῶκος καὶ ἄλλοι. Θ' ἀφήσωμεν δύμως τὴν μυθολογίαν καὶ ότι ἐλθωμέν εἰς τὴν ιστορίαν διὰ νὰ ἴδωμεν, ποία ἦτο ἡ νῆσος Αἴγινα.

Πολὺ πρὸ τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων, οἱ Αἴγινηται, ἥκμασαν εἰς πλοῦτον, δύναμιν καὶ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν. Ἀπὸ τῆς 6ης π. Χ. ἔκατον ταετηρίδος, οἱ Αἴγινηται, ἥσαν οἱ πρῶτοι, ως γλύπται καὶ ως καλλιτέχναι. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν δὲ τῆς Σαλαμῖνος ἡ Αἴγινα κατέστη ἡ δευτέρᾳ ναυτικὴ δύναμις τῆς Ἑλλάδος, παρατάξασα τριάκοντα τριήρεις. Τόσον δὲ διεκρίθησαν κατ' αὐτήν, ὥστε ἐλαβοντὸ γέρας τῆς ἀνδρείας καὶ ἐκεῖ συνεκεντρώθησαν οἱ στόλοι καὶ διενεμήθησαν τὰ πολεμικὰ λάφυρα τῶν Περσῶν. Εἰς ὅλην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ λιμένος παρατηρεῖται εἰς στύλος δωρικοῦ ύψου θυμοῦ καὶ πέριξ αὐτοῦ ύπαρχουν τεμάχια μαρμάρων, ποὺ ἀμέσως προκαλοῦν τὴν προσοχήν. Οἱ στύλοι οὗτοι, ποὺ ἀπομένει ἀκόμη, εἶναι τὸ μόνον λείψανον ἀπὸ τὸν ωραιότατον ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. Ἀν ἀποβιβασθῶμεν εἰς τὴν νῆσον, εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ὁραίαν κωμόπολιν τῆς νήσου, μὲ τὰς ὁραίας λευκὰς καὶ κομψὰς οἰκίας της, αἱ ὅποιαι ἔχουν κτισθῆ μέχρι τῆς παραλίας ἐπὶ ἐδάφους ὅλιγον ἐκκλινοῦς, προσβλέπον δὲ πρὸς μίαν ἄλλην χαριτωμένην νῆσον, ἥτις ἥλλαξε τὸ ποιητικόν της ὄνομα τῶν παλαιῶν καλῶν χρόνων Κεκρυφάλεια πρὸς τὸ ὄνομα Ἀγκίστρι.

Ἡ Αἴγινα εἶναι νῆσος ἀρκετά πολυάνθρωπος, ὁ δῆμος τῶν Αἴγινητῶν ἀριθμεῖ σήμερον κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν 7.136 κατοίκους. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους δύμως, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ νῆσος ἔερεφεν 600.000 κατοίκων, ἐκ τῶν ὅποιων 470.000 ἥσαν δοῦλοι. Οἱ κάτοικοι τῆς νῆσου πολλάκις,

ὑπέστησαν διαφόρους περιπτείας, ἐνεκεν δὲ τούτων καὶ ὁ πληθυσμὸς μετεβλήθη, ἀφοῦ ὑπέστησαν ἔξανδροποδισμὸν καὶ σφαγὴν. Τοιαύτας καταστροφὰς ὑπέστησαν ὅχι μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους δταν οἱ Φράγκοι, οἱ Ἐνετοὶ καὶ οἱ Τοῦροι ἢσαν κυρίαρχοι αὐτῆς. Διὰ νὰ λάβωμεν δὲ μίαν εἰκόνα τῶν καταστροφῶν, θὰ ἀναφέρωμεν τὴν σφαγὴν τοῦ Βαρθαρόσσα, ἥις ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1537, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσώθησαν μόνον ὅσοι ἐκρύβησαν εἰς τὰ ὄρη καὶ δὲν ἤδυνήθη νὰ τοὺς συλλάβῃ.

Ο μεταβαίνων εἰς τὴν Αἴγιναν πρέπει νὰ προσκυνήσῃ τὰ δημόσια κτίρια, μὲ τὰ ὅποια τὴν ἐποικησεν ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀειμνηστος Καποδίστριας. Οὗτος, ἀν καὶ εὗρε εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καιόμενα ἐρείπια, τὰ ταμεῖα τοῦ Ἐθνους ἀνευ δβολοῦ, τοὺς Τούρκους κατόχους τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἑλλάδος. κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ στρατὸν καὶ στόλον, νὰ ἔξαπολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ μεταθέσῃ τὰ στενὰ δρια τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Ὁρθούν, καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν εύνομίαν καὶ τάξιν, νὰ προικίσῃ δὲ τὴν Ἑλλάδα μὲ δημόσια κτίρια ἀδιάσειστα καὶ αἰώνια, τὰ ὅποια ἀκόμη καὶ σήμερον εἶναι χρησιμότατα. Ἐκεῖ θὰ ἴδῃ τις τὸ μέγα οἰκοδόμημα τοῦ Ὁρφανοτροφείου, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε περισυλλέξει ἀπὸ τῶν στρατοπέδων ἐπτακόσια ὁρφανά, διὰ τὰ ὅποια ἔμεριμνησεν νὰ μορφωθῶσιν. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο χρησιμεύει σήμερον ὡς στρατὼν καὶ ὡς μία τῶν καλυτέρων φυλακῶν τοῦ Κράτους. Ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ ὠραῖος μητροπολιτικὸς ναός, καὶ τοῦτο οἰκοδόμημα τοῦ Καποδιστρίου, ὃπου σώζεται καὶ τὸ στασίδιον τοῦ εύσεβοῦς ἀνδρός. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τὸ Κυβερνεῖον, τὸ ὅποιον καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται διὰ τὰς τέσσαρας δημοτικὰς

σχολάς, πρὸς μεγίστην ἀγαλλίασιν τῆς ψιχῆς του, ἥτις τόσον εἶχεν ἀφοσιωθῆν εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων. Τὸ κυβερνεῖον τοῦτο μέχρι πρὸ ὅλης χρόνων ἔκολειτο «τὸ Παλάτι τοῦ Μπάρμπα Γιάννη» διότι οὕτως ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῇ λατρείᾳ του ὀνόμαζε τὸν Κυβερνήτην.

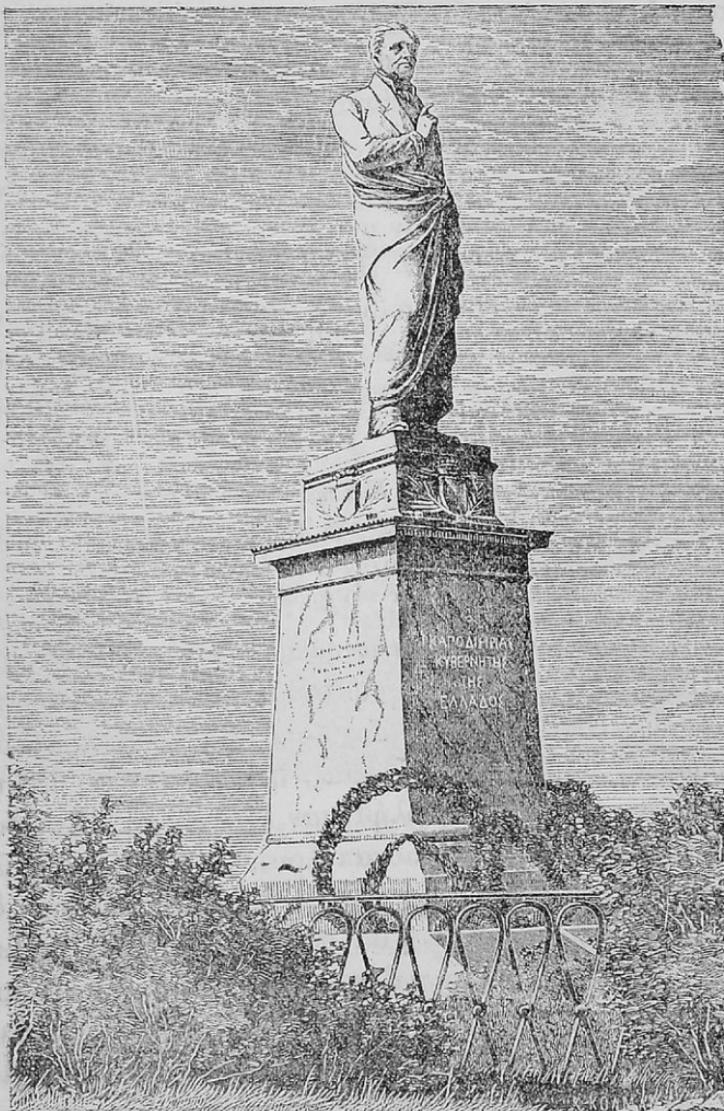
Ἄν εἰσέλθῃ κανεὶς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Κυβερνήτου, εἴναι πράγματι τόπος προσκυνήματος. Ἐκεῖθεν ὁ ἀκαταπόνητος Κυβερνήτης ἔμερίμνα περὶ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν πάντων. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ισχυροὺς τοῦ κόσμου, πρὸς τοὺς ἔξοχους αὐτοῦ φίλους, καὶ πρὸς πάντα ὁ ὄποιος ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ χρήσιμος εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν θαυμασίαν ἀλληλογραφίαν του, σημεῖον τὸ ὄποιον φανερώνει τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν του.

* * *

Ἐκεὶ πλησίον θὰ συναντήσωμεν τὰ θεμέλια καὶ τὰ λείψανα τοῦ τοίχου ἐνὸς ἄλλου κτιρίου. Τοῦτο ἦτο τὸ νομισματοκοπεῖον, εἰς τὸ ὄποιον ὁ Καποδίστριας ἔκοψε τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν νόμισμα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, τοὺς Φοίνικας. Τὸ μηχάνημα τοῦτο εἶχεν ἀγοράσει ὁ Καποδίστριας μεταβὰς εἰς Μελίτην ἀπὸ τὸ Τάγμα τῶν Ἰωαννιτῶν Ἰπποτῶν.

Ἄλλο ἐκεῖνο τὸ ὄποιον προξενεῖ ἐντύπωσιν εἶναι, διὶ τοῦτο εἰς τὴν Αἴγιναν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐκόπησαν τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς Ἑλλάδος, αἱ καλούμεναι χελῶναι, λόγῳ τοῦ ἐμβλήματος τὸ ὄποιον ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτῶν. Τὰ νομίσματα ταῦτα κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Αἴγινητικοῦ μεγαλείου εἶχον διαδοθῆν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Κυβερνήτου, μεταβιβάζεται ἐν

‘Ο ἄνδριὰς τοῦ Καποδιστρίου.

Αιγίνη διὰ τῶν γενεῶν, ὡς σύμβολον θρησκευτικῆς λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης. Πράγματι δὲ ὁ ἐπισκέπτης, διαν εὑρεθῆ πρὸ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μεγάλου Ἑλληνος, ποὺ ὑπάρχει εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως, ἐπάνω εἰς σεμνὸν βάθρον, μὲ τὴν θείαν γλυκύτητα τῆς μορφῆς του, ποὺ φανερώνει τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ψυχήν, αἰσθάνεται πραγματικὴν κατάνυξιν. Κάτωθεν τῆς προτομῆς εἶναι λαξευμένον τὸ θαυμάσιον σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὅποιον εἶχεν ἔκλεξει ὁ Καποδιστριας. Τοῦτο εἶναι Φοῖνιξ ὁ ὄποιος ἀναγεννᾶται ἀπὸ τῆς τέφρας του, προσβλέπων εἰς σταυρόν, τὸν ὅποιον περιβάλλει δέσμη χρυσῶν ἀκτίνων καὶ κάτωθεν αὐτοῦ ἡ ἐπιγραφή :

Iωάννης Καποδιστριας

Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος

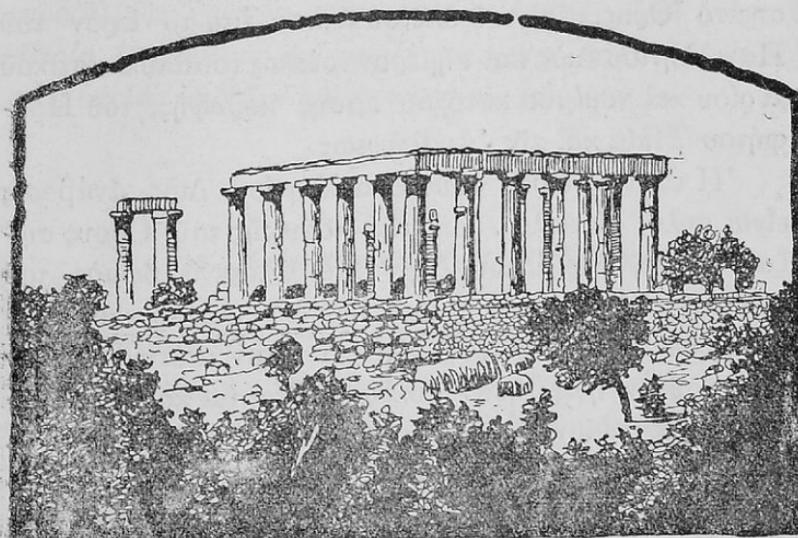
Ἐπὶ Δημάρχου Α. Πέππα

Δωρεά τοῦ Δήμου

Ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαίων μνημείων, τὰ ὅποια ἀναφερεῖ ὁ Παυσανίας, ἐλάχιστα σώζονται σήμερον. Κρύπτει δῆμος ἡ Αἴγινα πολλοὺς ἀρχαίους θησαυρούς, ἐκ τῶν δποίων πολλοί, ἀμυθήτου ἀξίας, ἥλθον εἰς φῶς; ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, καὶ ἐπωλήθησάν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς βεβήλους ἀρχαιοκαπήλους, οἱ ὅποιοι ἐκμεταλλεύονται τὰ ίερὰ τοῦ προγονικοῦ βίου. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι ἡ σκαπάνη θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ ἄλλους θησαυρούς καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, τοῦ ὅποιου τὴν ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν ἀναφέρει ὁ Παυσανίας λέγων : «ἐν ἐπιφανεστάτῳ δὲ τῆς πόλεως τὸ Αἰάκειον καλούμενον, περίβολος τετράγωνος λευκοῦ λίθου. Ἐπειργασμένοι δὲ εἰσὶ κατὰ τὴν εἰσοδον οἱ παρὰ Αἰακὸν ποτὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων σταλέντες». Οπου δήποτε δὲ καὶ ἀν βαδίσῃ κανείς, εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς νήσου, συναντᾷ θραύ-

σματα ἀγγείων. Ἡ ἀγγειοπλαστικὴ εἶχε φθάσει πρώτη στην ἄλλοτε εἰς Αἴγιναν, εἰς ἀφάνταστον σημεῖον τελειότητος· ἦτο ἔκει ἡ βιομηχανία τῶν τότε χρόνων.

Πόσον δμως ἀλλάζουν οἱ χρόνοι! Ἡ βιομηχανία ἔκεινη ἐξηφανίσθη καὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὑπέστη τοιαύτην ἀντίστροφον ἐξέλιξιν πρὸς τὴν παρακμήν, ὥστε ἡ σημερινὴ Αἴγινα νὰ παράγῃ μόνον Αἴγινίτικα

‘Ο ναὸς τῆς Ἀφαίας ἐν Αἰγίνῃ.

κανάτια, χρήσιμα διὰ τὴν παραμυθίαν τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς θερινὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους. Αὕτη εἶναι ἡ ἐγχώριος βιομηχανία τῆς νήσου ἐντελῶς ἐπουσιώδης. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιείαν. Ἄλλα καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς οἱ Αἰγινῆται ἐλάχιστα ἀπολαμβάνουν.

Γεωργικῶς ἡ Αἴγινα δύναται νὰ καταστῇ ἐν μέγα φυτώριον φυστικιῶν, τῶν ὅποιων ἡ καλλιέργεια ἐπέτυχεν ἐξαιρετικῶς, διὸ αὐτὸς ἔκει ευδοκιμεῖ καὶ ἡ

ἀμυγδαλῆ, τὴν ὅποιαν δυστυχῶς κατέστρεψαν οἱ κάτοικοι διότι περιωρίσθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν μόνον τῆς ἀμπέλου.

Διὰ τὸν ἐπισκεπτόμενον τὴν Αἴγιναν, θὰ ἦτο παράλειψις ἀσυγχώρητος ἐὰν δὲν ἐπισκεφθῇ τὰ ἔρειπεια τοῦ ναοῦ, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὅτι ἦτο ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ἐνῷ πράγματι ἦτο ναὸς τῆς Αἰγινίτιδος Θεᾶς Ἀφαίας. Ἐπίσης τὸ "Ορος, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἄλλοτε ἦτο τὸ ιερὸν τοῦ Πανελλήνιου Διός καὶ σήμερον ναῖσκος τοῦ ἀποκλειστικοῦ κυρίου καὶ νομίμου κατόχου πάσης κορυφῆς, τοῦ Προφήτου Ἡλία καὶ τῆς Ἀναλήψεως.

Ἡ εἰς τὸ "Ορος τοῦ Πανελλήνιου Διός ἀνάβασις εἶναι πολὺ δύσκολος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ "Ορους σφέζονται ἵχνη περιβόλου, δπου ἦτο ἄλλοτε ὁ βωμὸς τοῦ ἀνωτάτου τῶν Θεῶν, διόπι διὰ νὰ κτισθῇ ναός, βεβαίως δὲν ὑπῆρχε χῶρος εἰς τὴν θέσιν ταύτην. Διὰ τὸν ναὸν τοῦτον ἡγέρθησαν πολλαὶ διαφωνίαι καὶ ἀμφισβητήσεις εἰς ποῖον ἐκ τῶν θεῶν ἀνῆκεν· ἄλλος ἔλεγεν ὅτι ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Πανελλήνιου Διός, ἄλλος ἔλεγεν δι τοῦ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ τέλος ἀνεκηρύχθη κυρία καὶ κάτοχος τοῦ Ναοῦ ἡ Ἀφαία. Ἐὰν θελήσωμεν ἐπιστρέφοντες ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς Ἀφαίας, νὰ παρεκκλίνωμεν ὅλιγον, θὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Παλιὰ Χώρα, ώς τὴν ὄνομάζουσιν εἰς τὴν Αἴγιναν. Ἐκεῖ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ Αἰγινῆται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως κατῆλθον καὶ ἔκτισαν τὴν σημερινὴν πόλιν τῆς Αἰγίνης, μέχρις ὅτου ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυβερνήτου δὲν ἀπέμεινεν οὐδεὶς εἰς τὴν Παλιὰ Χώραν. Ἐκεῖ σφέζονται ἀκόμη ὁρμὰ τὰ πλεῖστα τῶν οἰκημάτων, ἐπὶ τῶν δποιῶν πετῶσιν κατὰ τὰς ἐσπερινὰς ὥρας νυκτερίδες καὶ φωνάζουν γλαῦκες. Μόνον μία πανήγυρις, ἡ ἕορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐπαναφέρει ἐκεῖ μίαν

ἥμέραν τοὺς ἐγγόνους ἔκεινων, οἱ ὅποιοι κοιμῶνται ἔκει..
Ἄλλὰ σύζονται ἀκόμα ἀκέραιοι σχεδὸν πάντες οἱ ναοί,
καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Μητρόπολις, εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχει
ὁ μαρμάρινος θρόνος τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, τοῦ Ἐπι-
σκόπου τῆς Αἰγινῆς, τοῦ ὅποιου τὸ ίερὸν Σκήνωμα προ-
σκυνεῖται σήμερον εἰς τὸν φερώνυμον Ναὸν τῆς Ζακύν-
θου. Εἰς τὴν Αἴγιναν, ἐκ τῆς Παλαιᾶς Χώρας, ἐπέζη μέχρι
πρὸ δὲ λίγων χρόνων, μία γραῖα πλέον τῶν 117 ἑτῶν, ἥ
ὅποια ἐνευμεῖτο καὶ περιέγραφε τὴν ζωὴν τῆς πόλεως
τῆς ὅποιας ὑπῆρξεν καὶ ἡ τελευταία κάτοικος.

Εμ. Δυκούδης

71. Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.

Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐγεννήθη τὸ 274 μετὰ Χρι-
στὸν εἰς Ναῦσσὸν τῆς Μυσσίας, τὴν σημερινὴν Νύσσαν
τῆς Σερβίας. Πατέρας του ἦτο ὁ Κωνστάντιος ὁ Χλω-
ρός. Ὁ πατέρας του ἦτο ἀριστοκράτης, Ρωμαῖος στρα-
τηγὸς διακριθεὶς εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἀνυψωθεὶς εἰς τὸν
τίτλον τοῦ Καίσαρος ἀπὸ τὸν Διοκλητιανόν, δταν ὁ τε-
λευταῖος αὐτὸς προέβη εἰς τὴν νέαν διοικητικὴν διαίρεσιν
τοῦ κράτους. Ὁ Διοκλητιανὸς ἔχωρησε τὴν Ρώμαϊκὴν
αὐτοκρατορίαν εἰς κράτος ἀνατολικὸν καὶ εἰς κράτος δυ-
τικόν. Τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὴν ὅποιαν ἐπὶ ἐτη εἰχε πολεμή-
σει, ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτόν του μὲ πρωτεύουσαν τὴν
Νικομήδειαν. Τὴν Δύσιν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ρώμην,
παρεχώρησεν εἰς τὸν φίλον του Μαξιμιανόν.

Αὐτοὶ ἐβασίλευσαν ως αὐτοκράτορες μὲ τὸν τίτλον
τοῦ Αὔγουστου. Ἀργότερα ἐπῆραν βοηθόντος: Ὁ Διοκλη-
τιανὸς τὸν αἷμοχαρῆ Γαλέριον, τὸν ὑπεύθυνον τοῦ τε-
λευταίου μεγάλου ἐπὶ Διοκλητιανοῦ διωγμοῦ τῶν Χρι-

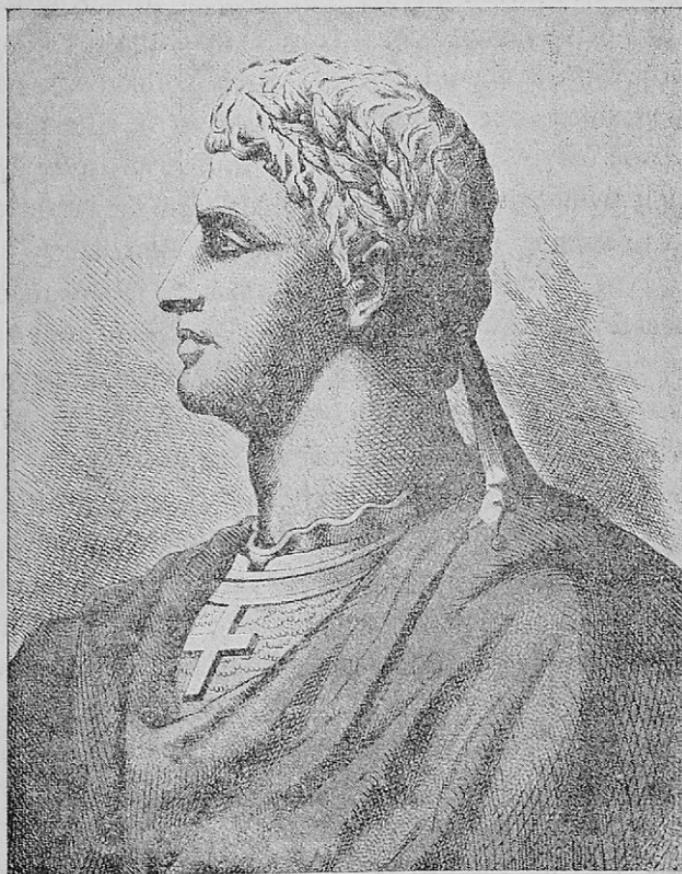
στιανῶν καὶ τὸν Κωνστάντιον, ὁ ὅποιος χωρὶς νὰ είναι φίλος τῶν Χριστιανῶν, δὲν ἦτο οὕτε ἐχθρός των. Ἀπεναντίας διέκειτο μὲ τόσην συμπάθειαν πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὃ ἐνάρετος ἔκεινος ἡγεμών, ὥστε ἔχαρακτηρίζετο ώς «Χριστιανόφρων». Ὁ Γαλέριος καὶ ὁ Κωνστάντιος εἶχον τὸν τίτλον τοῦ Καίσαρος. Εἰς τὸν Κωνστάντιον, Καίσαρα τῆς Δύσεως, παρεχωρήθη ἡ Γαλατία περιλαμβάνουσα τὴν σημερινὴν Γαλλίαν, τὴν Ἐλβετίαν, τὸ Βέλγιον, ἕνα μέρος τῆς Ὀλλανδίας, τὰς παραρηνείους ἐπαρχίας τῆς Γερμανίας, καὶ ἐκτὸς τῆς Γαλατίας τὴν Βρεττανίαν. Ἐδρα του ὁ Κωνστάντιος εἶχε τὴν πόλιν Τρέβηρον. Ὡς Καίσαρ δὲν εἶχε κοντά του τὸν υἱόν του Κωνσταντίνον, διότι τὸν εἶχε ἀποστείλει ώς ὅμηρον τοῦ Διοκλητιανοῦ εἰς Νικομήδειαν.

Οἱ δύο Αὔγουστοι ὁ Διοκλητιανὸς καὶ ὁ Μαξιμιανὸς εἶχον υἱοθετήσει τοὺς δύο Καίσαρας. Ἐτσι ἐδημιουργήθη μία παράξενη πολιτικὴ οἰκογένεια ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ μέλη τῆς ὥστε νὰ λατρεύωνται ώς ίερά, διότι ἔκαστον ἀντιπροσώπευεν ἓνα θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς.

‘Ο Διοκλητιανὸς ἀντιπροσώπευεν τὸν Δία, ἥταν ὁ ἔδιος ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῆς γῆς. ‘Ο Μαξιμιανὸς τὸν Ἡρακλέα. ‘Ο αἴμοχαρής Γαλέριος τὸν Θεὸν τοῦ πολέμου Ἀρην, καὶ ὁ ἡμερος Κωνστάντιος τὸν Θεὸν τοῦ φωτὸς Ἀπόλλωνα. ‘Η θρησκεία τοῦ φωτός, ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, πρὸιν προσέλθη εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Δύναται μάλιστα νὰ λεχθῇ, διὰ ἡ θρησκεία τοῦ Ἀπόλλωνος προπαρασκεύαζε τὸν Κωνσταντίνον εἰς τὸν Χριστιανισμόν, διότι ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκείνην τὴν ἐποχήν, ἦτο λατρεία ἑνὸς μόνον Θεοῦ.

‘Αλλὰ καὶ ὁ πατήρ του Κωνστάντιος, μὲ τὴν πολιτικὴν ποὺ εἶχεν ἐφαρμόσει ἀπέναντι τῶν Χριστιανῶν,

εἶχε διανοίξει, δύναται νὰ λεχθῇ, τὸν δρόμον εἰς τὸν Κωνσταντίνον ὡς προσιάτου τῶν Χριστιανῶν. Πράγματα εἰς τὰς Ἐπαρχίας τοῦ Κωνσταντίνου δὲν εἶχον ἐφαρ-

Ο Μέγας Κωνσταντίνος.

μοσθῇ τὰ διατάγματα τοῦ Διοκλητιανοῦ περὶ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν, διωγμοῦ τὸν ὅποῖον ἔκίνησεν ὁ Γαλέριος συκοφαντήσας εἰς τὸν Διοκλητιανὸν τοὺς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι ἦσαν πολυάριθμοι ἐν Ἀνατολῇ, ὅτι

τάχα είχον βάλει φωτιὰ εἰς τὸ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀνόντορόν του.

Ο πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου ὁ Κωνστάντιος, ὃστις ἐπωνομάζετο Χλωρός, διότι ἡτο ἄρρωστος καὶ τὸ πρόσωπόν του ἦτο κατακίτρινον, δὲν ἐδίωξεν τοὺς Χριστιανούς. Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱός, ἐτερμάτισε τὸν διωγμὸν τῶν Χριστιανῶν καὶ ἀνέλαβε τοὺς Χριστιανοὺς ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ο ἕδιος ὁ Κωνσταντῖνος ἐβαπτίσθη Χριστιανὸς ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του. Χριστιανὸς ἔγινεν, δπως ἀναφέρει ὁ θρῦλος, ἐνῷ ἐβάδιζεν ὡς διάδοχος πλέον τοῦ πατρός του κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν φωτεινὸν σημεῖον, παριστάνον τὸν σταυρὸν καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐν τούτῳ νίκα!».

Μήτηρ τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο ἡ Ἐλένη. Ἡτο μιὰ ταπεινὴ γυναῖκα καταγομένη ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς Βαλκανικῆς, ποὺ σήμερα εἶναι ἡ Σερβία. Ἐκεῖ, εἰς Ναῦτσδον τὴν σημερινὴν Νύσσαν, τὴν εἶχε γνωρίσει ὡς ἀπλοῦς ἀκόμη Ῥωμαῖος στρατιωτικός, ὁ Κωνστάντιος. Ἡτο—δπω; γράφει ὁ σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ βιογράφος του ἐπίσκοπος Εὐσέβιος—μία «Στοιμούλαρια», δηλαδὴ ὑπηρέτρια εἰς ἓνα πανδοχεῖον.

Εἰς διάφορα σημεῖα τῶν μακρινῶν δρόμων, ποὺ διήρχοντο τὰ στρατεύματα τῆς Ῥώμης, ἥσαν διάφορα πανδοχεῖα. Ἐκεῖ—περαστικοὶ—έστιά θμευαν διὰ μίαν ἡ δύο νύκτας οἱ Ῥωμαῖοι στρατιωτικοί.

Ἐκεῖ εἰς ἐν τοιοῦτο πανδοχεῖον, ὁ Κωνστάντιος ὁ Χλωρὸς ἐγνώρισε τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία ἔμελλεν ἀργότερον νὰ καταστῇ μήτηρ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ μεγάλη προστάτις τῶν Χριστιανῶν.

72. Τὸ μυθιστόρημα τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου.

Ἐνα ἀπόγευμα Κυριακῆς, τὸ ἔτος δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν, ἔνας νέος φέρων τὰ ἐνδύματα τῶν χωρικῶν τῆς Μακεδονίας, ὑψηλός, ὁμομορφός εὔρωστος, μὲ ὄγκωδη κεφαλὴν καὶ φυσιογνωμίαν εὐχάριστον, ἐπερνοῦσε τὴν Χρυσόπορταν καὶ εἰσήρχετο εἰς τὰς δαιδαλώδεις συνοικίας, αἱ ὅποιαι ἔξετείνοντο ἐπειτα ἀπὸ τὴν πύλιν αὐτὴν μίαν τῶν μεγαλυτέρων τῆς πόλεως.

Ο νέος αὐτὸς σκονισμένος, ἰδρωμένος φέρων καταφανῆ τὰ ἵχνη μακρᾶς πεζοπορίας, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα του ὁρβίδιον καὶ ἔχων ἀνηρτημένον ἀπὸ τὸν ὕμνον του ἔνα χωρικὸν σάκκον, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κενόν, ἐφαίνετο δι τὸ δὲν εἶχεν ὠρισμένην κατεύθυνσιν μέσα εἰς τὴν ἀπέραντον πόλιν, τὴν ὅποιαν προφανῶς ἔβλεπε πρώτην φοράν. Διὰ τοὺς ξένους ἡ διαμονὴ δὲν ἦτο εὔκολος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ πολιτεία δὲν ἔβλεπε εὐχαρίστως τοὺς τυχοδιώκτας, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ κόσμου, μετέβαινον ἔκει νὰ ζητήσουν ἀποκατάστασιν καὶ ἀποτελέσουν τὸν πλέον ἀτακτὸν καὶ μᾶλλον εὔκολον εἰς ἔξεγέρσεις ὄχλον. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ παρουσιασθοῦν εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Ἐπάρχου τῆς πόλεως, καὶ νὰ δηλώσουν τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς των καὶ νὰ λάβουν ἄδειαν διαμονῆς ὠρισμένου χρόνου.

Υπῆρχαν δὲ καὶ ξενῶνες διὰ τοὺς ἀπόρους ξένους. Ο νέος περιπλανώμενος ἀσκόπως εύρεθη ἔξαφνα πρὸ τῆς ἐκκλησίας, τοῦ μάρτυρος Διομήδους· ἐπροχώρησεν εἰς τὸ ὑπόστεγον, ἔβαλε τὸν σάκκον του προσκέφαλον εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἔξηπλώθη καὶ ἀπεκοιμήθη. Ο ἥλιος εἶχε δύσει πρὸ πολλοῦ καὶ ἐβράδυσε πλέον. Ἡ ἐκκλη-

σία δὲν εἶχε κίνησιν τὴν ὥραν ἔκεινην καὶ κανεὶς δὲν ἐπρόσεξε τὸν ἀλήτην. Κατὰ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτός, δηλαδὴ κατὰ τὰς δέκα ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Νικόλαος—διότι ἡ Ἐκκλησία εἶχε καὶ καλλία εἰς τὰ ὅποια ἐμόναζον καλόγηροι—κοιμάμενος εἰς τὸ κελλίον του ἦκουσε μίαν φωνήν, ἡ ὅποια τοῦ ἔλεγε :

—Πήγαινε νὰ ὑποδεχθῆς τὸν Βασιλέα.

Ο ἡγούμενος ἔξυπνησε, δὲν ἔδωκε καμμίαν σημασίαν εἰς τὸ ὄνειρον καὶ ἐγύρισεν ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸν καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἀλλ “ἡ φωνὴ ἡ τούσθη καὶ δευτέραν φοράν. Ὁ ἡγούμενος, ἀπὸ περιέργειαν μᾶλλον, ἐστηκώθη, ἔξηλθεν εἰς τὸν πρόναον καὶ εἶδεν ἕνα χωρικὸν κοιμώμενον. Ὅπερεσεν δτι ἦτο ἀπλούστατα ἔνας ἐπαίτης τὸν ἄφησεν ἔκει καὶ ἐπῆγε νὰ ξανακοιμηθῇ. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Διομήδους δὲν ἦτο ἀπὸ τὰς μεγάλας τῆς πρωτευούσης, ὃστε νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ βασιλεὺς καὶ μάλιστα τὴν νύκτα, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ δὲν διεκρίνετο διὰ βαθὺ όρησκευτικὸν αἴσθημα. Δὲν εἶχεν δμως ἀποκοιμηθῆ καλὰ ἀκόμη ὁ ἡγούμενος, δταν εἶδεν πλέον αὐτὸν τὸν Ἀγιον Διομήδην, δπως παριστάνετο εἰς τὰς εἰκόνας τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Ἀγιος τώρα ὠργισμένος, ἐκτύπησε τὸν ἡγούμενον μὲ μίαν πυρίνην ὁμοφαίλαν εἰς τὰ πλευρὰ καὶ εἶπε :

«Πήγαινε καὶ ὀδήγησε μέσα εἰς τὴν μονὴν τὸν ἀνθρωπὸν, ποὺ θὰ ἴδῃς εἰς τὴν εἰσοδον. Αὐτὸς είναι ὁ Βασιλεὺς».

Ἐντρομος πλέον πρὸ τοῦ τόσον ζωντανοῦ ὄραματος ὁ καλόγηρος ἔσπευσεν εἰς τὸν πυλῶνα, ἔξυπνησε τὸν ξένον καὶ τὸν ἔφερε εἰς τὸν ξενῶνα τῆς Μονῆς. Ἐκεῖ τοῦ ἔδωσε νὰ φάγῃ, τὸν ἔβαλε νὰ λουσθῇ καὶ τὴν ἐπομένην, ἀφοῦ τοῦ προσέφερε νέα φορέματα, τοῦ διηγήθη τὸ δραμα τῆς νυκτὸς καὶ ἐξήτησεν τὴν προστασίαν

“Ο νέος Βασίλειος είς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μάρτυρος Διομήδους.

Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δημ. "Εκδ.Β'. 1934 16

του ὑπὲρ τῆς Μονῆς, ὅταν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ προφητεία τοῦ Ἀγίου.

Ἐπειτα ἀπὸ ὄλιγον καιρὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ μοναστήριον τὸν καλόγηρον ὁ ἀδελφός του, ἵατρὸς τοῦ στρατηγοῦ Διοικητοῦ τῆς Πελοποννήσου Θεοφίλου, τὸν ὃποῖον ὁ λαὸς ἔνεκα τοῦ μικροῦ ἀναστήματος, ὠνόμαζε Θεοφίλιτσην. Ὁ ἵατρὸς εἶδεν τὸν νεαρὸν παράσιτον τῆς Μονῆς, ἐθαύμασε τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν δύναμιν του καὶ ἥρωτησε πᾶς ὄνομάζεται καὶ ἀπὸ ποῦ εἶναι.

— Βασίλειος, εἶπεν ὁ ἡγούμενος, καὶ κατάγεται ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν.

Καὶ διηγήθη τὸ ὄνειρόν του καὶ ἐσύστησεν εἰς τὸν ἀδελφόν του νὰ μὴν εἴπῃ εἰς κανένα τίποτε. Μετά τινας ἡμέρας ὁ ἵατρὸς ἐγευμάτιζε μὲ τὸν Διοικητὴν Θεοφίλιτσην. Ὁ Θεοφίλιτσης, δπως ὅλοι οἱ μεγιστᾶνες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχεν ἕνα εἶδος μικρᾶς αὐλῆς, μικρογραφίας τῆς μεγάλης αὐλῆς τοῦ Αὐτοκράτορος.

Δὲν ἔχω ἔναν ἀνθρώπον κατάλληλον διὰ τὰ δλογάμου, εἶπεν ὁ στρατηγός. Ὁ ἵατρὸς ἐνεθυμήθη τὸν Βασίλειον, ἐσκέφθη, ὅτι θὰ ᾖ το δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ μεγάλη σωματική του δύναμις καὶ τὸν ἐσύστησεν εἰς τὸν Θεοφίλιτσην. Ὁ στρατηγὸς ἔστειλεν ἀμέσως καὶ ἔζήτησε τὸν νεαρὸν χωρικόν, ἐθαύμασε τὴν σωματικήν του διάπλασιν καὶ τὸν προσέλαβε πρωτοστάτορα, δηλαδὴ ἀρχισταβλίτην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος ἐκεῖνος εἶχεν ὅγκωδη τὴν κεφαλήν, δείγμα καὶ αὐτὸς ἴσχυρᾶς σωματικῆς κατασκευῆς, ὁ Θεοφίλιτσης τοῦ ἐκόλλησε τὸ ἐπίθετον Κεφαλᾶς! Ἄς σημειωθῇ ἐδῶ, ὅτι ἡ συνήθεια νὰ διδωνται εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐπίθετα δηλωτικὰ τῆς σωματικῆς των διαπλάσεως, εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ ἀπαντᾶται πολὺ συχνὰ εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡδη τὸν Κωνσταντίνον τὸν μεγάλον ἴδρυ-

τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ λαὸς ψυνόμαξε Τραχηλᾶν, ἐνεκα τοῦ χονδροῦ τραχήλου του.

‘Η θέσις, τὴν ὅποιαν κατέλαβεν πλησίον τοῦ Θεοφιλίτη ὁ Βασίλειος, δὲν ἦτο βέβαια εὖαιρετικὰ ἐπίζηλος. ‘Αλλ ὁ νέος ἐκεῖνος ἦτο ύπερβολικὰ φιλόδοξος, εὖπνος καὶ ισχυρός. Γράμματα πολλὰ δὲν φαίνεται νὰ ἔχει φεύγεν. ‘Οπως δύως ὅσοι δὲν ἔκούρασαν τὴν σκέψιν των, εἶχεν ἀρτίας τὰς σωματικάς του δυνάμεις, καὶ αὐτὸ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο τὸ σπουδαιότερον. Προφητεῖαι καὶ προρρήσεις τὸν ἕσπερον διαρκῶς πρὸς τὰ ἐμπρός. ‘Ηδη εἶχε πάρει τὸν δρόμον, ὁ ὅποιος θὰ τὸν ὠδήγει πρὸς τὸν θρόνον.

Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν, ὁ στρατηγὸς τῆς Πελοποννήσου Θεοφιλίτης, διετάχθη νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ φυσικὰ ἐκεῖ τὸν ἡικούμησεν καὶ ὁ ἀρχισταβλίτης του. Μετὰ τὴν Πελοπόννησον ὁ Βασίλειος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πλησίον τοῦ κυρίου του. Ἐκεῖ τοῦ ἐδόμη ἄλλη μία εύκαιρία νὰ δεῖξῃ τὴν δύναμίν του. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Πατρίκιος Ἀντίοχος παρέθετε γεῦμα διὰ νὰ ἐγκαινιάσῃ τὴν νέαν του οἰκίαν. Ὁ Ἀντίοχος ἦτο αὐλικὸς καὶ εἰς τὸ γεῦμα εἶχον προσκληθῆ αὐλικοί, συγκλητικοί καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην κοινωνίαν τῆς πρωτευούσης. Ἡσαν ἐπίσης προσκεκλημένοι καὶ Βούλγαροι πρέσβεις, παρεπιδημοῦντες τότε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Βούλγαροι ἦικουμοῦντο ἀπὸ ἓναν συμπατριώτην των παλαιστήν, ὁ ὅποιος ἐθεωρεῖτο ἀνίκητος. Μετὰ τὸ γεῦμα ἐσυνηθίζοντο ἀγῶνες καὶ ἄλλαι διασκεδάσεις, οἱ δὲ Βούλγαροι πάντοτε «οίηματίαι καὶ καυχηματίαι τυγχάνοντες», διπος λέγει ὁ Προφυρογέννητος, ἀπὸ τότε, ἐπροκάλεσαν ποὺς Ἐλληνας νὰ ὑποδείξουν ἕνα παλαιστὴν διὰ νὰ ἀγωνισθῇ μὲ τὸν ἴδικὸν των.

Ο Βασίλειος ἔφερεν εἰς τὸν Βασιλέα τὸ ἀνυπότακτον ἄλογον

‘Ο στρατηγὸς τῆς Πελοποννήσου Θεόφιλος ὁ ὅποιος
ἥτιο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους, εἶπεν εἰς
τὸν Ἀντίοχον.

Εἶναι αἰσχος νὰ ἀφήνωμεν αὐτοὺς νὰ καυχῶνται
ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἑλλην νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ. Θὰ
φωνάξω, τὸν Βασίλειον.

‘Ο ἀγῶν ἐκεῖνος ἐλάμβανε διαστάσεις ἔθνικοῦ ἀν-
ταγωνισμοῦ. ‘Ο Βασίλειος συνέλαβε τὸν τρομερὸν Βούλ-
γαρον, τὸν ἐστριφογύρισε καὶ τὸν ἔρωιψ κάτω ὡς «δέμα
χόρτου», δπως λέγει ὁ ιστορικός. ‘Η νίκη ἐκείνη ἔκαμε
ζωηροτάτην ἐντύπωσιν. ‘Ο Βασίλειος ἐβάδιζε πλέον
γιοργὰ εἰς τὸν δρόμον τὸν φέροντα εἰς τὸν θρόνον. Δὲν
εἶχεν δμως πλησιάσει ἀκόμη τὸν Βασιλέα. ‘Η εὐκαιρία,
ποὺ ἔλειπε, τοῦ ἐδόθη.

‘Ο Βασιλεὺς εἶχε μεταξὺ τῶν ἀλόγων του καὶ ἐν
ἐκτάκτου ὥραιότητος, ταχύτατον, ἄλλὰ καὶ ἀνυπότακτον.
Κάποτε εἰς ἐν κυνῆγιογ ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸν Βασιλέα, ὁ
ὅποιος, μολονότι τὸ ἡγάπα πολύ, διέταξεν, ὅταν τὸ συλ-
λάβουν νὰ τοῦ κόψουν τὰ πόδια. Μεταξὺ τῶν κυνηγῶν
ἥτιο καὶ ὁ Θεοφιλίτης, ἀκολουθούμενος φυσικὰ καὶ ἀπὸ
τὸν ἀρχιστάτορά του τὸν Βασίλειον. ‘Ο νέος παρου-
σιάσθη εἰς τὸν στρατηγὸν καὶ τοῦ εἶπεν :

Θὰ κυνηγήσω ἐριποὶς τὸ ἄλογον τοῦ Βασιλέως.
ὅταν τὸ φθάσω, θὰ πηδήσω ἀπὸ τὸ ἴδικόν μου ἐπάνω
του καὶ θὰ τὸ δαμάσω.

Ἐννοεῖται, δτι ἡ ἄδεια ἐδόθη καὶ μετ’ ὀλίγον ὁ
Βασίλειος ἔφερεν εἰς τὸν Βασιλέα τὸ ἀνυπότακτον ἄλο-
γον. ‘Ο Βασιλεὺς τὸν ἐξήγησεν διὰ τὴν ἴδικήν του ὑπη-
ρεσίαν. ‘Ο Βασίλειος ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἦτο
ἀρχιποκόμος τοῦ Αὐτοκράτορος. Τώρα ἐπήγαινε πλέον
πρὸς τὸν θρόνον ἔφιππος.

73. Τὸ προσκύνημα τοῦ Βουλγαροκτόνου.

Καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἔκπιξον πρὸ τοῦ Παρθενῶνος ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ρώμην καὶ τὸν αὐτοχράτορα αὐτῆς, εἰς τὴν Παλαιστίνην ἐγεννᾶτο ἄλλος βασιλεὺς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τοῦ ὅποιου ἡ διδασκαλία ἔμελλε νὰ καταρρίψῃ τὴν Θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων μὲ δόλους τοὺς ναοὺς καὶ δλα τὰ ἀγάλματα τῶν Θεῶν των.

Αφοῦ ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας ὁ χριστιανισμὸς ἐπάλαισε κατὰ τῆς ἀρχαίας Θρησκείας, ἐπὶ τέλους κατίσχυσεν ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ἀνεγνωρίσθη ὡς θρησκεία τοῦ κράτους, καὶ δσα πρότερον ὑπέφεραν οἱ χριστιανοὶ τῷρα τὰ ὑπέφεραν οἱ εἰδωλολάτραι.

Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ἀνταγωνισμοῦ αὐτοῦ μεταξὺ τῶν δύο θρησκευμάτων ἀπωλέσθησαν πολλὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης, διότι οἱ χριστιανοί, καὶ πρὸ πάντων οἱ μοναχοί, ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον κατὰ τῶν εἰδώλων κινούμενοι, συνέτριβαν τὰ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ πολλάκις κατέστρεφον καὶ αὐτοὺς τοὺς ναούς των. Εὔτυχῶς δμως τὰ κυριώτερα οἰκοδομήματα τῆς Ἀκρόπολεως δὲν ἔβλαβησαν, ἀλλὰ μετεβλήθησαν εἰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας καὶ οὕτως ἐπροφυλάχθησαν ἀπὸ τὸν φανατισμὸν τῶν Χριστιανῶν.

Πρῶτος δὲ ἐκ τῶν ναῶν, ὁ ὅποιος ἀφηρέθη ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας καὶ ἀφιερώθη εἰς τὴν Παναγίαν, ἦτο ὁ Παρθενών.

Καὶ ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν του ἔξαπολούθησεν ὁ Παρθενών νὰ εἶναι ὁ ὠραιότερος καὶ μεγαλοπρεπέστερος ναὸς τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτὸς ἦτο ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς πόλεως, καὶ ἡ Παναγία, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο

σίς αὐτόν, ωνομάζετο Ἀθηνιώτισσα, ώς νὰ ἥτο αὐτὴ ἡ κατ' ἔξοχὴν προστάτις τῶν Ἀθηνῶν, δπως ἄλλοτε ἥτο ἡ Ἀθηνᾶ, τὴν ὅποιαν ἡ Παναγία διεδέχθη.

Αἱ Ἀθῆναι δὲν ἦσαν πλέον πόλις, ἀνεξάρτητος καὶ αὐτόνομος, ἀλλὰ μικρὰ ἐπαρχιακὴ πόλις μεγάλου μοναρχικοῦ κράτους, τοῦ ὅποιου πρωτεύουσα ἥτο ἡ Κωνσταντινούπολις. Καὶ δταν μὲν οἱ βασιλεῖς αὐτῆς ἦσαν ἀνδρες φρόνιμοι, γενναῖοι καὶ δραστήριοι, αἱ ἐπαρχίαι εἶχον τούλαχιστον ἀσφάλειαν καὶ εἰρήνην καὶ ἀπελάμβανον εὔημερίαν τινά· δταν δμως ἦσαν, δπως συνέβαινε συχνά, μαλακοί, ἥ ἐστενοχωροῦντο ὑπὸ πολλῶν συγχρόνως ἔξτεροικῶν ἔχθρῶν, τότε αἱ ἐπαρχίαι ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα· ἀταξία ἐπεκράτει παντοῦ, διάφοροι βάρβαροι γείτονες εἰσέβαλλον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐλεηλάτουν αὐτήν· οἱ πειραταὶ ἐπέβαινον εἰς τὰς παραλίας καὶ ἥρπαζον διτι εὑρισκον, οἱ δὲ δυστυχεῖς κάτοικοι, οἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ εἶχον γίνει ծλως ἀπόλεμοι, δὲν ἤξευραν πῶς νὰ σωθοῦν.

Αἱ Ἀθῆναι φυσικὰ δὲν ἔξηροῦντο ἀπὸ τὴν ποινὴν κατάπτωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐθνους, ὑπέφεραν δὲ καὶ σύταὶ πολλὰ ἀπὸ διαφόρους ἔχθρούς. Καὶ ἡ Ἀκρόπολις σπανίως εἶδε καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περιόδον ἡμέρας, αἱ δποῖαι θὰ ἡδύναντο νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὰς παλαιὰς ἐκείνας, τὰς πλήρεις δόξης καὶ λαμπρότητος, δταν οἱ σύγχρονοι τοῦ Περικλέους Ἀθηναῖοι ἐλεύθεροι καὶ ὑπερήφανοι, ἀνέβαινον εἰς τὸν Ἱερὸν βράχον, διὰ νὰ προσφέρουν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν τὸν νέον πέπλον καὶ τὴν μεγάλην ἐκατόμβην.

Μία δὲ τῶν σπανίων τούτων ἡμερῶν ἥτο ἐκείνη τοῦ 1019 μετὰ Χριστόν, κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βασίλειος ὁ δεύτερος ἐπεσκέψθη αὐτὴν καὶ ἀγέβη εἰς τὸν Παρθενῶνα διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ὁ ἀνδρεῖος οὗτος βασιλεὺς ἐπωναμάσθη Βουλγα-

ροκτόνος, διότι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπολέμησε πεισματωδῶς ἔναντίον τῶν Βουλγάρων καὶ ἐπὶ τέλους κατετρόπωσεν αὐτοὺς ἐντελῶς καὶ κατέστρεψε τὸ βασίλειόν των. Τότε κατέβη ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, ὅπου εύρισκετο μέχρι τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν νικηφόρων στρατιωτῶν του ἀνέβη μὲν μεγάλην πομπὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἐπροσκύνησε καὶ ηὐχαρίστησε τὴν Θεοτόκον διὰ τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας του. Ἐπρόσφερε δὲ εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς καὶ πολλὰ πολύτιμα δῶρα, μεταξὺ τῶν ὃποιων ἡτο μία χρυσῆ λυχνία (κανδήλα). Ἐκ τοῦ Πειραιῶς δὲ ἀπέπλευσεν μὲν τὸν στόλον του εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη τοῦ Βασιλείου εἶχε μεγάλην σημασίαν, καὶ ἐὰν ἡ Ἀκρόπολις εἶχε ψυχήν, ὀλόκληρος θὰ συνεταράσσετο ἐπὶ τῶν θεμελίων της ἐκ χαρᾶς, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἐπάτησε τὸ ίερὸν ἔδαφός της.

Οἱ Ἑλληνοί αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ κατέστρεψεν ἔνα τῶν ἐπικινδυνεστέρων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἥρχετο ἐδῶ, εἰς τὸ φωτεινότερον κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, νὰ εύχαριστήσῃ τὴν Παναγίαν καὶ νὰ ἀφιερώσῃ μέρος τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὃποῖα εἶχε λάβει παρὰ τῶν ἐχθρῶν.

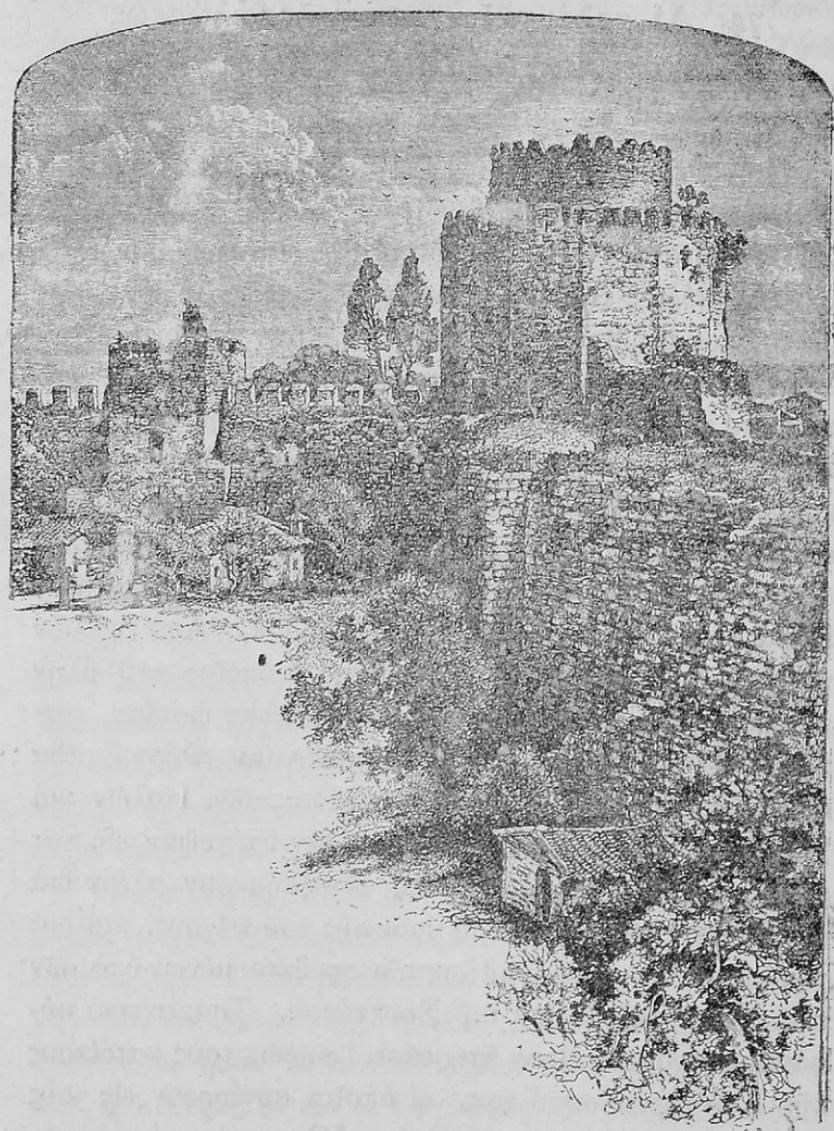
Ολίγα ἔτη πρότερον οἱ Βούλγαροι εἶχον εἰσδύσθι δύο φορᾶς μέχρι τῆς Πελοποννήσου, σφάζοντες καὶ λεηλατοῦντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἶδον πλησιέστατα τῆς πόλεώς των τὸν κίνδυνον τῆς τελείας καταστροφῆς. Τώρα οἱ Βούλγαροι ἥσαν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τελείως κατεστράφησαν, ἡ σύζυγος δὲ καὶ αἱ ψυγατέρες τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς ἀνδρες τοῦ γένους των ἀπήγοντο αἰχμάλωτοι εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Άλλος εἶπομεν, ἡμέρας τοιαύτας δὲν εἶδε πολλὰς ἡ Ἀκρόπολις.

Xρ. Τσούντας

74. Αἱ τελευταῖαι πρὸ τῆς ἀλώσεως
στιγμαὶ τοῦ Βυζαντίου.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1451 ὁ Σουλτᾶνος Μουρὰτ, ὁ φοβερὸς χριστιανομάχος ἀπέθανεν. Ὁ νίος του Μωάμεθ ὁ Β', νεώτερος εἰσέτι, τὸν διεδέχθη, μόνον πόθον ἔχων νὰ γίνῃ κύριος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ προπαρασκευαὶ του διήρκεσαν ἐπὶ 4 ἥτη. Τὴν 5ην Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1453 ὡδήγησε τὰ ἄπειρα στρατεύματά του ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Βυζαντινῆς πρωτευούσης. Τὴν νύκτα τῆς 28ης πρὸς τὴν 29ην Μαΐου, μετὰ βομβαρδισμὸν ἀδιάκοπον πεντήκοντα τεσσάρων ἡμερῶν, καὶ μετὰ πολλὰς ἀποκρουσθείσας ἐφόδους ἐπωφελούμενος τῆς ἔξαντλήσεως τῶν ὀλίγων χιλιάδων τῶν ἐπιζώντων μαχητῶν, ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς τελευταίας ἐφόδου. Ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος, ὁ ὅποιος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας ἔδειξε στάσιν ὠραίαν, πατριωτικὴν καὶ συγκινητικωτάτην, οὐδεμίαν πλέον ἐλπίδα σωτηρίας ἔτρεφεν. Αἱ ὀλίγαι χιλιάδες τῶν Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων πολεμιστῶν, οἵ ὅποιοι δὲν ὑπέκυψαν εἰς τὰς μάχας καὶ εἰς τόσους μόχθους, δὲν ἐπήρκουν πλέον διὰ τὴν ἄμυναν τῆς ἀπεράντου γραμμῆς τοῦ τείχους, καὶ διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ὁγγυμάτων τῶν προξενουμένων ὑπὸ τῶν περιφήμων τηλεβόλων τοῦ Σουλτάνου. Τρομακτικὰ οὐρανια φαινόμενα εἶχον ἐπηρεάσει ζωηρῶς τοὺς κατοίκους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵ ὅποιοι συνέρρεον εἰς τοὺς ναοὺς ἐπικαλούμενοι τὸν Θεόν. Ὅταν τὰς νύκτας τῆς 27ης καὶ 28ης Μαΐου πυραὶ τεράστιαι ἐφώτισαν τὸ λαμέντεταμένον Τουρκικὸν στρατόπεδον, ὅταν πανταχόθεν ἤκουόντο πέριξ τῆς ἀτυχοῦς πόλεως οἱ ἄγριοι ὠρυγμοὶ

Παλαιά τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

καὶ ἀλαλαγμοὶ τῶν γενιτσᾶρων, ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ στρατηγοὶ του ἀντελήφθησαν, ὅτι ἐπέκειτο ἡ τελευταία ἔφοδος. Πανταχοῦ τὰ σήμαντρα ἐκάλουν τοὺς κατοίκους εἰς τὰ δπλα. Ὁρθόδοξοι καὶ καθολικοί, ἐπίσκοποι, λεόποδες καὶ μοναχοὶ καθ' ἑκατοντάδας, κατὰ χιλιάδας ἵσως, γέροντες, γυναικες καὶ παιδία, γυμνόποδες, κλαίοντες καὶ ὄλολύζοντες, κτυπῶντες τὰ στήθη των, ἀποσπῶντες τὰς τρέχας τῆς κεφαλῆς των καὶ σχίζοντες τὰ ἐνδύματά των, ἔξομολογούμενοι μεγαλοφώνως τὰ ἀμιαρτήματά των, ἵκε· τεύοντες τὸν Θεὸν νὰ τοὺς συγχωρήσῃ καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσῃ διὰ τὰ ἀνομήματά των, νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν δαιμόνων αὐτῶν, περιῆλθον ἐν λιτανείᾳ πανδήμῳ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως, τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς τῆς πόλεως. Τὸ ἄπειρον αὐτὸν πλῆθος ἔψαλλε μετ' ἀγωνίας τὸ «Κύριε Ἐλέησον».

Οἱ λεόποδες τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ τὰ πανάγια λείψανα, ἐπανελάμβανον ὑψηλοφόρως τὰς δεήσεις, εἰς τὰς δποίας ἀπήντων αἱ ἀπηλπισμέναι κραυγαὶ τῶν πιστῶν.

Ἐφερον τὰς Ἀγίας εἰκόνας μέχρι τοῦ τείχους, παντοῦ ὅπου τὰ ὁργυματα ἦσαν μεγαλύτερα, μὲ τὴν ἐλπίδα, καὶ διὰ πολλοὺς πίστιν ἀκράδαντον, ὅτι ἡ ἐπέμβασις των θὰ ἀπεμάκρυνε τὸν φρικώδη αὐτὸν κίνδυνον. Ὅταν ἔτελείωσε ἡ λιτανεία, ὁ βασιλεὺς, δπως πρὸ ὀλίγου ἔκαμε ἐν τῷ στρατοπέδῳ του καὶ ὁ Σουλτάνος, ὁμίλησε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν συγκλητικῶν, τῶν εὔγενῶν, τῶν στρατηγῶν Ἐλλήνων καὶ Ἰταλῶν, τῶν συγκεντρωθέντων πέριξ αὐτοῦ. Εἰς τὰς τόσον φρικωδῶς τραγικὰς αὐτὰς περιστάσεις ἡ σκηνὴ αὕτη ἦτο ἔξαιρέτως ἐπιβλητική. Ὄλοι ἔκεινοι οἱ γενναῖοι βέβαιοι τώρα περὶ τοῦ ὀλέθρου των, ἔτοιμοι νὰ υσιάσουν τὴν ζωήν των ὑπὲρ τῆς εὐγενεστέρας τῶν ἴδεῶν, ἥκουνον εὐλαβῶς τοὺς ἐν·

Θουσιώδεις λόγους τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντός των, δστις ἔμελλε νὰ συμμερισθῇ τὴν φρικώδη των τύχην. Ὁ μελλοθάνατος οὗτος αὐτοκράτωρ, λέγει τοὺς ὥραιοτάτους καὶ τοὺς μᾶλλον ὑπερηφάνους λόγους. Προσπαθεῖ διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ ἔξυψωσῃ τὸ φρόνημα. Ἐξορκίζει τοὺς πολεμιστάς του, νὰ θυσιάσουν δλοι εὐγενῶς τὴν ζωὴν των ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τῆς Χριστιανωσύνης. Ἐπικαλεῖται τὰς μεγάλας ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς τελευταίους πιστούς του, διι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἡρώων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸν ἑαυτόν του διακηρύσσει, διι εἶναι ἔτοιμος νὰ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του.

Ἐν τέλει ὁ Κωνσταντῖνος στρεφόμενος πρὸς τοὺς Ἰταλούς, οἱ δποῖοι τῶν περιεστοίχιζον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ περιφήμου ἡρωος τῆς πολιορκίας Ἰωάννου Ἰουστινιάνη, εἴπε πρὸς αὐτοὺς τὰ ἀκόλουθα: «Βεντοί, ἀδελφοὶ ἐνδοξοὶ ἐν Χριστῷ, γενναῖοι καὶ θαυμαστοὶ στρατιῶται, οἵτινες τόσον συχνὰ μὲ τὰ ἡρωϊκὰ ἔιφη σας ἐσφάξατε τὰ ἀσεβῆ τέκνα τῆς Ἀγαρ¹⁾ καὶ ἐχύσατε ποταμηδὸν τὸ αἷμα των, σᾶς ἐξορκίων νὰ μᾶς βοηθήσετε καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν νὰ ὑπερασπίσωμεν μὲ δλας μας τὰς δυνάμεις τὴν ἀγαπητὴν αὐτὴν Πόλιν, ἡ ὅποια τόσον ἀπειλεῖται σήμερον καὶ ἔγινε διὰ σᾶς δευτέρα πατρὶς». Πρὸς δὲ τοὺς Γενουηνσίους ἀπηύθυνεν ἀδελφικωτέραν ἔκκλησιν, ἵσως μᾶλλον συγκινητικήν.

* * *

Ἡ λαμπρὰ αὐτῇ ὅμιλία εἶχε λαμπρὸν ἐπίλογον. Ὄλοι αὐτοὶ οἱ ἄνδρες, τῶν ὅποιων αἱ καρδίαι ἔπαλλον

1) Γενικῶς δλοι οἱ Ὁθωμανοὶ ὡς καταγόμενοι ἐκ τοῦ Ισμαήλ υἱοῦ τῆς Ἀγαρ καὶ τοῦ Ἀβραάμ.

έν διμοφωνίᾳ μετὰ τῆς τοῦ βασιλέως των, δλοι καὶ οἱ ἐπί-
σημοι καὶ οἱ ἀσημοι οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ ύστιάσουν τὴν
ζωήν των ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, ἡσπάσθησαν ἄλλή-
λους δόλοιλύζοντες, ἔξομοι λογούμενοι ὁ εἰς πρὸς τὸν ἔτερον
καὶ ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἀμαρτημάτων των.

Τότε ἐλαβεν χώραν μία τῶν τραγικῶν σκηνῶν τῆς
Ιστορίας. Ἀπειρος λαὸς κατέκλεισε τὸν ἀπέραντον ναὸν
τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ὁ βασιλεὺς, δλη ἡ αὐλή, οἱ μεγι-
στᾶνες, ὁ Ἑλληνικὸς καὶ λατινικὸς κλῆρος, δλοι οἱ στρα-
τιωτικοὶ ἀρχηγοί, καὶ ἀπειρον πλῆθος λαοῦ ἔγονυπέ-
τησαν διὰ τελευταίαν φορὰν ὑπὸ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς
αὐτοὺς θόλους. Πάντες Ἑλληνες, Γενουήνσιοι καὶ Βε-
νετοί, λησμονοῦντες τὰ πρὸς ἄλλήλους παράπονά των
πρὸ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου, ἥνωσαν τὰς προσευχάς
των ἐν ἀπειρῷ ζέσει. Ὁ βασιλεὺς, πλῆθος τῶν συμμα-
χητῶν του καὶ πλῆθος τῶν πολιτῶν, ἐκοινώνησαν εὐλα-
βῶς τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἀφοῦ ἡσπάσθησαν ἄλ-
λήλους ἐκ νέου καὶ ἔσυγχώρησαν τὰ ἀμαρτήματά των,
Ἡ ἀγωνία τῆς τόσον γηραιᾶς καὶ ἐνδέξου αὐτακρατο-
ρίας ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ εἶναι τόσον με-
γαλειωδῶς ώραία, ὅστε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος δύναται
νὰ εἶναι αἰωνίως ὑπερήφανον. Αἱ τελευταῖαι εὐλαβεῖς
δεήσεις, αἱ ψαλλόμεναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, εἰς
τοὺς ὄποιους ἡ ἐπιοῦσα αὐγὴ θὰ ἔφερε τὸν θάνατον, θὰ
ἀντηχοῦν αἰωνίως εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Ἄφοι-
κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεῳδόρησαν κατὰ τὴν ἐσπέραν
ταύτην δλοι, ἀπὸ τοῦ βασιλέως μέχρι τοῦ ταπεινοτέρου
στρατιώτου, ἐπανῆλθον εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ τείχους ώρισμέ-
νας δι' ἔκαστον θέσεις. Καθ' ἀπασαν τὴν νύκτα οἱ
ὑπερασπισταὶ τῆς πόλεως, ἥκουσαν καθ' δλην τὴν γραμ-
μὴν τοῦ τείχους τὴν τρομερὰν ὀχλοβιοὴν τοῦ Τουρκικοῦ
στρατοῦ παρασκευαζομένου διὰ τὴν ἔφοδον. Τότε ἐλαβεν

χώραν τὸ ἀκόλουθον συμβάν: Ἀφοῦ δὲ βασιλεὺς κλαίων καὶ προσευχόμενος ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους, τὸ ὅποιον ἐτέλει ἐπίσης τὰ αὐτὰ θρησκευτικά του καθήκοντα, ἵπευσε καὶ μετέβη εἰς τὸ ἀνάκτορον τῶν Βλαχερνῶν, ὅπου διέμενε κατὰ την διάρκειαν τῆς πολιορκίας. Ἐστάμη ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγα λεπτά, τὰ ὅποια ἔχονται μυποίησε διὰ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ἢπαξ ἔτι, ἀπὸ δλους δσους θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ είχε προσβάλη. Ποῖος δὲν θὰ ἔταράσσετο ἐκ τῆς τόσον συγκινητικῆς σκηνῆς; «Εἰ καὶ ἀπὸ ξύλου ἄνθρωπος ἦν ἐκ πέτρας ἦν οὐκ ἥδυ· νατο μὴ θρηνῆσαι».

Ἡ ἔφοδος διήρκεσε πολλὰς ὡρας. Ὑπῆρξεν ἡ φρικωδεστέρα καὶ αἱματηροτέρα μάχη. Ὁ Σουλτάνος ἐργαψε διαδοχικῶς κατὰ τῶν ἔξηντλημένων ὑπερασπιστῶν τρεῖς στρατοὺς ἀριθμοῦντας τούλαχιστον πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἔκαστος. Ἡ κυριωτέρα προσπάθεια, σκεδὸν ἡ μοναδική, ἔγινε καὶ τὸν τμήματος τοῦ τελεχούς τοῦ ὑπερασπίζοντος τὴν κοιλάδα τοῦ Λύκου παρὰ τὴν πύλην τοῦ ἀγίου Ρωμανοῦ. Ἐκεῖ ἥτο τὸ μεγαλύτερον ὁῆγμα. Ὁ νέος Σουλτάνος ἔφιππος παρὰ τὴν τάφρον ἐνεθάρρυνε τοὺς πολεμιστάς του δίδων μυρίας ὑποσχέσεις. Ὁ αὐτοκράτωρ, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους ἀρχηγοὺς τῆς ἀμύνης, ἵστατο ἔφιππος ἐπίσης πλησίον τῆς πύλης. Ἀδιακόπως ὀδηγῶν τὸν ἵππον του κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς εἰς τὸ πυκνότερον σημεῖον τῆς μάχης, ἐνεθάρρυνε μεγαλοφώνως τοὺς συντρόφους του, ἐνισχύων αὐτοὺς μὲ τὸ παράδειγμά του, καὶ παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ ἀπαθάνουν μᾶλλον παρὰ νὰ παραδοθοῦν. Ὅταν ὁ Γενούήνσιος ἤρως Ἰουστινιάνης ἔδέχθη θανάσιμον τραῦμα, τὸ ὅποιον τὸν ἔκαμε νὰ ἀποσυρθῇ καὶ ὑπῆρξε μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τῆς

τελικῆς καταστροφῆς, ὁ Κωνσταντῖνος προστρέξας ἀμέ-
σως ματαιώς τὸν ἵκετευσσε νὰ μὴ ἀφήσῃ ἔρημον τὸ τεῖχος.
Ἐννοῶν τὸ μάταιον τῶν ἀγώνων του ὁ ἀτυχὴς ἡγεμόνων,
ἀπευθύνθη πρὸς τὸν Κατακούνηνδον καὶ τοὺς ὀλίγους
πιστούς, οἱ ὅποιοι τὸν περιέβαλλον εἰσέτι, καὶ ἐκραύγασε
μὲ ἀπελπισμένην φωνὴν πρὸς αὐτοὺς τὰ ἔξῆς :

« Υπάγωμεν, ἀνδρες, ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τούτους. »

* * *

Τετέλεσται πλέον. Ἐπειδὴ ἡ τρίτη στρατιὰ τῆς
ἔφοδου, τὴν ὅποιαν ἀπετέλουν οἱ γενίτσαροι, οἱ ἐπί-
λεκτοι τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἔξεβίασεν ἐπὶ τέλους τὸ
ὅγκημα, δὲν ὑπελείπετο πλέον ἄλλο τι εἰμὴ μόνον ὁ θά-
νατος. Ο βασιλεύς, ὁ ὅποιος εἶχε καλπάσει πρὸς τὴν
βιορείαν ἄκραν τῆς κοιλάδος τοῦ Λύκου διὰ νὰ πληρο-
φορηθῇ πῶς αἱ τουρκικαὶ σημαῖαι ἐκυμάτιζον ἥδη ἐπὶ
τίνων πύργων τοῦ περιβόλου, ἐσπευσεν ἐκ νέου πρὸς
τὴν πύλην τοῦ Ἀγίου Ρωμανοῦ, τὴν ὅποιαν ἥδη κα-
τέκλυζον οἱ πολιορκηταί. Διέτρεξεν δὲν τὸ μῆκος τοῦ
τείχους κεντρίζων μανιωδῶς τὸν ἵππον του διὰ νὰ συ-
ναντήσῃ τοὺς Τούρκους. Βλέπων δὲν τὸ πᾶν ἐτελείωσε,
κραυγάσας πρὸς τοὺς πιστούς του νὰ τὸν ἀκολουθή-
σουν ἀφίππευσε, καὶ ἐγυμνώθη ἀπὸ τὰ αὐτοκρατορικὰ
διάσημα, διατηρήσας μόνον τὰ ἔρυθρὰ καμπάγια, δηλ.
τὰ πέδιλα φέροντα χρυσοὺς δικεφάλους ἀετούς.

Φέρων ἐνδυμασίαν ἀπλοῦ ἵππεως, δμοιος πρὸς τὸν
Σαμψῶντα, ὁ Κωνσταντῖνος ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἔχθροῦ
μεθ' ὁρμῆς τὴν ὅποιαν πάντες θαυμάζουν. Ὁμοιος
πρὸς βρυχώμενον λέοντα μὲ τὴν σπάθην εἰς τὴν χεῖρα
φονεύει πλῆθος ἔχθρῶν. Τὸ αἷμα ὁρεῖ πρὸ τῶν ποδῶν
του ποταμηδόν. Εἰς τὰ δεξιά του ὁ ἐξάδελφός του ὁ
δὸν Φραγκίσκος ὁ Τολέδος, ἀνδρειότερος τοῦ Ἀχιλ-

λέως, μάχεται ώς ὁ ἀετὸς ὁ μαχόμενος μὲ τὸ ὄάμφος καὶ τοὺς ὅνυχας. Ἀριστερὰ δὲ αὐτοῦ ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος βλέπων τὸν βασιλέα μαχόμενον μὲ τόσην γενναιότητα, ἀλλόφρων ἐκ τοῦ ὑπερόχου θεάματος, φωνάζει μεγαλοφώνως ὅτι προτιμᾶ νὰ ἀποθάνῃ καὶ αὐτὸς καὶ ὁρμᾶ κατὰ τῶν Τούρκων φονεύων πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ εὑρισκομένους. Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαλμάτης ἐπίσης περιβάλλεται δόξαν ἀθάνατον. Τὸ ξῖφος του ἐθέριζε

Κωνσταντίνος Παλαιολόγος.

τοὺς ἔχθρούς. Ἡ σπάθη τοῦ Κωνσταντίνου συνετρίβη. Οἱ τέσσαρες αὐτοὶ ἡρῷες ἐπὶ τινας στιγμὰς ἀκόμη ἐκράτησαν τὴν ὁρμὴν τῶν Τούρκων. Πλείστους ἦξ αὐτῶν ἐφόνευσαν καὶ ἥνοιξαν δρόμον μέχρι τοῦ τείχους, ὅπου τὸ κῦμα τῶν πολιορκούντων δὲν ἔπαιε νὰ ὀγκοῦται. Ἀλλοίμονον! Ταχέως κατεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὅτι πάντας διεκρίθησαν πρὸ τοῦ θανάτου των ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Δαλμάτης. Οἱ συμ-

μαχηταὶ τοῦ βισιλέως τὸν ἔχασαν κατὰ τὴν μάχην. Ὁ βασιλεὺς, ἀποφασισμένος ν' ἀποδάνη ἀφ' ὅτου κατελήθη η̄ πόλις, ἐπεσε κατ' ἄγνωστον τρόπον. Οὐδεὶς τῶν οἰκείων του εἶδε τὴν τελευταίαν στιγμήν του. Ὄλοι οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὸν ἐφονεύθησαν συγχρόνως, ἐνῷ ἀναρριζόμητοι Τοῦρκοι εἰσήλασαν διὰ τοῦ χαίνοντος ὁγκοῦ ματος καὶ τῶν πυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπίσης ἐξεβιάσθησαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξέπνευσεν ἐνδόξως παρὰ τὴν πύλην τοῦ ἀγίου Ρωμανοῦ ἀγωνιζόμενος ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης, ὁ Κωνσταντίνος ὁ Δραγάσης, ὁ 14ος τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἢ τῆς Ἀνατολῆς, τὴν πρωταν τῆς 29ης Μαΐου 1453, πεντηκοστῆς πέμπτης ἡμέρας τῆς πολιορκίας.

(Κατὰ τὸν Γ. Σλουμπερζέ)

75. Θρύλοι περὶ τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου.

Ο θάνατός του ὑπῆρξε θάνατος ἥρωος ἀγωνιζομένου καὶ θυνήσκοντος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πιστῶν του.

Ο πατριωτικὸς πόνος τοῦ ἐπαγωγοῦ τούτου ἦγε μόνος θὰ ἔίνει τὰ δάκρυα καὶ τοῦ μᾶλλον ἀδιαφόρου. Ἰστορικοὶ τῆς πολιορκίας, λέγουν ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς μάχης ἐκραύγαζεν: «Οὐκ ἔστι τις τῶν Χριστιανῶν τοῦ λαβεῖν τὴν κεφαλήν μου ἀπέμοι»; .

Ολοι ἔξυμνοιν τὴν μεγίστην ἀνδρείαν του. Ὅταν εἶδε τοὺς υἱοὺς τῆς Ἀγαρ,¹⁾ νικητὰς ἐπὶ τέλους, νὰ δρομοῦν πολυπληθεῖς διὰ τοῦ ὁγκοῦ ματος, ἐρώναξε μεγαλοφρόνως «Ἡ πόλις ἐάλω καὶ ζῶ εἰσέπι!». Παρευθὺς

1) Ἰδε σελ. 252.

Στέλλας Σκλαβουνάκου, «Ἐκλ. Ἀναγνώσματα», Ε' Δημ. ἔκδ. Β', 1934 17

ῶρμησε εἰς τὸ ἀκμαιότερον σημεῖον τῆς μάχης καὶ ἐφονεύθη.

Ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ τέλους του αἱ ἀφηγήσεις τῶν συγχρόνων ποικίλλουν. Ὁ θρύλος ἀντικατέστησε τὴν ἀλήθειαν, ή ὅποια παραμένει ἀμφίβολος.

Οὐδεὶς τῶν συγχρόνων ἴστορικῶν τῆς πολιορκίας παρέστη κατὰ τὸν θάνατόν του. Ἀλλοι λέγουν διὰ βασιλεὺς πληγεὶς τὸ πρῶτον ὑπὸ τούρκου ἀνηγέρθη, ἄλλοι ἐπλήγη ἐξ νέου καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν θανασίμως. Ἀλλοι ἀναφέρουν, διὰ ἐποδοπατήθη ὑπὸ τῶν φευγόντων καὶ διὰ Τοῦρκος τις τοῦ ἔκοψε τὴν κεφαλήν. Ἀλλοι διηγοῦνται, διὰ ὡρμησε πλήττων μὲ τὴν ἄκραν καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς σπάθης, φονεύων τοὺς πρὸ αὐτοῦ εὑρισκομένους, ἕως διου ἔπεσεν. Ὁ Δούκας λέγει, διὰ δύο Τοῦρκοι διεφιλονείκησαν τὴν τιμὴν τοῦ διὰ τὸν ἐφόνευσαν καὶ ἀπέκοψαν τὴν κεφαλήν του, ή ὅποια ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ ἐξετέθη καὶ διατάγην τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης παρὰ τὸ Αὔγουσταῖον, ἐπειτα μυρωθεῖσα ἀπεστάλη πρὸς ἐπίδειξιν εἰς ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν.

Ἐπίσης ἄλλοι προσθέτει διὰ κατὰ τὴν περιφόραν τῆς αὐτὴν συνωδεύετο ὑπὸ τεσσαράκοντα νέων καὶ τεσσαράκοντα παρθένων αἰχμαλώτων τοῦ Σουλτάνου, διατάξαντος τὴν παράδοξον ἐκείνην διαπόμπευσιν, διὰ νὰ ἀναγγεῖῃ εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν τὸν θρίαμβον τῆς ἡμισελήνου. Τελευταία διήγησις λέγει, διὰ μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς κεφαλῆς τοῦ αὐτοκράτορος ὁ Σουλτάνος τὴν ἡσπάσθη καὶ τὴν ἐστειλεν εἰς τὸν πατριάρχην ἥμαλλον εἰς τὸν τοποτηρητήν του. Τὸ εὐλαβὲς λείψανον ἀλεισθὲν εἰς ἀργυροῦν ἀγγεῖον ἐτάφη ὑπὸ τὴν ἄγιαν Τράπεζαν τῆς Ἅγιας Σοφίας, ἐνῶ τὸ σῶμα μετεφέρθη καὶ ἐνταφιάσθη εἰς τὸν Γαλατᾶν.

Χρονικόν τι ἀναφέρει, δτι Τοῦρκός τις ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως τὴν ἔρριψε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μωάμεθ λέγων : «Μακάριε αὐθέντα, ἵδού ἡ κεφαλὴ τοῦ τρομερωτέρου ἔχθροῦ σου!» Ὁ Σουλτάνος στραφεὶς εἰς ἐπιφανῆ αἰχμάλωτον τὸν ἡρώτησεν, ἀν ἐγνώριζε τίνος ἦτο ἡ κεφαλή. «Εἶναι τοῦ αὐθέντου ἡμῶν, τοῦ βασιλέως, ἀπήντησεν ὁ Ἐλλην ὄλολύζων. Ὁ Μωάμεθ ἀντήμειψε τὸν Τοῦρκον δώσας εἰς αὐτὸν διοίκησιν ἐν Ἀσίᾳ.

Ἡ πιθανωτέρα ἔκδοσις εἶναι, δτι ὁ Σουλτάνος ἀμέσως μετὰ τὸν θρίαμβον, ἐξήτησε πληροφορίας περὶ τῆς τύχης τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ μετὰ μακρὰς ἐρεύνας ἀνεγνώρισεν τὸ πτῶμά του ἐκ τῶν ἐρυθρῶν πεδίων μὲ τοὺς χρυσοὺς ἀετοὺς, καὶ δτι ὁ Μωάμεθ διατάξας νὰ ἀποκόψουν τὴν κεφαλήν του, τὴν παρουσίασεν εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους αἰχμαλώτους, οἱ ὅποιοι τὸν ἀνεγνώρισαν μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν. Ὅλαι αἱ ἀφηγήσεις, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον θρυλικαί, περὶ τῶν λεπτομερειῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς τοῦ ἡρῶικοῦ μονάρχου, εἶναι ἀκόμη ζωνταναὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἐλλήνων. Οἱ τόσον συγκινητικοὶ αὐτοὶ θρύλοι μᾶς ἔφερον μακράν. Σήμερον ἀκόμη, εἰς τὴν ὑπόδουλον ἔτι Κωνσταντινούπολιν, οἱ ὀδηγοὶ δεικνύουν εἰς τοὺς ἔνενος ἐπισκέπτας τὸν μυστηριώδη τάφον τοῦ ἐνδόξου ἥττημένου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, δτι ὁ τάφος οὗτος παραμένει ἄγνωστος. Οὔδείς, οὕτε σύγχρονος οὕτε μεταγενέστερος χρονογράφος, δὲν μνημονεύει τὸν τόπον μετὰ βεβαιότητος. Βεβαίως, ἀν ἦτο τότε γνωστὸς, οἱ Ἐλληνες μὰ ἑτήρουν τὴν ἀνάμνησίν του.

Ο ὑάνατος τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ εὐγενὴς αὐτὸς ὑάνατος εἶναι πρὸς αἴωναν τιμὴν τοῦ ἡγεμόνος αὐτοῦ.

Ὑπέροχον τέλος διὰ τὴν αἰωνόβιον αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀνατολῆς!

(Κατὰ τὸν Γ. Σλουμπερζέ)

76. Ἡ Σκλάβα Πόλη.

Η σκλάβα Πόλη κάθεται στὸ Βόσπορο καὶ κλαίει,
καὶ ὁ φειδωτὸς ὁ Βόσπορος τὴν συμπονεῖ καὶ λέει :

—Πέξ μου, κυρά μου ζηλευτή, πεντάμορφη κυρά μου,
γιατὶ ποτίζεις δάκρυα τὰ γαλανὰ νερά μου ;

Σάν τ' εἶναι ποὺ μοῦ ζήτησες κι ἐγὼ νὰ μὴ τὸ φέρω ;
μήπως σ' ἐλύπησα ὁ φτωχὸς καὶ δίχως νὰ τὸ ξέρω ;

Στὰ κάτασπρα τὰ πόδια σου, δὲν πέρασεν ἡμέρα,
ποὺ νὰ μὴ σούφερα σκυφτὸς δῶρα ἀπ' τὸν κόσμο πέρα.

Τὰ μῆρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ μεταξωτά της,
καὶ τὰ χαλιὰ τὸ ἀτέμητα, τὰ μυριοπλούμιστά της,

καὶ τῆς Φραγκιᾶς τὸ ἀσημικὰ καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια
καὶ τὸ ἄλλα τῆς τὰ ἔακουστά, τὰ τόσα τῆς παιγνίδια.

Πέξ μου λοιπόν, γιατὶ μοῦ κλαῖς, πεντάμορφη, κυρά μου,
γιατὶ ποτίζεις δάκρυα τὰ γαλανὰ νερά μου ;

—Στὰ κάτασπρα τὰ πόδια μου δὲν πέρασεν ἡμέρα,

τοὺς νὰ μὴν ἔφερες σκυψιὸς δῶρο' ἀπ' τὸν κόσμο πέρα.
Μόν' ἔνα δῶρο δὲ οὐδεὶς καὶ ὀλονυχτὶς προσμένω,
καὶ ἀκόμα δὲν μοῦ τόφερε τὸ κῦμα τὸ ἀφρισμένο.
Μόν' ἔνα δῶρο λαχταροῦν τὰ μάτια μου καὶ κλαῖνε·
ἴτιμητο στὸ δτίμητα, ἐλευθεριὰ τὸ λένε !
Ο Βόσπορος, ποὺ τὸ ἄκουσε κοιτάζει τὴν κυρά του
καὶ ἀναστενάζει θλιβερὰ στὰ γαλανὰ νερά του.

K. Μᾶνος

ΤΕΛΟΣ

Συγαρμούσαν
(1934)

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α'. Διηγήματα καὶ ποιήματα σχετικὰ μὲ τὴν θρησκείαν.

1) Προσευχὴ εἰς τὸν Θεόν, (ποίημα) Ἱ. Πολέμη.	Σελ.	3
2) Αἱ Θρησκεῖαι τῶν Ἀγρίων.	»	4
3) Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς, Δ. Μελᾶ.	»	8
4) Ἡ πρὸς τὸν Θεόν ἐλπίς, (ποίημα) Γ. Βιζυηνοῦ.	»	11

Β'. Διηγήματα καὶ ποιήματα φρονηματιστικά.

5) Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειθομένη, Δ. Μελᾶ.	»	11
6) Ἡ Ὁμόναια, κατὰ τὸν Αἴσωπον.	»	14
7) Ὁ πλοῦτος δὲν καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον εὐτυχῆ,	»	15
Μ. Ι. Βρατσάνου.	»	
8) Τὶ θέλω, (ποίημα) Ἄγγ. Βλάχου.	»	20

Γ'. Ποιήματα καὶ διηγήματα σχετικὰ μὲ τὴν οἰκογένειαν.

9) Στὸ σπίτι μας, (ποίημα) Γ. Στρατήγη.	»	21
10) Τὸ ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδου.	»	22
11) Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, (ποίημα δημοτικό).	»	27

Δ'. Μυθολογικὰ διηγήματα.

12) Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι, Α. Κουρτίδου.	»	28
13) Φιλήμων καὶ Βικοίς, Α. Κουρτίδου.	»	32
14) Φαέθων, Α. Ραγκαδῆ.	»	36

Ε'. Διηγήματα ἀπὸ τὴν ξωὴν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

15) Ἡ Σπαρτιάτις Χειλωνίς, Ἀρσινόης Παπαδοπούλου.	»	47
16) Κροῖσος καὶ Σόλων, Α. Μελᾶ.	»	49
17) Οἱ Γέρανοι τοῦ Ἰεύκου, Χ. Παπαμάρκου.	»	52
18) Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου, Δ. Μελᾶ.	»	57
19) Κλεάνθης δὲ ἐπονομασθεὶς Φρεάντης, Δ. Μελᾶ.	»	62

ΣΤ'. Χαρακτῆρες καὶ τύποι ἀπὸ τὴν ξωὴν.

20) Ἡ ώραιοτέρα ἐνδυμασία, Α. Κουρτίδου.	»	63
21) Ὁ φιλάργυρος, Ζ. Παπαγιωνίου.	»	71
22) Ὁ εὐφυὴς δικαστής, Χ. Παπαμάρκου.	»	73
23) Τὸ ξεστούπωμα, Ἐμμ. Ροΐδου.	»	76
24) Μία δίκη, Α. Καρκαβίτσα.	»	79
25) Τὸ παραμύθι τῆς γιαγιᾶς, (ποίημα) Ἱ. Πολέμη	»	84

Z'. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

26) Ὁ Φαγόνδιος, Δ. Μελάχ.	Σελ.	88
27) Ἡ Ἰστορία ἑνὸς μικροῦ χωρίου, Γ. Γρηγοριέδου.	»	93
27) Τὸ δάσος (ποίημα) Ἄγγ. Βλάχου.	»	98
29) Ἡ μέταξ, Γ. Κυριακοῦ.	»	99

H'. Ἐγκυλοπαλεῖα καὶ ὑγιεινή.

30) Αἱ ἰδιότητες τοῦ οὐδατος.	»	103
31) Διατὶ πρέπει νὰ τρώγωμεν, Μ. Κωνσταντινίδου.	»	107
32) Διατὶ πρέπει νὰ ἀερίζωνται καλὰ τὰ δωμάτιά μας,	»	109
Μ. Κωνσταντινίδου.	»	
33) Τὶ εἶναι δῆψα, Μ. Κωνσταντινίδου.	»	113
34) Τὰ μικρόδια.	»	118

Θ'. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ζώων.

35) Οἱ πόλεμοι τῶν μυρμήκων, Ν. Κ. Γερμανοῦ.	»	121
36) Ἡ Ἰστορία ἑνὸς πάνθηρος. Ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα τῶν ζώων.	»	124
37) Τὸ ἀγριομελίσσι, Στ. Γρανίτσα.	»	129
38) Ὁ λαχός, Ἐμμ. Λυκούδη.	»	133
39) Ἡ φωλεά, (ποίημα) Ν. Δρυμιανοῦ.	»	136
40) Οἱ πτερωτοὶ μετανάσται, Ἐμμ. Λυκούδη.	»	138
41) Ὁ Καλογιάννος, Ἀρ. Βαλαωρίτου.	»	141
42) Ὁ κοῦκος, Σ. Γρανίτσα.	»	143
43) Ὁ κόσσουφος Σ. Γρανίτσα.	»	145

I'. Ἀπὸ τοὺς μύθους.

44) Ὁ τραγουδιστὴς καὶ ἡ χορεύτρια, Γ. Δροσίνη.	»	173
45) Μύρμηξ καὶ μέλισσα, Π. Ι. Φέρμπος.	»	154

IA'. Ποιήματα καὶ διηγήματα πατριωτικά.

46) Ὁ σκοπός, (ποίημα) Γ. Παράσχου.	»	156
47) Ὁ παπᾶς, Ν. Πετμεζᾶς, (Δαύρας).	»	157
48) Αἱ δύο Δεήσεις, Ν. Καρβούνη.	»	162
49) Πατρίδα, (ποίημα) Κ. Ηλαμάχ.	»	169

IB'. Βυζαντινὰ ἥθη καὶ ἔθιμα.

50) Λιταγεῖαι κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, κατὰ τὸν Γ. Σλούμπερζέ.	»	170
51) Ἡ πίστις, (ποίημα) Γ. Δροσίνη.	»	173
52) Ὁ θρίαμβος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, Φ. Κουκουλέ.	»	174
53) Χριστουγεννιάτικα ἔθιμα, Πλ. Ροδοκανάκη.	»	177

ΙΓ'. Ἀπὸ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς.

54) Χριστὸς ἀνέστη, (ποίημα) I. Πολέμη.	Σελ.	182
55) Μία πανήγυρις, A. Καρκαβίτσα.	»	183
56) Οἱ χωριανοί, (ποίημα) Γ. Ἀθάνα.	»	186
57) Ὁ θερισμός, A. Μωραϊτίδη.	»	187
58) Ἡ θημωνία, (ποίημα) Γ. Σιρατήγη.	»	189
59) Τὰ ἀλώνια, Γ. Δροσίνη.	»	190
60) Στὸ ἀλώνια, (ποίημα) Γ. Δροσίνη.	»	192
61) Ὁ Μάτιος, Γρ. Ξενοπούλου.	»	194

ΙΔ'. Βίοι μεγάλων δρησκευτικῶν ἀνδρῶν.

62) Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, A. Ἀδαμαντίου.	»	196
63) Ὁ Ἄγιος Δημήτριος καὶ ἡ Θεσσαλονίκη, A. Ἀδαμαντίου.	»	203

ΙΕ'. Περιγραφαὶ καὶ ταξίδια.

64) Ὁ ναὸς τοῦ Ὁλυμπίου Διὸς καὶ αἱ Ἀθῆναι, Γρ. Ξενοπόύλου.	»	270
65) Τὸ Παναθηγαῖκὸν Στάδιον, N. Πολίτου.	»	212
66) Μέγα Σπήλαιον, X. Ἀγγίνου.	»	215
67) Ἡ τρικυμία, X. Παπαμάρκου.	»	218
68) Ἡ τρικυμία (ποίημα) Δημῶδες.	»	222
69) Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον.	»	223
70) Ταξίδιον εἰς Αἴγιναν, Ἐμμ. Λυκούδη.	»	227

*ΙΣΤ'. Διηγήματα σχετικὰ μὲ τὴν Ἰστορίαν
καὶ τὴν Θρησκείαν.*

71) Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας.	»	235
72) Τὸ μυθηστόρημα τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου, Πλ. Ῥοδακανάκη.	»	239
73) Τὸ προσκύνημα τοῦ Βουλγαροκτόνου, Χρ. Τσούντα.	»	246
74) Αἱ τελευταῖαι πρὸ τῆς ἀλώσεως στιγμαὶ τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὸν Γ. Σλούμπερζέ.	»	249
75) Θρύλοι περὶ τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὸν Γ. Σλούμπερζέ.	»	257
76) Ἡ σκλάδα Πόλη, (ποίημα) K. Μάνου.	»	260

Αριθ. Πρωτ. 51231, 51232

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1934.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Πρός

τὴν κ. Στέλλαν Σταθουνάκον συγχραφέα

Ἀνακοινοῦμεν ὅμιν ὅτι διὰ ταῦταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἀριθμὸν 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κοριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπὸ ἀριθμ. 1ην πρᾶξιν αὕτη ζενεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χοήσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον 'Ἐκ Ιεκτὰ Ἀναγρώσματα βιβλίον σας, διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμιօρφωθῇτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κοριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ ὑπουργοῦ

Ο Τμηματάρχης

Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Π. Διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατίμησεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακράν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρᾳ κατά 15 ο) τῆς ἐπὶ τῷ βάσει τοῦ παρότος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν; ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἔξωφύλλου ἡ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Ἄριθ. ἀδείας κυκλοφ.

Ημερομηνία

Ἀδέτου

ΤΙΜΗ

Δεδεμ.

τού πών οὐτογένου είναι γόμινον ταῦτα, οὐλήνε ξερός.
Αἰτογέστον Ξοντον μὲ τινες οὐλίγατε, Τοποτο εἶνετ δικτι το τελευταί

την έων είναι είς α σετο το λαζανά
την φύσην το δι ναυαναν το
αν. μικραντα το λαζανά το ταύτα εί

την φύσην το λαζανά το περιστατικά
την φύσην το λαζανά το περιστατικά
την φύσην το λαζανά το περιστατικά

αν. αυτη τη φύση το λαζανά το περιστατικά
αν. αυτη τη φύση το λαζανά το περιστατικά
αν. αυτη τη φύση το λαζανά το περιστατικά

την φύση το λαζανά το περιστατικά
την φύση το λαζανά το περιστατικά
την φύση το λαζανά το περιστατικά
την φύση το λαζανά το περιστατικά